

ALE CART

REVISTĂ DE CULTURĂ TITUDINE CULTURALĂ

DESPĂRȚIREA DE COPILĂRIE

Semne și povești

DEZAVANTAJUL DE A FI OLIMPIC

Înăuntru și-n afară

FILIT 2016: SCRITORII & PERSONAJE

INTERVIU

RADU
PARASCHIVESCU

COORDONATORII PROIECTULUI ALECARD

Emil Munteanu, Coordonator Principal
Virgil Horghidan, Art Director
Nicoleta Munteanu, Coordonator Clubul de Cultură
Gheorghe Cîrstian, Coordonator Clubul de Poezie

REDACTIA

Tudor Berbinschi, „Național”, redactor-șef
Ioana Tătărușanu, „Național”, redactor-șef adjunct
Andreea Petrovici, „Petru Rareș”, redactor-șef adjunct
Anastasia Fuiuagă, „Național”, secretar general de redacție
Anca Scheul, „Băncilă”
Tamara Bivol, „Național”
Viviana Gheorghian, „Național”
Ana-Maria Țebrean, „Petru Rareș”

DESIGN & DTP

Tudor Berbinschi

SUBREDAȚII

COLEGIUL NAȚIONAL IAȘI

Adelina Mariniuc, **Andi Munteanu**, **Roxana Neamțu**,
Amalia Carciuc, **Laura Ștreangă**, **Ștefania Matei**,
Elena Ghilan, **Alexia Grădinaru**, **Veronica Rotaru**

COLEGIUL NAȚIONAL DE ARTĂ „OCTAV BÂNCILĂ”, IAȘI

Marina Munteanu, **Ana-Lucia Dominte**,
Ioana Vlad, **Ruxandra Pavel**,
Șerban Șandru, **Daria Pop**

COLEGIUL NAȚIONAL „PETRU RAREȘ”, SUCEAVA

Sandra Ungureanu, **Ioana Redinciu**,
Alina Țibuleac, **Alexandra Apostol**,
Diana Diaconescu, **George Martiniuc**

COLABORATORI

Roxana Dumitrache
Cristiana Ursache
Ioan Răducea
Radu Carnariu

RUBRICĂ PERMANENTĂ

Alexandra Masgras, University of Glasgow
Ioana Lionte, UAIC Iași
Irina Popa, UAGE Iași
Mădălina Tvardochlib, UAIC Iași
Anais Colibaba, Jacobs University Bremen
Raluca Anisie, Zürich
Clara Cășuneanu, Universitatea București
Sabine-Marie Țăranu, UMF Iași
Iulia Ștreangă, University of Edinburgh
Diana Murguleț, University of Birmingham
Astrid Băgireanu, University of Edinburgh
Ozana Ciobanu, USV

CORRESPONDENȚI

Tudor Giurgică-Tiron, Harvard University
Izabela Pavel, Thun
Ruxandra Popescu, University College London
Ecaterina Reus, Copenhaga KEA
Laura Dianu, Tokyo
Arina Anisie, Rio de Janeiro
Radiana Arghiropol, University of Surrey
Maria Rădeanu, University of Groningen
Amalia Kalinca, Varșovia
Ina Mitu, RWTH Aachen

COLEGIUL DE ONOARE

Alexandru Condurache - regizor
Bogdan Crețu – critic literar
Marius Galan – judecător
Angelo Mitchievici – critic literar și de film
Septimiu Panainte – avocat
Marius Pașa – matematician
Antonio Patraș – critic literar
Daniel Șandru – politolog
Victor Vașuta - regizor
Liana Vrăjitoru Andreasen - critic literar

Revista este realizată de elevi și absolvenți ai Colegiului Național Iași, ai Colegiului Național de Artă „Octav Băncilă” și ai Colegiului Național „Petru Rareș” Suceava.

Revista ALECARD este deschisă oricărei colaborări cu elevii și studenții cu atitudine culturală.
Așteptăm articole pe adresa de mail: redactia@alecart.ro

alecart.ro | facebook.com/revistaAlecarter | issuu.com/alecartiai

ISSN 2065-7749

PARTENERI

04 EDITORIAL

06 RECENZII LITERATURĂ ROMÂNĂ

- 06 Spre văi de jad și sălbăție de Veronica D. Niculescu
- 10 Cu inima smulsă din piept de Radu Paraschivescu
- 12 Războiul mondial al fumătorilor
de Marin-Mălaicu Hondrari
- 14 Celelalte produse de Alexandra Turcu
- 16 Și eu (n-)am trăit în comunism de Ioana Pârvulescu
- 18 Iubirile de tip pantof. Iubirile de tip umbrelă...
de Matei Vișniec
- 20 Anamneza de Ana Săndulescu
- 24 Biblioteca română de poezie postbelică
de Mircea A. Diaconu
- 26 Matei Călinescu - dosar

30 RECENZII LITERATURĂ UNIVERSALĂ

- 30 Femeile lui Lazăr de Marina Stepnova
- 35 Iubire de Hanne Örstavik
- 37 1913: vara secolului de Florian Illies
- 40 2666 de Roberto Bolaño
- 44 Rugul de Gyorgy Dragoman
- 46 Poveste pentru timpul prezent de Ruth Ozeki
- 48 Istanbul Istanbul de Burhan Sönmez
- 51 Du-te și pune un străjer de Harper Lee
- 53 Toată lumina pe care nu o putem vedea
de Anthony Doerr
- 55 Întâlnirile lui Malcolm Gladwell - reconstruiri
subiective

60 ÎNTÂLNIRI

- 60 Întâlnirile ALECARD la FILIT 2016.
- 64 „POEZIA E LA BISTRIȚA” / poezia e în mine...
- 66 Matematica – Plus sau Minus?
- 68 !Bref. Și proza e la Bistrița
- 70 10 zile în paradis / ijsa 2016
- 72 UNICA 2016 la suceava

74 ITINERARI

- 74 Elveția ca acasă
- 78 de ce am ales Zürich-ul?

- 82 New York & Boston - prima experiență
americană
- 86 O altă perspectivă asupra New York-ului
- 88 Thailanda - prin lume cu matematica
- 91 Stockholm

92 ARTES

- 92 Freak show. Exercițiu de vertij
- 94 Cum să prinzi curcubeul într-o halbă. Green
Man 2016
- 98 Văduva Veselă (ONRI) - un cabaret politic
- 100 MADD de Alexandra Baban

102 FILME

- 102 Vozvrashchenie
- 104 Control
- 106 Elle
- 110 Já, Olga Hepnarová

112 ANCHETA

Despărțirea de copilărie

122 ESEU

- 122 Realismul magic al unei păci nedorite

126 UNIVERSITARIA

- 126 Despre alegerile din SUA
- 130 Matematica între fascinație și frustrare

134 ÎNĂUNTRU ȘI-N AFARĂ

- 134 Dezavantajul de a fi olimpic/ Avantajul de a
nu fi olimpic
- 138 Noul Testament al unui student nedormit
- 142 Bacalaureatul în Maroc
- 146 Unitatea în diversitate
- 152 De ce să studiezi informatica în străinătate?
- 154 Între unitate și Uniune

157 INTERVIU - Radu Paraschivescu

162 POEZIE ȘI PROZĂ

ALECART

Între copilărie și literatură. Între revoltă și zbor

› Ioana Tătărușanu

Atunci eram un fluture într-un borcan. Am învățat să sparg sticla. Și cioburile au rămas - haotice, aruncate, dezorientate și ireversibile - în casa bunicii, la masa de scris, prin parcuri, câteva prin alte orașe, alte țări, pe balcoane, pe bănci și între două trotuare. Câteva, în cărți. Altele, la câțiva oameni.

Acum frântura aceasta de sticlă, însă, mă surprinde și pe mine. Sunt eu aici, sărind, răsând, mult prea veselă și prea diferită de ceea ce am devenit, contrastând cu tot ce se află în jurul meu, ciufulită, mică, îmbufnată - că păpușile vorbesc din ce în ce mai rar cu mine și prefăcându-mă că între degetele mici și încovoiate de o greutate mult prea mare, cartea Fraților Grimm începe să fie mai mult decât o jucărie. Era un volum mic și gros, pe care probabil încă l-aș găsi, studiind învâlmășeala de cărți care îmi compune acum biblioteca, copertile i le rupsesem și paginile erau meticulos marcate de sublinieri strălucitoare, colorate, tremurătoare, cartea aceea reunea probabil, și în special în paginile preferate dedicate poveștii Albă-ca-Zăpada, toate accesele mele copilărești, toți pumnișorii mei încleștați de furiile bomboanelor cocoțate prea sus pe etajeră, de revoltele împotriva somnului de prânz și a ceaiului prea fierbinte. Ce mândră, ce fetiță mare m-am simțit atunci când, cu degetul pe un cuvânt pe care borcanul cu fluture nu a reușit să îl claudreze, am alergat la părinții mei, care discutau despre o altă lume, despre alte păpuși și cărți cu coperte noi și scris mic, bineînțeles fără poze și fără fetițe zburlete și obraznice, și le-am spus, aproape sigură de iminența unei greșeli pe care spiritul meu anticipativ nu a apreciat-o corect, că știu, știu, știu

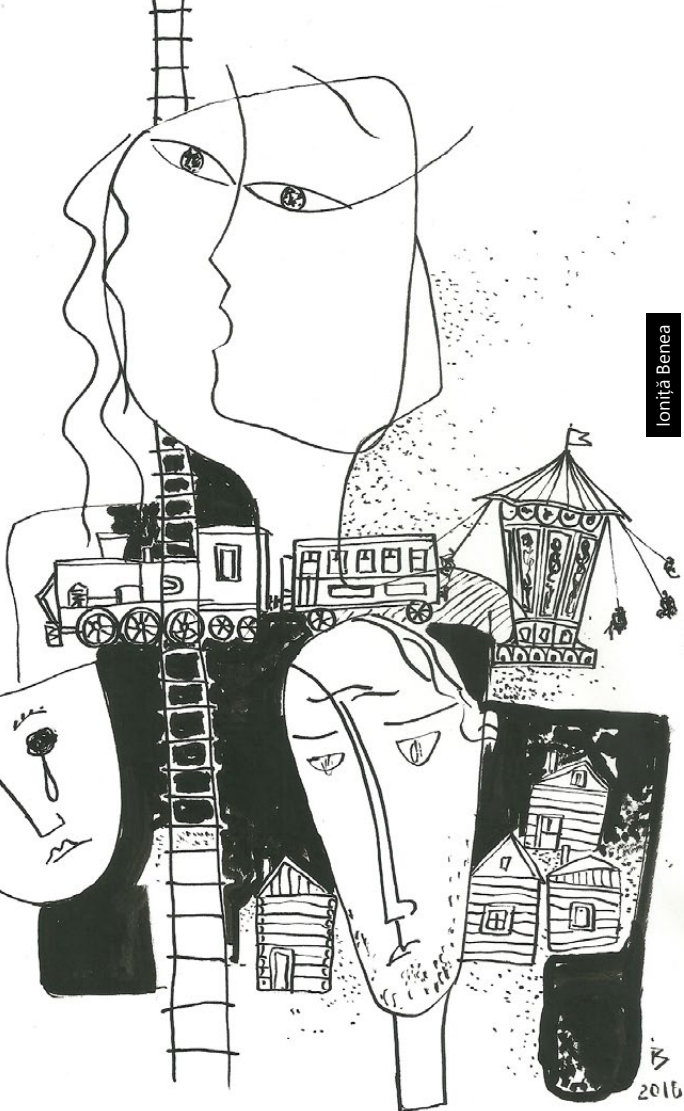
să citesc cuvântul acesta și uite mama, uite tata, singură în camera mea și cu păpușile mele, fără bunica și fără bunicul! Știi să citești, au spus ei, plini de un zâmbet comun care nici acum nu înțeleg ce a năzuit să însemne, și apoi aceiași ei, probabil mai fericiți de fetița lor care acum e cu puțin mai mare decât ieri, s-au întors către monitorul luminos, la păpușile și lumea și borcanul lor cu fluture care storcea atâtea cuvinte.

De la ciobul acela au urmat altele și altele, au venit și au plecat cărți și oameni odată cu ele. Pe unii i-am iubit, pe alții nu, oricum am încercat să evit indiferența și să înțeleg din cărțile pe care le-am lăsat pentru că nu mi-au plăcut și din cele pe care le-am citit de două ori, pentru că mi-au plăcut mai mult decât era cazul, că lumea nu e răspunsul ideal pe care îl pretind, la fel cum eu nu sunt cititorul ideal pe care autorii cărților care nu îmi plac și l-ar dori.

Treptat, am început să simt nevoia de a scrie și m-a motivat din ce în ce mai mult stilul necizelat și infantil al frazei mele, substanța fără substanță a rândurilor mele și plăcerea nebună care se infiltra în mine odată cu sentimentele și esențele tari care mă izbeau hipnotic odată ce intram și ieșeam din ce în ce mai des cu brațele pline de cărți din librărie, conștientă de tinerețea mea și de timpul care eclipează.

„Întâi de toate, nu atinge acele. În al doilea rând, stăpânește-ți mânia. În al treilea rând, niciodată, nici în vecii vecilor, nu te îndrăgosti. Căci atunci, pentru

Ioniță Benea

totdeauna, acul care arată orele la ceasornicul inimii tale îți va străpunge pielea, oasele ți se vor sfărâma, iar mecanica inimii se va strica iarăși.” – Mathias Malzieu, *Mecanica inimii*.

Trebuie să recunosc că, atunci când citesc, mă îndrăgostesc de fiecare dată de cartea pe care o țin în mâini. Se poate ca, în acel răstimp de contopire, de alungare a spațiului, a aerului dintre două trupuri, de rugăciune către fluturi și apusuri și somnuri lungi pe care nu mai apuc să le dorm, o tânără se dezechilibrează timid, învață pașii unui dans de fiecare dată nou, sub

o ameteală, sub o vrajă sub care fluturile din borcan uită de fiecare dată să zboare. Sentimente se scufundă între aripile lui colorate care mor brusc și ireversibil, când ultima copertă a cărții a căzut.

Acum, întâlnirea cu Alecartul. Care nu a fost premeditată, dar nici accidentală. Nu m-am apropiat de această revistă din nevoia de a publica, ci din aceea de a scrie și diferența dintre cele două este, pentru mine, una evidentă și asumată.

Mi-am dorit însă, ca paginile frământate ale caietelor mele să mai fie citite și de alții și am descoperit bucuria conștiinței de a fi citit, până și doar de părinți și de profesorul de literatură. Alecartul a devenit pentru mine, într-un timp surprinzător de scurt, un reper al calității scrisului, al manifestărilor estetice contemporane aduse aproape de tineri. Am ajuns, în câteva luni, să simt că aparțin acestui spațiu de afirmare, că am și eu atâtea să mai spun, că reușim, și reușim frumos, mândrindu-ne, să putem dilata timpul. Sau, măcar, să-l ținem prizonier. Îmi asum răspunderi, printre care cea mai importantă e cea de a fi diferită, de a învăța arta contrazicerilor și a revoltelor decente (deși admit că mintea mi se golește de rațiuni, de responsabilități, apartenențe și logici atunci când scriu), arta de a sparge sticla. Chiar dacă cioburile rămân haotice, aruncate, dezorientate și ireversibile...

Însă Alecartul este cea mai frumoasă și mai sinceră imoralitate cu care m-am confruntat până acum. ■

RECENZII
LITERATURĂ ROMÂNĂ

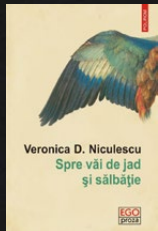
despre intensitatea amintirilor

SPRE VAI DE JAD ȘI SĂLBĂȚIE

de VERONICA D.
NICULESCU

Știi de moarte deja când stai întins între ierburi, ai cinci ani și simți o durere venind de departe din tine, din visteria și temnița ta cu miros de pământ răsturnat, fără să-ți spună nimeni o vorbă.

› Anastasia Fuiuagă

Romanul Veronicăi D. Niculescu vorbește despre amintiri, pierderi și durerea ce urmează acestora. Datorită modului în care este construită cartea, ea dă impresia unui jurnal extrem de intim, lăsând cititorul să pătrundă până în cel mai ascuns și mai umbrit colț al trăirilor protagonistei, deși aceasta mărturisește adesea că nu poate (și nu se poate) spune totul, că orice poveste de iubire rămâne în ceea ce ai trăit și nu în cuvântul care disecă, recuperând palpitul de altădată. Este o poveste concepută ca mai apoi să fie deconstruită printr-o multitudine de amintiri. Basmul lui Mereu da Flor contrastează cu a doua parte a cărții, punând de fapt în valoare esența acesteia. E miezul care salvează, e ceea ce nu se poate spune în imediatul de fiecare clipă.

Miranda e o ființă captivă a cărei viață se scurge în întretăierea altor destine. Ea oscilează mereu între ceea ce este trecutul și ceea ce trăiește în prezent - un acum

care, înainte să ne dăm seama, devine la rândul său trecut, amintire. Copila, adolescenta, iar mai apoi femeia prezintă la început cititorului povestea părinților săi, a lui Iustin Corbeanu și a Reginei Dortloft, proiectată pe fundalul sumbru al realității comuniste, într-un Pitești necunoscut celor doi. Miranda crește sub privirea grijulie a mamei sale nemțoaice, care, în primă fază, aduce cu ea în lumea cartierelor românești, printre vecine în capoate și papuci de casă, o altă lume, străină, aproape ireală, ca mai apoi să se estompeze în universul unui oraș în care cititorul se regăsește aproape perfect.

Protagonista reconstruiește pe parcursul cărții itinerariul întâlnirilor importante din viața sa: Mălina Ivanova - bibliotecara, bunica, bunicul, domnul Teodorescu și pisica acestuia, iar mai apoi Ivan.

Povestea Mirandei surprinde de fapt efemeritatea a tot ceea ce ne înconjoară. Ajunsă la vârsta adolescenței, ea tânjește după „văile de jad și de sălbăție” ale copilăriei, după magia presărată cu iarba și găngăniile din fața blocului, cu jocuri și obiecte din casă care mai de care mai interesante, cu drumurile la biblioteca din cartier și momentul descoperirii fascinației pentru cuvântul scris.

Citind, am avut senzația că trăiesc copilăria pe care mi-aș fi dorit să o am când eram mică. Vârsta aceea fragedă, de început a fost destul de plictisitoare și de singuratică pentru mine, rămânând doar o imagine compactă, încețoșată și aproape prăfuită undeva în trecut, astfel că am fost aproape frapată de frânturile de viață care iradiu din amintirile Mirandei. Încet, încet însă, lumea aceea de basm a copilăriei se diluează într-o conștientizare acută a sinelui, personajele dispărând treptat din scenariu, locul lor fiind luat de descoperirea brutală a alterității, de dezamăgire, instaurarea depresiei și singurătate.

„[...] acele stări monstruoase când pasărea neagră mi se așază sufocantă pe piept și-mi ciugulește din carne, zile în șir, săptămâni, înnegurând realitatea, prezentul, își au rădăcinile într-alt timp, al altcuiva, într-un ceva cu totul străin și de neînțeles, și totuși atât de parte din mine, contopindu-se cu ceea ce trăiesc eu într-o clipă sau alta.”

Adolescența Mirandei este una marcată de ancorarea mai mult sau mai puțin cognitivă în realitate. M-am regăsit în

foto: MADD | Alexandra Baban

Anastasia Fuiuogă este elevă în clasa a IX-a la Colegiul Național Iași, secția Filologie. A publicat în ALECART încă din clasa a V-a.

această lovire silită și inevitabilă de ceea ce presupune viața și lumea în care trăim, iar Miranda a pus în fața mea o oglindă mărită a ceea ce înseamnă a fi. Predictibil, personajul trece de la proiecția sinelui în universul cărților la prima iubire adevărată, care încheie procesul de renunțare la vârsta văilor de jad. Finalul romanului diferă de cel al basmului, accentuând de fapt mesajul cărții. Ivan apare în viața Mirandei nu pentru a rămâne, ci tocmai pentru a pleca. Distrugerea înfăptuită de el poate fi privită ca un ultim act de maturizare și, totodată, ultima răsufflare a copilăriei. Această iubire este exercițiul final, mut în durerea sa, ultimul joc înainte de înfruntarea vieții. Ivan este jocul ce trebuie pierdut pentru a reuși să îi pătrunzi profunzimile. „Se-ntâmplă atunci când ai totul să simți că nu ai chiar nimic - așa simțea acum prințesa înaintând cu pasul mic.” Miranda strigă, însă nimeni nu o aude pentru că strigătele ei nu spun nimic atâta timp cât nu vor fi îmbrăcate în faldurile cuvântului, în desfășurarea poetic-reflexivă a basmului în care-și va decanta suferința. Ea își dă seama astfel de consistența singurătății în care se află și o înfruntă. Există în finalul cărții câteva pasaje cinematografice, imagini perfect geometrice prinse pe firul povestirii și care construiesc relația fragilă, tensionată a prezentului cu amintirea.

Dacă ar fi să scriu despre noi, ar trebui să reconstruiesc realitatea, să-mi imaginez realitatea uitată, iar imaginația nu pentru asta e dată.

Spre văi de jad și sălbăție este așadar, pentru mine, o carte a maturizării, a pierderii unei lumi și a acceptării alteia, un roman al unei magii netrăite. Veronica D. Niculescu reușește prin povestea Mirandei să surprindă cine suntem cu adevărat. Suntem ceea ce am trăit, o sumedenie de momente, de clipe trecătoare, suntem amintirile a ceea ce am fost și păstrăm în noi reminiscentele unei lumi ce nu va putea fi niciodată recreată cu exactitate.

Ioniță Benea

} Viviana Gheorghian

Veronica D. Niculescu așterne în paginile romanului o poveste infuzată de un lirism profund, în care o tânără și o prințesă deopotrivă se contopesc în identitatea personajului Miranda, personaj ce, în mod inconstient, este în căutarea... *văilor de jad și sălbăție*... Romanul Veronicăi Niculescu este o carte pe care atunci când o citești, poți spune că realmente o trăiești. Nu prin prisma unei acțiuni complicate, a unui suspans ieșit din tipare ori a unei iubiri shakespeariene... Nu. Cartea de față este pur și simplu o experiență pe care fiecare și-o însușește altfel, pentru ca la final să rămână mișcat și totodată împăcat cu lumea în care își dezvoltă existența...

Povestea Mirandei Dortloft este conturată în mod inedit, fiind încadrată între timpul prezent și... timpul prezent. Un prezent aparent banal, dar marcat de o tristețe surdă care, deși lasă impresia că s-a evaporat în timp, a rămas în suflet nu ca o povară, ci ca un tovarăș; e o actualitate marcat de singurătate care caută să se construiască după ce ușa trecutului a fost definitiv închisă:

Sigur că se poate trăi și fără să fii grozav de fericit. Dar mai greu după ce pierzi fericirea feroce, atunci când în toate rămâne amprenta ei cu margini tăioase, când fiecare lucru are un ascuțiș de chin și de disperare (...).

Dar să începem cu începutul. Sau nu. Să începem așa cum ne impune cartea să o facem - cu momentele premergătoare începutului... Viața Mirandei Dortloft este introdusă prin povestea prințesei Mereu da Flor ce trăia în ținutul de jad și de sălbăție. Mereu da Flor e o micuță prințesă ce ajunge să își țese viața învăluită în poveștile pe care le descoperă întâmplător, după o întâlnire miraculoasă din care se naște o prietenie și un dor, care se termină cu o moarte și cu o nouă întâlnire măiastră - ca în orice basm de altfel, dar care păstrează permanent umbra unei tristeți, surșul unei pierderi. Povestea Mirandei se desfășoară paralel cu cea a lui Mereu da Flor, până când basmul devine re-

alitate, o realitate cu semn contrar, dar osmotic legată de aceea din care s-a ivit.

Miranda, crescută într-o familie mixtă în timpul comunismului, reușește să se bucure de plăcerile nevinovate ale copilăriei, cum ar fi momentele de singurătate din spatele blocului, miresmele, contururile realității, prezența mamei: „*Nimic, nimic din ce va urma nu se va compara cu primii cinci-șase ani, anii mei de sălbăție și jad, când zburdam pe un câmp (...) fără ham și fără potcoave (...)*”. Gândiți-vă, nu simțim și noi de multe ori asta?... Copilăria este marcată, așa cum era probabil de așteptat, de prima întâlnire cu Biblioteca:

Aveam să pătrund și să descopăr într-una din zilele atât de lungi ale acelu sfârșit de vară, Biblioteca. Probabil aceasta e clipa în care aflu ce e beția.

Timpul trece, anii se adună, paginile romanului se scurg și ele sub asediul orelor și iată că ne este înfățișată o tânără absolventă de facultate întoarsă în orașul natal gata să își continue viața sub sceptrul banalului... până în momentul în care descoperă iubirea. Până în momentul în care Miranda îl întâlnește pe prințul deja cunoscut, dar niciodată văzut ca atare până atunci, bărbatul mai în vârstă, stingher, taciturn. Sentimentul se naște în condiții deloc fascinante. Cum este oare să îți începi povestea ce te va lăsa pustiiță de suferință rânindu-te la genunchi pe stradă, ciocnindu-te întâmplător de un individ gata să te ajute să te ridici, gata să te ducă la braț până acasă? Poate eu nu voi afla niciodată, dar ca cititor am descoperit, am simțit, am trăit deja toate acestea, respirând fiecare cuvânt, rând ori stare ce alcătuiesc această carte, ce alcătuiesc această experiență...

Deși Miranda visează să scrie o poveste, nu vrea să transforme iubirea dintre ea și Ivan într-o realitate recognoscibilă, în care suferința pierderii să pulseze. Ori de câte ori ar vrea să continue, să ajungă la detalii tot mai frapante, să pună în cuvânt o întrebare

dureroasă, se oprește, ezită, o ia de la început pe o altă cale, căutând recuperarea văilor de jad și sălbăție. Căci povestea nu face nimic altceva decât să mutileze realitatea. Miranda își păstrează iubirea în amintire, îi dă o nouă formă, o salvează.

Ca orice dragoste, și aceasta are un sfârșit, departe de cel pe care îl va trăi Mereu da Flor: apar dezamăgirea, singurătatea, monotonia. Cititorul ajunge în lumea prezentului înfățișată la începutul cărții. Miranda termină povestea pe care visa să o scrie, nu povestea ei de iubire, ci povestea lui Mereu da Flor, întrebându-se dacă să o publice sau nu, așa cum făcea de altfel și când era mică încercând să aleagă cartea potrivită: „*s-o iubesc, n-aș putea să o iubesc, aș putea să o iubesc (...)*”.

Este de remarcat maniera ușor neobișnuită prin care autoarea îl implică pe cititor în universul romanului său. Se joacă inteligent, construiește pentru a deconstrui, înalță castele de nisip și apoi spulberă totul, pendulează între timpuri, între idei, împletește firele narrative, recuperează imagini cu semn schimbat, alternează lirismul cu prozaicul, tușele negre ale depresiei cu scăpărări de jad ce pulsează de o lumină interioară autentică: „*(...) nu aștept nimic, nu așteptam nimic, era cum era, acum nu se mai poate, aici, am ajuns, desigur, era cum era, dar poate c-o să fie bine, credeți, o să fie, mulțumesc, eu mulțumesc, ba eu mulțumesc.*”

Ajung cu lectura la final, închid cartea și zâmbesc. Constat că fiecare viață își urmează drumul firesc ghidată de o poveste care, deși nu are un final de basm, ne conturează realitatea - realitatea mea, a Mirandei, a noastră, a tuturor. Încep să mă uit mai atent la detalii, să văd altfel oamenii, frunzele, timpul, emoțiile, gândurile care trec, trec spre a rămâne pururea în amintire. Mă modific, deci exist în prelungirea unei cărți.

Viviana Gheorghian este elevă în clasa a IX-a la Colegiul Național Iași, secția Filologie.

o frescă medievală CU INIMA SMULSĂ DIN PIEPT

de RADU
PARASCHIVESCU

Cu inima smulsă din piept se joacă la dublu. Două părți, două inimi, doi oameni care se iubesc, două imagini care-și răspund în oglindă. Acțiuni tumultuoase, personaje versatile, tensiune; două forțe continuu opuse, contradictorii: răzvrătire sau înțelegere, suferință sau înverșunare, iubire sau regalitate.

› Anda-Elena Ghilan

„Numai oamenii liberi iubesc”

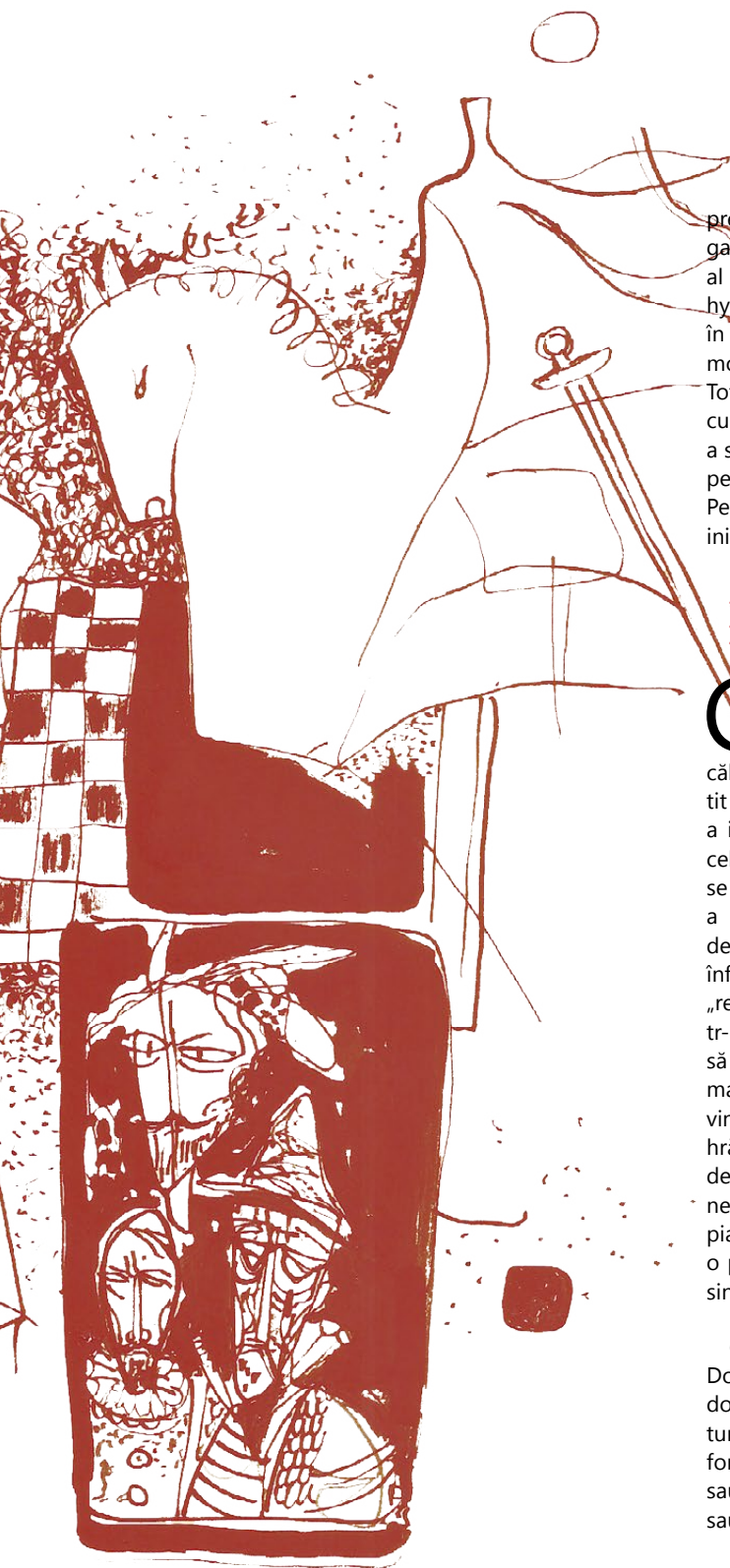
Se spune că omul nu-i poate comanda iubirii, dar atunci când legile și conflictele politice te privează de libertatea alegerii, unde este plasată limita compromisiurilor? Astfel, într-un mod insolit, departe, în însorita Portugalia a secolului al XIV-lea, debutează ceea ce crezi că va fi o poveste de dragoste, dar care se dovedește de la primele rânduri o legătură formală, fără nicio șansă de a rezista. Constancia, fata lui don Juan de Penafiel al Castiliei, „o sperietoare cu leșie în loc de sânge și inima cu o smochină putredă” e cea care ar fi trebuit să îngrădească volnicia de nestăpânit a tânărului Pedro. Căsnicia celor doi, forțată de situația politică, reliefează relațiile tensionate dintre Portugalia și Castilia, dar și necesitatea de a se alia în fața maurilor; ea are la bază, de asemenea, hotărârea lui Alfonso al IV-lea al Portugaliei de a stăpâni acțiunile nechibzuite ale fiului său, Pedro. Orgoliul acestuia e momentan învins de constrângerea paternă. El va fi călăul și Constancia victima? Nimic mai adevărat și, în același timp, mai îndepărtat de adevăr. Totul depinde de unghiul din care privești. Mult dorită de toți, deloc acceptată de singurii care ar fi putut să

schimbe ceva, căsătoria e fastuoasă și crudă ca un asfințit primăvăraric de soare. Pentru ea, Pedro e „de-o superficialitate profundă”, „un ușuratic, iute la mânie și crud”, iar pentru el, Constancia o „nubilă străvezie” ce s-a săturat de viață când alții abia o încep. Aruncați în „manejul menajului” naratorul „le uită” povestea, căci o alta s-a născut de la prima întâlnire dintre cei doi: privirea lui Pedro o întâlnește și o descoperă pe cea a lui Ines, prietena și însoțitoarea Constanciei. O poveste de dragoste a murit înainte de a începe, o alta se naște neștiind că moartea va adia permanent alături, dar că tot ea îi va conferi eternitate.

„Sunt aici, aștept să mă descoperi și să mă cucerești”

Oiubire atipică. O iubire ce va pârjoli totul în jurul ei. O iubire-pasiune pe fundalul luptelor pentru putere, al confruntărilor de orgoli, al trădărilor, al intereselor mai presus de individualități și al acțiunilor meschine. O iubire care ar fi putut fi altfel. O iubire care s-ar fi putut desfășura în alcov, departe de ochii lumii, o iubire care, dacă s-ar fi putut alătura datoriei, ar fi rămas în trena atâtor altor povești des-

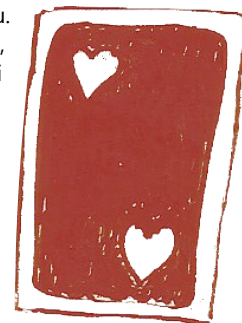

pe care astăzi nu mai știm nimic. Dar între Pedro și galițiana Ines de Castro iubirea s-a scris cu firul roșu al necesității de a fi altfel. Intensitatea e o formă a hybris-ului, iluzia libertății se plătește cu viața. Prinsă în vertijul intereselor regale, iubirea aceasta cheamă moartea. Și încă o dată Pedro suferă o metamorfoză. Totul se spune din câteva imagini, din scene care recuperează bucuria celor doi, dar și imposibilitatea de a supraviețui într-o ordine pe care o astfel de trăire o perturbă. Lama pumnalului va schimba definitiv totul. Pe Pedro încă o dată. El învață să supraviețuiască „cu inima smulsă din piept”.

„Fiecare poveste de dragoste își poartă pariul veșniciei.”

Ce înseamnă de fapt cu adevărat iubirea? Poate ea să nască într-adevăr în noi un altul și apoi acest altcineva să se transforme din victimă în călău? În ce măsură e Pedro vinovat? E un îndrăgostit etern, rămas să păzească amintirea celei pe care a iubit-o mai presus de orice, el însuși doar umbra celui de altădată, ținut în viață doar de nevoia de a se răzbuna sau un scelerat în care moartea lui Ines a revigorat sălbăticia abia stăvilită, revolta, dorința de putere, nevoia de a ucide? Ajuns pe tron, Pedro înfăptuiește ceea ce nimeni altcineva nu a mai făcut: o „reducere la viață” pe Ines pentru câteva momente într-o scenă de un macabru intens, obligându-și supușii să se închine, sărutând mâna celei pe care a iubit-o mai presus de orice. Și apoi îi lasă pe doi dintre cei trei vinovați de moartea ei „cu inima smulsă din piept”, hrănindu-se cu aceasta. Și punct. Sau nu, de fapt abia de aici începe să se scrie povestea. Acea a iubirii și a nebuniei, a pasiunii, a suferinței. Povestea rămasă în piatra din Coimbra. Povestea pe care o recuperează și o pune în cuvânt Radu Paraschivescu. Povestea unei singure inimi și a unui om rămas fără inimă.

Cu inima smulsă din piept se joacă la dublu. Două părți, două inimi, doi oameni care se iubesc, două imagini care-și răspund în oglindă. Acțiuni tumultuoase, personaje versatile, tensiune; două forțe continuu opuse, contradictorii: răzvrătire sau înțelegere, suferință sau înverșunare, iubire sau regalitate.

grafică de Ioniță Benea

Anda-Elena Ghilan este elevă în clasa a IX-a la Colegiul Național Iași, secția Filologie.

Lăsați-ne să ne fumăm petrolul!

RĂZBOIUL MONDIAL AL FUMĂTORILOR

de
MARIN
MĂLAICU-HONDRARI

Scritura lui Marin Mălaicu Hondrari intră în sânge și dă dependență precum nicotina fără a miza pe extraordinar, ci pe bucuria lucrurilor simple, pe gesturi cotidiene, pe recuperarea curajului de a te aventura într-o explorare a lumii din afara și dinăuntru tău. Simplitatea narațiunii și a limbajului sunt înșelătoare, totul e la vedere, dar, în același timp, se construiesc lumi către care fiecare tânjește, zone neexplorate ascunse sub banalitatea vieții de zi cu zi.

› Cristiana Ursache

Peste haosul care este de fapt lumea din realitatea imediată, actuală, ce ne face prizonierii sedentarismului, ai obligațiilor inutile, ai lucrurilor care sunt ale noastre pentru că trebuie, nu pentru că vrem, ai hidosului oraș gri, Hondrari suprapune o alta, născută asemenea fumului din țigara aprinsă pentru a pluti o vreme departe de cotidian și în care te invită să i te alături.

Nu te lași de fumat pentru că așa vor alții, pentru că se scumpesc țigările ori că s-au împuținat locurile unde poți fuma în Uniunea Clișeelor Europene, nu te lași de fumat pentru că-ți tremură mâinile și dinții sau pentru că șuieri ca o oală sub presiune ori pentru că e un copil prin preajmă sau pentru că ești gravidă; și în general nu te lași de fumat.

Astfel facem cunoștință cu cineva catalogat de ochii societății ca fiind: fumătorul. Acesta reprezintă o specie aparte, destul de des întâlnită (viciat prin natura meseriei). Are un loc special amenajat, sau mai bine spus nu mai are loc, în cafenea, la serviciu, fiind tot

mai înghesuit în marele „spațiu public” de noile legi ce iau amploare în întreaga Europă ca să-l protejeze pe bietul nefumător de fumul țigării ca de emanațiile de gaz metan. Acesta este de fapt războiul declanșat de două tabere: fumătorii și nefumătorii, război ce a ajuns „la nivel mondial”. Din specia fumătorilor face parte și eroul acestui roman, Constantin, mai spre final prezentat sub pseudonimul Johnny Rothmans. El te introduce din primele pagini într-un ambient cețos, cu un aer greu, ticsit, ca într-o încăpere închisă și în care te simți, culmea, foarte confortabil și doritor să stai cu el la un pahar de whisky.

Totul pornește din Camarile, raiul fumătorilor: după atâtea persecuții și interdicții, fumătorul nostru român și-a părăsit țara și stă într-o rulotă de unde face contrabandă cu țigări în unicul stat în care sunt restaurante pentru fumători, autobuze, trenuri și chiar avioane pentru aceștia, singurul ținut în care personajul vicios nu mai este privit ca o creatură cu un alt număr de cromozomi, ci ca un om cu drepturile și nevoile sale firești. În primă instanță, Constantin este adus timid, cu detalii succinte în atenția cititorului, imaginea focusând-se asupra mediului și detaliilor ce țin de universul exterior și nu de cel interior.

Ulterior cadrul se schimbă, se concentrează asupra eroului care este despicat până la cele mai neînsemnate amintiri, răsfirat și reanalizat în spiritualitate, sentimente, gânduri și până în măruntaiele sale ca mai apoi să fie adunat și reconstituit ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Drept pentru care se conturează o simetrie a volumului, ilustrându-se o relație evidentă între incipitul și finalul acestuia, oferindu-i o formă circulară asemenea fumului ce îl expiră într-o încăpere închisă și care revine după o anumită perioadă la tine ca într-un circuit. Astfel ia naștere o instanță narativă verosimilă ce este transpusă înspre a-i observa evoluția - de la băiatul „orfan cu părinți” la adultul ce demisionează și își schimbă radical viața fără nicio remușcare sau părere de rău, constituindu-se deci, un fel de bildungsroman. În jurul lui Constantin gravitează restul personajelor, majoritatea feminine.

Nu o singură dată, eroul asociază femeile cu țigările, numindu-le în funcție de marca pe care o „utilizau”. Elena - Lady Chester (Chesterfield), Irina - Lady Slim (Vogue Slim), adăugându-se și alte femei misterioase, interesante fumătoare, urmând ca acest joc să fie încheiat de Cristina, simpla Cristina, nefumătorea care deschide geamul încăperii închise în care se învăteau toate principiile iubitului său, dându-i peste cap circuitul.

Iubitele fumătoare de până atunci sunt, într-adevăr ca țigările: un tutun de calitate, cu un parfum inconfundabil, un filtru fin, foită subțire și o aromă ce persistă mult timp, însă, din păcate, toate „se consumă” și își pierd aroma, în urmă rămânând doar un iz a ceea ce a fost înainte.

Totuși, unicitatea Cristinei nu a rămas neobservată. Ea nu s-a lăsat consumată, ci l-a consumat pe Constantin până i s-a rostogolit pielea pe propriul corp, până a rămas doar un iz al acestuia, o fărâmă din esența lui. Din relația Constantin-Cristina s-au generat cadre atent realizate, situații limită, conflicte, aventuri și imagini ce-ți rămân în minte pentru mult timp. Chiar și imaginea primei lor întâlniri este memorabilă, spontană, atunci când Cristina își scapă pe jos partiturile, iar Constantin o remarcă, urmând o mică conversație, priviri fugitive, gânduri și întrebări, iar mai apoi o întreagă poveste.

Mălaicu-Hondrari construiește minuțios, conturează cu detalii fine și portretează cu îndemănare per-

sonaje cu care empatizezi ușor și în care se regălesc diferite tipologii umane. Scrie cu un umor subtil și cu o ironie incitantă, ce mai potolește spiritele într-o societate încrâncenată. Nu e umorul mioritic, de tipul „haz de necaz”, ci o abordare mai distantă și tăioasă a vieții personajului-narator și a lumii în care trăiește.

Cristiana Ursache este elevă în clasa a XI-a la Colegiul Național „Roman Vodă” din județul Neamț, secția Științe Sociale.

foto: Robert Cucutianu

un univers construit prin implozie

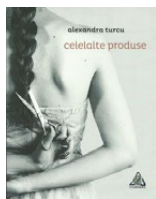
CELELALTE

PRODUSE

de
ALEXANDRA
TURCU

volumul alexandrei turcu ilustrează perfect zicala less is more. poezia ei ne introduce într-un univers minimalist compus din singurătate, familie și dragoste, între care nu există limite clare. fiecare există în consistența celui alt, iar poemele taie doar în secțiuni diferite ale acestei împletituri - secțiuni în care bântuie aceleași algocalmine, pisici și frici.

} Anca Scheul

O simplitate impenetrabilă definește poezia alexandrei – cu precizia unui chirurg, ea disecă viața gășind spațiile potrivite, cutiile de pantofi, parcare de la kaufland, pernele, ochii prezentatoarei de la televizor, cada. lumea recompusă este incoerentă, dar nu pare niciodată să ascundă ceva, ba chiar putem spune că emană o onestitate aproape brutală – stând sub semnul unei memorii lacunare care se recompune prin frici & singurătăți:

***nu rețin datele de naștere
dar știu când a ars biserica evanghelică***

În spiritul acestei recompuneri, totul este redimensionat - „măsura lucrurilor” trebuie încă învățată. america este la colțul străzii, becul care pâlpâie e hipnotizant, „fericirea se ascunde în picior” și moartea într-un punct fix, memoria în prospecte de medicamente. dar prin redimensionare lucrurile ating valoarea lor absolută. cu siguranță, nu putem vorbi de jumătăți de măsură când vine vorba de poezia alexandrei:

***m-am mutat aici pentru că în casa asta
nu sunt poduri de pe care să mă arunc
aștept să vină dimineața
mă urc în pat***

***mă ridic pe vârfuri
și mă întreb cum ar fi dacă***

nu putem vorbi nici de perdele în această poezie. lumina intră direct în ochi și „lama trece peste încheieturi / deodată cu cecilia lisbon”. se deschide însă o fereastră spre cele mai vulnerabile unghere ale intimității & există o anumită forță în modul în care sunt dezgolite și apoi expuse.

singurătatea stă suspendată între frică și frustrare. iepurii trec din când în când prin fața ferestrei și singurul gând liniștitor este învățarea dragostei „ca un reflex condiționat”. la fel cum se învață și „ștergerea memoriei” apăsând vânătaia de pe umăr. dintr-o singură pereche de papuci de casă se desprind atât incapacitatea de a oferi „dragoste încontinuu” cât și aceleași (vechi? veșnice?) frustrări – „am prea multe algocalmine / și nu e nimeni cu care să le împart”. singurătatea nu poate fi soluționată. se poate face o gaură în perete pentru a vedea „cine e pe cealaltă parte”, se poate sta pe câte un braț al fotoliului și fuma, se poate închide ușa. dar nu se poate scăpa de frica cu care și de care „am crescut”, frica cu care și de care este agățată singurătatea. „iepurii” pot fi (sau chiar trebuie) doar observați.

*dacă îl citesc pe salinger,
îl citesc pe salinger până la capăt
dacă încep să cresc papagali,
nu mă las până nu umplu casa cu papagali*

Nowak852

nu se operează decât cu absoluturi, în special când vine vorba de incertitudine („stau până spre dimineață / și caut studii pe net / nu mi-am dat încă seama / dacă am depresie sau nu”). nesiguranța există în deplină măsură, nu stă sub un semn al întrebării. spațiile goale din folia cu antibiotic trebuie numărate. sentințele au fost date de mult - unele lucruri sunt incerte; ele nu se mai pot soluționa, nu se pot „afla”. incertitudinea este aici o lege fundamentală a lumii la fel cum sunt

ria se pierde în folia cu algocalmine. e un „*mecanism/ care ne ajută să scăpăm de noi*” sau unul care reduce totul la individualism?

și singurătatea și frica – în jurul lor se învârtă totul. Și „totul e simplu” („*înainte să vorbești despre moarte / bați de trei ori în masă*”).

deși „aici” nu sunt multe lucruri, ele sunt esențiale - pisica, algocalminele, familia, muzica, umflăturile de pe sânul stâng, iepurii, creierul. viața pare să grăviteze în jurul lor. poate din acest motiv poezia, paradoxală în simplitatea ei, reușește să înglobeze complexitatea trăirilor care definesc acest univers, poate din acest motiv poezia reușește să vibreze cu așa o putere.

am putea spune că asistăm la o distilare atipică, în care esența rămâne în corpurile nevolatile, iar cu aceste *celelalte produse* este construită poezia. carnea este luată „de pe oase fără să lase nicio urmă”, rămânând în spate „o pungă de pufuleți cu surprize”, frica de moarte se resimte cel mai bine când este învelită într-o pungă de la kaufland, melodiile există doar în așteptare (sau așteptarea doar în melodii?), memo-

Anca Șcheul este elevă în clasa a XII-a la Colegiul Național de Artă, secția Arta actorului.

ȘI EU (N-)AM TRĂIT ÎN COMUNISM

de IOANA
PÂRVULESCU

Aș preda volumul Ioanei Pârvulescu în fiecare școală ca material obligatoriu pentru generația mea, undeva între literatură și istorie, o lecție fără ani de învățat pe de rost, fără nume reci înșirate în liste, fără fraze lungi și stufoase.

› Diana Murguleț

Și eu am trăit în comunism e povestea unei generații care începe să plece dintre noi, de al cărei trecut nu se poate să fim mai deconectați și, paradoxal, mai legați. E generația celor care m-au și ne-au crescut, de la care am auzit atâtea povești începând cu „Pe vremea lui Ceaușcă”, generație polarizată, cu nostalgici la un capăt și cu cei recunoscători pentru schimbare la celălalt.

Ioana Pârvulescu motivează tema cărții în introducere astfel: „În orice epocă, omul e prins în plasa grijilor și întâmplărilor zilnice: ce mănâncă, unde doarme, cu ce se îmbracă, o întâlnire cu prietenii, o dragoste, nașterea unui copil, un examen, serviciul, administrația, banii, timpul liber, cumpărăturile, problemele de sănătate. Până la urmă, dincolo de marile falii care marchează epocile, din asta e țesută pentru fiecare dintre noi istoria”. De aici vine farmecul și esența volumului: viața cotidiană ca istorie - de înțeles, de dat mai departe: „*Așadar nu va fi vorba de închisori, de sisteme de represiune, de evenimente ieșite din comun, ci de viața cea mai banală cu puțință, aceea în care te trezești din somn, te speli, mănânci (eventual) micul dejun, pleci la serviciu și așa mai departe. Se va vedea însă că, în comunism, banalul e cel mai spectaculos lucru*”.

Cotidianul în cazul ăsta nu-i deloc plictisitor, e haios, absurd și te surprinde cu fiecare pagină. Împărțită în 20 de capitole, fiecare acoperind un aspect al vieții de zi cu zi (la serviciu, în călătorie, la facultate, în timpul liber), colecția de amintiri adunată de Ioana Pârvulescu e un puzzle enorm ce explică mentalități și obiceiuri care adâncesc generation gap-ul dintre noi și ai noștri. Sunt aici traume din care nu ne-am revenit (colectiv), idee poate reprezentată cel mai bine de povestea deconectării congelatoarelor ce păstrau pentru cercetare seruri provenite de la cazuri speciale. „*Industria avea nevoie de și mai multă electricitate, iar partidul nu-și bătea capul cu cercetarea medicală. Timp de două zile, o doamnă conferențiar, șefa laboratorului de cercetare, a stat închisă în biroul ei punând Wagner la volumul maxim al pick-upului adus de acasă, pe care apoi l-a aruncat pe geam [...]* Cazul a fost mușamalizat cu un diagnostic psihiatric de circumstanță, iar doamna a fost pensionată precipitat”.

Colecția de povești reale din comunism devine astfel un dicționar explicativ și pe alocuri ilustrat al lumii noastre.

De la arhitectura blocurilor răsărite peste zi și a bisericilor dispărute peste noapte, la nepăsarea și apatia generală – oricum nu pot face nimic politicienii

care se cred atotputernici, iar toleranța față de furt și corupție a devenit mijloc de supraviețuire. „*Mai târziu am aflat și ce se putea fura de IRNE [Institutul de Reactori Nucleari Energetici]: curțile țărănilor din sat erau pline cu tot felul de materiale din aliaje sofisticate folosite în tehnologia nucleară care ba îngrădeau găinile, ba sprijineau un gard, ba deveneau jgheaburi*”.

Volumul strânge multe lecții frumoase despre unitate (și inventivitate), despre rezistența colectivă la necaz prin sprijin reciproc – studenții care conectează armătura căminului la rețeaua de curent pentru a învinge frigul, bucătăresele care nascocesc rețete fără ingredientele principale. Totuși, el e mai presus de toate o portretizare tragi-comică a unei traume, cu frig, foame, cozi și cenzură, cu crime, amenințări, anchete, cu cărți arse în sobă și cu frică. Sociologul Kai Erikson afirmă că trauma colectivă e o lovitură dată țesuturilor de bază ale vieții sociale care afectează legăturile ce țin oamenii împreună și inhibă sentimentul de comunitate. Nu poți retrăi experiențe traumatiche, dar le poți reda, te poți întoarce pentru a le înțelege, a le da sens, pentru a putea crește mai departe și cred că asta reușește volumul să ofere lectorului.

Nimeni nu recuperează trecutul ca pe o poveste completă, ci doar ca pe o sumă de amintiri – momente definitorii, personale și colective.

Pentru că ne lipsește omnisciența naratorului aflat deasupra unei lumi pe care o controlează, puzzle-ul poate fi realizat doar din multe piese mici care se completează – amintirile sunt în multe minți în versiuni diferite – frigul, cozile, teama. Se ajunge la o singură poveste care curge, formată din poveștile a 95 de oameni, cu stiluri diferite. Sunt aici Monica Pillat, Andrei Pleșu, Dan C. Mihăilescu, Gabriel Liiceanu, Victor Rebengiuc, însă fiecare fragment e semnat doar cu inițiale, căci cartea nu vorbește despre cine e omul care așază creionul pe foaie, ci despre universalitatea experiențelor trăite de medici, actori, profesori, ingineri. 95 de voci narrative adunate într-un ghid pentru neinițiați. M-am întors de multe ori spre finalul cărții, care conține lista autorilor, convinsă că recunosc stilul sau vrând să aflui mai mult despre destinul celui care îmi deschisese ochii.

Pe alocuri și în mod absolut surprinzător pentru mine, copilul născut după '89, cartea a fost ca madlena

pentru Proust. Am văzut pianul din Casa Pionierilor din oraș (numită acum Clubul Tineretului) pe care am învățat primele note într-o sală întunecoasă. Mi-am adus aminte și de voluntariatul în care am lucrat cu adulți cu dizabilități, crescuți în orfelinatele comunistului, care după 20 de ani de îngrijire n-au scăpat de instinctul de a se feri de o mână care vine spre ei.

Pentru mine a fost un fel de reîmpachetare bizară a tuturor romanelor distopice pe care le-am citit până acum, întrețesută cu fărâme din poveștile auzite de la părinți, bunici și de prin scrierile românești. O lume a abuzului și a absurdului mai presus de tot. Copleșitor de mult absurd, cu studenți smulgând un câmp de pădăii pentru că Tovarășa nu suporta pădăia, cu cvartetul căruia îi e recomandat să cânte mai tare ca să suplinească absența unui membru care avea probleme la dosar sau cu pozele retușate în care Tovarășul era mai înalt decât toți ceilalți din fotografie.

Sunt poveștile părinților noștri, dar complete, acoperind fiecare colț de viață cotidiană. Am citit-o dintr-o suflare, cu foamea omului care își descoperă cu fiecare fragment o bucată de sine. Am răs, am plâns și am oftat, m-am oprit încercând de zeci de ori să îmi imaginez cum ar fi fost dacă lumea mea ar fi arătat așa.

E o lectură de făcut în familie – am întrerupt de multe ori cartea pentru a-i întreba pe ai mei dacă chiar era așa sau ca să încerc să descopăr povești similare. Cartea recompune întreaga viață de atunci, iluminând fâșii întunecate: inclusiv coperta I are un bec stins pe fundalul negru, iar coperta IV, un bec aprins pe un fundal galben. Între ele, povești care duc la bun sfârșit pana de curent, lăsând cititorul mai aproape de înțelegerea vremurilor pe care le trăiește ca urmare a lumii tocmai parcurse prin lectură.

Aș preda volumul Ioanei Părvulescu în fiecare școală ca material obligatoriu pentru generația mea, undeva între literatură și istorie, o lecție fără ani de învățat pe de rost, fără nume reci înșirate în liste, fără fraze lungi și stufoase. Un portret sincer și complet al perioadei care a lăsat atâtea răni de care, ca țară, încă ne vindecăm cu greu.

*Cerbul de aur, din colecția
Generația lui BauBau, de
Radu Carnariu*

Diana Murguleț
este studentă în
anul IV la University
of Birmingham.
Rătăcirile Dianei și
alte recomandări pe
bisica.wordpress.
com

IUBIRILE DE TIP PANTOF. IUBIRILE DE TIP UMBRELĂ...

de MATEI VIȘNIEC

Roman așezat sub semnul fundamentalului (pentru cititorii carcerali) și al imprevizibilului (pentru cititorii capricioși), autorul îl consideră o călătorie... dinspre centrul lumii (de la Rădăuți, orașul în care m-am născut) spre periferii, adică spre Paris și Avignon (mari capitale ale teatrului).

↳ Violeta Alina Țibuleac

De cele mai multe ori, titlul este componenta care poate evidenția sintetic sau, în acest caz, analitic (*Iubirile de tip pantof. Iubirile de tip umbrelă...*) conținutul unei creații. În titlul grăitor, iubirea devine însă un pretext, o capcană - pentru cititorul neexperimentat sau selectiv - în care acesta cade, deoarece scrierea se prezintă ca o scenă a unui teatru pe care „reflectorul își plimbă lumina dintr-un registru într-altul” (v. filme-carti.ro), în timp ce piesa surprinde fragmente din viață, așa cum este ea: oameni diferiți, cadre diferite, replici diferite. Cartea prezintă o structură care nu respectă așadar linearitatea și finalitățile limpezi. În ea se concentrează aspecte ale vieții tradiționale, rurale, din anii '60, în debutul său, insistând asupra detaliilor oferite prin descrierea ceremoniei de înhumare a tânărului Mihai, decedat la vârsta de 20 de ani, dar și ale vieții urbane, prin prezentarea făcută de Christophe Kaplan, care caracterizează Parisul ca *une société des loisirs culturels*.

Lipsindu-se de un tipologic personaj principal, autorul atribuie Animalului care seamănă perfect cu omul un rol esențial în conținutul cărții. Se identifică evoluția umană cu conștiința civilizației umane, care în decursul mileniilor și-a pierdut înțelepciunea odată cu perpetuarea speciei. Dacă picturile rupestre repre-

zentau dorința profundă de a nu schimba nimic, prin schimbările declanșate de apariția tehnologiei, omul a trecut *de la civilizația de tip pantof la civilizația de tip umbrelă*. (p. 475).

La nivelul compunerii, „*teatrul e trăirea <în stil umbrelă>*” (Ioan Holban, iunie 2016, în *România literară*, nr. 25), prezentată în 100 de puncte, ca opinie subiectivă (*1. Teatrul este o întâlnire activă, într-o oglindă vie, cu mine însumi.*), obiectivă (35. *Nu mai încercați să aflați ce este teatrul, mergeți mai bine la teatru*), metaforică (26. *Teatrul începe să aibă sens atunci când cineva te leagă la ochi, dar legătura cu care te leagă are ochi.*), în vreme ce romanul e al <perioadei de tip pantof>. Realitatea recognoscibilă urmărește viața lui Matei Vișniec, absolvent al Universității din București și membru fondator al „Cenaclului de Luni”, coordonat de profesorul Nicolae Manolescu. În 1987, fuge din România și cere azil politic în Franța, unde obține cetățenia franceză în 1993. Mărturisirea cauzei exilului:

În acel an 1984, din creierul președintelui Nicolae Ceaușescu iradia o formă de nebunie care afecta într-un fel sau altul

toate celelalte creiere ale românilor: 21 de milioane de oameni erau într-un mod ireversibil conectați la o formă stupefiantă de cult al personalității. Imaginea președintelui se infiltrasă sub pielea fiecărui om, sub retina fiecărui om, intrase în cele mai fine alveole ale cetățeanului neputincios și continua să sape, ca un acid tenace, falii adânci în subconștientul fiecăruia. (p. 42).

Personajele ce se succed sunt deopotrivă oameni obișnuiți, lucrători în fabrici [*Mii de muncitori ieșeau pe porțile uzinelor.* (p. 47), *valul de muncitori* (p. 50)], profesori, medici, înalți demnitari (*exponenți ai <clasei intelectuale>: profesori în special, dar și medici, ingineri sau diverși funcționari de stat.*). Ideologia vremii, marcată de regimul politic, și evenimentele politice petrecute în această perioadă au consecințe asupra poporului: *În fiecare an de 23 August, sute de mii de oameni erau scoși cu forța din casele lor și obligați să defileze zâmbind prin fața cuplului prezidențial (...) marile serbări comuniste, interminabile.* (pp.46-47). E un episod substanțial al spațiului și deopotrivă al timpului în care este plasată acțiunea, o realitate transitorică, determinată geografic și istoric. Comunismul a fost perioada care a ucis aspirații și a distrus minți prin ideea de colectivizare. Poporul, supus în totalitate regimului, era o alcătuire de trupuri și minți teleghidate, direcționate automat de ideile de egalitate și unitate: *Președintele cu zâmbetul său larg și cu idealurile sale <înalte> devenise o cocoașă colectivă, o cangrenă lipită de sânge, o căpușă imposibil de smuls din carnea României. Anul 1984 era unul fără orizont, fără viitor, fără alternativă...* (p.42). Practic, regimul și-a impus puterea, devenită incontestabilă prin spălarea creierelor cetățenilor. Limitați în toate, supuși dictaturii, oamenii deveniseră *un câine în fântână* (p. 58) *având ca obiectiv esențial recuperarea libertății și nimic altceva* (p. 59). Devenite voci stoarse de voință sau de capacitatea de a protesta (pg. 49), oamenii realizează

de-a lungul timpului că libertatea înseamnă un *Clever vesel, dispus oricând la un dialog ludic... extrem de inteligent* (p. 185). Ceea ce aveau nevoie era un *lătrat nuanțat* (p. 302), care le putea schimba perspectiva așa cum o făcuse cu cei care-l adoptaseră, Nicolas și Matilde Bolzom.

foto: Robert Cucutianu

Pe de altă parte, Franța *afișează mai multe zâmbete pe secundă decât alte țări.* (p. 71), fiind *o enormă sursă de vitalitate* (p. 68). Chiar dacă afișează două fețe în perioada anilor '70-'80, una conservatoare, burgheză și catolică, iar alta laică, proletară, egalitaristă și fraternă, *Franța e Franța (...) și aici nu încapă nici o îndoială, România este România, <plus> țările care au modelat-o* (p. 92).

Dintr-un furnicar de imagini, se disting, balansând, scenele culese de pe stradă: „Omul fără vârstă, fără, care rătăcise fără țintă prin oraș (...) simți pentru prima dată cum îi bate inima.” (p.377), cu întâmplările lui personale („Nu se poate, nu se poate., de unde știe mama că azi mă văd cu Alison?” (p.69). Numai așa, autorul reușește să construiască scena pe care ne aflăm și ne oferă posibilitatea de a recepta cu ușurință spectacolul în care jucăm.

Romanul *lubirile de tip pantof. lubirile de tip umbrelă...* nu face altceva decât să surprindă fragmente din viață, gânduri și trăiri fără o conexiune necesară între ele, dar care produc emoția specifică unei lecturi de bună calitate. Volumul lui Matei Vișniec este o astfel de lectură.

Violeta Alina Țibuleac este elevă în clasa a IX-a la Colegiul Național „Petru Rareș” Suceava.

balonul cu oxigen al lui Dumnezeu

ANAMNEZA

de
ANA
SĂNDULESCU

Dacă nu ați citit încă romanul lui Irvine Welsh, *Trainspotting*, sau nu ați văzut filmul, *Anamneza* vă poate face mai suportabil adevărul unei astfel de experiențe.

› Ana-Lucia Dominte

Dacă ar trebui să găsec un singur cuvânt pentru romanul Anei Săndulescu, acesta ar fi captivant. Scriitura incisivă cucerește la fel ca povestea tinerei Luisa. Stilul fluid, dinamic se reflectă adesea în descrierile scurte și concentrate care creează imagini de film fragmentat, amețitor, întocmai ca viața personajului de care te apropii fără a reuși să simți că îl cunoști întru totul.

Adolescenta în vârstă de șaptesprezece ani trăiește experiența unei come și, implicit, a retrospecției. În timpul spitalizării, ea recuperează momentele care au adus-o în această situație și care o definesc ca om. Astfel, suntem prinși în jocul haotic *de-a viața* al unei tinere inconștiente, ținută în transă de atitudinea sa neastâmpărată și imprezvizibilă pe care o descoperim prin flashback-urile narrative. Devenim martori ai unor gesturi periculoase, imorale, corupte, și aflăm că, în spatele lor se zbat și se contopesc într-o manieră dezolantă temerile, traumele, suferința. Luisa ia contact cu lumea substanțelor interzise, preferă să își inducă iluzii prin care să-și amortească nu doar trupul, ci și mintea, caută salvarea în singurul mod care nu i-o poate oferi și își analizează experiențele: *Ochii mei niciodată nu au fost mai negri, gura și buzele sunt albe, limba e spumoasă, mâinile mi-s înghețate, muzica mă relaxează și totul este o scenă dintr-un altfel de trainspotting, scrijelesc repede pe o hârtie șifonată din jurnal.*

Da, există un jurnal pe care Luisa îl ține, asemenea mamei ei și care îi servește drept conștiință ulterioară;

știe că felul în care alege să-și trăiască viața este unul mizerabil, dar în adâncul sufletului aspiră la bine, la frumos, la liniște. Cu alte cuvinte, adevărata Luisa este un amalgam de dorințe, nevoie de iubire, zbulcium, căutare și nepăsare, răceală, izolare, dorință de a înțelege. Ca fiecare dintre noi.

Trecutul fetei ne dezvăluie lipsa tatălui, dar și a mamei, absențe pe care în mod inconștient încearcă să le acopere. Simte în permanență nevoia de a suplini vidul din jurul ei, vrând să găsească tandrețea nepriimită în brațele unui bărbat. Iubindu-l pe Sorin, își consumă tinerețea, jovialitatea și simte adesea că trebuie să își contrafacă viața irosindu-se în droguri, ieșiri nocturne și gustând cu plăcere și inconștientă din orice nouă experiență.

Devine însă un om care trăiește doar prin senzații, care pur și simplu conștientizează că se autodistruge, dar continuă să rătăcească în universul pe care și-l creează.

Fuge de mediocritate, încearcă să își depășească precara condiție agățându-se de orice stare falsă de satisfacție, inducându-și senzația de automulțumire, dar sfârșește prin a se hrăni cu frumusețea și echilibrul vieților altora: *Sunt un biet vârtej într-un pahar cu apă. Un umil observator. Un biet nomad, care-și ia energia din traiectoriile altora. Admir oamenii ale*

căror coloane vertebrale mă agață de luciditate, într-o disperată încercare de a ieși perpetuu și consecvent din mine. Sunt dezechilibrată emoțional. Fără echilibru. Fără idei. Fără ocupație. Mă atașez ca un scai de tot ce prind. Serile de februarie sunt insuportabile, iar muzica mă deprimă. De aici decurg atacurile de panică și tremurul fizic ce mă însoțește zi de zi. Și apoi sentința: sunt un om ordinar cu pretenții de artist neînțeles. Tăioasa autoanaliză nu face decât să exacerbeze confuzia din momentul în care trebuie să înfrunte realitatea, astfel încât, încercând să își inducă fericirea, eșuează și revine la aceeași rutină obositoare, năucitoare.

Subconștientul îi dictează frica în permanență: Pe zi ce trece frica și stările de veghe se întesesc. Nu mănânc, nu mă hidratez, nu dorm. Gânduri negre care se hrănesc cu mușchii și carnea mea fragedă.

Ce poate așadar să se întâmple în viața Luisei cu această nevoie interioară de autodistrugere grefată pe o luciditate constitutivă? Ana Săndulescu dozează suspansul și emoția: nu știi dacă personajului i se va mai da sau nu o șansă, iar când aceasta i se oferă, te întrebi dacă te afli în fața unui final facil sau a unui preambul către o nouă etapă în care Luisa va trebui să-și înfrângă demonii. Tensiunea persistă, la fel și fiorii pe șira spinării pe care scriitura Anei Săndulescu îi induce dincolo de destinul tumultuos al fetei.

Ana-Lucia Dominte este elevă în clasa a XI-a la Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă” Iași, secția Arte plastice.

grafică de Ioniță Benea

despre cuantă în poezie

OANA VĂSIEȘ

de ALEX
VĂSIEȘ

Sacrificând aspectul publicistic, volumul câștigă farmecul unei duble intenții auctoriale. Două voci, dedublări ale stilului. Ne găsim în preambulul unui fenomen literar. Stilul-cuantă.

› Sabinne-Marie Țăranu

Mai mult decât orice alt tip de scriitură, poezia mizează pe o forță aparte. Ce rezidă, tocmai, în tendința stilizărilor prin metaforă. Este vorba despre capacitatea vizionară a mesajelor poetice. Starea încifrată, la care se muncește atât de mult, prin prelucrarea limbajului, prin reprimarea eului pentru exprimarea imparțială a unei substanțe și prin contextualizarea unor experiențe vii, sintetic și marcant, atrage stare. Pe cea a cititorilor și a cunoscuților acestora. Și tot așa, ca într-un șir recursiv, în care starea și reacțiile la stări devin tot mai subterane și se revendică, tot mereu, în funcție de cât se citește și de câtă interacțiune ajunge influențată de mesajul scriptic.

În linii mari, aceasta e poezia cu care ne-am obișnuit. În zilele noastre se încearcă tipuri de stilizare tot mai diferite. Alex Văsieș, poet al contemporaneității, publică la editura Charmides, anul acesta, volumul *Oana Văsieș*. Individualizarea e puțin paradoxală la Alex Văsieș, începând cu titlul cărții, foarte neobișnuit, instaurându-ne o ușoară confuzie. Este numele unei femei, iar unele din întâmplările descrise trădează ge-

nul feminin: *Dar n-am avut timp să mă plimb cu tine/ Și să-ți arăt vibrația interesului/ Supusă înaintea ta/ Împrăștiind raze ca să înlătore lumea bună* (poezia 10, p. 57 din *Fete din România*). Androgenizarea aceasta nu e un joc al măștilor, după cum ne-am fi obișnuit, ci, mai degrabă, am putea să ne gândim la o asumare pasageră, dar totală, a unei conștiințe feminine, căreia îi aparțin evidențele, iar o excludere a genului ar naufragia trăirea. Cu toate acestea, volumul de față este un experiment, poeziile aparținând Oanei Văsieș, sora poetului. Sacrificând aspectul publicistic, volumul câștigă farmecul unei duble intenții auctoriale. Două voci, dedublări ale stilului. Ne găsim în preambulul unui fenomen literar. Stilul-cuantă. Chiar și așa, integralitatea valorii scriptice nu ajunge să fie periclitată. Din contră, ajungem implicați într-o diversiune sensibilă, într-un artificiu scriptic, antrenând empatia lectorului.

Tehnic referindu-ne, starea creată e mai puțin lucrată. Vine cu nonșalanță, frapând și, de cele mai multe ori, deshumând rezerve, trecuturi, fără a anticipa nimic. Această poezie, destul de similară prozei prin gestică, prin metafora care narativizează nu e mai

foto: Gloria Luca

puțin plină de stare. Percutează subconștient, dar nu e atât de premonitorie, pentru că acești scriitori tineri nu-și refuză bucuria individualizării experiențelor.

Organizat în două secțiuni, prima cu numele de Solace, iar a doua, Fete din România, volumul pare că se scrie sub ochii noștri, deși textele au fost deja scrise, cele mai multe au și fost publicate, doar câteva inedite.

Nu ne rămâne decât instantaneul, contactul simplu și fără tendință de permanentizare cu ce se întâmplă acum, adică strict acel *acum* al momentului lecturii. Ne-am permite să asociem acest stil cu o cuantă. E resimțit mereu un prezent independent, întremat din trecut, dar autonom în fața viitorului, care se povestește fără pretenția de a rămâne, fără dorința de a fi împărțit, ci pur și simplu din nevoia de a se consuma simultan cu momentul în care este scris. Asemenea unei particule dintr-o energie. Putem accepta o astfel de poezie, cum am accepta cuantele. De ce nu? *Fumăm* o stare foarte repede, fără să o simțim a noastră, fără să o reținem și să atragem prin ea. Dar ne face plăcere să știm despre un băiat *care stă la țară/ Și când nu e la țară/ Cercetează înăuntrul lui/ Îngeri aurii pe fundal albastru*" (poezia 14, p. 62, din *Fete din România*).

Începem cu a doua parte a volumului, *Fete din România*, fiindcă e mai clar aici Oana Văsieș. Un dosar de experiențe, poeziile sunt numerotate și nu au alt titlu: *Tu ești dragostea mea mă dirijezi în cuante/ Când tot ce vreau e să ajung la tine/ Să te întinzi în beznă la picioarele mele/ Viața se va termina cu băieți îmbrăcați în tine/ Un milion de băieți mărșăluind în răcoarea de seară*(poezia 15, p. 63, din *Fete din România*). „Personajele” sunt lipsite de referințe, pioni ai contextelor și nu ai decorurilor, pentru că nimic nu este preîntâmpinat în poezia lui Alex/ Oanei Văsieș: *În grădina lui Theo D' haen din Leuven/ Beau lichior fin și mă uit la cer/ Știu un tip care locuiește în campus/ Nu vreau să trec pe la el*" (poezia 6, p. 50 din *Fete din România*). Există și o notă a ludicului, autorul/ autoarea neferindu-se de la a reda fără metaforizare o serie de impresii, iar impactul cu trăirea brută e unul savuros: *Când văd pe cineva cu o mișcare ascunsă/*

Când văd pe cineva care dăruiește/ Ceva cu adevărat miraculos altcuiva/ Cineva care a fost sincer pe bune (poezia 9, p. 55 din *Fete din România*).

Prima parte a volumului, *Solace*, e mai în stilul lui Alex Văsieș din *Instalația et comp.*, parcă mai mult o migrare atentă înspre zona copilăriei, un fel de *Băieți din România: auzeam un copil cum șutează mingea în copaci/ și nimerea de fiecare dată*" (p. 9, din *Solace*). Găsim aici o stilizare mai puternică a limbajului și chiar un glas care se vrea sentențios: *„așa să ne fie și gestul/ exact și comun/ ca o groapă* (p.11, din *Solace*). O cinetică (am zice) filmică, adaptată, parcă, unui flash-back recursiv, ne întărește asocierea imaginii vizuale cu o cuantă: *caut în cutii/ ce a fost între noi/ nu mai face contact/ cerul e albastru/ ca din stări*" (p.13, din *Solace*). Acest mecanism revendică o dinamică a narativizării, poezia devenind poem: într-un final într-un gang va fi o fetiță să-ți amintească/ vei vrea s-o atingi să-i dai părul de pe frunte dar n-o să te/ lase o să zică mă descurc nu e nevoie și *apoi vor începe/ într-adevăr condițiile* (pg.17, din *Solace*). Abstractizarea se soldează, de multe ori, cu o cuantizare aproape kinestezică a lumii: *„permanența și dotarea sunetului/ cu elemente care creează sunetul*" (p. 19, din *Solace*). Există un simț radical, care amplifică prezentul lecturii ca un soi de stop-cadru: *chiar și pe lângă zid/ să te ții/ când nu mai e diferență între a te agita și a pâlpâi* (p.29, din *Solace*).

Organicitatea emoțiilor e un element aleatoriu la Alex Văsieș, în timp ce poezia vizionară îl explorează întotdeauna, chiar dacă adesea în varianta cameleonică: Închid ochii și arunc ce-mi vine la mână/ dar am bile sub pleoape/ când le închid. (p. 16, din Solace).

Am putea crede că vechea poezie a anticipat noua poezie. Date fiind impresiile, care opresc oamenii și îi transformă, adesea, în poeți. Date fiind metaforele în care rămânem și în care, uneori, ne creștem prezentul. Având în jur cuantele, după cum ne-a arătat incursiunea în această carte-experiment. Publicând volumul, au câștigat și autorul și poeta.

Sabinne-Marie Țăranu, absolventă a Colegiului Național „Petru Rareș” Suceava, este studentă la UMF Iași.

BIBLIOTECA ROMÂNĂ DE POEZIE POSTBELICĂ

de MIRCEA
A. DIACONU

Cel mai recent volum al criticului literar Mircea A. Diaconu, *Biblioteca română de poezie postbelică*, este o culegere de recenzii despre poezie, publicate de autor de-a lungul timpului, în diferite reviste literare.

› Andreea Petrovici

Criticul Mircea A. Diaconu adună în aceeași lucrare eseuri despre creațiile poetice ale unor autori postbelici reprezentativi, de la Nichita Stănescu, la Mircea Cărtărescu sau Gellu Naum. Poezia este, practic, disecată printr-o analiză, nu neapărat obiectivă, a calității (deși obiectivitatea devine o chestiune relativă în contextul aceleiași epoci). Să pui alături un număr atât de mare de poeți, fără vreun criteriu – ușor identificabil - de ordonare, fără conexiuni de la un capitol la celălalt, presupune riscul haosului. În acest caz, însă, în mod paradoxal, hazardul se bazează de fapt pe un aranjament: aceasta este ordinea cărților în bibliotecă. De aici și titlul *Biblioteca română de poezie postbelică*. Nu o istorie, nu o utopie despre organizare, ci o cronică închinată raftului de poezie. Autorul apare în ipostaza unui martor al esențialității umane și mai puțin al unei existențe istoric cantonate.

Spre deosebire de caracterul sui-generis al operelor poetice, interpretarea critică este inepuizabilă. Este un fapt știut acela că poezia, opera literară, în general, nu ne oferă niciodată posibilitatea dezvăluirii depline. Această trăsătură este însăși condiția existenței poetice, în așa fel încât variantele de interpretare ale textului devin nelimitate. Dacă, prin absurd, s-ar realiza, totuși, o circumscriere deplină a poeziei, aceasta ar deveni definitiv clasată. Textul literar s-ar transforma într-o serie rigidă de procese tehnice, dezvăluite în totalitate; un set de explicații fixe, inutile și străine

umanității. Volumul în discuție se bazează, deci, pe raportul dintre ambiguitatea poetică și ilimitarea critică: quod homines, tot sententiae!

Desigur, textele poetice românești de după '47 nu s-ar putea cuprinde în totalitate, într-o singură lucrare. E nevoie de o perspectivă în ansamblu, o înregistrare pe orizontală a fenomenului creaționist postbelic. De aceea, în volumul criticului Mircea A. Diaconu lipsesc câteva nume ale unor poeți mari, ca Virgil Mazilescu, Mircea Dinescu, Marin Sorescu, Paul Vinicius sau, mai ales, A. E. Baconski. Autorul punctează în prefață absența acestor nume, pe care le pune pe seama proiectului unui alt volum, care l-ar putea invalida pe cel actual.

O cantitate mare de texte presupune, așadar, și o oarecare limitare critică. Autorul mărturisește, încă de la început, că *fascinat de mari ansambluri și de detalii, criticul nu poate citi tot, nu poate înregistra tot, și nici măcar nu scrie despre toate cărțile în care crede*. Cu toate acestea, în lucrarea de față, pe lângă poezii vizați în capitole, Mircea A. Diaconu cuprinde o multitudine de referințe critice și scriitori, pe care le asociază textului în discuție. De exemplu, stilul lui Adrian Alui Gheorghe este asemănat cu cel a lui Trakl, Nicolae Avram amintește de Bacovia sau, mai degrabă, Mazilescu, iar Irina Mavrodin conviețuiește cu Proust și cu Stendhal. Astfel de conexiuni, dincolo de

epoca sau granițele propuse, înglobează poezia sub semnul universalității, în pofida limitărilor despre care vorbește criticul în prefață. În acest context al analizei poetice, conceptul de individualitate se distorsionează în funcție de alte opere. Însă, așa cum susține D. Carcostea în *Poezia română de azi, pentru a judeca drept și temeinic mișcarea noastră poetică de azi, se cuvine să o punem în legătură cu întreaga evoluție a poeziei, apoi să o studiem în principalii ei reprezentanți și, în sfârșit, să ne dăm seama de perspectivele ei de viitor*. Conform acestei teorii, în lucrarea de față, Mircea A. Diaconu îndeplinește toate condițiile cercetării poeziei.

O caracteristică interesantă - și destul de rar întâlnită în contextul unei lucrări critice - este ipostaza autorului în recenzie. El nu este doar observator sau comentator al poeziei, ci, mai întâi de toate, părtaș al acesteia. Înainte de a trece la analiza propriu-zisă, criticul se oprește asupra poetului, invocă momente semnificative ale publicării volumului în discuție sau intervine cu o opinie despre cum a simțit textul pe care urmează să-l analizeze. Toate aceste note introductive capătă tensiunea unui soi de preludiu, prin care poezia nu apare din neant, ci are în spate o poveste, în care, de cele mai multe ori, autorul este implicat direct.

Textul intitulat *Matei Vișniec. Funcționar al neantului* este unul sugestiv în ceea ce privește această implicare a criticului. Poate pentru că povestea antologiei lui Vișniec, *Orașul cu un singur locuitor*, începe în Suceava, județul natal al lui Mircea A. Diaconu, sau poate pur întâmplător, criticul deschide recenzia cu o experiență personală: *Eram în vara lui '83 - prima vacanță studentească*. Citind, ne este dezvăluit contactul cu opera lui Vișniec, care s-a desfășurat în tinerețe, perioadă a cărei stări a coincis cu ceea ce înseamnă poezia: *Nu știam prea multe. Trăiam, în schimb, totul cu exuberanță și cu încredere; euforic și inocent, simțeam că sunt (în) centrul lumii. Poate că nu numai mie mi se întâmpla să am sentimentul unei ieșiri din timp, a unei contopiri cu timpul*. Acest tip de confesiune plasează textul critic într-un context deja apropiat conceptului poetic, ceea ce face posibilă introducerea firească a subiectului.

Totodată, intervențiile autorului rezonează și cu selecția de foarte bună calitate a textelor. Dincolo de analiza propriu-zisă a poeziei propuse, sunt inserate fragmente despre poezie în general, despre scris, despre importanța actului creator în dezvoltarea sinei și, implicit, a unei epoci întregi. În textul *Angela Marinescu. Delirul ca formă a totalității*, de pildă, criticul invocă motivul scrisului, sub simbolistica „limbilor lui Esop”. Plasat între privilegiu și blestem, „*scrisul este singura experiență fundamentală și un imaginar în descendență suprarealistă, oniric și teribil, care constituie suportul grotesc și alienant al căutării de sine*”. Pe de altă parte, pentru Angela Marinescu scrisul este revelația propriului trup și, simultan, „un animal care tânjește să prindă cu gheara clipa morții”.

Cât despre poezie, aceasta ia forma creatorului. Este despre fragilitate (în cazul lui Dan Bogdan Hanu), este *consecința unei extrem de atente cântăriri a efectelor* (când vine vorba despre Adela Greceanu) sau *o exceză a absenței* (pentru Gellu Dorian). Mircea A. Diaconu nu face abstracție nici de câteva teme fundamentale, pe care le abordează, la rândul său, ca un adjuvant al textului discutat. Influența religiei, de exemplu, este un subiect dezbătut în mai multe dintre capitolele volumului. În paginile dedicate lui Nicolae Avram, criticul completează: *Atunci când pare să se arate, Dumnezeu nu-i decât această sfâșiere. De fapt, abia astfel Dumnezeu poate fi văzut. A face din sfâșierea proprie și din violentarea și uciderea celor dragi un mijloc de a-l cunoaște pe Dumnezeu, iată soluția nihilismului anarhic*.

Antologia de față schițează, așadar, evoluția conceptului de poezie și tot ce cuprinde acesta, de la teme, la reprezentanți. Este depășită zona artei prin intervențiile autorului, care, de multe ori, capătă, la rândul lor, nuanțe poetice. Nu numai atât, dincolo de farmecul abordării critice, se concretizează formula bine definită a statutului intelectual și social al unei epoci. *Biblioteca română de poezie postbelică* este un volum despre devalorizarea limitelor. Este o sumă a referințelor critice, a materialului de calitate adus în discuție și a unei selecții sugestive pentru o perioadă propice, în ceea ce privește construcția poeziei românești.

ILIE KRASOVSKI

Andreea Petrovici este elevă a Colegiului Național „Petru Rareș” Suceava.

R E C O N S T I T U I R I S U B I E C T I V E

MATEI CĂLINESCU.

Căci numai prin nebunie se poate depăși convenționalismul apăsător al tuturor «limbajelor» [...], oamenii se integrează mereu în alte structuri străine de ființa lor profundă.

} Ozana Ciobanu

Recent apăruta serie de autor Matei Călinescu de la editura Humanitas atribuie cititorului un eu marcat de o verosimilitate acaparantă a trăirilor, un personaj-narator ce încheagă în esența cărților sale o lume aproape ermetică, un univers destinat sinelui. **Un altfel de jurnal: ieșirea din timp** este un text memorialistic al morții, o narațiune a drumului spre factorul coagulant al vieții, ființa umană care trăiește o finitudine. *Jurnalul* este conceput din două părți, cronică a morții proprii stă sub paravanul nefast al timpului-un genom al așteptării, marcat atât prin uitarea patologică, cât și prin neantizarea concretă a ființei.

Un altfel de jurnal: ieșirea din timp. Problema memoriei

Adunate sub titlul *Problema memoriei*, primele însemnări se deschid printr-o buclă atemporală, fără vreo precedentă recunoscută în literatura anterioară a lui Matei Călinescu, făcând trimitere la cartea dedicată fiului său, închizând pentru totdeauna spiralele metafizice ale personajului concretizat până acum. Astfel, debutul operei constituie o memorabilă

coda la Jurnalul lui M, o revitalizare a lui Matthew, reconfigurat perpetuu din aceiași cromozomi de ADN, în vederea prezervării imaginii vie a tânărului. În structura ideatică, șablonul relației maligne a dialogului cu cititorul demarchează recunoașterea unei morți concretizate prin sintagma Uitării: „*Nimic mai tragic [...] decât moartea lentă, continuă, de dinainte de moarte, pe care o reprezintă uitarea patologică*”. Tiparul narativ la care autorul face apel, mai ales prin referințele temporale, coagulează trăsăturile principalului personaj al textului, Timpul, marcat de metastazele chinuitoare, o reinventare a pierzaniei „*Vreau să mor, pentru că uit...!*”.

Temă recurentă în însemnările autorului, notații care nu reprezintă nimic altceva decât procesul fizic al memoriei, de reamintire, constituie modul cel mai radical, cel mai aproape de rădăcina propriei ființei, de a trăi. Fiecare atom de timp se transpune în autenticitate. Printr-o pendulare perpetuă între memoria aproape nealterată în perfecțiunea ei și vocea narativă, marcată de obsesia trecutului, se formează povara proprie a recunoașterii unui sfârșit iminent, concretizându-se asumarea unei ipostaze de muritor. Hibridizarea naratorului tinde spre izolarea în intimi-

tatea domestică, mediul solitar propice reintegrării în propria scriitură. Desfășurarea însemnărilor este uluitoare, autorul reușind să își transpună biografia într-o emoție înlănțuită, generatoare a unor uniri autodestructive. Reiterarea imaginii fiului este dominată de neliniștea regresivă în trecut, simbolul patern temporalizându-se în spațiul claustal al uitării, dezvoltând o suferință surdă, o pierdere a memoriei ce rezonează cu cea a fiului, care „uita, într-adevăr, mult și mai ales repede”.

La polul opus al concretizării durerii în relația cu Matthew, se află evocarea personalităților de cotitură din viața autorului, Mircea Ivănescu și Jorge Luis Borges. Confluența trăirilor se macină sub pierderea letargică a memoriei, drept urmare prima parte a *Jurnalului* lui Matei Călinescu poate fi privită din perspectiva unei studii despre mecanismele subconștiente care stau la baza actului de amintire.

Un altfel de jurnal: ieșirea din timp. Cu plăcere privesc lumina soarelui

În cea de-a doua parte a cărții, intitulată *Cu plăcere privesc lumina soarelui*, conștiința autorului se rotește spre timp, supraviețuirea răbdării de a-și împlini sentința: „Sunt pregătit pentru orice. Bineînțeles că nu vreau să mor - va veni oare și momentul acela?, dar îmi accept moartea”. Verdictul medical, de neînțeles și de nejustificat, e cutremurarea care pulsează neîncetat notațiile memorialistice ale naratorului, însemnările zilnice devin din ce în ce mai dense, constituind axioma originară din care se desprind paginile de viață captivantă și adictivă, configurate sub conștientizarea unei morți iminente. Lecturile sale oferă un răgaz reflexiv ce trezește, totodată, conștiința naratorului, reconectându-l dureros cu realitatea, centrând inevitabil problematica morții. Autorul adoptă el însuși o filozofie a vieții, în care moarte nu este o desființare, ci o întoarcere la starea inițială, reușind astfel să echilibreze involuntar aportul de forțe cu notele bolnăvicioase ale pieirii: «Moartea nu mai e inimaginabilă, cum era din perspectiva aceluia „instinct al nemuririi” [...] E mai degrabă apropiată de sensul întrebării – al întrebării puse într-o doară și parcă de prisos [...] Cine va muri primul?». Sub semnul fatidic al acelei interogații se vor stinge de-a lungul anilor Nichita Stănescu, Modest Morariu, Cezar Baltag, Petre Stoica; la întrebarea „Cine va muri ultimul?”, Matei Călinescu răspunde: „Probabil Mircea Ivănescu, marele poet.”, și a avut dreptate, din acel punct existența începând să se închege după modelul *one day at a time*.

Matei Călinescu trăiește convins că lumea sa există strict ca o proiecție a sinelui, acel „*memento mori* juvenil” devenind inefabilă stare de concretizare a ființei mature măcinate de boală. Nu lipsesc nici noțiunile religioase, cu rol purificator, asceza conservată se vrea o modalitate de salvare, credința nu desparte însă exuvia de formele existenței anterioare: „*Dumnezeu pare a nu-mi fi acordat grația credinței. Cu apropierea ineluctabilă a morții, această grație îmi va fi poate dată*”. Așadar, *Un altfel de jurnal...* se constituie drept o carte a timpului contractat de întâlnirea cu moartea, în care naratorul reduce totul la esența etimologică a verbului „a trăi”, condensează întreaga trăire lăuntrică într-o bucurie a vieții, aidoma unui iluzionist de geniu, care dă senzația că, prin sfidările la adresa cauzalității, reconfigurează carențele lumii. O spune M. Blecher în *Inimi cicatrizate*: «Există momente când ești „mai puțin decât tine însuși” și mai puțin decât orice. [...] Ești o formă mai efemeră și mai destrămată decât a elementarei materii imobile.». O spune și W.N.P. Barbellion în *Jurnalul unui om dezamăgit*: „Mi-e milă de norocul vostru neînterupt și de pacea stătută a minții voastre. Prefer furtuna mea. Eu sunt pe moarte, dar voi sunteți deja niște cadavre. N-ați trăit niciodată cu adevărat. Corpul vostru n-a fost niciodată trezit la viață...”.

Portretul lui M

Orice moarte e o tragedie. Sub auspiciile acestui dicton se conturează scheletul celui de-al doilea volum din seria de autor Matei Călinescu, *Portretul lui M*, un volum dedicat fiului său Matthew, în care naratorul alunecă spre spațiul fluid al comunicării cu imaginea tânărului ce se desfoliază sub forma unor ipostaze infinit-tridimensionale. Scrisă de-a lungul celor patruzeci de zile care au urmat morții lui M, tatăl-narator acoperă perioada de doliu prin redactarea unor fragmente din însemnările de până atunci, cartea constituind o matcă a trăirilor lăuntrice metamorfozate în plan livresc. Saga familială se cristalizează în mediul dens de trăiri, autorul poziționându-se la îmbinarea celor două zone sufletești; provocarea adusă de viața alături de un copil care suferea de o formă rară de autism și căutarea retrospectivă în trecut în vederea (re)compunerii, într-o manieră lucidă, a portretului fiului.

Utilizarea tonalității confesive dezvăluie necesitatea de a înțelege, de a comprima, de a topi faptele într-o coerență care să facă totul clar. Moartea lui M devine focarul tuturor trepidărilor emoționale, o sismologie sentimentală ce macină conștiința ancorată în realitate a tatălui. Iubirea paternă transfigurează drama personală și o degajă în mecanismele realității

ții. Experiențele tulburătoare sunt așezate paralel cu universul domestic, raportarea la Normalitate constituie punctul de cotitură în actul comprehensiunii. O voință statornică a sufletului urmărește procesul de căutare, o întretăiere ce deschide acest proces de sondare a sinelui narativ. Situându-se dinamic în această liniște familială, M se definește ca un tânăr ale cărui schimbări comportamentale nu constituie nimic altceva decât reprezentările unei minți lipsite de înțelegere: „*Răbdarea e un fel de a spune: înțelegere, bunăvoință, tenacitate în a nu manifesta micile sau marile iritări, micile sau marile deziluzii [...], capacitatea de a modifica în permanență așteptările [...], calm și iar calm și iar calm*”. Asupra acestor stări de confuzie se extinde plenar iubirea, văzută ca instrument prim de cunoaștere veritabilă, o erodare energetică a universului inaccesibil mediului parental. Triada de sentimente plăsmuite conservă, în interiorul nucleului, ființa embrionară a lui M, transpunere pe care naratorul încearcă să o elucideze. Matei Călinescu urmează drumul cunoașterii cu o acribie devastatoare, dialogul cu fiul său, în acest caz, stă sub semnul unei vulnerabilități a firii. Pasajele memorialistice sunt marcate de o bogată încărcătură afectivă, evidențiind vitalitatea trăirilor. Timpul lăuntric al așteptării este dublat de timpul imparțial al prezentului, obiectivizat de nevoia plenară de înțelegere. Momentele difuze ale întâlnirilor onirice constituie fisuri în imaginea conturată de tată, Matthew descompunându-se și recompunându-se activ în memoria naratorului. Sfârșitul jurnalului, centrul de greutate al înțelegerii, reușește să ofere un răspuns la mistuitoarea întrebare a eului-narator, remodelând un portret lipsit de idealizare, nuanțat doar de concretețe: „*Dar asta e lecția lui, ceea ce am învățat de la el, într-un târziu: lumina aproape incandescentă care-l înconjură, afecțiunea pe care o atrăgea ca un magnet și de care se bucura, bucurând*”. *Portretul lui M* îndeamnă la evadare, trăirile diluându-se într-o frământare parentală de a înțelege simbolul ce stă la baza fericirii simple, tăcute, un exercițiu spiritual ce oferă un testimonial al ființei umane.

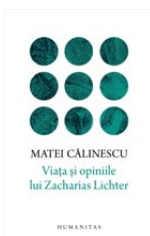
Viața și opiniile lui Zacharias Lichter

Volumul *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* se desprinde complet de nucleul memorialistic al lui Matei Călinescu, conferind cititorului o proză tipizată,

construită pe egida paralizantă a societății totalitariste. Aducând în prim-plan un mediu în care prezentul devine spontan amintire, dând un sens haosului zilnic. Personajele trăiesc o veritabilă cunoaștere *via negationis*, adaptabilă realității mundane, lupta împotriva totalitarismului contrapunctează dureros mecanismele unei societăți terne, generate de un sistem social bazat pe hoție și cerșetorie. Proiectând un cadru citadin, construcția narativă urmează libertatea individuală, Zacharias Lichter îmbrățișează nebulia ca formulă de evadare.

Obsesia eliberării pulsează în scrierea lui Călinescu într-o formulă energetic-sentimentală, aceasta presupunând acceptarea nebuliei ca formă de cunoaștere. Determinismul logic se inserează ca laitmotiv al volumului, constituind singura modalitate de luptă împotriva totalitarismului, un mediu simulacru, o lume a cozilor interminabile la alimente, a pachetului de Național, a eugeniei. Clișeu fotografic, Zacharias Lichter marchează statutul de inadapdat social, la-vaterian, fiind mereu în căutarea formei sublime de cunoaștere, reprezentând totodată duplicitatea platoniană. Autorul se transpune în personajele sale, așa cum și personajul se cambrează pe modelul său din conținutul textului. Volumul este o lucrare intensă, se întoarce către o figură, frământat de aceeași convulsie obsesivă. Perioada totalitaristă, în plină glorie, subjugă la cel mai înalt nivel valorile conștiinței umane. Monologul curgător al personajului principal dezvăluie condiția fragilă a societății, un teren precar de asaltare: Zacharias Lichter se zbate între un imperiu al răului istoric și unul personal, ambele alterându-i drumul spre cunoaștere. Nebunia, formă idilică de manifestare, este în primul rând un stadiu al dezvoltării spirituale, Lichter fiind văzut ca un profet ce se sustrage condiției de ființă materială: «*Căci numai prin nebulie se poate depăși convenționalismul apă-sător al tuturor „limbajelor” [...], oamenii se integrează mereu în alte structuri străine de ființa lor profundă.*».

Erou tragic, Zacharias este lipsit de necesitatea împlinirii în planul palpabil, figură atipică, portretizat neconformist, partizanul unui tip de puritanism spiritual. Aversivitatea față de regimul totalitar se trasează incisiv, tranșând cu o brutalitate cinică formele societății materializate sub doctrină. În periplusul narativ se remarcă și compasiunea umană, concentrată în

foto: MADD | Alexandra Baban

prietenia simbolică dintre Zacharias și Poldy (Leopold Nacht), reprezentanți ai tragismului identităților sufletești. Starea supremă de eliberare se concretizează în tăcerea lui Leopold Nacht, singurul prieten al lui Lichter, pătruns într-o sferă a trăirilor deosebit de intense, acul vorbirii capătând o aură de sacralitate, esențializându-se în sfera sa de perplexitate: *„Dumnezeu l-a lovit pe Nacht cu fulgerul purității; l-a ales mutilându-l trupește și dându-i apartenența cretină pe care-o poartă cu atâta **sfînțenie**.”*

Impresionantă este însă particularitatea textului de a sublima condiția precară a societății totalitariste, care conferă mediul propice întoarcerii către sine. În aceste condiții, Matei Călinescu clădește o biografie lucidă personajelor sale, dezvoltând o nouă tipologie umană, menită să aspire către cunoaștere. Sub acoperământul jurnalului, Matei Călinescu configurează imaginea prezentului, un *carpe diem* malign ce se inserează în sistemul nervos al cititorului și generează reiterarea în starea de fobie perpetuă a vieții. Colecția Matei Călinescu se constituie așadar drept un pilon extrem de solid, impunând o lectură autentică, vie, marcată de acea „fiecare zi” care „*e (sau nu e) una din ultimele, dar asta nu se simte direct.*”

Ozana Ciobanu, absolventă a Colegiului Național „Petru Rareș”, este studentă în anul I la Facultatea de Litere, USV.

RECENZII
LITERATURĂ
UNIVERSALĂ

DESPRE SENTIMENTUL POSESIEI SAU
POSESIA SENTIMENTULUI:

Femeile lui Lazăr

de
MARINA STEPNOVA

ROMANUL PROPUNE O IMAGINE
PE CÂT DE CRUDĂ, PE ATÂT DE
REALĂ ȘI ACTUALĂ A UNEI LUMI
ÎN CARE PÂNĂ ȘI VOCILE AN-
CESTRALE ALE UMANULUI DIN
NOI, SENTIMENTELE, SUNT
GOLITE DE SENS, SUNT
RUPT DE FIINȚA CARE
LE NAȘTE ȘI SUNT,
EVENTUAL, ATRI-
BUIE IMPROPRIU
UNEI INIMI CARE
NU LE POATE
TRĂI.

Ioana Tătărușanu

Aș numi cartea Marinei Stepnova, *Femeile lui Lazăr*, romanul-emoție sau romanul-sentiment, nu atât datorită temei centrale și universale a iubirii, ci mai degrabă, prin prisma unei anumite intensități a acesteia resimțite de mine, o anume vibrație creatoare de imagini vii pe care sensibilitatea oricărui cititor a tins, cred eu, să le asociez diverselor contexte sociale actuale. Acestea sunt, se pare, din ce în ce mai departe de sensul lor profund uman, de sentiment și de orice formă a acestuia.

Titlul sintetizează una dintre ideile fundamentale ale cărții, și anume posesia. Posesia ca formă brută și brutală a subjugării. Generic numite femei, cele două prezențe feminine din viața lui Lindt, Marusia și Galina Petrovna sunt, prin asociere cu titlul, prezentate ca obiecte subordonate, posedate afectiv de Lazăr. Nu știm încă dacă și Lindt este bărbatul acestor femei, dacă există un minim echilibru, măcar aparent; de nicăieri nu răzbate nuanța vreunei reciprocități și poate nici nu este considerată verosimilă.

DE CE, PÂNĂ LA URMĂ, SĂ FIE IUBIREA UN SCHIMB? ȘI DACĂ, TOTUȘI, ACCIDENTAL ȘI IRONIC, VA AJUNGE LA ACEST STADIU, ATUNCI CE PUTEM NOI, OAMENII, SĂ SCHIMBĂM? CARE ESTE OBIECTUL SCHIMBULUI NOSTRU?

Lazăr Lindt este un om de știință de care societatea sovietică are nevoie, o genialitate izvorâtă, probabil, din condiția neasumată de evreu, dar față de care adoptă nu doar o atitudine invariabil superioară, ci chiar o anumită jovialitate comună doar aristocrației ruse, o lume a pre-judecăților snoabe și a ipocriziei sociale lipsite de cele mai vagi urme ale subtilității. Înzestrat cu o inteligență scilpitoare, fascinat de fizică și matematică, Lazăr devine în contextul politic al perioadei postrevoluționare de neînlocuit, deși îi lipsesc capacitățile afective și empatice fundamentale. El simte dragostea ca pe un impuls, ca pe o provocare sau carnal, ca pe o dorință acută de a poseda, pe care și-o îndeplinește cumpărând-o cu statutul său. Mintea îi poate subordona orice idee, capacitatea de a găsi soluții îl face însă inapt

foto: MADD | Alexandra Baban

să perceapă nuanțele suflatești, să vadă adevărul ființelor pe care le iubește sau cele mai simple semne ale realității.

Prima iubire a lui Lazăr Lindt este Marusia, soția mentorului său, Cealdonov, care îi dăruiește cea mai sinceră, mai caldă și mai umană formă a dragostei, cea maternă. Conduc de un trecut și o origine umile, incerte, tânărul o privește prima oară cu scepticismul firesc oferit la întâia interacțiune cu un chip străin și, mai apoi, cu ochii luminoși și triști ai unui îndrăgostit iremediabil, care nu ține cont nici de diferențele de vârstă, nici de sensul afecțiunii Marusiei, nici de relația sa cu Cealdonov. Cea pe care ar fi trebuit să o iubească cu o dragoste plină de recunoștință rămâne pentru el sursa unei fericiri candidă și a unei neputințe de o sfâșietoare tristețe. Totuși, de unde vine acest tânăr evreu și cât de lungă să fi fost despărțirea de părinții săi, încât să nu-și recunoască, măcar intuitiv sau sub forma unei presupunerii tăcute, mama? Rămâne una dintre întrebările care persistă și care configurează axa acestor destine care, deși se întâlnesc, nu se apropie niciodată sub forma către care aspiră, pe care și-o doresc. Marusia vede în Lindt exclusiv copilul pe care nu l-a putut avea, iar acesta femeia pe care o iubește, dar pe care nu o va putea niciodată poseda, așadar femeia ca obiect al dorinței, întruchipare a întregii frumuseți a lumii.

ÎN CE PARADOX AL DOGMEI AR PUTEA SĂ O DOREASCĂ COPILUL PE MAMĂ?

Marusia își asumă rolul matern cu aceeași abnegație cu care, după revolta lui Lindt, își va canaliza întreaga afecțiune către refugiații de război pe care-i adăpostește de pericolul și fricile deportării, de precaritatea vieții din timpul războiului, de moarte. Ea rămâne o ipostază a maternității împlinite prin jertfă, un simbol al iubirii necondiționate, christice, născute din nevoia de a se jertfi pentru a primi ceea ce Dumnezeu i-a refuzat: dragostea propriului copil. Chipul ei păstrează aura unei bunătați nesfârșite, transfigurat desigur și de dorința permanentă a lui Lindt, dar neafectat de aceasta. Marusia rămâne marea iubire, singura care i-a fost refuzată personajului în ordinea aceasta a posesiei. →

Ioana Tătărușanu, proaspăt redactor-șef adjunct ALECCART, este elevă în clasa a IX-a la Colegiul Național Iași, secția Filologie. În gimnaziu, a fost olimpică la Limba și literatura română.

A doua iubire a lui Lazăr Lindt, Galina Petrovna, poate doar formal să își centralizeze sensul spiritual, cognitiv, în paradigma cuvântului **iubire**, fiind, mai degrabă, marea ne-iubire a omului de știință. Viața conjugală a celor doi, nefericirea, tensiunea, mai apoi ura și repulsia Galinei Petrovna, nici măcar intuite de Lazăr, se dovedesc rezultatul unui sacrificiu, al unei iubiri neîmplinite din adolescență, retezate brusc de către cel care vede în ea imaginea Marusiei de altădată. Pe traseul conviețuirii celor doi se întâlnesc victima unei dezumanizări dureros de lente, dar sigure, și ignoranța bărbatului izvorâtă din lipsa capacităților emoționale sau doar din beatitudinea provocată de posesia ființei iubite, adorate. Această renunțare a femeii la visul unei fericiri domestice dă naștere, mai întâi, urii conjugale, iar mai apoi unui copil, Borik, ce va crește departe de orice afecțiune părintească, între indiferența tatălui și resentimentele mamei și care își va trăi apoi propria iubire împlinită în micuța nepoată a Galinei Petrovna, Lidocika și va sfârși tragic la puțin timp după moartea soției a cărei pierdere nu o poate suporta.

CITITORUL POATE FACE CU UȘURINȚĂ LEGĂTURA ÎNTRE PERSONAJUL DIN ROMANUL LUI TOLSTOI, ANNA KARENINA SAU EROINA COLECȚIONARULUI LUI JOHN FOWLES ȘI GALINA PETROVNA, IDENTITĂȚI CARE ÎMPART DRAMA PREGNANTĂ A SUFERINȚEI PROVOCATĂ DE ALĂTURAREA UNOR SUFLETE NEPERECHE.

După moartea lui Lazăr, soția sa, bunica Lidocikăi, își crește nepoata în spiritul unei afecțiuni aparente și interesate, dorind să o inițieze în lumea aristocrației sovietice de care ea însăși ajunsese să aparțină mai întâi involuntar, apoi tot mai puternic, sub atenta călăuzire a soțului. Lidocikăi îi place să citească, în special cărți de bucate. Probabil lectura compensează o anume căldură umană după care tânjește în realitate, hrănindu-i amintirile despre părinți și construindu-i o perspectivă luminoasă, ideală, asupra vieții ei ca femeie. Tânăra dovedește un talent artistic disprețuit și subestimat de bunică, dar exploatat de școala rusă de balet, emblematică prin dorința de a promova o anume perfecțiune ce pare să depășească sfera umanului: „În lumea îngrozitoare a baletului în care crescuse, lacrimile erau lucrul cel mai simplu, cotidian, obișnuit, și de aceea nu aveau practic nicio valoare. La liceu toți plângeau - de durerea cu care nu reușiseră să se obișnuiască, de umilnță, pentru că fără umilnță nu există

balet, de groaza că vor fi exmatriculați, de supărare, de furie și din nou de durere, și caracterul cotidian al acestor lacrimi le lipsea de orice importanță și semnificație, transformându-le într-un act fiziologic obișnuit, care excludea automat și suferința, și compătimirea”.

Adolescenta Lidocika crește și aspiră la o viață tihnită, opusă aceleia pe care o trăiește, visează să locuiască într-o casă și să fie înconjurată de o familie care să emane dragoste autentică, acea iubire simplă pe care nu apucase să o cunoască decât în primii ani. Sufocată mai întâi în indiferența Galinei Petrovna și apoi în universul absurd, mutilant, traumatizant al școlii ruse de balet, tânăra Lidocika este supusă aceluiași destin conjugal ca bunica ei, o iubire improvizată din nevoia de afecțiune, de apropiere umană, dar care nu va ajunge niciodată la intensitatea provenită din reciprocitate și ideal comun decât după ce Lidocika învață să aleagă, să se despartă de trecut, să spună nu, să construiască o nouă lume. E, de altfel, și singurul personaj care are șansa de a alege, dar o șansă care trebuie mai întâi plătită cu dezamăgire, renunțare și mutilare interioară.

ÎN FOND, CARE ESTE RELAȚIA GENIULUI CU IUBIREA? ȘI ÎN CE MĂSURĂ SATISFAȚIA POSESIUNII ESTE COMPARABILĂ CU DRAGOSTEA?

Poate că, după lungul și involburatul secol XX, suferința, iubirea și inteligența se contopesc într-un alt sens și formează o interdependență mai inteligibilă și mai umană, care răzbate doar din stilul scriitoricesc dens, captivant al autoarei. Inserțiile interjecțiilor în discursul narativ m-au determinat să fiu mai prezentă, mai „prinsă” de realitatea dramatică a subiectului tratat, iar abundența diminutivelor a generat, în concepția mea, o anume conștientizare a temperaturii ethos-ului rus. Dincolo de tehnicile de captatio benevolentiae ale Marinei Stepnova, romanul propune o imagine pe cât de crudă, pe atât de reală și actuală a unei lumi în care până și vocile ancestrale ale umanului din noi, sentimentele, sunt golite de sens, sunt rupte de ființa care le naște și sunt, eventual, atribuite impropriu unei inimi care nu le poate trăi. În afara acestui adevăr rămân doar zbaterea, supraviețuirea, acceptarea și forma cea mai comună a iubirii neîbucurate: posesia.

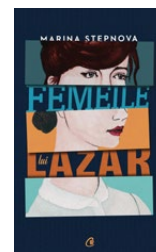

Metropolitan Girl, grafică de Adrian Moraru

› Tamara Bivol

Romanul *Femeile lui Lazăr* este o carte cu, despre și pentru oameni care măcar o dată în viața lor au simțit că sufletul li se sfâșie în mii și mii de bucățele sau că, pur și simplu, nu mai găsesc puterea de a trece și de ziua de mâine. În ciuda marilor războaie care au cuprins lumea, cele mai sângeroase au fost și sunt cele din interiorul fiecărui om, pentru că cel mai greu este să lupți contra propriei ființe și să te războiești cu tine însuși. Personajele cărții cunosc foarte bine cum arată o luptă interioară continuă. Acestea și-au dus în spate povara propriei existențe pe drumul maturizării, reușind să-și creeze propriile povești – dureroase, discontinue, dar ale lor. Fără multe evenimente, fără suspans sau artificii narrative, poveștile cuceresc prin psihologia personajelor, prin modul lor de a fi, de a gândi și de a simți.

ROMANUL PREZINTĂ IUBIREA ÎN CELE MAI DIVERSE FORME: FILIALĂ, MARITALĂ, PATRIOTICĂ, IUBIREA APROAPELUI ȘI IUBIREA DE SINE, IUBIREA SACRIFICIU ȘI CĂUTAREA CELUIALT. PERSONAJELE IUBESC PASIONAL, POSESIV SAU CHIAR OBSESIV. NU IUBESC PERFECT, DAR CINE O FACE?

Marusia, de exemplu, e cea care îi oferă lui Lazăr iubirea maternă de care el a fost lipsit în copilărie. În schimb, el o vede ca pe femeia ideală, cea care i-a arătat ce înseamnă dragostea adevărată. Ea a fost lumina care îl însoțea pretutindeni și pe care o căuta în toate femeile, chiar și după moartea acesteia: „*Lumina era la fel, era lumina adevărată a Marusiei, numai că fără Marusia.*” Marusia a devenit personajul meu preferat atunci când mi-a arătat câtă putere se ascunde în spatele unui suflet atât de nobil și a unui trup atât de firav. În ciuda faptului că soarta nu i-a permis să devină mamă, ea nu și-a umplut sufletul cu amărăciune și frustrare și nu s-a cufundat în depresie sau revoltă. S-a dedicat întru totul celor din jurul ei, iubind necondiționat, total. Bunătatea cu care i-a îngrijit pe copiii pierduți pe străzile geroase ale Enskului m-a emoționat până la lacrimi, căci și-a împlinit nevoia de a da și în condițiile deloc faste ale realității. Hrânindu-se cu dragostea celor din jur și poate, în adâncul inimii, cu vise, ea și-a păstrat sufletul pur și inocența chiar și în cele mai dureroase momente ale vieții. Marusia a înțeles că nu trebuie să supraviețuiască în furtună, ci mai degrabă să învețe să danseze în ploaie. →

La polul opus se află Galina Petrovna sau, cum o descoperim apoi a fi inițial, Galocika. Ea a fost marea iubire neîmpărțită a lui Lazăr Lindt. Galocika iubește, dar intrarea lui Lindt în viața ei îi distruge visele, îi curmă speranțele și îi fură zâmbetul de pe față pentru totdeauna. Jertfa duce însă la nașterea unei uri conjugale de nestăvilit și la o căsnicie eșuată. După părerea mea, lipsit de o familie adevărată în copilărie, lui Lindt îi lipsește complet orice apetență față de realitate – alta decât cea abstractă a cercetărilor pe care le face în domeniul fizicii nucleare. Singurii pe care i-a văzut el fericiți sub același acoperiș au fost Cealdonovii. Astfel, pe umbra mariajului lor luminos, încearcă să și-l construiască pe al lui. Îi oferă Galocikăi, pe lângă o condiție materială îndestulată, pasiune, dragoste și atenție, dar acestea se dovedesc la fel de mutilante ca indiferența sau ura cea mai atroce. Deși Lazăr era un geniu, genialitatea lui e limitată și „...nu se extinde asupra legilor simple, abia observabile ale vieții cotidiane”.

O altă fațetă a iubirii este reprezentată de chiar Galina Lindt, care îi ia locul definitiv Galocikăi Batalova în 1959. Soția lui Lindt se maturizează și devine o femeie adevărată. Pierdută inițial în depresie, învață să supraviețuiască și devine aproape rapace cu viața ei și a celorlalți; joacă teatru, dar un teatru care, din păcate, îi videază treptat propria viață. Rezultatul: fuga de propria viață, o femeie rece, rigidă și austeră, o bunică neiuibitoare pentru mica Lidocika.

Lida, Lidocika, nepoata lui Lazăr Lindt, este cea mai fragilă, cea mai nevinovată, dar, în final, și cea mai puternică dintre „femeile lui Lindt”. Conform mărturisirilor autoarei, povestea ei a fost punctul de plecare spre scrierea întregului roman. Poate de asta a fost și povestea care m-a marcat cel mai mult. Mi-a fost foarte greu să accept că o ființă atât de inocentă poate fi victima unui destin atât de crud. Viața ei a luat-o razna încă de când avea 5 ani când își pierde mama și, odată cu ea, moare și sufletului tatălui care devine o epavă: *Nu s-au mai întâlnit niciodată, Lidocika și viața ei*. E momentul în care fetița lasă în urmă mâinile calde ale mamei și ale tatălui, amintirile din jurul bradului și serile petrecute în căldura familiei și trece în mâinile reci ale bunicii Galina Petrovna. În ciuda acestei suferințe, Lidocika nu e scutită nici de durerea fizică. Stepnova conturează cu detalii năucitoare modelul de școală de balet rusească, unde elevele sunt îndemnate de profesori să fumeze pentru a-și amăgi foamea și unde privațiunile și suferința sunt cel mai obișnuit lucru. Lidocika „are un har de la Dumnezeu. Ea în viața ei nu l-a rugat pe Dumnezeu să îi dăruias-

că ceva” – și astfel baletul devine pentru ea un „iad cotidian”. Acest amalgam de dureri de tot felul care aveau drept țintă trupul și sufletul Lidocikăi au făcut-o demnă de a primi ceea ce nici un alt personaj al cărții nu a avut: posibilitatea de a alege. După ce ani la rând soarta a fost cea care a luat hotărârile în numele tinerii, în final, Lidocika decide asupra propriului ei viitor, urmându-și inima și învățând să trăiască.

Acestea fiind spuse, iată că se conturează și imaginea marelui Lazăr Lindt – fizician emerit al Uniunii Sovietice. Succesul lui profesional nu i-a adus însă și împlinirea sufletească. Idolatrizat, respectat și temut, iubit de toate femeile, mai puțin de cea pe care a iubit-o el, Lindt e personajul în jurul căruia se construiesc, direct sau indirect, toate celelalte destine. Și el iubește, și el suferă, și el e victimă și călău, dar rămâne o mare enigmă, căci Lindt „era lipsit de tot de sentimente lipsite de logică”. Am simțit o contradicție aici, pentru că nu am putut niciodată să echivalez iubirea cu o anumită logică. Și atunci, cum vede autoarea iubirea? Este posibil, în viziunea ei, să iubești logic?

SINGURA „FEMEIE” CU CARE LAZĂR A AVUT O RELAȚIE STABILĂ A FOST CARTEA. ÎNTRE CEI DOI SE STABILEȘTE O IUBIRE RECIPROCĂ, DESĂVÂRȘITĂ, INTERMINABILĂ.

Lui Lazăr îi plăceau cărțile bune, calificativ stabilit atât prin autor și conținut, cât și prin anul apariției: „*O producție poligrafică editată după 1917 nu era recunoscută din principiu de către Lindt, iar anticarii moscoviți îl adorau [...] pentru tandrețea cu care lua în mână un alt volum jerpelit.*” Rămâne imaginea bărbatului care mângâie fiecare pagină cu tandrețe, cuprins parcă de frica de a nu o răni. Astfel, nicio carte nu pleca supărată de la el, pentru că le trata nu ca pe simple obiecte utilizate în procesul de cunoaștere, ci ca pe ființe vii, cu emoții și trăiri proprii, ceea ce nu a putut să facă față în față cu femeile din viața lui.

Stepnova prezintă finalitatea unui eveniment, urmând ca mai apoi să îl explice prin întâmplări retrospective. Este o manieră realistă și seducătoare de abordare, pentru că, în fond, viața e la fel: te pune în fața faptului împlinit, iar mai apoi îți desfășoară pas cu pas fiecare secundă.

SINGURĂTATE ÎN DOI:

Iubire

de
HANNE
ÓRSTAVIK

O CUTREMURĂTOARE RADIOGRAFIE A ÎNSTRĂINĂRII, A TRAUMELOR, A SINGURĂȚĂȚII ÎN DOI, A IMPOSIBILITĂȚII DE A VEDEA ȘI DE A ÎNȚELEGE IUBIREA DE LÂNGĂ TINE, DE A-L SALVA PE CELĂLALT.

} Ștefania Matei

Nu mi-au plăcut niciodată cărțile care mizează pe descriere. Detaliile lumii exterioare sau ale celei interioare mi se pare că răpesc cititorului plăcerea de a broda pe marginea a ceea ce se află în text, sub ochii lui, dar care trebuie să se întregească punându-i la încercare inteligența, răbdarea, capacitatea de a umple golurile. Romanul norvegiencei Hanne Órstavik decupează doar câteva ore din viața a două personaje, mamă și fiu, și o face lăsându-ne să privim doar parțial printre mobilurile, gândurile, dorințele, alegerile lor. Știm că nu avem acces la tot, că doar tragem cu coada ochiului, că nu va exista niciodată o privire atotcuprinzătoare, unificatoare. Sau, mai bine spus, descoperim asta chiar de la primele pagini, când ne familiarizăm cu structura cărții: mamă și copil, alternativ două povești, două lumi, un narator la persoana a treia, imagini bruiate, tăiate în momentul în care detaliul ar putea clarifica lumea în care se mișcă aceste personaje și relațiile dintre ele.

Cartea se structurează în două povestiri, fiecare reliefând o formă diferită a iubirii. Acestea obligă cititorul să fie atent pe tot parcursul lecturii, căci trecerile dintr-un plan în altul sunt bruște, iar stilul adeseori recuperează acuratețea tăioasă a imaginilor cinematografice care se succed cu rezeziune.

POVEȘTEA UNEI IUBIRI NETRĂITE: VIBEKE SAU DIN NOU DESPRE BOVARISM

O femeie cochetă, preocupată de sine, mamă a unui singur copil, aspiră la întâlnirea cu dragostea mult râvnită. Nu contează cine e bărbatul, ea se simte pregătită să încerce. Mica plimbare către bălciul din

Ștefania Matei
este elevă în clasa
a IX-a la Colegiul
Național Iași, secția
Filologie.

oraș îi oferă întâlnirea cu Tom, un personaj enigmatic ce urmează să devină nucleul tuturor fanteziilor legate de marea iubire, de o posibilă relație stabilă. Mici gesturi neutre – perspectiva cititorului. Mici gesturi care ascund o semnificație care trebuie descifrată – privirea lui Vibeke. O cititoare își părăsește casa care nu e încă „acasă” și proiectează asupra propriei vieți dorințe născute din singurătate. Acestea reprezintă, din punctul meu de vedere, premisele unei lumi pe care Vibeke și-o creează datorită imposibilității de a adera la real, de a căuta în primul rând iubirea în copilul care pare a fi doar o simplă prelungire, un appendice al existenței ei anterioare. În aceste condiții, Tom e bărbatul așteptat, râvnit, salvatorul: „Vibeke își imaginează că este cu el undeva într-o pădure, el merge înaintea ei, aduna vreascuri uscate și gusta ici și colo câteva boabe de afine sau de zmeură sălbatică”. Pe tot parcursul cărții am așteptat să se creeze o conexiune reală. Cele câteva ore nu aduc decât o plimbare cu mașina în oraș și decuparea câtorva gesturi deloc nesemnificative din perspectiva înstrăinării, a imposibilității de a exista ceva palpabil sau de durată între cei doi. Adulmecii pericolul, dar nu știi cine e cel care se află în pericol.

POVESTEA UNEI IUBIRI NEROSTITE SAU DESPRE MAME ȘI FII

Acest plan surprinde drumul lui Jon, băiatul lui Vibeke, de la părăsirea locuinței până la întâlnirea cu un personaj ambiguu alături de care își va petrece o

mare parte din noapte. Ființa ciudată în mașina căreia va urca băiatul amplifică tensiunea și senzația pericolului. Prezența ei determină subtila relație dintre acțiunile/drumul mamei și cele ale copilului. Băiatul așteptat, băiatul iubeste, băiatul nu știe că sentimentele se pot exprima și altfel decât prin tăcere și că imaginile contorsionate care îl bântuie îi reflectă spaima, așa cum singurătatea reală se reflectă în imaginea care l-a însoțit permanent până atunci: mama învăluită într-un nor de fum de țigară, o prezență absentă, indiferentă, ascunsă în spatele paginilor unei cărți. Jon așteaptă să fie văzut și, așteptând, simte deopotrivă îngrijorare și vinovăție: el e motivul pentru care mama lipsește, din cauza cadoului visat și a tortului dorit ea se află într-un posibil pericol. „S-a întâmplat un accident cu Vibeke pe drumul spre casă, presupune el. De fapt din vina lui. Dacă n-ar fi fost ziua lui de naștere, nu s-ar fi întâmplat asta”.

Hanne Ørstavik disecă așadar prin intermediul unei situații ce ocupă doar câteva ore din viața personajelor formele iubirii. Ce înseamnă și cum se manifestă iubirea? Există o singură formă a ei și care este aceasta? Unde începe și când se termină acest sentiment și ce loc își au în interiorul lui singurătatea, propriile traume, nevoia de celălalt, greșelile, alegerile, întâmplarea? Niciun răspuns. Doar faptele cu brutalitatea lor decojită de orice încercare de a explica. Și suflul rece al nopții norvegiene care se corelează cu suflul rece al pericolului. Câteva imagini rămân întipărite pe retină: un trenuleț de jucărie visat, luminile unui tren în care nu va mai ajunge să se urce nimeni, farurile unei mașini măturând zăpada, silueta unui copil ghemuit în fața unei case pustii, un munte de zăpadă. Și frigul. Apoi liniștea. Punct. O cutremurătoare radiografie a înstrăinării, a traumelor, a singurătății în doi, a imposibilității de a vedea și de a înțelege iubirea de lângă tine, de a-l salva pe celălalt. Și dacă personajele ar fi doar un bărbat și o femeie, *Iubire* nu ar putea să zguduie în măsura în care o face. Când ea însăși are în prim plan o mamă și băiatul ei, nimic nu poate sta mai aproape și, în același timp mai departe, de ceea ce înțelegem în mod firesc prin iubire...

foto: Gloria Luca

FICȚIONALIZARE ȘI ADEVĂR ISTORIC

1913: vara secolului

de
FLORIAN
ILLIES

1913 NU SE LIMITEAZĂ LA A FI O CRONICĂ CULTURALĂ, CI REPREZINTĂ O ÎNCERCARE DE A RECREA ATMOSFERA ACELEI EPOCI PRIN REFERIRE LA EXPERIENȚA TRĂITĂ, SUBIECTIVĂ ȘI ANCORATĂ ÎN CONTEMPORANEITATE.

} Alexandra Masgras

1913 este, fără niciun dubiu, unul dintre anii care incită cu adevărat imaginația pasionaților de istorie. Motivul este simplu – unul dintre principiile fundamentale ale istoriografiei este cauzalitatea: pentru orice eveniment istoric pot fi identificate cauze raționale. Așadar, pentru a înțelege violența și iraționalismul aparent inexplicabile care au caracterizat anii 1914-1945, istoricii privesc mai departe în trecut. Evenimentele din prima jumătate a secolului XX au pus sub semnul întrebării valori fundamentale ale culturii europene precum ideile iluministe despre progres și rațiune; forma de organizare politică considerată cea mai avansată în acea perioadă – statul național; și *modernitatea* în sine, înțeleasă ca fenomen exclusiv vestic (european și nord-american). Cum au ajuns europenii, care se considerau raționali, moderni și – printr-o înțelegere total eronată a evoluționismului darwinian – „rasa superioară”, să recurgă la acte de o violență feroce în numele progresului? La această întrebare nu a fost formulat încă un răspuns definitiv, ceea ce alimentează fascinația pe care o avem în prezent pentru viețile celor care au trăit în acea perioadă. Cartea lui Florian Illies, *1913: vara secolului*, pare să fi fost scrisă cu aceeași motivație – de a explora universul celor care au devenit ulterior victime și agresori în două dintre cele mai devastatoare conflagrații din istorie.

Illies realizează în acest volum o cronică culturală a anului 1913 pe baza unei documentări riguroase, incluzând numeroase surse primare. Protagonistii săi sunt în mare parte artiști și personalități culturale – printre care scriitorii Thomas Mann și Franz Kafka, pictorii Gustav Klimt și Oskar Kokoschka, compozitorul Arnold Schönberg, psihanalistii Freud și Jung – dar și tinerii Stalin, Hitler și Tito, care au determinat mersul istoriei în secolul XX.

DEȘI SE BAZEAZĂ PE SURSE CREDIBILE, CUM AR FI JURNALELE PERSONALITĂȚILOR MENȚIONATE, ȘI PE STUDII ACADEMICE, CARTEA 1913 NU A FOST GÂNDITĂ CA UN STUDIU ISTORIC. 1913 SE ASEAMĂNĂ, ÎN MARE MĂSURĂ, UNEI CAMERE DE EPOCĂ („PERIOD ROOM” – ACEL ARANJAMENT DIN MUZEE CARE RECREEAZĂ ATMOSFERA EPOCII LA CARE FACE REFERIRE PRINTR-UN ANSAMBLU DE OBIECTE AUTENTICE, RESTAURĂRI ȘI DECORAȚIUNI MODERNE, AL CĂRUI STATUT ESTE FOARTE DEZBĂTUT ÎN PREZENT).

Asemenea unui curator care folosește atât dovezi documentare și obiecte de epocă, dar și propria imaginație și obiecte contemporane pentru „a umple golurile,” Illies îmbină evenimente atestate istoric/documentar cu interpretarea subiectivă. Cele două creații – camera de epocă și cartea *1913* – nu sunt concepute să ofere o imagine obiectivă asupra trecutului, ci să transpună publicul în epoca din care au fost inspirate.

Trecutul este așadar ficționalizat, iar scopul acestui proces este descoperirea unui răspuns subiectiv din partea cititorilor. În unul dintre cele mai tulburătoare pasaje din *1913*, Illies imaginează o întâlnire în parcul Palatului Schönbrunn între Stalin și Hitler, care locuiau în ianuarie 1913 în Viena. Bineînțeles, la acel moment niciunul dintre ei nu putea fi conștient de rolul pe care urmau să îl joace în istorie, iar întâlnirea lor se rezumă la politețurile dintre doi străini care se cunosc din vedere. Cei doi nu s-au întâlnit niciodată față în față în realitate, dar ambițiile lor antagonice au marcat destinul a zeci de milioane de oameni din momentul în care au preluat puterea: Stalin în 1924 după moartea lui Lenin, iar Hitler în 1933. Acest pasaj

foto: Bogdan Pirău

ilustrează două aspecte importante ale cărții lui Illies pe care le voi analiza ulterior: viziunea teleologică asupra istoriei și sensibilitatea romantică, manifestată aici printr-un anume *cult* al personalității istorice care simplifică trecutul la povestea *oamenilor măreți*.

În primul rând, *1913* propune o viziune teleologică despre istorie. Evenimentele relatate – de la episoadele de neurastenie ale lui Kafka, Kokoschka și Rainer Maria Rilke, la inaugurarea Memorialului Bătăliei Națiunilor de către împăratul Wilhelm al II-lea – se desfășoară într-un ritm vivace și pe alocuri vertiginos, care creează o imagine oarecum contradictorie asupra *istoriei*, așa cum apare aceasta în viziunea naratorului. Diversitatea faptelor relatate, de la evenimente cu impact social și politic pe scară largă la mărunțișuri precum un guturai, este situată în antiteză cu unele remarci ale naratorului. Intervențiile de tipul „Să fie oare 1913 un an nefast?” ilustrează perspectiva teleologică: toate aceste evenimente aparent disparate urmează, conform viziunii naratorului, o evoluție unidirecțională. Istoria își urmează cursul inevitabil, iar protagoniștii lui Illies sunt împinși de trecerea timpului

la marginea prăpastiei – la începutul anului 1914. Unii istorici contemporani consideră anul 1914 începutul „crizei generale” și al „Războiului de Treizeci de Ani al secolului XX;” iată, așadar, înspre ce se îndreaptă artiștii neurastenici, liderii politici megalomani și toți cei rămași nemenționați în istorie la sfârșitul anului 1913.

De asemenea, tendința naratorului de a găsi pre-tutindeni semne ale declinului, sub forma bolii – fie ea fizică sau mentală, a imoralității sau a evenimentelor prevestitoare, cum ar fi scufundarea Titanicului, confirmă perspectiva teleologică. Din punctul meu de vedere, aceste „semne” dezvăluie o preocupare mult mai apăsătoare.

CARTEA ÎNCEARCĂ SĂ GĂSEASCĂ RĂSPUNS UNOR ÎNTREBĂRI TULBURĂTOARE CARE NU SUNT NICIODATĂ ADRESATE DIRECT: CARE SUNT ORIGINILE RĂULUI? CUM AU AJUNS ACEȘTI OAMENI – PERSONALITĂȚI ISTORICE – ȘI ALȚII CA EI SĂ SĂVÂRȘESCĂ FAPTE DE O CRUZIME INIMAGINABILĂ?

Într-un eseu scris în 1949, Theodor Adorno a afirmat „Nach Auschwitz ein Gedicht zu schreiben, ist barbarisch” (*Să scrii o poezie după Auschwitz este barbar*). Iată spiritul cultural al Europei zguduit din temelii. *Cum s-a ajuns aici?* Din această perspectivă pare a fi scrisă cartea lui Illies. Atât naratorul, cât și cititorii împărtășesc o curiozitate incomodă: noi știm ce urmează, dar personajele cărții pot măcar să intuiască declinul?

Această întrebare îmi permite să revin la elementele romantice ale volumului *1913*. Personalitățile care joacă un rol major în această cronică sunt Franz Kafka, Oskar Kokoschka alături de iubita sa, Alma Mahler, Robert Musil, Thomas Mann și Sigmund Freud. Cu excepția lui Freud, care era considerat la acea vreme om de știință (în prezent, psihanaliza clasică, de factură Freudiană, este considerată aproape unanim o pseudoștiință), toți ceilalți sunt artiști. Un argument practic și irefutabil în favoarea acestei selecții este accesul la surse primare – aceștia au fost oamenii care au scris jurnale cu predilecție. Însă alegerea lui Illies nu poate fi explicată doar prin acest argument.

Cartea sa se axează pe viața artiștilor și pentru că aceștia, conform viziunii romantice, sunt înzestrați cu un spectru vast al trăirilor, cu o sensibilitate aparte pentru lumea din jur și pentru condiția umană. Priviți intervenția naratorului vis-à-vis de diagnosticul lui Musil: „neurastenie cu implicarea inimii – nici că s-ar putea să rezumi mai frumos faptul că cineva suferă de modernism.” Așadar, spiritul veacului stă sub semnul maladiei psihologice, al neurasteniei. Aș sugera că fascinația actuală pentru această perioadă se aseamănă pasiunii pe care romanticii o aveau pentru ruine – pentru lucrurile a căror farmec devine mai seducător odată cu trecerea timpului, cele care spun povestea unei epoci trecute, irecuperabile.

1913 nu se limitează la a fi o cronică culturală, ci reprezintă o încercare de a recrea atmosfera acelei epoci prin referire la *experiența trăită*, subiectivă și ancorată în contemporaneitate. Din acest punct de vedere, cartea este o reușită tocmai grație îmbinării pasajelor care aduc aminte de plictisul cotidian cu relatările unor evenimente majore a căror semnificație poate fi atestată doar retrospectiv. Primul ready-made din istoria artei a fost creat accidental de Marcel Duchamp în apartamentul său din Paris în noiembrie 1913 – o roată de bicicletă montată pe un scaun de bucătărie. Entuziasmul pe care aceste descoperiri fortuite și răsturnări de situație neașteptate îl inspiră cititorului este, din punctul meu de vedere, elementul care face lectura volumului *1913* o plăcere deosebită pentru pasionații de istorie și nu numai. În schimb, intervențiile naratorului uniformizează, într-o oarecare măsură, diversitatea experienței narate din sursele primare și îi atribuie în unele cazuri o semnificație anacronică. Perspectiva teleologică plasează toate evenimentele relate într-o progresie unidirecțională, a cărei finalitate sumbră cititorii o cunosc.

Nicio interpretare a anului 1913 nu poate ignora evenimentele istorice petrecute în perioada 1914-1945; continuitățile socio-politice sunt prea evidente pentru a fi negate. Epoca antebelică hrănește imaginația romantică a cititorilor, deoarece stă sub semnul emoției, al imaginației și al excesului. În definitiv, Florian Illies schițează portretul unei generații ale cărei maladii și crize personale se vor manifesta cu o violență nemaivăzută până atunci în plan social și politic; o generație ruinată de propriile convingeri și ambiții iraționale.

Alexandra Masgras, absolventă a Colegiului Național de Artă „Octav Băncilă” Iași, a fost redactor-șef ALEART. În prezent, este studentă în anul al III-lea la Universitatea din Glasgow, unde studiază Istoria Artei.

REALISMUL VISCERAL DIN

2666

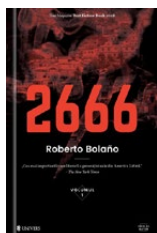
de
ROBERTO
BOLAÑO

◆

APĂRUT POSTUM, ROMANUL LUI BOLAÑO, 2666, E, CEL PUȚIN SPUS, DIFERIT DE SCRITURA SA TIPICĂ: DETAȘATĂ ȘI SEDUCĂTOARE. „MAMUTUL” FINAL RĂMÂNE TOT ÎN PARADIGMA TRANSLĂRII DETALIULUI COMPLEX LA TOTUL UNITAR, ÎNSĂ DEVINE VIOLENT, MACABRU PE ALOCURI, DENS ȘI GRĂBIT. CU TOATE ASTEA, MICROPOVESTIRILE CE COMPUN ROMANUL SUNT FAMILIARE TOCMAI PRIN DETALIUL LOR FIN ȘI PRIN DIVERSITATEA ANTOLOGICĂ SPECIFICĂ CHILIANULUI.

◆

› Tudor Berbinschi

Romanul scoate din nucleul său narativ *detectiv-toricesc* un univers al realismului visceral, nu cel din *Detectivii Sălbatici*, ci mai degrabă o copie fidelă a realității care sapă dincolo de rănilor superficiale și de momentul curent și merge până la esența lucrurilor. Iar dacă *Detectivii* vorbeau antologic despre „tot” și despre nimic, *2666* face exact același lucru adăugând un strat maladiv, haotic subiectului. În spațe se află o construcție a infernului existenței umane, Bolaño negând orice urmă a echilibrului, moralității și chiar a literaturii, recurgând la o depersonalizare cu rol expresiv în a satiriza contextul literar care i-a marcat cariera. Dimensiunea aceasta a poveștii face ca romanul să pară damnat sau, la polul opus, un manifest literar al violenței; dincolo de asta, el stă mai degrabă sub semnul fatalității.

Mai mult, există aici ceva ce trece dincolo de obișnuitul mister al literaturii chilianului, dincolo de construcția perfectă și de scriitura captivant-obsesivă specifică – ceva abscons care bântuie cititorul ca un fel de greutate pe umeri, o căutare perpetuă a unei ieșiri ușoare din universul anterior asemenea unui supra-mit literar.

SIMPLA LECTURĂ A ROMANULUI NECESITĂ DECI, UN FEL DE IMPLICARE ARTISTICĂ, FILOSOFICĂ DIN PARTEA CITITORULUI PENTRU CĂ OFERĂ CU FIECARE „PETIC” LITERAR PE CARE ÎL UTILIZEAZĂ UN ALT FIR DE IDEOLOGIC DE ANALIZAT, OBLIGÂND PRIN HIPERCONSTRUCȚIA RIGUROASĂ DISECȚIA FIECĂREI FRAZE.

Așadar scheletul central al gigantului stă sprijinit în cele 5 părți ale acestuia (*Partea criticilor*, *Partea lui Amalfitano*, *Partea lui Fate*, *Partea crimelor și Partea lui Archimboldi*) care se compun ca cinci sub-romane individuale ce au în centru orașul Santa Teresa, unde se produc ucideri în masă ale femeilor, și destinul scriitorului Benno von Archimboldi. Epica aceasta modulară este dusă și mai departe prin colajele structurale ale tehnicilor narative înrămate și deconstruite.

Prima dimensiune se deschide în mod familiar, asemenea unei prelungiri a *Detectivilor*, cu patru critici europeni, trei bărbați și o femeie, o englezoaică – angajați într-un patruleter amoroș internațional – care și-au construit cariera pe baza scriitorului german dispărut Archimboldi și care pornesc într-o căutare

Radu Carnariu

a acestuia în orașul urmărit de crime în masă, Santa Teresa, în jurul căruia Bolaño își antrenează personajele cosmopolite: un profesor de filosofie care e îngrijorat că fiica sa poate deveni următoarea victimă, un reporter afro-american ce a fost delegat să scrie despre un meci de box în Santa Teresa, polițiștii dezinteresați ai orașului și Archiboldi însuși.

BOLAÑO SE JOACĂ PE TOT PARCURSUL ACESTOR ÎNTÂMLĂRI CU FRICILE MODERNE ALE OMULUI, ILUSTRÂND PLASTIC PRIN DETAȘAREA SA EMOȚIONALĂ IMINENTA FATALITATE ȘI GRAVITATE A SITUAȚIILOR.

Poate cea mai impresionantă construcție din cele cinci sub-romane o are *Partea crimelor* unde chilianul despică crimă după crimă componând un catalog (sau dosar jurnalistic?!) al femeilor ucise. Iluzia umanizării victimelor apare doar ca modalitate de a impresiona, curând *peisajele mortuare* devenind similare unele cu altele, această iluzie fiind dublată de o reală dezumanizare a fondului, a polițiștilor indiferenți, a suspectilor, a jurnaliștilor etc. Superficialitatea tuturor

e simulată perfect de-a lungul volumului pentru a configura macabru și a fascina prin lipsa de implicare a acestora în tragedia de facto. Dovadă, epitaful întregii pentalogii dedicate celor doi copii ai autorului: „*O oază de oroare în mijlocul unui deșert de plictiseală*”. În ceea ce privește *dosarele* victimelor, ce sunt peste 150 la număr, scriitorul construiește des personaje fictive virile, adânci, care sunt lăsate apoi să se înece rapid în epos, obținând astfel un soi de agendă telefonică detaliată, dar complet inutilă macroeconomiei romanului. Se manifestă maladiv, haotic această structură a terorizării cititorului, în spate ascunzându-se parcă uneori o plăcere a crimei pe care autorul chilian și-o stimulează.

Cel mai succulent sub-roman la nivelul poveștii este însă primul, cel al criticilor, cel în care Bolaño oferă clar un manifest al dezinteresului și al desconsiderării canoanelor breslei literare. Călătoria criticilor, cei care validează literatura, ajunge să îi invalideze pe aceștia, să le divulge involuția prin obsesie și să le rupă fibra interioară prin clișeele cu care operează. Ipocrizia →

trată prin intermediul lui Pelletier, Morini, Espinoza și Norton devine de altfel pretext al fatalității obsesivei, autorul condamnându-și personajele (transpuneri tipologice) la plătitudine.

EL CONSTRUIEȘTE ÎN INTRODUCEREA ACEASTA UN GHID AL PATOLOGIEI SALE LITERARE, AL VARIETĂȚILOR COMPOZIȚIONALE PRACTICATE, PESTE CARE TUȘEAZĂ TRĂIRI DE O NEMAIPOMENITĂ FORȚĂ, PERSONAJELOR SALE, CE PAR UNEORI A SE DEZLĂNȚUI NECONTROLAT, ORGANIC NELĂSĂND IMPRESIA UNUI AUTOR RIGUROS, STĂPÂN PE SCRITURĂ.

Astfel, criticii literari, deși de un visceralism peremptoriu, nu sunt personaje care trăiesc ancorate într-o altă realitate decât cea proprie, cea literară – a unor idealuri false – fiind de fapt *personaje rupte*, pentru a fi disprețuite.

Celelalte trei părți sunt probabil cele mai facile empatic din monstrul ermetic ce îl reprezintă 2666. *Partea lui Amalfitano* și *Partea lui Fate* sunt mai degrabă niște ilustrări nuvelistice ale maladiilor și fricilor societății moderne decât *părți propriu-zise* ale mega-romanului, deși rămân elemente cheie pentru că aduc în prim-plan personaje de legătură între celelalte laturi epice. Tratate ca un fel de liant sau *intermission* între celelalte secvențe narative, ele își fac loc prin fluiditate, fiind forme mature ale prozei scurte a lui Bolaño. Ultima secvență, cea delegată poveștii lui Archimboldi este însă mult mai densă și mai stranie.

Partea lui Archimboldi ilustrează din nou un alter-ego, de această dată literar, al lui Bolaño. Structurându-se ca o amplă biografie, secvența neagă tocmai aparentul crez nucleic al scriiturii chilianului și anume descoperirea biografiei unui artist-mit ce fascinează, iar culmea, autorul infuzează personalitatea sa doar în momente critice dezvoltării literare a lui Archimboldi. Inserțiile vizibile se dezvoltă asemenea celor din *Detectivii* făcând notă discordantă cu întreaga structură,

rupând orice linie a fluidității textului, deși ele nu sunt decât pentru a induce în eroare – alter-ego-ul lui Bolaño neieșind niciodată din pielea personajului. Pasajele devin revolte, accese de furie literară. Faptele îl poartă alert pe *scriitor* prin cel de-al Doilea Război Mondial, prin România și Germania, din Europa până în America Centrală.

POVEȘTEA SCRITORULUI GERMAN SUB PSEUDONIM CONFIGUREAZĂ O IMAGINE A VIOLENȚEI LITERATURII ȘI A NECESITĂȚII EXPERIENȚEI ORORII ȘI SUFERINȚEI PENTRU A VALIDA ORIGINALITATEA.

Viziunea aceasta diluată asupra realității este configurată cu lux de amănunte prin secvențele scurte de o acuratețe și o fidelitate extraordinară. Firul epic principal întotdeauna eludează înțelegerea cititorului, fiind volatil asemenea semnificațiilor titlului, plasându-se într-o perpetuă metamorfoză și oscilație între elementele colajului narativ.

CEA MAI CRUNTĂ PEDEAPSĂ PENTRU UN CITITOR AL LUI BOLAÑO ESTE, CRED, REZUMAREA ACȚIUNII SAU IDENTIFICAREA ELEMENTULUI CE CAPTIVEAZĂ.

Țesătura epică nu a determinat niciodată clar vreunul dintre aceste elemente esențiale consistenței romanului, deși la acest nivel ambele capodopere ale sale tind să îndeplinească această calitate. Metamorfa, plurisemantismul și alternanța narativă reprezintă probabil primul nivel, însă numai contextul și imagistica pot suplini cu ușurință aceste elemente lăsând la o parte semnificația, eposul propriu-zis sau realismul visceral.

2666 necesită o răbdare titanică uneori, pentru că editorial vorbind este lăsat în paragină pe alocuri, testând cititorul modern prin lipsa sa de compasiune, prin detașarea nevrotică și surzimea trăirilor personajelor.

PARTEA CRIMELOR ESTE UN PERFECT EXEMPLU DE ÎNTĂRZIERE LITERARĂ, DE ELEMENT CU O CONSTRUCȚIE APARTINÂND MARILOR ROMANE CLASICE ȘI NU CELOR MODERNE, PUNÂND LA ÎNCERCARE RĂBDAREA PRIN LUNGIMEA EXAGERATĂ ȘI IMPORTANȚA ACORDATĂ CRUZIMII ȘI DETALIILOR MACABRE, PRIN OBSERVAȚIILE CLINICE, JURNALISTICE ALE CRIMELOR.

Există aici o teorie a unui manifest al feminismului dat de Bolaño printr-o aparentă conotație socială și

legătură cu crimele efective din anii '90 din Ciudad Juarez, însă acest lucru, personal, îmi pare improbabil. Descrierile sunt vădite a marca un tragism nu au vreo formă de mișcare emancipatoare în interior. Astfel s-ar putea vorbi la fel de bine și despre segregarea afroamericanilor prin destinul lui Fate. Nu cred în astfel de teorii care merg probabil mult prea departe de textul în sine și sunt născute din acea greutate ce planează deasupra mamutului lui Bolaño.

În ciuda tuturor elementelor componente, 2666 pierde în fața *Detectivilor* printr-o lipsă de congruență la nivelul macro-eposului: povestea scriitorului, de exemplu, se termină asemenea filmelor low-budget într-o ieftină și banală frază („... și a plecat în Mexic”), iar o primă lectură nu se simte satisfăcătoare, obligând la obsesie prin generarea unei senzații de ratare, senzație care e dată de fapt de așteptările mult prea ridicate față de roman.

MERITUL LUI BOLAÑO E CĂ PRIN ACEST MINUS CHIAR DEMONSTREAZĂ NECESITATEA RENUNȚĂRII LA OBSESIE ȘI LIPSA DE FATALITATE A LITERATURII CE SE NAȘTE DIN VIOLENȚĂ, FIIND O SCRITURĂ ILUSTRATIVĂ A LUMII CA ȚESĂTURĂ DENSĂ DE EXPERIENȚE – ROMANUL PLASÂNDU-SE VOLATIL LA INTERSECȚIILE DESTINELOR CONTURATE ȘI NICIODATĂ STATORNICINDU-SE PE UNUL SINGUR.

Cu acest lucru însă am, sincer, o singură problemă: 2666 urlă violent din toate colțurile despre temele sale și devine prea obositor pentru fi numit cel mai bun roman. E cel mai cărnos, dar nu cel mai echilibrat. Este, la fel ca toată scriitura lui Bolaño, un roman viu, ce pulsează, însă merge atât de departe, încât chiar și construcția sa reflectă concepția chilianului asupra existenței, fapt ce îl destabilizează literar, supunând cititorul la un efort imens.

2666 e antologic pentru tot ceea ce Roberto Bolaño avea de spus, pentru imperfecțiunea sa și pentru imperfecțiunea literaturii în același timp, conturând din nimicul existenței crâmpoie puse în colaj ce definesc un tot. Dar independent de ceea ce se spune despre romanul apărut postum - o capodoperă, el are nevoie de un cititor mult prea dedicat și angajat în această cursă permanentă de a contrazice literatura.

Tudor Berbinschi este elev în clasa a XII-a la Colegiul Național Iași. Din 2014 este redactor-șef ALECART și coordonatorul Întâlnirilor ALECART

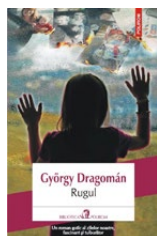
DESPRE OPȚIUNI

Rugul

de
GYORGY
DRAGOMAN

„DE ATÂT DE MULTE ORI I-AI ASCULTAT POVEȘTILE, ÎNCÂT UNEORI AI IMPRESIA CĂ ȚIE ȚI S-AU ÎNTÂMPLAT TOATE. (...) TE UIȚI LA TINE ÎN PALMĂ, LA PIELEA NETEDĂ A ANTEBRAȚULUI, VEZI DEODATĂ CONTURÂNDU-SE PE EA PĂIENJENIȘUL ROȘU AL CICATRICILOR, PARE FOARTE REAL, DE PARCĂ TU ȚI-AI FI APĂSAT ÎNCHEIETURA MĂINII PE TĂIȘUL SAPEI, DE PARCĂ TU AI FI VRUT SĂ MORI, DE PARCĂ TU AI FI VRUT SĂ SE TERMINE ODATĂ TOTUL.”

} Anca Șcheul

Un peisaj citadin realizat în nuanțe murdare de gri, în care personaje fără scrupule morale confundă corupția și dezintegrarea individuală cu libertatea – cam asta îmi vine în minte când mă gândesc la perioada care urmează căderii comunismului. Romanul lui György Dragoman se abate, cu siguranță, de la această „regulă”, realizând un melanj de culori, texturi și senzații, în care realul se îmbină cu visceralul, o poveste despre o fată aflată între copilărie și adolescență într-o țară aflată între comunism și democrație.

Într-o țară nenumită (dar ghicită), la scurt timp după ce observă împreună cu ceilalți copii de la orfelinat cum foștilor conducători le sunt împrăștiați creierii pe un perete, Emma primește o vizită ciudată de la o bătrână excentrică. Regăsindu-se în chipul acesteia, o urmează într-un oraș necunoscut unde este pusă față în față cu „minunata lume nouă”. Fără a crea o ierarhie între crizele personale și cele naționale, între misticism și dosare făcute pierdute de securitate, protagonista încearcă să deslușească ce se petrece în jurul ei. Dacă la început Emma nu pare să aibă consistență, acceptă împrejurările fără să înțeleagă cu adevărat ce i se întâmplă, este ușor influențabilă și tinde să mimeze acțiunile celorlalți, spre sfârșit ea începe să analizeze societatea, își formează propriile opinii și obiective și are determinarea și curajul necesare îndeplinirii acestora.

„SECURIȘTII AU DISPĂRUT, DOCUMENTELE AU DISPĂRUT, BANII AU DISPĂRUT, AU RĂMAS NUMAI NIȘTE PROȘTI NENOROCIȚI CA BUNICA, DACĂ PE EA O BAGĂ ÎN MORMÂNT, ATUNCI EVIDENT CĂ SE VOR GĂSI DINTR-UN FOC TOȚI ȘI TOATE. ATUNCI CEL MAI BINE AR FI SĂ MERG ȘI EU SĂ MĂ AȘEZ ALĂTURI DE EA, SĂ FIU PEDEPSITĂ ȘI EU, CU CÂT MAI MULȚI MORTI, CU ATÂT MAI ADEVĂRAT ADEVĂRUL.”

Romanul este construit mai mult pe verticală decât pe orizontală. Acțiunea nu este foarte coerentă și personajelor le lipsește adesea consistența, având ceva din psihologia standard sau din rolul șablon folosit în orice film sau carte cu adolescenți (Ivan este băiatul bogat, dar lipsit de bun simț de care se îndrăgostește protagonistul din senin, Krisztina e, în primă fază, rivala Emmei, fata populară și afurisită, dar îi descoperim apoi povestea tristă, să nu mai spunem de Peter, băiatul bizar și rebel care apare la momentul oportun și o ajută pe Emma să își ducă la îndeplinire planurile). În ciuda acestor lucruri, *Rugul* reușește să se imprime în memoria cititorului prin imagini puternice și prin esența „filosofică” am putea spune. Totul gravitează în jurul adevărului – există el cu adevărat? Reușita romanului vine din adâncirea treptată a prezentului care se deschide spre un trecut turbure la care tânăra nu are cum să aibă acces, dar pe care îl va descoperi treptat descifrând semne, ascultând povești, frânturi de amintire, luând contact cu pulsul unei lumi pe care

make-belief, Nowak852

nu a cunoscut-o propriu-zis. Nu e o saga de familie, ci un roman despre adevăruri crude, despre o istorie contorsionată, despre suferință, trădare și corectitudine, despre alegeri. Firele care țes aceste nuclee problematizate se întretaie, se înnoadă, se rup, certitudinile se răstoarnă, totul se relativizează, iar Emma își descoperă în cele din urmă adevăratele rădăcini, identitatea, maturitatea.

„FANTOMELE” ILUSTREAZĂ CEL MAI BINE RĂSPUNSUL LA ÎNTREBAREA LEGATĂ DE ADEVĂR, DE EXISTENȚA UNUI SINGUR ȘI TULBURĂTOR ADEVĂR.

Amintirea părinților, personajele din poveștile bunicii sau morții în numele cărora se cauzează și mai multe morți sunt prezente obsesiv, idealizate, adevărul lor fiind modificat pentru a îndeplini „agenda” politică sau emoțională a celor vii. În comparație cu ele, bunicul, fantoma „adevărată” nu are glas, trăiește în gesturile bunicii și în obiectele din jur și influențează mai mult

lumea celor vii prin absență decât prin prezență. Gyorgy Dragoman propune un univers perceput subiectiv, în care adevărul este un ideal care sucește mințile, în care istoria este compusă dintr-o serie de evenimente personale, fără reguli universale care să soluționeze problemele, iar elementele mistice din roman aduc în prim-plan această relativitate.

leșirea din comunism, convulsiile unei lumi bolnave reprezintă o altă direcție a romanului. Esențială, dar niciodată aflată în prim-plan. Ea aduce mai degrabă reprezentarea unei traume colective. Emma învață să se descurce atât observând și interpretând ce se petrece în jurul ei, cât și ascultând mărturisirile bunicii care se învârt în jurul prieteniei cu o familie de evrei în timpul holocaustului. Brățările de aur în formă de șopărlă care scîlpesc pe mâinile Bertukăi, perioadele în care bunica își pierde memoria, sacrificiile făcute pentru a supraviețui, pentru a-i proteja pe cei la care ține, ritualurile prin care încearcă reînvierea sau ștergerea trecutului o ajută pe Emma să înțeleagă că singurul mod în care o generație se poate confrunta cu o asemenea traumă este prin unitate.

„Când lăsăm seringă de mâini, deja plânge în hohote, știu că voi plânge și eu, îi vom plânge, strâns îmbrățișate pe Mama și pe Tata și pe Reka și pe Bertuka și pe toți ceilalți, și pe noi, și pe toată lumea. Mi-aduc aminte cum îmi spunea tata că plânsul n-are rost, plânsul nu duce la nimic bun, dar nu-mi pasă, până acum am rezistat, acum gata, s-a terminat, o las pe Krisztina să mă îmbrățișeze, o îmbrățișez și eu, mă agăț de ea, o strâng cu putere în brațe, plâng la fel de tare ca și ea, ba nu, și mai tare, ne lăsăm încet într-o rână, stăm culcate pe covorul de frunze uscate, lacrimile ne curg, trăim.”

Am putea spune că *Rugul* este un basm al confruntării dintre individ și istorie - cu ritualuri, vulpi, furnici, fum, mitraliere, șoimi, motociclete, supermarket-uri, desene, bunici excentrice și bunici absenți, ștrudele, costume de baie roșii cu lăntșor auriu, reviste de modă, oameni de lută, siderurgiști, trasee de alergare și o eroină care învață să accepte lumea și să o cunoască. Am putea spune că este un roman care nu iartă nimic din ceea ce am fost și suntem ca națiune sau o carte care salvează tot ceea ce e mai bun din lumea pe care Emma nu a cunoscut-o altfel decât prin iubirea straniei și vinovatei (oare?) bunici. Un roman care ne învață că nu există un singur și mare adevăr, că nu există vinovați și călăi, că în viață trebuie să alegi și că alegerea nu e niciodată simplă.

Anca Șcheul
este elevă în clasa
a XII-a la Colegiul
Național de Artă
„Octav Băncilă” Iași,
secția Arta actorului.

TREI FEMEI, DOUĂ CULTURI, UN SINGUR MOMENT:

Poveste pentru timpul prezent

de
RUTH
OZEKI

◆

IDEEA DE A-ȚI TRANSPUNE, FICTIONALIZÂND, O PARTE DIN VIAȚĂ, ACCENTUÂND CELE MAI PERSONALE ȘI DIFICILE MOMENTE, APOI TRANSPUNÂNDU-LE DETAȘAT ȘI RELAȚIONÂNDU-LE CU NIȘTE ASPECTE ACTUALE ȘI DE IMPACT GLOBAL, TOATE ACESTE PENTRU A SCOATE ÎN EVIDENȚĂ VALOAREA TIMPULUI, REPREZINTĂ UNUL DINTRE PRINCIPALELE MOTIVE CARE FAC DIN ACEST ROMAN O ÎNTÂLNIRE FERMECĂTOARE ÎNTRE CITITOR ȘI SCRITOR.

◆

› Roxana Neamțu

Un trecut îndepărtat, unul mai apropiat și apoi prezentul, exact acel moment în care te afli în fața acestui ax temporal ce ia forma cărții și citești. Cum te simți în acest prezent? Ei bine, până la finalul romanului, confuz, căci autoarea Ruth Ozeki reușește să creeze mai multe spații și temporalități care se întreție, dialoghează, se dilată sau se contractă și ciocnește personaje aflate în spații culturale diferite, distanțate între ele nu doar de jumătate de lume, ci și de un timp fizic care nu permite (aparent) nicio posibilitate de suprapunere, iar tu ești prins în aceste bucle care se deschid una către cealaltă și se leagă prin fire nevăzute. Ele te plasează în punctul în care vezi cum undele temporale oscilează intens și ajung să se unifice chiar aici, unde ești și tu. Privit în ansamblu, romanul urmărește două fire narrative principale care descompun secvențe din existența a două femei care nu par a avea nimic în comun, dar care despărțite geografic, trăiesc simțind nevoia la un moment dat să scrie: una un jurnal, cealaltă chiar povestea în sine care se constituie prin renunțarea treptată la romanul la care lucra și care nu se dorește de la început decât o consemnare a realității trăite.

COMPLEXITATEA TEXTULUI NU VINE DIN LIMBAJ SAU INTRIGĂ, CI DIN MANIERA ÎN CARE O VIAȚĂ SCRISĂ AJUNGE SĂ ROSTUIASCĂ O ALTA, SĂ SE ÎNTREPĂTRUNDĂ CU EA, SĂ DETERMINE O SCHIMBARE, O MUTAȚIE; CONSTRUCȚIA SOLIDĂ A ROMANULUI TE DETERMINĂ SĂ ADMIRI FRUMUSEȚEA ȘI FINEȚEA CU CARE A FOST SCRIS.

Mică pauză și revenim, între timp să aruncăm o privire la ce se întâmplă în afara cărții, deoarece mi s-a părut relevant să caut informații despre autoare (așa cum și Ruth o va face pe parcursul acțiunii dorind să descopere date despre Nao și familia ei), cartea împletind aspecte autobiografice cu fapte fictive în care diverse concepte precum sinuciderea, scrisul, zen și zazen ajung să devină centre de iradiere. Ruth Ozeki afirma: „Sunt biculturală, birasială – mama mea este japoneză și tatăl meu e american. Am crescut în Connecticut, unde domina o cultură aproape în întregime albă, și am trăit cu gândul că sunt japoneză. Apoi, când am ajuns în Japonia, mi-am dat seama că sunt americană. A fost o descoperire pe cât de șocantă, pe atât de minunată – să-mi dau seama că nu

eram nici aici, nici acolo, ci ocupam un spațiu liminal, care nu se afla nici într-o cultură, nici în cealaltă. E un punct de observație grozav." Pe lângă preocuparea pentru literatură, Ruth Ozeki este producător, regizor de filme și preoteasă zen budistă, aspecte care își lasă amprenta asupra modului în care și-a conceput romanul. Ideea de a-ți transpune, ficționalizând, o parte din viață, accentuând cele mai personale și dificile momente, apoi transpunându-le detașat și relaționându-le cu niște aspecte actuale și de impact global, toate acestea pentru a scoate în evidență valoarea timpului, reprezintă unul dintre principalele motive care fac din acest roman o întâlnire fermecătoare între cititor și scriitor.

Revenind în interiorul cărții, plonjezi direct într-o scriitură extrem de vie pentru a pătrunde apoi într-un univers diferit, la fel de pulsatoriu, dar cu un alt ritm al trăirii. Pe de o parte avem de-a face cu jurnalul unei adolescente japoneze de 16 ani, scris când ea era deja decisă să se sinucidă, iar pe de alta, o întâlnim pe Ruth (alter-ego-ul autoarei), o scriitoare americană, retrasă pe insula canadiană Whaletown, acolo unde găsește jurnalul lui Nao (adus de valurile oceanului) și încearcă să-l descifreze. Romanul debutează cu rândurile tinerei nipone, care ți se adresează direct și povestesc cum, după ce tatăl ei a fost concediat de la firma din Silicon Valley, ea împreună cu părinții au fost nevoiți să se mute în Tokyo, iar părinții să-și redescopere rădăcinile. Depresia puternică și tentativele de sinucidere ale tatălui determină schimbări în mica familie care vin dintr-o reșezare a funcțiilor fiecăruia în interiorul casei, dar și confruntarea adolescenței cu imaginea despre sine reflectată în ochii colegilor niponi. Ea e intrusa, străina ciudată, iar reacția de respingere este brutală. Ozeki nu ezită să radiografeze formele violenței, ale hărțuirii, ale rușinii. Întâlnirea cu străbunica, Jiko, o călugăriță de 104 ani, anarhistă, feministă și romancieră înseamnă treptata înțelegere a necesității căutării unui sens, a puterii care se află în interiorul fiecărui om, prin tehnicile de meditație zazen și recunoștința față de tot ceea ce se întâmplă cu tine și în jurul tău. Pretextul pentru dezvoltarea în jurnal a vieții fetei și întâlnirea cu viața din viitor a lui Ruth este de fapt dorința adolescentei de a scrie povestea călugăriței, de a consemna o viață exemplară. De cealaltă parte se află Ruth, care găsește caietul, alături de

un altul scris în franceză și câteva scrisori în japoneză într-o cutie cu Hello Kitty, iar prin parcurgerea lor află tot felul de detalii, care, puse cap la cap, conduc către deznodământul, neutro-felic, în care Nao renunță la idea de a se sinucide, iar Ruth se împacă cu propriile alegeri.

11 SEPTEMBRIE, FUKUSHIMA, TSUNAMI, MANGA, UNIFORMĂ, SINUCIDERE, ȚIGĂRI, TREN, JOB, INSECTE DE HÂRTIE, MINCIUNĂ, IJIME, MEDITAȚIE, RECUNOȘTINȚĂ, RĂZBOI, KAMIKAZE, FILOSOFIE, SCRISORI, CAP RAS, ȘCOALĂ, TORTURĂ, ABANDON, CAFENEA, PROSTITUȚIE, PRIETENIE, DEZAMĂGIRE, SCRIS, ELIBERARE... DOAR CÂTEVA CUVINTE CARE REFLECTĂ ACȚIUNEA DENSĂ A CELOR 450 DE PAGINI.

Un lucru extrem de interesant îl reprezintă alternarea și îmbinarea de planuri, romanul fiind divizat în patru părți, fiecare construită din mai multe capitole intitulate succesiv „Nao” (unde relatarea se face la persoana I, Nao fiind naratorul) și „Ruth” în care relatarea este la persoana a III-a, ușor detașată și parțial omniscientă. Tema majoră este evident timpul: pierderea, câștigarea, valorificarea, asumarea și stăpânirea lui. Bătrâna Jiko este văzută ca Ființa Timpului, cea care înțelege relativitatea prezentului și ajunge să-și domine suferința și să se detașeze de impactul negativ al confruntării cu realitatea, fapt pe care îl vor învăța treptat atât Nao cât și, prin jurnalul acesteia, Ruth. Practic, cea care scrie și cea care citește ajung să se întâlnească, în ciuda barierelor de spațiu și de timp, creând o poveste exemplară din care la final rezultă că cititorul este cel care dă viață celor scrise de autor.

Poveste pentru timpul prezent propune așadar, o călătorie mai întâi prin locuri și culturi noi, iar mai apoi prin timpuri și minți diferite, ce te lasă uimit de complexitatea minuțios pusă la punct și, mai ales, de puterea aproape magică a unei coliziuni dintre un mediu agitat, plin de stres și violent și celălalt, marcat de liniște și armonie. Ea te plasează într-o lume complet nouă, pe care ți-o creezi singur la contactul cu toate celelalte timpuri.

MIRACOLUL DIN SUBTERANĂ:

Istanbul Istanbul

de
BURHAN
SÖNMEZ

ROMANUL PRIVEȘTE ÎNDEAPROAPE VIAȚA A PATRU PRIZONIERI ÎNCHIȘI ÎN CELULA UNUI CENTRU DE TORTURĂ, CARE, ATUNCI CÂND NU SUNT MALTRATAȚI, SPUN DIFERITE POVEȘTI AL CĂROR FIR COMUN ESTE ISTANBULUL.

Ioana Vlad

Istanbul Istanbul este un roman tulburător, dureros, în care disperarea închisă într-o celulă întunecată este compensată de speranțele adânci ale unui viitor liniștit, de cunoașterea sincerei fericiri, a acceptării și râvnirii vieții simple, modeste, într-un Istanbul învăluit în farmece și pasiuni, lucru care te face într-un final să admiri și să te înstrăinezi în același timp de spațiul turcesc. Imaginea orașului este construită pe două planuri. Unul al prezentului fără viitor, resimțit în mod crud, sângeros, care prezintă acea parte a orașului mai puțin cunoscută și mai greu de conceput - subterana prizonierilor. Iar cel de-al doilea plan este cel al trecutului, al imaginării și recuperării orașului de altădată, zugrăvit nu de umbrele mâinilor la lumina lămpii cu gaz, ci de umbrele amintirilor din străfundul sufletului uman, aduse la viață de speranța retrăirii acestora.

Romanul privește îndeaproape viața a patru prizonieri închiși în celula unui centru de tortură, care, atunci când nu sunt maltratați, spun diferite povești al căror fir comun este Istanbulul. Istorisirile vin ca un remediu pentru durere și frică, reprezintă un mod de a-și întări rezistența și nu unul de a refuza locul în care se află.

ASTFEL, ISTANBUL ISTANBUL ESTE ALCĂTUIT DIN MAI MULTE POVEȘTI PUSE LA UN LOC SUB FORMA UNUI JURNAL, UN JURNAL AL SUFERINȚEI, ÎN CARE ESTE URMĂRIT TIMP DE 10 ZILE DRUMUL LUPTEI CONTINUE PENTRU TĂRIA SPIRITUALĂ, CEA FIZICĂ FIIND PIERDUTĂ ÎNCĂ DIN PRIMA ZI.

Burhan Sönmez ne introduce într-un mediu infect, crunt, în care „*gardianul puțea a sânge, mucegai și umezeală*” și „*trecea încolo și încoace lovind cu bâta în câțiva oameni la întâmplare. Dinți spârți și sânge țâșnind se împrăstiau în jur.*” Se creează o atmosferă ce emoționează puternic prin detaliile afective, autenticitatea pulsând în forța cu care este înfățișată mizeria suferinței fizice: „*Mișcările ni se încetinueau în celula asta îngropată sub pământ, iar trupurile ni se îngreunau tot mai mult. Minte, care se obișnuise cu viteza lumii de sus, avea probleme când încerca să se adapteze la viața de aici. Propriile voci ne sunau străine. Urechile ne țiuiau la cel mai mic zgomot. Degetele subțiri ni se mișcau în întuneric de parcă nu ne aparțineau. Ne chinuam mai mult să ne recunoaștem pe noi decât pe alții. Ce era coșmarul acesta pe care-l trăiam noi aici? Al cui era corpul acesta care rezista durerii și cât avea s-o mai ducă? Aici, dușmanul cel mai mare era timpul care se răspândea cu un miros de*

foto: Robert Cucutianu

stricat și, la fel ca plugul care brăzdează pământul, ne intra în carne, făcând-o să sângereze iar și iar.” Frica și disperarea, suferința se simt intens cu fiecare frază citită, de aceea cititorul este adânc ancorat în spațiul zguduitor, confruntându-se el însuși cu ostilitatea și limita. Ceea ce trăiesc prizonierii în decursul a zece zile poate fi ușor raportat la instinctul animalic al supraviețuirii în orice condiții: „Eram animale care din când în când primeau mâncare, iar apoi erau lăsate în voia lor. Pipăiam pereții jilavi, miroseam aerul și ne băgam unul în altul. Când ne chemau veneam, când ne spuneau să plecăm, plecăm. Ne ciuleam urechile și ascultam pașii care se apropiau încet-încet, răsunând pe coridor, de parcă îi auzeam pentru întâia oară.”

Ai simțit vreodată cum timpul se oprește în loc, că prezentul e necunoscut și că nu vei ajunge niciodată la un punct din viitor? Ei bine, timpul se scurge altfel pe tărâmul durerii, căci „atunci când simți durerea, mintea îți stă în loc. Din cauza acesteia, scurgerea timpului se oprește și simțul viitorului se pierde. Realitatea dispare și tot universul se reduce parcă doar la trupul tău. Ți se pare că va exista numai acel moment.” Cei patru prizonieri sunt cuprinși de acest sentiment aspru, timpul se pierde în gemetele suferințelor, dilatându-se: „Pe străzile de la suprafață, fiecare sunet, fiecare obiect ne dădea indicii cu privire la timp. Dar aici, unde era? Era în peretele gri, pe tavanul întunecat sau în ușa de fier? În țipătul care vuia din depărtare ca urletul lupului, în sângele care se lipise de perete, sau

în ultima privire a celor ce ieșeau din celulă pentru a nu se mai întoarce niciodată?”

Tensiunea dintre pereții celulei este diminuată de un singur element - imaginația. Prizonierii întorc timpul, construiesc imagini, scene, sentimente trăite sau doar dorite, creându-se astfel jocul de fuziune între cele două planuri ale romanului, cititorul fiind capabil să cunoască partea fascinantă a Istanbulului „de suprafață”: „Era mai bine să visezi la viața de afară decât să stăruie să vorbești de propriile suferințe. Ne gândeam deseori la aceasta și împărtășeam spre exemplu buna dispoziție a oamenilor care se plimbau pe malul apei. Făceam cu mâna celor care dansau pe muzica gălăgioasă de pe un vas din apropiere de tărâmul din Ortaköy. Treceam pe lângă îndrăgostiți care se îmbrățișau. Când soarele apunea, Doctorul cumpăra o pungă de corcodușe de la un vânzător ambulat. Zâmbind, mă servea mai întâi pe mine.”; „claxoanele mașinilor se amestecau cu țipetele pescărușilor, iar viața Istanbulului curgea în voia ei.”; „pe masa de pe balcon acoperită cu o față de masă dantelată erau aranjate farfurii cu ezme iute, brânză și murături. Rucola era proaspătă. Iaurtul era cremos. Felile de ridichi fuseseră stropite cu suc de lămâie. Pe măslină se presăraseră boia. Peste raki-ul din paharele lungi și fine se adăugase gheață, iar acum lichidul de culoarea norilor se răcise”. Istanbulul imaginat devine astfel un oraș plin de savoare și parfumat, colorat, zgomotos, opusul Istanbulului „subteran”. Cu toate acestea, cele

doă ipostaze ale orașului nu pot exista una fără cealaltă, căci Istanbulul „de sus” este o oglindire a celui „de jos” și păstrează aspecte crude, bine ascunse însă: „Cum durerea împărțea mintea, la fel cum împărțea și lumea, oamenii credeau că aici e locul durerii, iar în Istanbulul de sus nu e durere. Iată epoca iluziilor! Metoda cea mai bună pentru a ascunde o minciună e să spui o altă minciună, iar metoda pentru a ascunde suferințele de la suprafața pământului e să se creeze suferințe noi sub pământ. Celor închiși aici în celule reci li se făcea dor de îmbulzeala de afară și de străzi. Iar cei de afară se bucurau departe de celule, în păturile lor calde. Istanbulul însă era plin de oameni înecați în disperare și care mergeau diminețile la serviciu târându-se ca niște viermi. Pereții caselor de sus prindeau rădăcini și se sprijineau de pereții celulelor de jos, iar cei care trăiau în acele case se agățau de o fericire falsă. Doar așa Istanbulul putea rămâne în picioare.”

Romanul devine și mai impresionant odată cu observarea evoluției relației dintre cele patru personaje închise în celula 40. La început, toți se tratează cu asprime, se privesc cu reticență și orice cuvânt spus este atent căutat înainte, încât nimic care ar putea să dezvăluie ceva concret despre ei să nu fie zis. Fiecare își vede de durerea proprie, de rănilor sale, toată puterea fiind ținută asupra sinelui, încât să nu fie consumată pentru un necunoscut. Schimbarea se produce treptat, subterana îi învață că oamenii se hrănesc cu energie și speranță tot prin oameni, că nimic nu poate fi frânt mai greu decât sufletul care se pune în cuvânt. Nu se lasă dezumanizați de tortură, continuă să

spere și să cunoască fericirea prin bunătatea arătată celorlalți, prin croirea viselor împreună între pereții întunecați. Celula îi ajută să își depășească limitele și restricțiile și astfel reușesc să vadă adevărata tărie a omului: „Dacă în primele zile ne doream să ieșim de aici și să ne alăturăm Istanbulului de la suprafață al cărui curs înghite oamenii, în timp așteptările noastre s-au răsfrânt în interior, s-au micșorat și până la urmă au încăput în celula asta. Acum, cel mai bun lucru pe care ni-l doream era ca cei luați la tortură să se întorcă întregi, fără să-ți piardă mințile și sufletul.”

ISTANBUL ISTANBUL NE PLASEAZĂ ÎN CEL MAI DUREROS ȘI MAI ÎNTUNECAT LOC, O GOLGOTA SUBTERANĂ, UNDE OMUL ESTE PUS SUB PRESIUNEA DE A ALEGE ÎNTRE A-ȘI PIERDE MINTEA ȘI SUFLETUL SAU A REZISTA PÂNĂ LA MOARTE.

Autorul creează un puternic impact emoțional prin scenele crunte, însă acestea se echilibrează cu imaginea unui oraș fascinant, simplu, un Istanbul recreat prin dorințe și amintiri, toate pulsând în povestirile a patru prizonieri care își întind firul timpului prezent prin smulgerea celui trecut. Cum „*ceea ce face orașul oraș e felul în care e privit, cei care îl privesc urât îl urătesc, iar cei care îl privesc frumos îl înfrumusețează*”, și frumusețea romanului lui Burhan Sönmez vine din frumusețea pe care fiecare cititor o revarsă din sine la întâlnirea cu frumusețea dureroasă a unui spațiu în care nimic nu există doar pe orizontală.

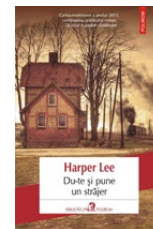
foto: Daria Pop

LA DISTANȚĂ DE DOUĂZECI DE ANI:

Du-te și pune un străjer

de
HARPER
LEE

◆
ROMANUL A FOST NUMIT O „REVELAȚIE”, DAR, MAI MULT DECÂT ATÂT MI SE PARE O PLEDOARIE TRANSPUSĂ CU MIJLOACE ESTETICE PENTRU NECESITATEA DE A AVEA PROPRIA CONȘTIINȚĂ ȘI A O PUNE ÎN SLUJBA BINELUI SOCIETĂȚII, RESPECTÂND ÎN ACELAȘI TIMP OPINIILE CELORLALȚI (...)
◆

› Adelina Mariniuc

O dimineată de vară, o carte de 300 de pagini și doar 5 ore de lectură. Când am terminat romanul, mă gândeam serios să îl recitesc chiar în acea zi. Să fiu sinceră, nu mă așteptam ca această carte să mă prindă atât de repede și să o citesc pe nerăsuflăte. Harper Lee construiește *Du-te și pune un străjer* ca pe o continuare la ...Să ucizi o pasăre cântătoare (pe care l-am devorat pur și simplu cu câțiva ani în urmă) urmărind personalitatea și ideile lui Jean Louise (Scout în copilărie) la o distanță de 20 de ani după acțiunea din primul roman. Sunt două cărți diferite, dar care își trag substanța din aceeași lume, iar continuarea oferă o imagine într-un fel răsturnată, nuanțând ceea ce părea clar, problematizând, oferind alte perspective asupra opțiunilor personajelor și asupra relațiilor sociale și implicațiilor politice.

Deși abia revenită din New York, Jean Louise este prinsă încă în trecut prin modul în care privește lumea și cum îi percepe pe cei din jur, inclusiv pe tatăl său. Ea trăiește cu nostalgia copilăriei, dar reușește în final să se desprindă complet de viața anterioară în Maycomb și să înțeleagă ceea ce nu avusese până atunci șansa să perceapă cu adevărat din lumea pe care o părăsise. Acțiunea propriu-zisă nu e complexă, dar se derulează astfel încât să potențeze suferința lui Jean Louise

sau, mai bine spus, disconfortul pe care îl resimte confruntând amintirile de altădată cu realitatea pe care o descoperă revenind printre ai săi. Fata nu se simte în largul ei, e înstrăinată, deusolată, judecând cu o privire rece (și oarecum detașată) prezentul: casa copilăriei ei a fost vândută, tatăl pare să aibă alte convingeri față de cele din copilăria ei, modul de gândire al oamenilor este diferit de ce își amintea. La fel ca în ...Să ucizi o pasăre cântătoare miezul ideilor urmărite este legat de destinul negrilor din Maycomb și din toată țara. Dacă în New York Jean Louise nu vede și nici nu simte vreo diferență între rase, în orașul natal încă mai există astfel de probleme. Conflictul dintre ea și realitatea din Maycomb atinge apogeul în momentul în care Scout se ceartă cu tatăl ei din cauză că ea este încă ancorată în trecut și imaginea părintelui de atunci nu mai corespunde cu cea din prezent. E fireasca trezire a maturului din ea, necesara detașare de lumea copilăriei, saltul pe care îl provoacă Atticus (pe care ea „a ajuns să îl confunde cu Dumnezeu”) pentru a-i grăbi aderența la real, pentru a o face să conștientizeze complexitatea lumii în care a crescut. Criza e profundă, iar Louise se simte prinsă între frustrări și perplexități care îi clatină încrederea în ea și în oamenii dragi:

Adelina Mariniuc
este elevă în clasa
a XII-a la Colegiul
Național Iași, secția
matematică-infor-
matică.

Din această perspectivă, *Du-te și pune un străjer* dobandește trăsături de bildungsroman, urmărind o altă etapă fundamentală din formarea lui Scout.

Străjerul din titlul cărții este de fapt conștiința proprie pe care o capătă Jean Louise în final: „*Pentru fiecare om, Jean Louise, insula lui, străjerul lui e propria conștiință. Chestia aia care se cheamă conștiință colectivă nu există.*” Până spre momentul iluminării și al vindecării de iluzii, Scout trăiește cu impresia că acel străjer al minții sale ar trebui să fie omniprezent, să o înștiințeze unde este fiecare om, ce spune și ce vrea cu adevărat să zică, ce se ascunde în spatele cuvintelor, unde e sensul dreptății și adevărului. Ea se consideră orarbă că timp de douăzeci și șase de ani nu a văzut adevărată față a tatălui ei, imagine alterată de evenimentele și sentimentele ei din copilărie. Această concepție greșită pe care o are Scout despre cei din Maycomb provine tocmai din distanțarea de acest spațiu în ultimii ani și din faptul că ea trăiește într-un mediu total diferit, aspecte observabile încă din drumul cu trenul spre Maycomb. Fata se consideră (și este considerată într-o anumită măsură de către toți din Maycomb, în special de către mătușa sa), o rebelă deoarece nu se conformează, nu respectă obiceiurile impuse de tradiție. Singurii care văd dincolo de această imagine a fetei sunt Atticus și Hank, dar niciunul dintre ei nu poate să-i fie dublul în care să se oglindească perfect.

Jean Louise e un Atticus în tinerețe: nu crede în diferențele rasiale și nici nu ascunde acest lucru. Scout este prima care ia atitudine în rezolvarea conflictului provocat de băiatul din familia Calpurniei și în lupta pentru egalitatea șanselor, dar simte ostilitatea pe care o provoacă, neputința de a înțelege, frustrarea. Conflictul cu ceilalți e de fapt o exteriorizare a conflictului cu ea însăși, iar măsura revoltei și a dezamăgirii ei e direct proporțională cu naivitatea ideilor și a principiilor în confruntarea cu realitatea complexă a vieții.

Romanul a fost numit o „revelație”, dar, mai mult decât atât mi se pare o pledoarie transpusă cu mijloace estetice pentru necesitatea de a avea propria conștiință și a o pune în slujba binelui societății, respectând în același timp opiniile celorlalți, chiar dacă nu se suprapun peste ale noastre. Și un plus, poate fi citit independent de *...Să ucizi o pasăre cântătoare*, deși probabil veți ajunge să parcurgeți ambele romane ale lui Harper Lee.

„CAND S-A INTAMPLAT SA-L VEZI FACAND CEVA CARE ŢIE ŢI S-A PĂRUT A FI ANTITEZA CONȘTIINȚEI LUI – A CONȘTIINȚEI TALE - N-AI SUPORTAT, LA PROPRIU. [...] TREBUIA SĂ TE UCIZI SAU TREBUIA SĂ TE UCIDĂ CA SĂ TE FACĂ SĂ FUNCȚIONEZI CA O ENTITATE INDEPENDENTĂ.”

ÎNTRE MINE ȘI TINE, RĂZBOIUL.
ÎNTRE MINE ȘI TINE, VIAȚA:

Toată lumina pe care nu o putem vedea

de
ANTHONY
DOERR

◆

DESPRE PRIETENIE, VOIŢĂ, PASIUNE, DESPRE ÎNTÂMLĂRILE CUMPLITE ALE LUMII ÎN CARE TRĂIM, DESPRE LUPTĂ ȘI SUPRAVIEȚUIRE. POVEȘTILE A DOUĂ PERSONAJE DIN SPAȚII DIFERITE, A UNEI FETIȚE OARBE DIN FRANȚA ȘI A UNUI TÂNĂR NEAMȚ, SE INTERSECTEAZĂ CHIAȚ ATUNCI CÂND TE AȘTEPTI MAI PUȚIN. CRUZIME, BANALITATE, MOMENTE DE O EMOȚIONANTĂ FRUMUSEȚE ȘI SENSIBILITATE, ASTA E CEEA CE OFERĂ ROMANUL LUI ANTHONY DOERR.

◆

› Horia-David Munteanu

M-a fascinat tot ceea ce ține de perioada celui de-Al Doilea Război Mondial, fascinație adâncită de filmele pe care le-am văzut (*Lista lui Schindler, Au revoir les enfants etc.*), dar și de cărțile pe care le-am citit (*Hoțul de cărți, Băiatul cu pijamale în dungă, Se numea Sarah etc.*). Romanul lui Anthony Doerr are forța și sensibilitatea pe care doar puține cărți ce își plasează acțiunea în această perioadă o dobândesc pentru că nu despre suferințele evreilor este vorba, nu despre rezistența franceză sau despre viața mizeră, aspră și hotărârea de a supraviețui pe front, ci despre povestea a doi copii care se vor întâlni pentru câteva momente și vor răscumpăra prin gesturile lor întreaga oroadă a războiului și a națiunilor cărora le aparțin (Germania și Franța).

Romanul decupează momentele semnificative din marele război, dar și contextul care îl generează, viața oamenilor obișnuiți, dar și a aparatului de partid sau a soldaților de pe front. Acțiunea aduce în prim-plan traiul a doi copii orfani, frate și soră, crescuți la un micuț orfelinat dintr-o regiune săracă a Germaniei: Werner și Jutta. Băiatul este pasionat de tehnică și este foarte priceput la matematică, fiind interesat de telecomunicații. Destinul îl propulsează printre copiii

din familii bune care fac școala militară, dar rapid este dezamăgit de realitatea dură a vieții în armată (umilința, impunerea prin forță, anularea oricărui impuls natural de a-l ajuta pe celălalt) și de atrocitățile pe care mașinăria de război germană le implică. Fetiței îi place să citească și intuiește rapid limitele propagandei naziste care se extinde tot mai mult, neînțelegând alegerea fratelui de a se pune în slujba ei. În paralel, este conturată viața lui Marie-Laure, o fată oarbă, care trăiește alături de tatăl ei în Paris și apoi pe coasta Normandiei.

RĂZBOIUL, PLECAREA DIN ORAȘUL OCUPAT, ARESTAREA TATĂLUI, REZISTENȚA OAMENILOR PE CARE-I VA ÎNTÂLNII O ÎNVAȚĂ CE ÎNSEAMNĂ CURAJUL ȘI BUNĂTATEA, CHIAȚ ATUNCI CÂND NIMENI NU O VA MAI PUTEA AJUTA ȘI OAMENII DRAGI O PĂRĂSESC TREPTAT. FORMELE MORȚII SUNT NENUMĂRATE, SPERANȚA ȘI OROARE ALTERNEAZĂ, TOTUL E DOMINAT DE IMPREVIZIBIL ȘI ABSURD, ÎNTRE CĂLĂI ȘI VICTIME NU EXISTĂ NICIO DEOSEBIRE, CU TOȚII SUNT DOAR OAMENI CARE ACȚIONEAZĂ ÎN VIRTUTEA NEVOII DE A SUPRAVIEȚUI.

→

TITLUL SURPRINDE CHIAZ DUALITATEA LUMII ȘI A VIEȚII, LUMINA CARE SE AFLĂ PRETUTINDENI, ÎN AFARA ȘI ÎNĂUNTRUL NOSTRU. LUMEA ESTE FRUMOASĂ ÎN ESENȚĂ, PRIN VIOLENȚĂ ȘI URĂ NE ÎNDEPĂRTĂM ÎNSĂ DE ACEASTĂ MINUNE. ÎN CIUDA ORORILOR, PERSONAJELE REUȘESC SĂ PRIVEASCĂ BINELE, NU LASĂ FAPTELE ȘI GÂNDIREA BARBARĂ A VREMURILOR ÎN CARE TRĂIESC SĂ LE INFLUENȚEZE VIAȚA, CONTINUĂ SĂ SPERE ȘI SĂ VISEZE LA TOATĂ LUMINA CARE EXISTĂ, DEȘI NU O PUTEM ÎNTOTDEAUNA VEDEA.

Acțiunea este complexă, urmărind aproape jumătate de secol din viața personajelor, intersectând destine și povești, derulându-se în spații neașteptate. Cronologia nu este lineară: prezentul e întrerupt de secvențe care recuperează momente anterioare, apoi salturile în timp oferă o altă perspectivă, pentru a se realiza o imagine amplă, din care nu se pierde nimic și care, în același timp, e determinată de realitatea monstruoasă a ultimelor zile de război. Se creează astfel impresia de complexitate, analizându-se gândirea și reacția personajelor în adolescență, visele și spaimile lor și răsturnarea de situație pe care războiul o provoacă, treptata maturizare și confruntarea cu realitatea.

Fiecare personaj are propriul spațiu în care se retrage în momentele de neliniște sau de suferință. Marie-Laure își imaginează oceanul ca pe ceva infinit, o oază de liniște, iar micile creaturi ale acestuia îi dau sentimentul apartenenței la un alt timp. Werner, la școala militară, unde vede și aude multe atrocități, se gândește la chipul surorii pe care a părăsit-o, la blândețea acesteia sau la vocea de departe, adusă de undele radioului din copilărie și care i-a insuflat dorința de a cunoaște. Jutta la rândul ei, care ajunge să lucreze într-o fabrică, speră că războiul va înceta și visează la momentul în care națiunea germană va pierde, dar de fapt, va câștiga dreptul la normalitate.

Romanul e emoționant, tristețea te învluie la fiecare pagină, indiferent de întâmplările pe care le descoperi. Aproape de final, un băiat moare banal, după semnarea păcii, dar din cauza rănilor, purtând în mințe chipul unei tinere franțuzoaice pe care a salvat-o, deși, neamț fiind, ar fi trebuit să o ucidă. Continuarea vieții aduce din nou cele două lumi față în față, într-o întâlnire peste ani a celor două femei care l-au iubit pe Werner: Marie-Laure și Jutta. E o carte așadar despre prietenie, voință, pasiune, întâmplările cumplite ale lumii în care trăim, despre luptă și supraviețuire. Poveștile celor doi, a fetei oarbe și a lui Werner, se intersectează chiar atunci când te aștepți mai puțin; tânărul îi salvează în mod indirect familia și o ajută pe Marie-Laure să părăsească orașul, iar mai târziu calcă pe o bombă neexplodată și își pierde viața. Cruzime, banalitate, momente de o emoționantă frumusețe și sensibilitate, asta e ceea ce oferă romanul lui Anthony Doerr.

Horia-David Munteanu este elev în clasa a VI-a la Colegiul Național Iași. Anul acesta a publicat la editura Adenium primul său roman, *Harta sufletului meu* (Călătoria în lumea părinților).

R E C O N S T I T U I R I S U B I E C T I V E

Întâlnirile lui Malcolm Gladwell

◆
MALCOLM GLADWELL NU SCRIE LITERATURĂ. SCRIE SOCIOLOGIE, SCRIE LUCID, NON-FICTIV. SCRIE DESPRE ÎNTÂLNIRI CU OAMENI EXTRAORDINARI, SITUĂȚII MIRACULOASE ÎNTÂMPLATE ÎN PROXIMITATEA OBIȘNUITULUI ȘI A BANALULUI. CĂRȚILE SALE SUNT STUDII DE CAZ, EXAMINĂRI ALE SINEI UMAN.
◆

} Amalia Kalinca

Gladwell traduce publicului studii sociologice behavioriste* – studii ale comportamentului uman, lipsindu-se de poetica scrierilor literare. Dezbracă textul de pretențiile academice. Examinează, nu califică, modul profund și simultan spectaculos în care trăim, cine suntem. Lasă deoparte orice prejudecată, orice acuză adusă la stilul de viață consumerist, capitalist, inechitabil, orice alt adjectiv acuzator la umanitatea contemporană. Cărțile sale sunt ultra-lucide, fără exagerări sau păreri de rău, o abordare sociologică, un mod de expunere pragmatic.

Pragmatismul academic al lui Gladwell își are rădăcinile în educația britanico-canadiană. Ușurința cu care se citesc cărțile sale, fluiditatea textului vin din profesia de jurnalist practică aproape 20 de ani la „*The New Yorker*”. De aceea, își structurează scrierile cu precizie, abilitate înșușită de la tatăl său, profesor de matematică. Inspirația literară o datorează mamei, de profesie psihoterapeut. La momentul de față, Gladwell se numără printre 100 cele mai influente personalități numite de publicația „*Time Magazine*”.

Gladwell își centrează scrierile pe conceptul de inteligență emoțională. Aceasta a devenit intens aclamată ca următorul pas către succes, dar și către înțelegerea

umanului. Inteligența emoțională este capacitatea umană de a identifica și de a înțelege reacțiile emoționale ale semenilor. Este abilitatea de a redirecționa, rațional, aceste emoții pentru a soluționa un concurs de împrejurări. Inteligența emoțională descrie momentul în care, spre exemplu, un profesor își asumă misiunea de a îmbunătăți performanța generală a elevilor săi. Clasa este nucleul social. Profesorul înțelege că pentru ridicarea performanței, relația tutor-elev se transformă, dintr-una unidirecțională, într-o relație de reciprocitate. Conștiința sinelui, în termeni sociologici, în loc de poetici, trece în plan secund pentru profesor. În schimb, acesta relaționează la nivel emoțional cu fiecare dintre elevi.

BLINK – CLIPEȘTE

L-am întâlnit pe Malcom Gladwell prima oară în *Blink (The power of thinking without thinking)*. Publicată în anul 2005, cartea este disponibilă în limba română la editura Publica sub numele *Blink [Clipește] - Decizii bune în 2 secunde*. Blink este despre așa-numita clipă *Aha!* a inteligenței emoționale. În limba engleză, *aha-moment* este reacția imediată când are loc o revelație, când inexplicabilul devine – simplu și de netăgăduit – explicat.

Gladwell încearcă să descifreze mecanismul din spatele acestui moment. Autorul însumează acest mecanism prin „intuiție, deși nu sunt de acord cu denumirea intuiție” (traducere liberă din prefața cărții, ediția în limba engleză).

INTUIȚIA PRESUPUNE O DOZĂ DE MISTICISM, DE NOROC, O ARUNCARE DE ZARURI ÎN CARE IEȘI CĂȘTIGĂTOR. CONTRAR ACESTEIA, GLADWELL ÎNTREVEDE ÎN MOMENTUL *AHA!* ROLUL RAȚIUNII. ESTE RAȚIUNEA IMEDIATULUI ȘI A SPONTANULUI.

Exemplele sale, studii de caz, prezintă persoane care abordează intuiția în mod rațional. Aceasta îi face învingători. Antrenorul de tenis Vic Braden este capabil să anticipeze dacă jucătorul va juca fault dublu¹ înainte ca racheta să izbească mingea jucătorului. Subconștientul său procesează serva înainte ca aceasta să se petreacă. Braden prevede rezultatul impactului rachetei cu mingea. Rareori estimează incorect un fault dublu. Este, însă, incapabil să determine factorii care îi însușesc această abilitate.

Blink definește momentul în care acțiunea precede gândul; reacția care garantează succesul sau eșecul. Cartea analizează puterea rațiunii imediate. Cele 277 de pagini se citesc „clipind”, cititorul trăiește cu interes și aviditate fiecare studiu de caz din capitolele cărții.

THE TIPPING POINT

După *Blink*, m-am întors să îl citesc pe Gladwell în *The tipping point* (traducerea liberă a sintagmei din titlului în română înseamnă „Punctul critic” - tradusă în limba română sub același nume la editura Publica), fiind prima carte a autorului, publicată în anul 2000. Este volumul ce îl definește pe Gladwell ca scriitor pseudo-științific, combinând observații ale studiilor academice behavioriste cu stilul pragmatic, ușor senzațional, al jurnalistului. Ca și în *Blink*, Gladwell elaborează conceptele cercetărilor științifice, clădindu-și tezele pe studii de caz din istoria personală sau cea contemporană.

În știința medicală și economică, *tipping point* este momentul ce determină o nouă direcție, ireversibilă, într-o situație în curs de evoluție. În termeni medicali, mai ales în epidemiologie, *tipping point* determină momentul în care o boală infecțioasă se răspândește dincolo de controlul autorităților medicale locale.

¹ În tenis, jucătorul are două șanse de a servi mingea peste fileu către adversar. Dacă prima încercare eșuează, jucătorul primește a doua șansă. Dacă a doua șansă eșuează, punctele se alocă adversarului.

GLADWELL REDEFINEȘTE THE TIPPING POINT PRIN CLIPA ÎN CARE SE PRODUCE, INEXPLICABIL, ÎNSĂ RAPID ȘI DRAMATIC, SCHIMBAREA ÎN COMPORTAMENTUL UMAN COLECTIV. ACEASTA SE POATE PRODUCE PRIN ADOPTAREA UNEI PRACTICI INOVATIVE, PRIN SCHIMBAREA OPINIEI PUBLICE ORI PRIN RĂSPÂNDIREA UNUI ELEMENT NEPOPULAR.

Elementul declanșator al transformării este un singur individ excepțional: acesta posedă inteligența emoțională ce conectează marea masă. Cartea definește pentru întâia dată conceptul de inteligență emoțională prin prisma a trei reguli: *legea celor puțini* (*the Law of the Few*), *factorul molipsitor* (*The Stickiness Factor*) și *puterea contextului* (*The Power of Context*).

Legea celor puțini – *The Law of the Few* – enunță ideea că un număr restrâns de indivizi sunt cei care declanșează schimbarea. Are la bază regula 80/20 din științele economice: în orice mediu, 80% din muncă va fi realizată de către 20% din indivizi. Acești 20% din indivizi au însă abilități excepționale, care îi disting de marea masă; inteligența lor emoțională le permite să relaționeze cu restul de 80% din indivizi; sunt versatili. Gladwell îi numește conectori – persoane care pot încuraja sau descuraja reputația celorlalți, formatori de opinii, ascultători atenți, pregătiți să răspundă la problemele altora. Ei sunt cei precum Bill Gates sau Steve Jobs. Sau Hillary Clinton. Sunt cei care creează noua masă de idei prin reinventarea conceptelor tradiționale.

Factorul molipsitor – *The Stickiness Factor* – identifică motivul pentru care unele idei iau amploare în mijlocul masei de indivizi. Factorul molipsitor definește, în termeni laici, „popularitatea”: de ce superficialul câștigă teren în fața esenței. Explică rolul banalului și al superficialității în cultura *populară* – în engleză, *popular culture*.²

Puterea contextului - *The Power of Context* – este ultima regulă definită de Gladwell. Aceasta validează aplicabilitatea inteligenței emoționale: „Suntem obișnuiți să raționalizăm

² *Popular culture* este termenul definit de studiile anglo-americe prin care se identifică toate manifestările culturii contemporane, incluzând literatura, istoria, dar și dezvoltarea digitală, cultura urbană, filmografia.

foto: MADD | Alexandra Baban

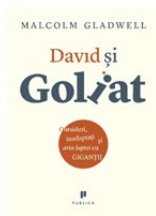
că un element introdus într-o tranzacție sau sistem are efect *direct* în intensitate și volum, asupra rezultatului tranzacției. Gândește-te la următorul exemplu: eu [autorul] îți ofer o hârtie și îți spun să o împături în două, apoi să împături hârtia din nou, apoi din nou, până când ai împăturit hârtia de 50 de ori. În final obții un turn din hârtia împăturită. Cât de înalt va fi turnul? Majoritatea va împături hârtia cu ochiul minții; va estima înălțimea cărții de telefon; indivizii scrupuloși vor estima înălțimea unui frigider. Rezultatul precis este că înălțimea turnului va aproxima distanța de la pământ către soare. Dacă împătorești hârtia din nou, înălțimea turnului va fi distanța de la pământ la soare și înapoi. Știința behavioristă pornește de la premisa principiilor mecanice în analiza comportamentului uman. Orice acțiune are un efect direct asupra sistemului. Gladwell argumentează pentru o abordare a comportamentului uman prin prisma principiilor termodinamice. Acestea atestă o acțiune prin efectul său indirect asupra sistemului. Elementul uman are dificultăți în vizualizarea unei astfel de progresii; suntem învățați despre efectul direct. Efectul indirect, rezultatul împăturirii hârtiei de cincizeci de ori, pare exagerat disproporționat față de cauză, o coală de hârtie”.

OUTLIERS

Outliers (titlul în română *Excepționalii – Povestea succesului* - disponibil la editura Publica) este cea de-a treia carte a lui Malcom Gladwell, publicată în 2008. Cartea expune teza succesului determinat de mediu, în conjunctura unor particularități extraordinare ale individului. Argumentează cheia succesului ca fiind combinația oportună între inteligența extraordinară, puterea deciziilor și eforturile proprii, combinate la momentul oportun.

TERMENUL DE OUTLIER (PUNCT MARGINAL) ESTE PRELUAT DIN ȘTIINȚELE ECONOMICE STATISTICE. ÎN STATISTICĂ, OUTLIER ESTE ELEMENTUL CE NU CORESPUNDE CRITERIILOR CE DEFINESC MAJORITATEA EȘANTIONULUI. SPRE EXEMPLU, ÎNTR-UN GRUP DE ANGAJAȚI, OUTLIER VA FI ANGAJATUL CE LOCUIEȘTE LA O DISTANȚĂ CONSIDERABIL DE DEPĂRTATĂ DE LOCUL DE MUNCĂ.

Gladwell își centrează cartea pe teza argumentată că *outliers* au capacitatea de a crea un eșantion independent. Nesurprinzător, cartea discută ascensiunea lui Bill Gates. Ea traduce inteligența emoțională a indi-

vidului în capacitatea acestuia de a prelucra contextul, mediul, către un rezultat individual optim, maxim. Succesul lui Bill Gates se datorează a peste 10 000 de ore de programare în anii 1960 – 1980. În anii 1960 accesul la calculatoare era un lux. Adolescentul Gates urmează cursurile școlii de elită în Seattle. Școala a făcut efortul de a achiziționa un calculator exclusiv pentru uzul elevilor. Calculatorul l-a pasionat pe Gates, acesta furișându-se în clasa a opta în sala de curs a școlii pentru a programa. Mai mult decât atât, familia lui Gates locuia în vecinătatea Universității din Washington. Tânărul Gates petrecea timp îndelungat la universitate, în fața calculatorului (înainte de a renunța la studiile superioare și de a înființa Microsoft). Toate aceste ore de programare au generat abilitatea lui Gates de a crea un cod care a putut fi implementat în calculatoare în anii 1980 și au rezultat în apariția Microsoft. În stilul pseudo-literar tipic, Gladwell investighează și analizează traseul succesului lui Bill Gates și al altor personaje asemănătoare, demitizând succesul ce i-a făcut celebri.

Întorcându-ne la *the tipping point*, o nouă masă se formează în jurul *outlier-ului*. Outliers precede momentul istoric al tipping point-ului, momentul în care cazul singular este identificat și observat. În clipa apariției, înainte de a coaliza masa în jurul său, outlier-ul formează elita. Microsoft, înainte de a deveni sistemul de operare al maselor în anii 1990 – 2000 până în prezent, a fost un sistem de operare exclusiv. Bill Gates este epitomul elitei devenite populare.

DAVID & GOLIATH – UNDERDOGS, MISFITS AND THE ART OF BATTLING GIANTS

David & Goliath este cea mai recentă carte a lui Malcolm Gladwell. A fost publicată în 2013 și a fost întâmpinată de opinii divergente în mediul critic literar. Traducerea în limba română este disponibilă la editura Publica sub numele *David și Goliat. Outsideri, inadaptat și arta luptei cu giganții*. *David și Goliath* se construiește pe desființarea mitului biblic cu același nume. Autorul transpune acest mit în realitatea științifico-factuală. Gladwell narează episodul cu luciditate deconstructivă, dezamăgitoare pentru adepții sacralului. Îl demitizează pe Goliath, expunând gigantismul său ca un handicap. Goliath este masiv, cu mișcări greoaie, rare și largi, cu privirea încetoșată, un uriaș

Ballerina Heart, de Alexandra Baban

îmbolnăvit. Explicat în termeni medicali, gigantismul devine boală. Textul biblic devine un extras medical argumentat științific. Cauza pierderii luptei lui Goliath cu David este nu favoritismul biblic, religios, ci condiția medicală precară a uriașului. David este învingător pentru că recunoaște slăbiciunile lui Goliath. Nu se lasă doborât de masivitatea sa; se comportă viclean, oportunist. David este un *underdog* – un nefavorit – este cel pe care nu ai paria în competiția sportivă. Este cel cu șanse de a pierde. Gladwell prezice succesul celor ce sunt underdogs.

UNDERDOGS IES ÎNVINGĂTORI PRIN EXPLOATAREA DEZAVANTAJELOR. VĂD ÎNVINGĂTORII PRIN OCHII ÎNVINSULUI, PRECUM DAVID A RECUNOSCUȚ ÎN GOLIATH SLĂBICIUNILE SALE, DE LA MERSUL ȘUBRED, LA VEDEREA ÎNCEȚOȘATĂ.

Dacă prin *Blink* și *The Tipping point* Gladwell a preluat rolul de narator obiectiv al faptelor umane, dintr-o ipostază pseudo-științifică, în *David & Goliath* își asumă o instanță controversată din punct de vedere critic: rolul de a depăși de misticism momente istorice. Este vehement în propunerea tezei, își argumentează, însă insuficient această vehemență.

Dezbrăcate de misticism, povestirile lui Gladwell atrag cititorul prin factualitate. Factualitatea ficțională însă este aceeași care îl dănează pe Gladwell. Autorul este vehement în scris, prin modul în care

își promovează viziunea. În același timp, scrierile sale nu se lipsesc de narativitate: autorul apelează la modul senzațional de expunere al narațiunii, abilitate dobândită în meseria de jurnalist. Critică literară i-a condamnat stilul literar. Rămâne la alegerea cititorului dacă factualitatea, îmbrăcată în senzațional, îl face pe Gladwell un autor credibil. De asemenea, rămâne la alegerea cititorului validarea caracterului didactic din întâlnirile lui Gladwell cu personajele sale pseudo-fictive.

Amalia Kalinca, absolventă a Colegiului Național Iași, a studiat la Universitatea din București germana și engleza, a urmat cursuri de master în străinătate, în prezent locuiește în Varșovia.

Î N T Â L N I R I

FILIT 2016.

„ÎNTÂLNIRILE ALECART” CU SCRITORI, PERSONAJE, GÂNDURI

} Nicoleta Munteanu

După trei zile de festival rămâne regretul. Îl așteptam. M-am obișnuit cu el, doar suntem la a patra ediție FILIT. Indiferent cât de solicitantă, încărcată de emoții, frustrări sau puternice satisfacții ar fi o întâlnire cu invitații Alecart la FILIT, indiferent că festivalul durează cinci sau trei zile, că sala a fost arhiplină sau că reacțiile de la oamenii din jurul meu au punctat prompt „reușita”, pentru mine ultima zi aduce invariabil regretul.

Deși „Întâlnirile Alecart” se desfășoară oricând pe durata unui an și avem șansa de a întâlni scriitori extraordinari și în afara festivalului, FILIT rămâne punctul de reper al începutului fiecărui an școlar. De ce? Pentru că Alecart la FILIT înseamnă o provocare prin amploarea evenimentului, prin densitatea de cărți discutate, prin varietatea problemelor abordate în dezbaterile cu scriitorii, prin miza pe care acestea o au în ochii redactorilor Alecart și ai colaboratorilor noștri, prin maniera atât de diferită a fiecărui invitat de a

aborda dialogul, prin deschiderea către fenomenul literar cel mai viu din afara țării și cuplarea acestuia cu literatura recent apărută la noi. Și lista ar putea continua.

Nu știi niciodată ce se va întâmpla. Totul e aici și acum.

O „Întâlnire Alecart” la FILIT nu se poate regiza. Nu poți aduce 200 de adolescenți într-o sală, să le lipești pe

foto: Edi Cășuneanu

chipuri interesul, să le pui la îndemână cele mai trăsnite, curajoase, incomode sau uneori banale întrebări, să le dai volumele autorilor invitați cu sublinieri și adnotări ca să ia un autograf de la cel mai cool scriitor, să le insuflă șuvoiul de curiozitate care să-i țină lângă autor în timpul sesiunii de autografe până când acesta, epuizat, „să spună tot”. Nu, nu o poți face. Sau poate că da, dacă ai fi magician. Trucul ți-ar putea ieși o dată. Dar nu zi de zi pe durata festivalului, la fiecare ediție de până acum, cu atâția oameni în sală pe care a doua zi îi privești iarăși în ochi și le predai, și îi ascuți, și alături de care intri în dialog. De ce nu e posibil? Pentru că, dacă ar fi fost un truc și totul doar o chestiune de regie, nu i-ai mai putea privi niciodată în ochi. Privirea lor ți-ar aminti impostura.

Emoțiile mele sunt în fiecare zi de festival la fel de mari. Stau față în față cu invitații pentru prima dată cu aproximativ 15 minute înainte de a începe evenimentul. E adevărat, mi-au devenit intimi prin cărțile pe care le-au scris și pe care le-am citit în perioada premergătoare. Dar acum nu e vorba despre niște personaje, ci despre oameni vii, cu reputație, premii, festivaluri prestigioase la activ. Dacă invitații din țară se cunosc între ei (firesc, lumea literară e mică), cei din afară adeseori se întâlnesc unul cu celălalt pentru prima dată aici la FILIT. Plus translatorii (pentru scriitorii străini), plus traducătorii (uneori), plus reprezentanții editurii la care au fost publicați (din nou, uneori). Plus principiul de la care nu abdicăm niciodată: dacă formatul „Întâlnirilor Alecart” nu e pe placul vreunui invitat, îl modificăm. Ad hoc. Nu a fost cazul. Dar se poate întâmpla oricând.

Nu am întâlnit scriitori dificili, doar oameni care spun o poveste mai lungă sau mai scurtă.

Adevărul este că, an de an, FILIT a adus la Alecart cei mai faini oameni cu putință. Cei mai îndrăgostiți de dialogul cu cei tineri. Cei mai disponibili în a „preda” lecția întâlnirii cu literatura. Iar anul acesta, i-am avut printre noi nu doar pe scriitorii Veronica D. Niculescu, Radu Paraschivescu - ziua întâi, Marina Stepnova (Rusia), Hanne Orstavik (Norvegia) – ziua a doua, ci și pe criticul

literar și de film Angelo Mitchievici și pe Elena Stancu și Cosmin Bumbuț sau, mai pe scurt, Teleleu – a treia zi. Adică scriitori, personaje, poezie, Bob Dylan, film, proiect social, jurnalism asumat, fotografie de artă. Pe scurt, tot ceea ce contează. Sau ar trebui să conteze la vârsta la care te îndrăgostești de viață.

Laboratorul sau ce se află în spatele „Întâlnirilor Alecart” la FILIT

O muncă de echipă și travaliul individual, entuziasmul din ce în ce mai accentuat după descoperirea fiecărei cărți a autorilor pe care urmează să-i avem, prezentări, întrebări, dezamăgiri când nu tu ai fost cel ales să vorbești, documentare, bârfirea personajelor, multă ambiție. Să o luăm însă cu începutul.

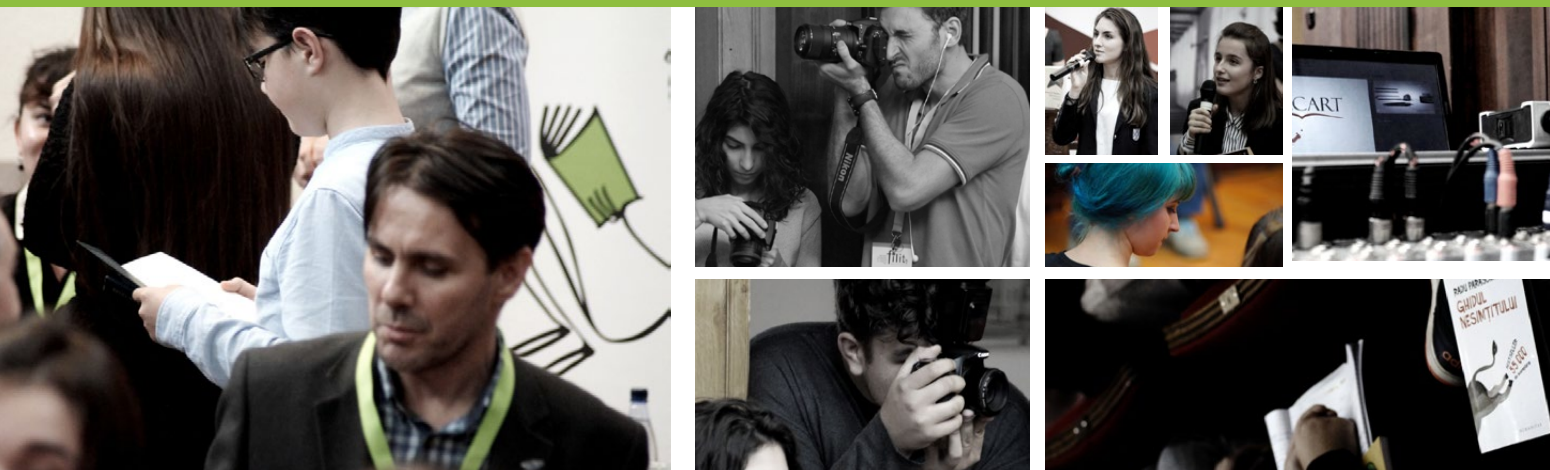
Pasul 1:

O listă cu posibii invitați. Niciodată definitivă, schimbări pot apărea. Achiziționarea cărților. Lectura. Dacă e un autor român, lucrurile sunt mai simple: în principiu, vom alege ultima carte publicată, dar cel puțin încă una va fi luată în considerare. Dacă e un autor străin, se citește tot ce e tradus în română. Apoi decidem (e singurul moment în care decizia aparține exclusiv și dictatorial aproape coordonatorilor proiectului) asupra volumului care va fi în centrul discuțiilor cu fiecare invitat. Urmează întâlnirea în care prezentăm cărțile alese drept pretext și fiecare redactor optează pentru una dintre ele pe care o va recenza în fața colegilor la următoarea discuție. Asta nu înseamnă că vor rămâne la o singură carte citită. A fi implicat în FILIT la Alecart presupune a cunoaște toți invitații. Altfel, de ce ai fi redactor și nu simplu spectator?

Pasul 2:

Fiecare prezintă în fața celorlalți redactori cartea preferată. Cât mai sincer, cât mai convingător. Se știe deja că discursul nu are cum să fie același în ziua X, dar exercițiul interpretării și vorbirii în public e util. Pe termen lung. Cei alții ascultă și își exprimă opțiunile. La sfârșit, pentru

cartea fiecărui invitat va fi doar un redactor ales. Simplu, dar frustrant. Pe moment, fiindcă din acea clipă, cel care nu a „câștigat” știe că șansa lui e să-și pregătească un număr cât mai mare de întrebări. Pentru a arăta colegilor că oricând ar putea fi el alesul.

Pasul 3:

Cât mai multe întrebări! Da, când ai terminat o carte ar trebui să vrei să porți o convorbire telefonică cu autorul (gândul lui Holden Caulfield) sau cu personajele. Deocamdată, ți-o imaginezi, apoi chiar o porți: față în față... la FILIT.

Dar „Întâlnirile Alecart” nu sunt doar ale redactorilor. Așadar, ei vor prezenta cărțile colegilor de clasă, prietenilor, cunoscuților. Și așa, în pauze, în timpul orelor, zi după zi, vezi cum răsar volumele scriitorilor invitați pe bănci, în bănci, pe sub căciuli sau caiete de școală. E o miraculoasă dare în vileag a frumuseții unor cărți ce se lasă descoperită treptat.

Pasul 4:

Avem microfoane? Se va auzi bine? Dar un film de promovare poți face? De unde luăm aparatura? E suficientă? Va funcționa ok?

Intră în scenă Tudor. Da, e redactorul-șef Alecart. Munca lui e cea mai importantă. Nu am putea-o lăsa pe mâna oricui pentru că e migăloasă, cu responsabilitatea cea mai mare, pentru că nu oricine se pricepe la butoane, pentru că numai Tudor știe ce, când și cum trebuie făcut. Pentru că Tudor e cel mai bun. E singurul care poate remedia pe loc orice fără să se prindă nimeni, singurul care poate ține nevăzutul și imprevizibilul sub control. Și cel care are emoții mai mari decât mine. De ce? Pentru că,

în aproape patru ani, a înțeles cu adevărat ce înseamnă Alecart. Ceea ce se vede și ceea ce nu se vede, adică munca din spatele fiecărei întâlniri, al fiecărui număr, al fiecărei reușite. Pentru că el a dat o nouă față Alecartului păstrând în același timp ceea ce Virgil Horghidan și redactorii anteriori au construit.

„Putem începe?”. De cele mai multe ori par calmă. Pentru cei din sală, nu pentru cei care mă cunosc, nu pentru redactorii Alecart. Primele două-trei minute sunt cele mai dificile. Apoi totul se liniștește în mine. Știu că nu pot controla tot ceea ce se va întâmpla, dar mai știu că elevii mei (și spun ai mei pentru că mi i-am asumat pe toți cei care au devenit alecartieni) au nevoie de mine așa cum și eu am nevoie de ei. Suntem o echipă.

S-a terminat. Nu sunt întotdeauna mulțumită, deși au fost și momente extraordinare. Și nu puține. Ele există după fiecare întâlnire. Mă gândesc că se putea și mai bine. Întotdeauna se poate. Dar pentru asta există o următoare ediție FILIT. Pentru bucuria pe care o trăim descoperind oameni, cărți și personaje, pentru uimirea reacțiilor pe care ni le provoacă, pentru regretul de după. Pentru așteptare.

Și totuși, cum au fost „Întâlnirile Alecart” la FILIT? Prin ochii noștri, tocmai ați aflat. Prin ochii invitaților sau ai jurnaliștilor, iată:

Veronica D. Niculescu: „Am ajuns pentru prima oară acum la FILIT și în Iași. Ce mi-a plăcut: entuziasmul publicului, și aici o să amintesc în primul rând de întâlnirea Clubului Alecart, de la Colegiul Național Iași, unde tinerii profesori Nicoleta și Emil Munteanu fac pur și simplu minuni. A fost una dintre cele mai frumoase întâlniri pe care le-am trăit, cu un public tânăr, vreo două sute de liceeni care ne-au întâmpinat cu o bucurie explozivă,

Adela Greceanu, Radio România Cultural: „Nicăieri nu am văzut atât de mulți tineri entuziaști care vin la întâlnirile cu scriitorii, ca aici, la Iași. Clubul de lectură și revista liceenilor „Alecart” sunt renumite în Iași. Tinerii de aici se încapăținează să contrazică studiile conform cărora în România se citește foarte puțin. În fiecare an la FILIT au loc Întâlnirile Alecart, unde liceenii invită scriitorii din festival să facă lecturi în școlile lor.”

câte o elevă prezentând convingător cărțile invitaților și alți elevi punând întrebări și venind apoi la autografe cu zecile, mulți cu cărțile deja citite, înșesate de bilețele colorate și subliniate. Acestor elevi, care mi-au citit cartea (*Spre văi de jad și sălbăție*) în timpul verii și au chemat la ei autoarea, le datorez prezența la Iași.”

Marina Stepnova: „A fost o întâlnire extrem de emoționantă, o fată chiar mi-a oferit portretul pe care mi-l făcuse.” „Sunt niște copii cu adevărat minunați, foarte citiți, foarte inteligenți.” „Citorul este mai inteligent decât scriitorul. Uneori scriitorului nu-i este foarte clar ce a vrut să scrie acolo”

Andra Petrariu, „Suplimentul de cultură”: „Întâlnirile „Alecart” au devenit deja o tradiție în cadrul FILIT, sute de elevi ieșeni având ocazia să-si întâlnească la fiecare ediție scriitorii preferați, să le adreseze întrebări și să primească autografe.”

Cristina Hermeziu, adevărul.ro: „FILIT 2016 & întâlnirile surprinzătoare cu liceenii care citesc (și cu profesorii lor excepționali!) și care fac incredibile reviste de literatură, la Iași, unde scriu despre „bobina narativă” din Solenoid sau despre „poezia acosmică a lui Acosmei”, un fel de „hârleț ce îți răscolește inima” (am citat din revista ALE CART)”

Nicolae Crețu, „Ziarul de Iași”: „Splendidele reușite, ca aceea deja evocată (Stepnova-Olteanu) sau, în aceeași zi, la Colegiul Național, foarte animatul și deloc rigidul dialog cu o aulă plină de copii și adolescenți cu întrebări inteligente și îndrăznețe, nu „politicos” timorate, cu aceeași Stepnova și romanciera norvegiană Hanne Ørstavik, sub bagheta profesorilor de excepție, soții Nicoleta și Emil Munteanu (ALECART).”

Angelo Mitchievici, „România liberă”: „Sunt minunate aceste generații de tineri față de care simt o mare prietenie și apreciez devotamentul și dedicația profesorilor care-i formează. Celălalt eveniment în care am fost implicat direct a fost organizat de doi dintre cei mai buni profesori din Iași, Nicoleta Munteanu și Emil Munteanu, soț și soție, pe care-i cunosc de pe vremea când mergeam cu proiectul meu de la IICCMER «Caravana cinematografică», în liceele ieșene. Emil Munteanu coordonează cea mai bună revistă realizată cu liceenii, dar la un nivel care face din ea o revistă culturală de o deplină maturitate, este vorba de revista «Alecart». Mă întreb cum sunt prețuiți în Iași acești doi profesori excepționali pe care i-aș oferi drept exemplu oricui ar dori să aibă un model? În cadrul evenimentului, am ținut o conferință la Teatrul Fix pentru elevii sosiți acolo, o conferință despre poezie, mai precis despre lărgirea cadrului de percepție a poetului, conferință care a integrat și o mică discuție despre poezia lui Bob Dylan având ca fundal filmul lui John N. Smith, «Dangerous Minds » (1995), în al cărui soundtrack au intrat și lyricsurile lui Bob Dylan și Dylan Thomas. Am fost convins să o public în următorul număr al revistei Alecart. Mi-a plăcut să-i ascult și pe cei doi fotoreporterii, Cosmin Bumbuț și Elena Stancu, cu proiectul lor «Teleleu» și să văd și fragmente din lumile sublunare explorate de ei, familii rome, pușcăriași, persoane cu handicap etc..”

foto:
Ioan Răducea,
Edi Cășuneanu,
Dăria Pop,
Ruxandra Pavel,
Andi Spot

„POEZIA E LA BISTRIȚA” poezia e în mine...

› Anca Șcheul

În mintea ta în jurul cuvântului Bistrița gravitează halucinant imagini, sunete și versuri, un amestec de flaute, glume, revoltă, struți, ticuri nervoase, pagini, cuvinte, sticle cu poezii, jazz, voie bună, oameni frumoși, mere, piele de găină, pasiune pentru artă. Câteva secvențe sunt blocate pe repeat și îți inundă serile, ancorându-te încă de atmosfera festivalului, de poezie. Ți este greu să extragi un fir coerent al evenimentelor din acest amalgam, așa că încerci să recompi secvențele care îți trec prin fața ochilor seară de seară.

Te aștepti la ceva destul de formal din cauza titlului de „festival internațional” (și chiar cu o tradiție, am putea spune), ești intimidată de renumele poezilor invitați și ești pregătită să îi privești de la distanță (un fel de nu atingeți exponatele), dar ești aruncat în mijlocul lor – stați la aceeași masă, dansați împreună pe Red Hot Chili Peppers, vă amorțește spatele pe băncile sinagogii, stați împreună pe o terasă unde sunt vehiculate idei. Nimic formal, nimic distant și rece, nimic expus – un grup de oameni care împărtășesc poezie.

Îl vezi pe Claudiu Komartin (care cu o seară înaintea a stat la masă cu tine) răscolindu-ți măruntaiele cu o pedală de delay și.. cuvinte, o poezie spusă după ce seara de performance, jam session poetic și open mic „se terminase” care parcă a schimbat consistența aerului asemenea unui val care te acaparează și te trage la fundul apei. Alături îți apar Ward Tietz, cel care reușește să folosească cuvintele, sunetele, imaginile în moduri mereu improvizabile, care reușește să distorsioneze realitatea și

să te poarte în zone neexplorate ale minții și cuvintele incisive ale Svetlanei Cârsteian, versurile care par să „muște”. Umorul și prezența lui Andy Fierens aduc o pată de culoare ce contrastează cu atmosfera creată de poemele spuse de Hila Lahav și de Claudiu Komartin, puternic ancorate în realitatea politică a momentului („mai încolo spre est oamenii mor pentru ea de fapt nu atât pentru poezie cât pentru un adevăr neconcesiv care nu le dă voie unora să tacă și-atunci răbufnesc. acolo se moare și noi aplaudăm sau protestăm în semn de”). Virgil Mihaiu vine cu o altă abordare a poeziei, prezentând niște înregistrări de la performance-urile de jazz-poetry în care instrumentele, dansul și cuvintele se armonizează oferind ideilor noi spații de expresie. Printre aceste voci puternice, în semi-întuneric se amestecă sunetele flautelor care transformă parterul pub-ului într-un spațiu oniric, o lume paralelă în care se respiră poezie.

foto: Cristiana Ursache

Vezi terasa cafenelei Plan B unde ai asistat în prima zi la dialogul cu cei trei poeți americani: Tara Skurtu, Ward Tietz și Leonard Schwartz, moderat de Radu Vancu. Pornind de la raportarea la poezia lui Ezra Pound, discuția se îndreaptă spre anticorpi și poeți („I think being called an antibody is fucking awesome” va spune Tara Skurtu, în timp ce Leonard Schwartz va opta pentru comparația cu paraziții – care pot fi atât vitali, cât și nocivi pentru organismul gazdă), spre gloanțe, pixuri și poezie, spre greutatea (la propriu!) a cuvintelor (sculptate de Ward Tietz în metal, gheață etc.). Tot aici, alături de fumul de țigară, de gustul ceaiului de mentă și încercarea de a găsi un loc la umbră, îți apar în fața ochilor dialogul cu Ioana Bradea, prozatorul invitat de poeți, un personaj din „mitologia” Bistriței, am putea spune, care se remarcă atât prin forța prozei ei, cât și prin discreția prezenței ei, și Clubul de lectură a Institutului Blecher, unde Alex Văsieș a lecturat din noul său volum *Instalații* iar invitatul invizibil, Andrei Bodiu, a respirat prin plămâni tuturor celor care i-au citit poezia (încă îți se face pielea de găină când îți aduci aminte modul în care cuvintele se răsfirau prin toată terasa, cum paginile treceau prin mâini tremurând și se întruchipau într-un colaj de glasuri – unele mai teatrale, altele tensionate, altele pur și simplu emoționate).

Înainte să te culci începi să fredonezi refrenul unui cântec de Daniel Zamir și îți aduci aminte de modul în care doi oameni – un saxofonist și un chitarist - reușeau să însuflețească prin muzica lor o întreagă sinagogă. Poți vedea mai apoi trupa Corint ocupând scena, reunind opera mai multor poeți (majoritatea invitați la festival) într-o piesă de teatru puternic axată pe elementul vizual și atmosferic.

- Versurile răsună din toate colțurile sinagogii, sunt îmbinate cu mișcări de dans și soluții rezizorale hipnotizante.

Te impresionează cu adevărat pasiunea și „prospețimea” de care dau dovadă acești tineri – la nivelul conceptului, dar și la nivelul prezenței pe scenă. Îți amintești de toți poeții care și-au citit operele pe acea scenă. Te gândești la versurile puternice ale Lidjiei Dimkovska, la interpretarea teatrală, bizară, captivantă a lui Emilian Galaicu-Păun, la panglica roșie care ieșea din cămașa lui Răzvan Țupa, la modul în care poemul Elenei Medel te poartă în cele mai intime unghere, la poezia aproape tactilă a lui Teodor Dună, la pasajele halucinante citite de Leonard Schwartz, la contrastul dintre prezența radiantă și umorul Tarei Skurtu și modul în care unele tușe ale poeziei ei par să taie în carne vie, la modul în care Ion Mureșanu și Ioan Es Pop te-au făcut să te ridici chiar după momentul lecturii să cumperi câte o carte de-a lor, la glu-

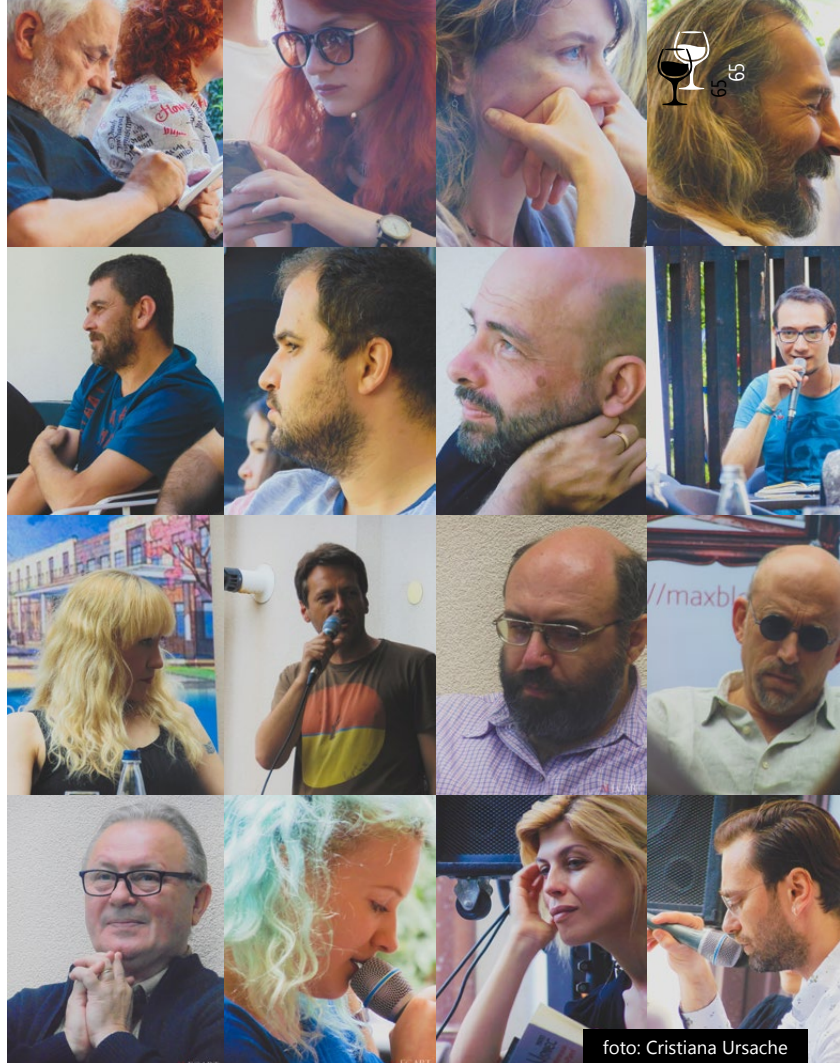

foto: Cristiana Ursache

mele făcute de Marin Mălaicu-Hondrari și de Dan Coman când prezentau invitații, la intermezzo-urile muzicale care completau aceste momente. Pe băncile incomode ale sinagogii ai fost purtat printr-o multitudine de stări, de culturi, de emoții, ai „făcut cunoștință” cu multiple fețe ale poeziei.

Încerci să contabilizezi toate evenimentele, să găsești un mod în care să le rezumi- invitați din zece țări transformând Bistrița într-unul dintre orașele cu cea mai mare densitate de poeți pe metru pătrat, „oferindu-ți speranță” (oricât de siropos ar suna): uite că se poate și în țara asta! Îți vine în minte un vers cântat de Dinu Olărașu la vernisajul lui Ion Barbu: „Poate poezia, poate nebunia / duce pe umeri lumea toată înainte”

(n. red.) Redactorii Alecart au participat, în calitate de invitați, la Festivalul Internațional de Poezie și Muzică de Cameră „Poezia e la Bistrița”, 14 - 17 iulie. Invitația ne-a onorat, mai ales că am fost în vecinătatea cunoscutelor reviste „Observator cultural” și „Poesis internațională”. Mulțumim organizatorilor, mulțumim, Marin Mălaicu-Hondrari!

Matematica: + sau - ?

Cu toții ne-am intersectat, fie și tangențial, cu sistemul educațional românesc, iar impresia generală este cea a unui sistem ineficient, care pune prea mult accentul pe studiul teoretic și care împiedică, prin inflexibilitatea sa, posibilitatea de a te specializa pe anumite materii (aici mă refer strict la învățământul preuniversitar). Astfel, întrebarea care se pune este: îmi oferă învățământul românesc pregătirea de care am nevoie sau îmi împiedică dezvoltarea personală și profesională prin cantitatea considerabilă de teorie?

} Andi Munteanu

Prima vizată în acest sens este, fără doar și poate, matematica. Nu cred că sunt singurul care a auzit întrebarea redundantă: „Cu ce mă ajută matematica mai mult decât în a face câteva calcule?”. Într-adevăr, la o primă vedere, rămâne această nelămurire, și anume de ce este așa de importantă această disciplină, mai ales că în gimnaziu ea nu presupune decât anumite elemente de algebră și geometrie, de altfel de o dificultate scăzută (comparativ cu materia studiată la liceu). Singurul mod în care aș putea răspunde este prin a-mi prezenta propriile experiențe ce au implicat această problematică materie.

Acum 4 luni s-a desfășurat în Sankt Petersburg, Rusia, un concurs de matematică intitulat International Tournament of Young Mathematicians (cunoscut și sub forma abreviată ITYM), concurs la care am fost invitat să particip de către doamna profesoară Gabriela Zanoschi. Mărturisesc că am fost mult timp sceptic în ceea ce mă privește. M-am întrebat dacă într-adevăr sunt capabil să iau parte la un concurs internațional de matematică, având în vedere faptul că singurele mele participări la concursurile de matematică avuseseră loc cu 5 ani în urmă, la o materie ce nu se compară din niciun punct de vedere (al calității și dificultății) cu cea din momentul actual.

Scepticismul nu era îndreptat doar asupra mea și a aptitudinilor mele din acest domeniu, ci și asupra formatului concursului. Primul gând, pe care sunt sigur că l-am avut de când am folosit termenul „concurs”, a fost cel al unei competiții în care fiecare elev trebuie să rezolve 5

probleme de matematică în 3 ore. Așa am crezut și eu inițial, dar am fost intrigat să aflu că lucrurile nu stăteau așa. Formatul concursului este unul aparte, testând nu doar cunoștințele legate strict de domeniul matematicii, ci și capacitatea de sinteză, lucrul în echipă, exprimarea propriei opinii și susținerea pertinentă a acesteia. Competiția se desfășoară pe echipe, formate din câte 6 membri. Fiecare echipă primește, cu aproximativ două luni înainte de concurs, același set de 10 probleme. Ele au „răspuns deschis”, cu alte cuvinte rezolvarea nu există în totalitate, ci echipa trebuie să dezvolte o soluție proprie, elaborată în urma unor rezultate deja constatate de alți matematicieni (rezultate ce trebuie să aparțină unor lucrări de specialitate care să le demonstreze veridicitatea). Cu două săptămâni înainte de începerea concursului, fiecare echipă trebuie să trimită soluțiile oficiale ale problemelor propuse. Aici apare elementul de noutate pe care îl conferă acest turneu, și anume modul în care se desfășoară. Există două etape inițiale, în care echipele sunt distribuite, aleatoriu, în grupe de câte 3, 4 sau 5 (depinde de numărul de echipaje participante), fiecare echipă trăgând la sorți numărul problemei ale cărei soluții va urma să o prezinte. Cum numărul echipelor este mai mare decât 10, singura condiție este ca într-o grupă să nu existe simultan două echipe cu aceeași problemă.

Există 4 „roluri” pe care le poate avea o echipă: **Reporter**, cel care prezintă soluția problemei, **Opponent**, cel care critică și contestă anumite rezultate ce sunt îndoielnice, **Reviewer**, cel care evaluează și mediază disputa celor doi, și **Observer**, care intervine doar în cazul în care

o eroare importantă nu a fost sesizată. Într-o etapă, fiecare echipă trebuie să prezinte soluția problemei al cărei număr fusese tras, soluție ce va fi dezbătută împreună cu reprezentanții celorlalte echipe, în funcție de rolul pe care îl au. În urma acestei dezbateri, fiecare reprezentant al echipei va fi punctat în funcție de materialul scris (Opponent-ul și Reviewer-ul trebuie să redacteze înainte de desfășurarea etapei un document prin care să analizeze soluția Reporter-ului) și de prestație. Cumulând punctajele, fiecare echipă se va situa pe o anumită poziție în clasamentul general, care va determina distribuția în grupe în etapa secundă, etapă ce se desfășoară la fel. Punctajele obținute în prima și în a doua etapă vor fi cumulate, formându-se, astfel, un clasament general: primele 4 vor participa în Finala Mare, următoarele 4 în Finala Mică (anul acesta a existat un caz special, în care s-a mai organizat o Finală Mică). Cea de-a treia etapă determină deci premiul pe care echipa respectivă îl va lua.

Săptămâna pe care am petrecut-o în Sankt Petersburg a fost dedicată în mare parte evaluării soluțiilor celorlalte echipe, mai ales că dificultatea problemelor a fost una ridicată. Cu toate acestea, am reușit să vizităm o parte din orașul pe care Petru cel Mare l-a consacrat culturii și artei. Am descoperit un loc în care barocul și neo-goticul se împletesc cu podurile egiptene, în care printre impunătoarele biserici ortodoxe se regăsește și una dintre cele mai mari sinagogi ale lumii. Orașul are o puternică amprentă culturală; pictura, muzica, teatrul fac parte din civilizația și ordinea ce a protejat parcă Sankt Petersburgul de umbrele întunecate ale secolului trecut.

Trăgând linia la finalul acestui concurs, spun cu toată sinceritatea că nu regret nicio clipă participarea mea și mă declar norocos că am putut face parte din acest proiect, nu neapărat pentru că am obținut un premiu sau pentru că am vizitat unul dintre cele mai frumoase orașe ale Europei, ci pentru că am avut șansa de a înțelege matematica dincolo de ceea ce este pe hârtie. Am regăsit matematica în fizică, informatică, arhitectură, chimie, am observat cum aceasta este mai mult decât un calcul sau o problemă extrem de dificilă. Prima întrebare ce ne-a fost pusă acolo a fost: „De ce îți place matematica și ce înseamnă ea pentru tine?” Din această experiență am învățat că fiecare problemă, indiferent de dificultatea ei, poate fi rezolvată, prin metode ce uneori nu țin de noi, ci de ceilalți. Care e legătura? Simplul fapt că pentru a învăța să rezolvi problemele cu adevărat dificile trebuie să înveți să rezolvi problemele ușoare. Eu unul nu cred că matematica promovează învățarea unor formule pentru a ajunge la un rezultat banal și a te opri. Nu cred că matematica este fundamentală pentru rezultatele la care ajungi, ci pentru modul în care ai ajuns la ele, pentru

raționamentele care ne dezvoltă capacitatea de analiză și sinteză a situației și ne permit să abordăm problema.

foto: Bogdan Pirău

Făcând o paralelă, caracterul formator al călătoriei nu este dat de punctul final la care ajungem, ci de întregul traseu pe care l-am parcurs și care, fie că vrem sau nu să recunoaștem, a provocat o schimbare în fibra noastră sufletească. Iar eu cred că această idee nu se limitează doar la matematică, ci și la celelalte obiecte și, dacă ar fi să facem o comparație între sistemul educațional din România și cel din alte țări, am ajunge la concluzia că informațiile pe care le acumulăm în învățământul pre-universitar sunt cu mult mai consistente, complete și capabile de a deveni un suport real în pregătirea profesională. Aș mai vrea totodată să adaug că sistemul nu este format doar din noi, elevii, ci și din profesori, a căror implicare este esențială în dezvoltarea noastră și cel mai bun exemplu este cel al doamnei profesor. Nu numai că mi-a oferit această oportunitate, ci mi-a dat încredere în forțele proprii, această încredere necondiționată fiind principalul motiv al deciziei de a participa.

Aș vrea să încurajez, astfel, pe cei care se află de abia la început sau pe cei care s-au pierdut puțin pe parcurs și să îi sfătuesc să prețuiască matematica sau, cel puțin, să nu o neglijeze. Pentru că veți vedea că, peste 10 ani, veți uita multe dintre formulele învățate, dar veți dobândi ceva ce nu se poate șterge sau înlătura din conștiința voastră, și anume capacitatea de a gândi și de a analiza cu o maturitate pe care nu o deții, ci o capeteți.

Andi Munteanu
este elev în clasa a XII-a la Colegiul Național Iași. Anul trecut, Andi s-a calificat la faza națională a Olimpiadei de chimie și a Olimpiadei de lingvistică.

!Bref. Și proza e la Bistrița

Având la bază proiectul Cui îi e frică de literatură?, Festivalul Național de Literatură și Lectură de la Bistrița, aflat la prima ediție, a fost conceput ca un răspuns dat celor care susțin ideea potrivit căreia cititorul modern începe să se detașeze de spațiul lecturii, îndreptându-se spre alte zone ale culturii.

› Ozana Ciobanu

N-aș reuși niciodată să-mi imaginez modul în care așa reproduce spațiul dintre condensarea internă și nervurile literare, dintre sinceritate și lectură. Dintr-o asemenea perspectivă, conștientizez că nici despre *Festivalul Național de Literatură și Lectură* de la Bistrița, aflat la prima ediție, nu voi putea să sondez și să temporizez evenimentele desfășurate în cele trei zile în „cetatea din nordul himeric” într-o manieră graduală și sistematică. Nu pentru că n-ar fi trăiri, imagini, impresii, ci pentru că au fost acele zile neobișnuit de dense, zile în care sensul verbului *a trăi* s-a transpus peste semnificația celui de *a citi*. De aici, senzația că te poți dezlipi de realitate fără să te simți vinovat, resorturile afective fiind spiralete la infinit.

Atmosfera plăcută, convulsiile pe care doar literatura bună le poate genera, franjuri de stiluri și opinii critice, un amalgam de senzații pe care înveți să le accepți, să le integrezi ca pe o componentă inofensivă a rutinei zilnice la un nivel senzorial accentuat. Punct radiant al literaturii vii, Bistrița a reunit și la acest festival scriitori de renume, care au marcat aspecte bine-gândite și necesare asupra problematicei emancipării gustului pentru lectură. Având la bază proiectul *Cui îi e frică de literatură?*, festivalul a fost conceput ca un răspuns dat celor care susțin ideea potrivit căreia cititorul modern începe să se detașeze de spațiul lecturii, îndreptându-se spre alte zone ale culturii. Starea de amorțeală plăcută, pe care ți-o poate da o at-

mosferă contradictorie, generată de o mână de oameni care transformă dimensiunile unei încăperi într-un spațiu paralel.

Turul de forță al lecturilor, generând o exaltare ce pulverizează legăturile neuronale, inducând un fel de sedare literară. Vitalitate a simțurilor, luând pulsul grav al literaturii. Au citit: Adriana Bittel, Marius Chivu, Ardian-Christian Kyçyku, Mihai Mateiu, Lucian Dan Teodorovici, Bogdan Munteanu, Veronica D. Niculescu, Philip Ó Ceallaigh, Cezar Paul Bădescu, Bogdan-Alexandru Stănescu, Alexandru Uiuu.

Cafeneaua *Plan B*, lecturile invitațiilor, plasate pe melodicitatea espresso-ului & a smoothie maker-ului, au fost, pentru mine, ca ședințele de terapie, în sensul în care-ți dai seama că ești aici și trăiești, identifici realitatea între două crize de epilepsie. S-a citit cu respirația întretăiată, cu mâinile tremurând pe carte, cu un aer nici greu, nici ușor, care aproape ne-a scos din trupuri. Simți cum textele se prind de tine și le porți mai departe prin tot orașul, conturezi o relație aproape incestuoasă cu literatura, pe care o profanezi și o lași să te domine. Stiluri distincte, multiple dimensiuni spațio-temporale, încadrează armonios esența prozei scurte. Chiar așa, de ce proză scurtă? Poate pentru fluiditate sau permeabilitate, de ce nu,

chiar pentru vitalitate. Dar unde stă literatura din ziua de astăzi? E peste tot, în parcuri, pe ziduri, în jurul becurilor de iluminat public. E adevărat, poate nu se mai citește ca acum 30 de ani, poate nu se mai scot cărți în triaje de mii de exemplare, dar încă mai există oameni care găsesc în literatură refugiul de reabilitare. Lecturile celor prezenți au fost generatoare de seismologii afective, un cumul constant de trăiri printre ceștile de ceai & cafea.

Ce anume leagă ființa umană de lectură numai autorul și cititorul știu. Și Dumnezeu, cred. Aș putea compune un decalog cu lucrurile pe care le-am aflat, conștientizat, aprofundat. Aș putea condensa totul într-un singur cuvânt sau aș putea umple, cu entuziasm, pagini întregi. Încă nu mă prind ce s-a întâmplat în zilele acelea, poate a fost doar o simplă reinventare a ființei într-o manieră autentică și răscolitoare.

Sesiunile de Q&A nu au clădit un dialog, ci mai degrabă un soi de cooperare transfrontalieră între cititor și cel care așază o realitate între copertile unei cărți, realitate care, pentru a dobândi substanță, trebuie să treacă de definiția tehnică, de dicționar. Puși față în față cu scriitorii, elevii Colegiului Național „Liviu Rebreanu” și ai Colegiului Național „Andrei Mureșanu” au disecat materialul literar în cele mai inovative metode, evidențiindu-se imaginarii tulburătoare al aceluia atât de explozivi și atât de proaspeți.

S-a admirat literatura tânără, noviciatul în ale scrisului. S-au încurajat discuțiile și, de ce nu, contrazicerile. S-au lăudat inițiativele și pasiunile cutremurătoare pentru

alegerea cărților. S-au invocat intuiția și divinitatea. S-au făcut poze și s-au format noi prietenii.

Ultima zi a fost punctul culminant, iar gustul de ceai verde încă gădilă bolta palatină. Forfotă mare, discuții pe ultima sută de metri & muzică bună. Judecând după emoții, ne-am tras pe seama că amestecul de literatură & muzică recalibrează în noi o serie de impulsuri ener-

Mi-a plăcut în mod deosebit tocmai această libertate în care întrebările cititorilor reverberează, amplificându-se de la un răspuns la altul, formând cercuri gravitaționale în jurul literaturii. Lejeritatea în dialog, dar și dorința de descompunere a meandrelor scriitoricești au conturat o comunicare fluentă, lipsită de tonul reflexiv-contemplativ, dominată doar de experiența tulburătoare a contactului cu lectura.

getice. Tematica zilei a levitat în jurul problematicii comercializării prozei scurte. Un schimb rapid de priviri și cuvinte cu Simina Diaconu, coordonatoarea proiectului *Revista de povestiri*, de la care am obținut un exemplar, de care ne-am bucurat, evident. Marius Chivu și Dan Pleșa au dezvăluit o parte din succesul noii reviste de proză scurtă *iocan*, în timp ce Bogdan-Alexandru Stănescu (Editura Polirom) și Laura Albulescu (Editura Art) au relevat încercarea marilor edituri din România de a introduce o selecție mai amplă de proză scurtă

pe raftul librăriilor. Zi cu fast & dichis, elogiu & (des) cumpănire.

Proza scurtă nu e ceva ce trebuie îmblânzit, trebuie doar lăsată să se polimerizeze după modelul fiecăruia, să devină acea clipă singulară de pe urmă și să răspundă la întrebarea „Cât de mult poate ridica de la pământ lectura?”. Poți să zaci și să-i spui literaturii cum interferezi cu cineva fără a scoate un cuvânt. Bref, acesta a fost Festivalul de la Bistrița!

10 zile în paradis ijso 2016

Lotul României a fost alcătuit din șase elevi selectați din întreaga țară (doi din Iași, de la Colegiul Național) în urma unor probe care ne-au ținut patru săptămâni în București, departe de casă; pregătire pentru tot ce avea să urmeze. Cei aleși au intrat într-o poveste: Olimpiada Internațională de Științe pentru Juniori.

↳ Ioana-Maria Popa

Opoveste poate avea mai multe începuturi. Povestea întâlnirii mele cu științele ar putea începe în clasa a opta, când am participat pentru prima dată la această olimpiadă. Sau în clasa a șaptea, când mi-am descoperit dragostea pentru chimie și pentru biologie. Sau în clasa a șasea, când am aflat ce înseamnă fizica. Sau când aveam doar câțiva ani și îmi torturam părinții cu tot felul de întrebări despre ceea ce vedeam în jurul meu. Sau altcândva, însă nu este atât de important când și cum a început...

Undeva, pe firul acestei povești, după două premii la Olimpiada Națională și o încercare de a ajunge în Coreea (unde s-a desfășurat Olimpiada Internațională de Științe pentru Juniori în 2015), apare perioada petrecută în Bali, Indonezia, la începutul lui decembrie 2016. Voi încerca, în cele ce urmează, să spun s-a întâmplat și ce am simțit în acele zece zile.

- Fiecare țară a fost reprezentată de echipe de șase tineri, însoțiți de trei profesori: unul de chimie, unul de fizică și un al treilea de biologie. Din a doua zi, ne-am despărțit de profesorii noștri și am avut programe diferite, am stat la hoteluri separate, aflate la mare distanță, pentru a fi asigurată corectitudinea concursului.

Ne-au însoțit, pe toată durata șederii, ghizi locali. Telefoanele noastre au rămas la profesori pe parcursul șederii, lucru ce a părut greu la început, dar de care ne-am bucurat mai târziu, pentru că ne-a oferit ocazia să vorbim

mai mult între noi, să cunoaștem colegi din alte delegații și să redescoperim aparatele foto. Încă de la aterizarea pe aeroportul din Denpasar, am fost înconjurați de oameni prietenoși, care ne-au așteptat cu ghirlande de flori. Primirea de la hotel a fost la fel de plăcută, deși era miezul nopții. De altfel, pe toată durata olimpiadei am remarcat că a fi cald în manifestările față de celălalt este una dintre cele mai importante calități ale balinezilor. Ghizii care ne-au avut în grijă, majoritatea studenți indonezieni, au fost foarte deschiși și prietenoși. Ne-au însoțit peste tot și compania lor a fost extrem de plăcută. Pentru zece zile, am simțit că am format o mare familie.

Concursul a fost gândit în așa fel încât să avem câte o zi de pauză între fiecare dintre cele trei probe, iar aceste zile au fost dedicate vizitării unor locuri pitorești. Așa am ajuns la cele două mari temple hinduse de pe insulă: Uluwatu și Tanah Lot. Primul se află într-o rezervație naturală plină cu maimuțe, al doilea este construit în mare. Din păcate, nu am putut intra în niciunul dintre aceste temple, dar ne-am bucurat de frumusețea peisajelor. Maimuțele din Uluwatu erau jucăușe, însă puteau deveni și agresive. Chiar în fața mea, o maimuță a furat portofelul unei participante și nu l-a lăsat din mână până când nu a primit mâncare. La Tanah Lot am atins un șarpe norocos și am traversat o porțiune din mare pentru a bea dintr-un izvor sfânt.

A doua zi liberă ne-am petrecut-o pe malul Oceanului Indian, unde organizatorii au făcut un uriaș efort pentru a ne asigura condiții sigure de înot. Deși nu ne-am avântat

prea în larg, tot ne-am bucurat de limpezimea apei și de nisipul alb. Unii participanți erau pentru prima dată la mare, așa că am jucat cu ei polo mai aproape de mal. Am fost așteptați la ieșirea din apă cu suc de nucă de cocos, care este foarte diferit de ceea ce știam din țară: e aproape incolor și are consistența apei, dar ține de sete. Mai mult: se poate mânca și interiorul fructului!

În a treia zi liberă, am fost duși într-un parc unde a fost organizată o noapte culturală, un eveniment în cadrul căruia fiecare echipă a prezentat câte un scurt moment artistic, cu specific național. Noi am ales să dansăm Hora Unirii, îmbrăcați în costume populare. Profesoara noastră de chimie a venit cu ideea să dansăm de două ori, iar a doua oară să invităm și restul participanților alături de noi. Am avut succes: ni s-au alăturat peste 200 de oameni, aproape nici nu mai aveam loc pe scenă! Să vezi persoane din toate colțurile lumii dansând (și cântând...) Hora Unirii românească a fost chiar emoționant (respectiv, amuzant).

În ultima zi am fost la cumpărături, unde am achiziționat atât suveniruri tradiționale balineze, cât și obiecte care pot fi găsite în orice bazar din lume. Ne-am gândit la toți cei de acasă și ne-am bucurat la gândul surprizei pe care o vor primi, apoi ne-am îndreptat spre un parc, unde am învățat jocuri tradiționale. Mai toate erau jocuri de echipă, iar grupele s-au format din țări diferite, pentru a ne cunoaște mai bine.

- Tot programul acestei olimpiade a fost în așa fel gândit, încât să ne ajute să descoperim oameni noi, fiindcă atât în timpul transportului cu autocarul, cât și în timpul meselor sau al activităților de peste zi interacționăm permanent cu ceilalți, fie ei competitori, oficialități sau simpli localnici care ne-au arătat câte ceva din cultura și tradițiile locului.

Am legat astfel prietenii cu elevi din Pakistan, Myanmar, Bangladesh, Cipru și multe alte țări, copii ce veneau

din locuri cu obiceiuri total diferite de ale noastre. Am fost fascinată de diversitatea culturală și am simțit pentru prima dată cât de mare este lumea!

Nu în cele din urmă, concursul... motivul pentru care am ajuns în Bali. Olimpiada s-a desfășurat într-o sală enormă, în care încăpeau toți participanții, 276 la număr. Și, cu toate că eram toți în aceeași sală, în timpul probei ne aflam pe cont propriu. Probele s-au desfășurat în trei etape: prima cu 30 de întrebări grilă ce testau toate cele trei materii, apoi o probă teoretică ce presupunea rezolvarea a trei probleme și o probă practică, singura unde s-a lucrat în echipe. Dintre toate, cele mai provocatoare au fost grilele, iar practica a fost cea mai plăcută, întrucât s-a bazat în întregime pe lucrul în echipă, pe buna colaborare și, mai ales, pe încrederea în coechipieri. Echipele au fost alcătuite din trei membri; eu am fost împreună cu Bianca Petrescu, colega mea, și cu Miruna Belciu, o fată din Bacău cu care am stat în cameră cu ocazia barajelor de la București. A fost important să ne împărțim foarte bine timpul și sarcinile de lucru și a contat mult că ne cunoșteam foarte bine.

Cele trei zile de concurs au fost epuizante. Am avut emoții foarte mari și mi-am dorit (poate prea mult) să arăt ceea ce știu. Nu mi-a ieșit totul perfect, dar, până la urmă, a fost bine. Și toată munca a fost răsplătită atunci când mi-am auzit numele printre cele ale medaliaților cu argint.

Acum, întoarsă acasă și scriind aceste rânduri, îmi amintesc cu drag de Bali, locul în care am lăsat o parte din mine. Sper să am ocazia să vizitez astfel de locuri și în continuare, să cunosc oameni ce îmi împărtășesc pasiunile, să trec din nou prin emoțiile unei asemenea competiții.

Și, dacă povestea poate avea mai multe începuturi, cine știe care va fi sfârșitul... Pentru asta s-au inventat finalurile deschise.

Ioana Popa este elevă în clasa a X-a la Colegiul Național Iași. Împreună cu Bianca Petrescu a obținut medalia de argint la Olimpiada Internațională de Științe pentru Juniori, Bali, 2016.

foto: Ioana Maria Popa

UNICA 2016 la Suceava

Ca un preambul al vestitului „clopoțel” de septembrie și ca o ultimă manifestare culturală a verii anului 2016, a 78-a ediție a Festivalului Internațional de Film pentru Amatori - UNICA, desfășurată în perioada 19-27 august, a încântat privirile și sufletele cinefililor suceveni și nu numai. Și-au unit munca și creativitatea 150 de participanți din 26 de țări, transformând orașul Suceava, pentru 8 zile, într-o „mică Europă” culturală, redându-i aerul boem de altădată.

› Sandra Ungureanu

În ziua de 19 august a avut loc deschiderea la Cetatea de Scaun a Sucevei, loc în care s-au regăsit, cu mic și cu mare, oficialități și reprezentanți ai unor instituții marcante ale orașului, iubitori de artă și curioși „rătăciți” la Cetate, cu toții salutați de Ion Lungu, primarul Sucevei, Gheorghe Flutur, președintele Consiliului Județean, Dave Waterson, președintele UNICA - Uniunea Internațională de Cinema Amatori, Viorel Ieremie, președinte executiv al Comitetului de organizare UNICA 2016.

A animat atmosfera și a reamintit de frumusețea folclorului românesc, îmbinat cu cel al naționalităților conlocuitoare, ansamblul „Arcanul” din Bălcăuți. Această stare autentică a fost întreținută și de voluntarii de la Colegiul National „Petru Rareș” Suceava, care, pentru o scurtă perioadă de timp, s-au transformat în veritabili cavaleri, străjeri și domnițe și i-au condus pe musafirii cinești în Sala Tronului, unde au fost întâmpinați tradițional cu pâine și sare. Apogeul a fost atins în momentul în care a apărut pe metereze domnitorul Ștefan cel Mare, care ne-a reamintit o dată în plus nemuritoarele sale vorbe: „Moldova n-a fost a strămoșilor mei, n-a fost a mea și nu e a voastră, ci a urmașilor voștri și a urmașilor urmașilor voștri, în veacul vecilor.” Domnitorul, la rândul său, a salutat și a urat „bun venit” invitaților străini, evidențiind onoarea revenită Bucovinei, pentru organizarea acestui festival de renume internațional în pitoreasca noastră zonă.

După 8 zile pline de bucurie și veselie, a venit momentul mult așteptat de toată lumea. Pe data 26 august a avut loc decernarea premiilor, care a adus satisfacție în inimile unora și dorința de a persevera în sufletele altora. Cel mai bun film UNICA a fost considerat cel prezentat de Estonia, cel mai bun program național a fost oferit de Spania, cel mai bun film „de tinerețe” a fost adus în cadrul festivalului de către Macedonia, iar premiul internațional CICT - UNESCO a fost acordat tot Macedoniei. Totodată, orașul Suceava, care nu a putut rămâne indiferent la valoarea peliculelor vizionate în cadrul festivalului, a acordat mai multe premii filmelor prezentate de Anglia, Belgia și Bulgaria.

După încheierea acestei manifestări culturale, cea mai importantă din ultimii ani în Suceava, le-am cerut părerea unor voluntari prezenți în permanență la spectacole. Răspunsurile lor au fost cât se poate de grăitoare: „În cadrul Festivalului Internațional de Film UNICA am întâlnit oameni minunați, alături de care, timp de 8 zile, am redescoperit farmecul Bucovinei și frumusețea filmului. Indiferent de vârstă sau naționalitate, participanții străini au fost fascinați de istoria, cultura și tradițiile noastre. În fotografiile pe care le-am realizat, am surprins, pas cu pas, modul în care au trăit această experiență.” (Magda Odobescu, clasa a XI-a B). „Pentru mine, UNICA a reprezentat o experiență inedită, am întâlnit persoane deosebite din numeroase state. Alături de

acestea, am avut oportunitatea de a cunoaște și descoperi noi percepții asupra filmelor de scurt-metraj. De asemenea, am avut posibilitatea de a-mi aprofunda cunoștințele de limbă franceză. În calitate de voluntar, am învățat cât de important este lucrul în echipă și cum să îmi pun în valoare abilitățile. Atmosfera a fost minunată, Suceava întâmpinând fiecare invitat în parte cu brațele deschise.” (Iuliana Juncu, clasa a X-a F).

Aceste păreri sincere au fost susținute și de opiniile spectatorilor, care au afirmat că absolut toate scurtmetrajele au fost de calitate, ca mesaj, imagine și coloană sonoră, iar participanții și voluntarii au socializat deschis, extrem de bucuroși de întâlnire. Bucovina a fost încă o dată muză pentru iubitorii de frumos, astfel că, pe parcursul festivalului, au fost realizate diferite filme, care au uimit prin originalitate. Echipa românească, formată din Ștefan Ieremie, Alex Brustur și Cosmin Irimia, a prezentat o peliculă care a abordat tema sporturilor extreme și ne-a reamintit un adevăr permanent valabil, și anume: „Everytime you fall, you have to get up, because every mistake is a lesson”. Într-un cuvânt, totul a fost „cool”.

Festivalul UNICA a constituit un adevărat prilej de promovare a valorilor, a culturii noastre, oferind șansa Bucovinei de a demonstra din nou că „esențele tari se țin în sticlucțe mici”. Manifestarea a reunit la Suceava oameni deosebit de talentați și de pasionați de cinematografie. UNICA 2016 – Suceava, un festival de neuitat, o experiență cu adevărat UNICĂ.

ITINERARI

Familiaritatea departelui. În

Elveția

ca acasă

} Nicoleta & Emil Munteanu

ELVEȚIA, O ȚARĂ CARE ÎNCĂ NU A FOST SCOASĂ DIN ȚIPLĂ, O JUCĂRIE FRUMOS COLORATĂ, PERFECT CONCEPUTĂ, AȘEZATĂ SUB BRADUL DE CRĂCIUN, ÎNCĂ NEATINSĂ DE BUCURIA COPILULUI DE A O AVEA. VERDE PRETUTINDENI, CASE APROAPE IDENTICE, LINII GEOMETRIC TRASATE, UN PEISAJ APROAPE IREAL ÎN FRUMUȘEA LUI. ȘI DEODATĂ MUNȚII: MASIVI, SENINI, FOARTE APROAPE ȘI TOTUȘI, DE NEATINS.

Cea mai mare bucurie a unui profesor este să devină peste ani partenerul de dialog al foștilor lui elevi. Nu, nu al tuturor, nici a jumătate dintre generațiile pe care le-a avut, ci a câtorva, întotdeauna puțini, care au știut că el este acolo, indiferent de ceea ce li s-a întâmplat după ce întâlnirea din timpul școlii s-a încheiat. Profesorul rămâne undeva în spate și tu ieși în larg să înfrunți alături de alții provocările vieții.

Așa se întâmplă de obicei. Profesorul rătăcește undeva în amintirile noastre. E legat de o vârstă, de o etapă. Nulla amicitia est... Totuși, există excepții. Dar ele nu vizează relația profesor-elev, ci pe aceea dintre doi oameni care au depășit etapa formării ex cathedra: profesorul de altădată e partenerul de discuții, iar tu, elevul care ai fost, un adult ale cărui opinii sunt ascultate.

Izabela* este arhitectă în Thun, Elveția. A construit în cei doi ani de când se află acolo o existență în care rigooarea, munca și dorința de a demonstra că face bine ceea ce a învățat să facă i-au adus, dacă nu totala împlinire, cel puțin imaginea unui drum drept pe care vrea să îl urmeze în viață și aprecierea celorlalți. Izabela a făcut parte dintr-o generație de excepție, generația care a pus bazele proiectului Alecart. Fără ea, fără Virgil, fără Laura, Alecartul nu ar fi fost decât un gând. Izabela a fost gazda noastră pentru o săptămână în Evetia. A făcut ca Elveția să fie acasă, să ne arate tot ceea ce are mai frumos și mai luminos în ea, o parte pe care turistul nu o poate descoperi întotdeauna, pe care cei ce ajung să trăiască acolo (lucrând constant 8-10 ore pe zi) o cunosc, dar nu și-o pot asuma total, adică acea parte în care frumusețea absolută a peisajului, limpezimea arhitecturii, tradiția și bunul gust rezonează cu liniștea și modul așezat de a fi al oamenilor. Elveția va fi pentru noi de acum indestructibil legată de imaginea pe care Izabela a știut să ne-o arate din ea.

ELVEȚIA ESTE O ȚARĂ EXTRAORDINARĂ, CU PEISAJE DE O SĂLBĂTICIE CARE TE LASĂ FĂRĂ CUVINTE, CU LACURI ȘI VERDEAȚĂ, CU LINII PARCĂ ȚĂIATE PERFECT, CU OAMENII CARE MERG PE BICICLEȚĂ ZÂMBIND, CU COPII CARE SE PLIMBĂ FĂRĂ GRIJI, CU LEBEDE ȘI MUȘCATE PRETUTINDENI, CU CĂSUȚE DECUPATE DIN CĂRȚILE COPILĂRIEI, CU TRENURI CONFORTABILE, MODERNE, CU LINII DOMOALE ALE PODGORIILOR, CU PANTE ABRUPTE ÎN MUNȚI, CU AER COSMOPOLIT ÎN ORAȘE, CU UN RITM AL VIEȚII CARE EXPRIMĂ SIGURANȚĂ, ECHILIBRU ȘI ÎMPĂCARE.

→ foto: Emil Munteanu

foto: Emil Munteanu

foto: Emil Munteanu

Prima impresie, călătorind de la Basel spre Thun: o țară care încă nu a fost scoasă din țiplă, o jucărie frumos colorată, perfect concepută, așezată sub bradul de Crăciun, încă neatinsă de bucuria copilului de a o avea. Verde pretutindeni, case aproape identice, linii geometrice trasate, un peisaj aproape ireal în frumusețea lui. Și deodată munții: masivi, senini, foarte aproape și totuși, de neatins. Vârfurile Stockhorn, Niesen, Jungfrau, Eiger. Impresia că, stând pe terasă, poți întinde mâna să le mângâi crestele înzăpezite. Conștiința că ești atât de mic și atât de departe. Un peisaj de o copleșitoare frumusețe. Pe care omul a știut să îl valorifice. Eleganța și rigoarea elvețiană puse în slujba naturii. Un mecanism perfect. Cu o precizie de ceas elvețian. Nimic la întâmplare, nimic prea mult, nimic nefuncțional. Un echilibru deplin între ceea ce oferă natura și ceea ce au modelat oamenii. Am văzut Berna, Lausanne, Zurich, Luzern. O zi pentru fiecare, câteva instantanee, impresia că ai prins suflul locului, bucuria de a descoperi frumusețea centrului vechi, uluirea în fața modului în care totul a fost conservat, a devenit funcțional, curat, frumos. Respirația oprită în fața străduțelor înguste, în pantă, a scârilor fără număr, a catedralelor, a podurilor, a clădirilor impunătoare, a istoriei care vorbește și azi, dar o face pe limba ta, pulsând în același ritm cu viața cotidiană. Și peste tot cafenele, par-

curi, oameni urmându-și nestingheriți programul, turiști integrându-se rapid în atmosfera domoală. Nu știi care dintre orașele vizitate ne-a plăcut mai mult. E imposibil să faci o ierarhie: Zurich-ul e cosmopolit, impunător, trepidant, vitraliile lui Chagall din Fraumünster îți taie respirația, eleganța Marii Catedrale (Grossmünster) impune respect, iar St. Peterkirche e de o cuminenție deloc pământeană; clădirile gotice din Niederdorf, viața alertă și boemă din Bahnhofstrasse, universitatea – n-am ști ce să alegem. Apoi capitala, Berna, deconcertantă prin calm și echilibru, dominată de Catedrala St. Vincent (din al cărei turn ai cea mai frumoasă panoramă a orașului), cu râul Aare șerpuiind tumultuos în jurul limbii de pământ care constituie cartierul vechi, cu Muzeul Einstein și Cazinoul, cu Turnul cu ceas (de fapt, la tot pasul, în Elveția poți admira astfel de turnuri în care ceasuri minuțios realizate măsoară timpul cu o precizie de netăgăduit), cu podurile și clădirile vechi apărând la tot pasul. Sau Luzern, oraș-stațiune perfect, în care nu poți rata nimic: Fortăreața Mussegmauer, Turnul cu apă, cel mai vechi pod acoperit din lemn din Europa: Podul Capelei - cu picturile lui extraordinar păstrate datând din secolul al XVII-lea, apoi Primăria Veche, impunătoarea biserică Saint Loedegar și tristețea profundă, perfect redată în piatră a Leului din Lucerna (monument închinat soldaților elvețieni uciși

în timpul Revoluției franceze și despre care Mark Twain spunea că e cea mai tristă și mai emoționantă sculptură a lumii), limpezimea lacului „celor patru cantoane împădurite”, mirosul de mâncare preparată chiar în fața turiștilor, sutele de mușcate care înroșeau totul în jur. În fine, Lausanne, în partea franceză, ușor diferit, respirând în alt ritm, mai departe de ordinea și liniștea nemțească, mai colorat, mai agitat, mai sigur pe sine, urcând și coborând pe colinele înalte, dezvăluind silueta masivă a Catedralei Notre Dame, cu Palatul Rime (muzeu) dominând aristocratic centrul vechi alături de zidurile Castelului Saint-Maire, cu Muzeul Olimpic și cheiul d Ouchy, cochet, plin de viață, colorat.

În ceea ce privește Thun-ul, acesta a fost orașul în care ne întorceam în fiecare seară pentru a sta la povești cu Izabela în fața unei sticle de vin italian (mai întâi cu gândul la Răzvan care trebuia să ni se alăture din Genova, apoi și alături de el). Depănăm povești, descopeream o altă față a Elveției, aceea care se arată doar celor care încearcă să și-o facă a doua casă. O Elveție cu rigori pe care le descoperi treptat, aparent prietenoasă, dar adeseori distantă, o Elveție pe care, dacă vrei să ți-o asumi, înveți să o cunoști și să o accepți pentru că ea îți oferă exact atât cât îi oferi și tu ei. Thun-ul l-am descoperit alături de prietenii noștri, de Izabela și de Răzvan (care, deși plecat din România din clasa a II-a, vorbește o română curată) și nu cred că e cu nimic mai prejos decât Luzern. Doar o idee mai mic. Nu e deloc un orașel, e un oraș autonom, acolo unde râul Aare curge dinspre lacul Thun către Berna, ascunzând superbe străduțe cu aer medieval, castelul datând din secolul al XII-lea, o piață cu produse naturale pitorească, poduri de lemn și clădiri de o frumusețe care îți taie respirația. Te poți plimba liniștit pe malul râului Aare către lacul Thun, în care se oglindesc crestele Alpilor, admirând frumoasele case ale localnicilor, făcând baie în undele-i reci alături de lebede liniștite.

CEA MAI FRUMOASĂ CĂLĂTORIE A FOST CU VAPORUL, SEARA, COBORÂND DE PE JUNGFRAUJOCH, DIN INTERLAKEN CĂTRE THUN. SAU POATE CĂ NU, FIINDCĂ ÎN ELVEȚIA NIMIC NU ESTE „CEL MAI FRUMOS”. TOTUL TE LASĂ FĂRĂ CUVINTE, E PERFECT, DE O FRUMUSEȚE PENTRU CARE E GREU SĂ GĂSEȘTI EXPRIMAREA POTRIVITĂ. CE AR MAI FI? NESPUȘ DE MULTE.

Am lăsat la sfârșit, experiența cea mai elvețiană cu putință. Așa îmi place să cred, fiindcă elvețienii iubesc muntele, iubesc înălțimile și provocările, fiindcă au știut să-și arate respectul față de natură cucerind-o fără a o supune. Jungfrauoch – Top of Europe (3454 m) și călătoria copleșitoare spre stația de tren cea mai înaltă din Europa, spre locul în care s-au născut nenumărate legende, spre cantonul văcuței (și al ciocolatei) Milka, spre ghețarii care au înghițit atâtea vieți. Trei trenuri: din Interlaken spre Lauterbrunnen, apoi din Lauterbrunnen către Kleine Scheideg și apoi, ultima bucată, cea mai spectaculoasă, de la Kleine Scheideg către Jungfrauoch. Un drum care îți taie respirația la propriu, până simți că amețești, în care nu poți să exprimi în cuvinte măreția a ceea ce vezi, un drum cu o poveste despre sacrificiu, dârzenie, vise. Despre forța oamenilor. A naturii și a celor care au murit având un vis. Sus, cele trei vârfuri (Jungfrau, Eiger și Monch) domnesc într-o liniște egală cu eternitatea. Nimic nu se compară cu senzația pe care o ai acolo sus, sus de tot. Și când privești steagul elvețian care flutură liber în vânt, te simți un pic și tu parte a acelei măreții infinite, a sacrificiului pe care italienii, germanii, elvețienii l-au făcut pentru ca tu, alături de miile de alți oameni care adeseori uită cât de aproape sunt de frumusețe, să redescoperi perfecțiunea lumii care ne-a fost dată.

Indiferent cât ai încerca să prinzi ceva din experiențele pe care Elveția ți le poate oferi, e aproape imposibil să recuperezi, fie prin fotografii, fie prin cuvinte, starea de liniște pe care o trăiești în această parte de lume. Elveția e, cu certitudine, mai mult decât frumusețea peisajului, echilibrul arhitecturii, bunăvoința oamenilor. E o experiență pe care nu o poți savura decât dinăuntru. O experiență care, pentru noi, va avea întotdeauna aroma unei adânci prietenii. Indestructibil legată de ambiția, eleganța și frumusețea Izabelei. Și dacă fi-va să ne întoarcem vreodată acolo, nu vrem să o facem altfel decât regăsind-o undeva, în Elveția pe care a știut să ne-o facă „acasă”.

foto: Emil Munteanu

*Izabela Pavel, colaboratoare ALECART, a absolvit Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă” Iași și Universitatea de Arhitectură „Mincu” București. În timpul liceului, a obținut premii la olimpiadele de Arhitectură, Italiană și Limba română, iar în facultate a beneficiat de burse și internship-uri în Portugalia, Germania, Suedia. Vorbește fluent italiana, portugheza, germana, engleza.

De ce am ales *Zürich-ul*

Zürich-ul e un oraș estetic, cât se poate de locuibil, armonios și confortabil. Natura și viața urbană se întâlnesc în Zürich firesc: lacul (Zürichsee), râurile (Limmat și Sihl), munții de jur împrejur creează peisaje care te surprind în „capitala financiară a Elveției”.

} Raluca Anisie

Întâmplător am ales Zürich. Ar fi putut fi Basel, Bern, Geneva sau Lausanne. Firma la care mi-am găsit job a depus actele pentru permisul meu de muncă. Mi-a fost refuzat prima oară. A doua, mi l-au dat. Întâmplător. Am avut circumstanțe favorizante destul de solide zic eu, eram în Elveția de 2 ani și jumate, am plătit studiile și aveam deja un job. Poate nu atât de întâmplător ☺.

Zürich-ul e un oraș estetic, cât se poate de locuibil, armonios și confortabil. Natura și viața urbană se întâlnesc în Zürich firesc. Lacul (Zürich see), râurile (Limmat și Sihl), munții de jur împrejur creează peisaje care te surprind în „capitala financiară a Elveției”. Zürich-ul nu dă impresia de mare centru financiar, nici de cel mai scump spațiu comercial din lume - care se găsește pe Bahnhofstrasse. Sunt bănci și magazine scumpe, dar nu aduce nici pe departe a Wall Street sau Fifth Avenue. Sunt convinsă că sunt mai multe baruri și cluburi scumpe în Atena în plină criză decât în Zürich. Desigur, găsești cam tot ce vrei - de la baruri retro la electro, de la festivaluri de teatru și artă stradală (Theatre Spektacle – cel mai magic și plin de creativitate eveniment pe care l-am văzut) la Zürich Steet Parade (cel mai faimos festival din Zürich de muzică electronică), dar în general, ai să vezi mai multe bărci pe lac într-o zi însoțită decât oameni pe stradă seara după

12 și, cu siguranță, mai mulți oameni înotând în râu într-o zi de vară. În pauza de masă, în zilele călduroase de vară, puhoi de oameni se aruncă în râu și se lasă purtați în voia fluxului. Duminicile când toate (toate!) magazinele sunt închise, oamenii sunt în trenuri în drum spre munte ori cu bicicletele sau bărcile pe undeva. Trenurile au același program în fiecare zi a anului. Trenul e mai sfânt ca orice în Elveția și elvețienii îl folosesc cu o loialitate neclintită. În zilele de lucru, străzile orașului sunt aproape pustii. Nu vezi decât turiști plimbându-se agale cu aparatele de fotografiat și bunici cu nepoți prin parcuri. Ai putea crede că Zürich-ul nu are prea mulți locuitori, dacă nu ai vedea în weekend mulțimea de oameni de toate vârstele ce se revarsă pe străzi, plimbându-se pe jos sau cu bicicleta în jurul lacului sau făcând drumeții pe munți din apropiere. Elvețienii au un adevărat cult pentru sport și îl practică ori de câte ori au posibilitatea.

NIEDERDORF, CENTRUL VECHI AL ZÜRICHULUI, ARE UN AER MEDIEVAL DISTINCT, FĂRĂ TRAFIC, BĂNCI SAU TRAMVAIE. ACOLO ESTE LOCUL NAȘTERII BISERICII REFORMATE ÎN ELVEȚIA, ÎN GROSSMUNSTER, FAIMOASA CATEDRALĂ CARE APARE PE TOATE VEDERILE CU ZÜRICH.

Nu e nici cea mai mare, nici cea mai frumoasă catedrală din Elveția, dar este considerată mama bisericii protestante elvețiene, înființată în 1519 de către Zwingli. Zwingli nu are nici pe departe renumele lui Martin Luther sau Jean Calvin (care a reformat Geneva) și nici nu veți găsi nicăieri biserici zwingliene așa cum găsiți biserici lutherane sau calviniste. Nu e amintit printre martirii protestantismului și nici nu are statui construite în marile piețe, dar a jucat un rol fundamental în istoria statului. Acolo, în Grossmunster, Zwingli a început să predice viziunile lui revoluționare și să ridice întrebări cu privire la dogmele catolice. Nu a durat mult până a izbucnit un război religios între cantoane (da, Elveția a avut și războaie), iar Zwingli a murit și numele lui s-a șters prematur din istorie. Vis-a-vis de Grossmunster, veți găsi Fraumunster, un pic mai colorată și distinctă, dar la fel de simplă în frumusețea ei precum Grossmunster. Elveția e împărțită în 26 de cantoane, protestante și catolice. Zürich e un canton protestant și ca atare, majoritatea bisericilor sunt protestante și sărbătorile, zilele libere sunt stabilite conform calendarului protestant. Fiecare canton e ori protestant ori catolic fără nicio logică geografică sau de oricare altă natură. Cantoanele protestante conviețuiesc cu cele catolice, unul lângă altul. Bineînțeles, nu tot timpul a fost așa. Ultimul război religios a fost în 1847 și a avut ca rezultat o nouă constituție, o nouă federație și o nouă idee – referendumul – care a schimbat totul și a creat Elveția modernă - cred că una din cele mai meritorii consecințe ale vreunui conflict religios din toate timpurile. Implicarea poporului în decizii importante nu era oricum ceva nou în Elveția și se practica de ceva vreme în guvernarea bisericilor. În biserica catolică de aici, de exemplu, episcopii erau aleși de popor și nu de papă, cum se întâmpla în celelalte biserici catolice. Iar biserica protestantă nu se aseamăna nici ea cu biserica anglicană, ci era o federație de biserici cantonale independente fără nicio autoritate dominantă. Împărțirea puterii și responsabilității în stat, anihilarea individualității politice și crearea unor organisme interdependente au dat naștere unei societăți ghidate de o politică de compromis, și anume Elveția de azi.

ISTORIA A DOVEDIT CĂ GUVERNAREA DEMOCRATICĂ A BISERICII, A STATULUI ȘI A COMUNITĂȚII A FĂCUT DIN ELVEȚIA UNA DINTRE CELE MAI TOLERANTE ȘI PAȘNICE ȚĂRI. PROTESTANȚII CONVIEȚUIESC UȘĂ ÎN UȘĂ CU CATOLICII, FIECARE CANTON ARE PROPRIILE LEGI, TREI LIMBI ȘI TREI CULTURI NU NEAPĂRAT OMOGENE CONVIEȚUIESC PE O SUPRAFAȚĂ MAI MULT DE ZECE ORI MAI MICĂ DECÂT SPANIA ȘI NU EXISTĂ NICIUN CONFLICT INTERN MAI MULT DECÂT

foto: Emil Munteanu

TACHINĂRILE ȘI PREJUDECĂȚILE REGIONALE DE RIGOARE.

Elveția lasă loc independenței și libertății personale într-un cadru legal sistemic și obiectivizat. Totodată, există un paradox. Cu toții cunoaștem politica conservatoare naționalistă și foarte intolerantă a imigrației și a colaborării internaționale a Elveției. Și asta nu e nici prejudecată, nici stereotip: elvețienii sunt intoleranți la nou. Schimbarea în Elveția e un proces lung și anevoios. Ca să înțelegeți ce înseamnă lung și anevoios, luați următorul exemplu: prima dată s-a supus la vot să se dea posibilitatea de a vota femeilor în 1957. Dar până în 1971, votul nu a obținut majoritatea în societatea bărbătească a Elveției. Ultimul canton a acordat drept de vot femeilor abia în 1991, dacă vă puteți închipui. Asta e definiția unui drum lung și anevoios. Până îi convingi pe elvețieni să se implice în vreun război, să organizeze jocuri olimpice, să accepte imigranți sau refugiați sau să mărească taxele, trece războiul, trece criza și mor refugiații.

Elveția e o adevărată republică a poporului, iar poporul își exercită puterea în absolut toate deciziile - locale, cantonale sau federale. Există 4 tipuri de referendumuri și moduri de a le genera. Poporul poate crea și dizolva legislația - cu în jur de 100 000 de semnături se inițiază un referendum. Puterea nu e deținută de un singur om, ci întotdeauna de un comitet. Guvernul țării, Bundesratul, e alcătuit din 7 cancelari dintre care fiecare e președintele un an - prin rotație. Nu vă închipuiți că președintele are vreo putere specială, ci doar dă mâna cu șefii de stat veniți în

vizită. Evident, nu e practic să dai mâna cu șapte oameni. Acești membri sunt aleși de Parlament care, la rândul lui, e ales de popor. Parlamentul e divizat astfel încât fiecare canton e reprezentat în mod egal, iar Parlamentul alege guvernul astfel încât fiecare partid are un reprezentant. Există nenumărate partide politice în Elveția: CVP, FDP, BDP, EVP, GLP etc, dar niciunul nu e considerabil mai dominant ca altul.

POLITICA E AICI UN PART TIME JOB; NICIUN POLITICIAN NU E CELEBRU SAU NU IESE ÎN EVIDENȚĂ ÎN VREUN FEL. NICIUN ELVEȚIAN NU O SĂ ȘTIE CUM ARATĂ SAU CUM SE NUMEȘTE FIECARE DINTRE CEI 7 CANCELARI, CU ATÂT MAI PUȚIN PREȘEDINTELE ACTUAL. TOT CE ȘTIU E CĂ LEGE SE VOTEAZĂ, CÂND ȘI CUM, ȘI CARE E RISCUL DE A AFECTA ȚARA. POLITICA E CÂT SE POATE DE INFORMATIVĂ ȘI PEA PUȚIN PROPAGANDISTĂ/ DEMAGOGICĂ.

Tot principiul de organizare se bazează pe următoarea idee: dacă îi pui pe toți în aceeași cameră, le dai puteri egale și îi forțezi să ia o decizie, într-un final se va lua o decizie de mijloc, de echilibru - și asta se numește politică de compromis. Procesul e lung și deloc simplu, dar în final, totul se face prin consens. Guvernul (reprezentanții tuturor partidelor) și Parlamentul (reprezentanții tuturor cantoanelor) trebuie să ajungă la un consens (se pot contracta unul pe altul). Dacă nu se ajunge la consens, votul se întoarce la oameni și nu e în avantajul niciunei părți

foto: Emil Munteanu

să piardă șansa de a influența decizia. E simplu, singura soluție e ca ambele părți să adopte o soluție de mijloc.

Elvețienii au înțeles că, dacă implici cât mai multe părți într-o decizie, cu atât decizia o să fie mai neutră. Au descoperit un adevăr care asigură un progres constant - nu escaladează exponențial, dar nici nu eșuează pe neașteptate - și anume: a fi consecvent, a gândi în perspectivă și a fi neutru - asta nu înseamnă a nu avea o părere, ci a accepta că nicio părere nu e absolută, iar o soluție de mijloc, care va mulțumi în mod satisfăcător pe toată lumea, va aduce cele mai bune rezultate pe termen lung.

ÎNTREAGA ORGANIZARE TINDE SPRE INTEGRAREA FIECĂRUIA ÎN COMUNITATE, IAR ÎN AFARA LIBERTĂȚILOR PERSONALE RELATIVE PE CARE COMUNITATEA LE TOLEREAZĂ, COMUNITATEA VA FI MEREU MAI IMPORTANTĂ DECÂT INDIVIDUL PENTRU ELVEȚIAN, PENTRU CĂ A LUAT PARTE LA CONSTRUIREA EI ȘI ASTFEL A AJUNS SĂ O PREȚUIASCĂ.

În acest fel, cei care impun regulile comunității nu sunt dușmanii individului, ci gardienii principiilor comunității. Iar aceste principii sunt adânc înrădăcinate. Solidaritatea dintre individ și comunitate nu sfidează sau primează solidarității între indivizi, ci în mod paradoxal, este complet separată. Dacă vecinul tău nu îți taie iarba când trebuie este complet acceptabil să îl reclami la poliție și nu să îi spui direct. Într-un fel, absolvă individul de judecată delegând-o cuiva care este îndreptățit să judece astfel de

situații. Așa se explică ordinea și curățenia care domnesc în toate aspectele Elveției: fiecare membru al societății veghează la bunul mers al comunității în care trăiește. Și când zic comunitate, nu mă refer la ceva abstract: ca să obții cetățenie elvețiană, comunitatea va trebui să te accepte, și nu cantonul sau federația. Fiecare oraș e împărțit în mai multe cartiere sau zone; de aceea, pentru cetățenie, trebuie să știi geografia, istoria și toate intersecțiile din cartierul tău. Trebuie să fi locuit în acel cartier cel puțin 5 ani și vecinii tăi vor depune mărturie că ești un bun cetățean.

Lucrurile devin o idee mai complicate când nu există o autoritate centrală și când structura e mai mult pe orizontală decât pe verticală, dar în același timp, e mai accesibilă și astfel câștigă încrederea oamenilor; în final, rezolvă mai multe probleme decât creează. Astfel, o politică de compromis nu se traduce în niciun fel într-o viață de compromis. Pasiunea, senzaționalul, scandalul și alte fabricații sentimentale efemere nu fac parte din viața publică elvețiană și încă mă îndoiesc dacă fac parte până și din cea privată – dar un lucru îl știu de bun: elvețienii duc o viață care le permite să aibă obiceiuri sănătoase și să vadă, să aprecieze, să respecte și să stăpânească fără să domine ce e frumos și etern, natura splendidă care le-a fost dată. Iar asta e o măsură de pace, stabilitate și echilibru pe care puțini o cunosc.

PS Pe 26 noiembrie elvețienii au votat interzicerea construcției de noi centrale nucleare și decomisionarea celor actuale până în 2035.

Raluca Anisie a absolvit Colegiul Național Iași, Universitatea din Sheffield și un master la Ecole Polytechnique Lausanne. În prezent, Raluca locuiește în Zürich și este singurul inginer din „generația” ALECART.

New York & Boston

prima experiență americană

› Laura Dianu

În aprilie, în săptămâna de vacanță națională în Japonia, mi-am programat prima călătorie în New York. Fiind nevoită să îmi iau o zi extraliber (pentru a zbura de vineri dimineață, în ultima zi de lucru dinaintea de vacanță), joi a fost stresant și aglomerat, o zi înfiorătoare care te lasă fără energie și fără chef de nimic. La ora zece seara, încă aflându-mă la birou, mi-am setat email-ul pentru răspunsul automat de vacanță (până în prezent, găsesc acest moment ca cel mai plăcut al fiecărei vacanțe, pentru că este momentul zero, începutul). Am ajuns târziu acasă și mi-am făcut bagajul în timpul nopții. Când am terminat de împachetat, am privit epuizată răsăritul. În aeroport, de dimineață, email-urile de la birou au continuat. M-am întâlnit cu prietenul meu, am făcut *check-in*-ul și, printre comunicatul problematic cu funcționării aeroportului (care nu vorbesc engleză) și manevratul bagajelor, am constatat că emailurile de la birou nu încetau să apară.

Ador să zbor curse lungi. Pentru că e foarte rar să am 20 de ore fără conexiune telefonică, fără internet, 20 de ore în care să nu poți face nimic altceva decât să dormi, să citești, să vizionezi filme și să mănânci... e ca o minivacanță forțată, într-un loc izolat, în care te retragi pentru a te deconecta. Asta înseamnă pentru mine un zbor lung. De data asta a fost diferit. Zborul spre New York oferă servicii de wi-fi, ceea ce s-a dovedit mai puțin benefic, pentru că am sfârșit lucrând, de la distanță, primele zece ore de zbor, până când biroul din Tokyo și-a încheiat programul.

NEW JERSEY

Am aterizat în aeroportul JFK pe înserat. Vremea era ploioasă, deși era începutul primăverii, iar temperatura destul de scăzută, mai ales în comparație cu Tokyo. Apartamentul pe care l-am închiriat prin *airBNB* era în Journal Square, New Jersey. De la aeroport am folosit Uber pentru a ne duce către New Jersey. După vreo 10 minute, șoferul oprește și în mașină urcă un cuplu de adolescenți. Fără a saluta, și-au continuat conversația nestingheriți, despre lucruri cotidiene, cu un puternic accent american (pe care îl auzisem doar în filme până atunci) și multe cuvinte de „umplutură” cum ar fi *like*. E felul Americii de a-ți ura „Bun venit!”.

ÎN JOURNAL SQUARE, AMENAJAREA URBANĂ MI-A AMINTIT DE CARTIERUL MILITARI DIN BUCUREȘTI SAU DE ORICARE ALT ANSAMBLU URBAN CONSTRUIT ÎN ROMÂNIA ÎN JURUL ANILOR '70. BLOCURI DE 10-20 DE ETAJE, PROIECTATE DUPĂ UN TIPAR UNIC ȘI AMPLASATE LA DISTANȚE RELATIV MARI UNELE DE ALTELE (SUFICIENT ÎNCÂT SĂ CREEZE SPAȚIU ÎNTRE BLOCURI PENTRU PARCĂRI SAU PĂRCULEȚE DE CARTIER).

Clădirea în care urmează să ne cazăm are portar, un bătrânel simpatic, care ne-a deschis ușa și care fusese anunțat deja de venirea noastră. În săptămâna în care am locuit acolo am realizat că aproape toți rezidenții erau

foto: Laura Dianu

indieni americani. Majoritatea erau îmbrăcați în portul tradițional indian; îi întâlneam tot timpul la lift, strecurându-și grijuliu cărucioarele copiilor înăuntru și zâmbind. Unii îi învață pe copiii de doar câțiva ani să salute când intră în lift, alții doar își văd liniștiți de propriile vieți. Apartamentul era foarte *chic*, cu combinații de culori vii, cu un perete cu modele florale, cu atenție pentru detalii, cu accesorii atent alese și chiar cu câteva elemente de design japonez, ca de exemplu panouri *shoji*. De la etajul 11 auzeam copiii jucându-se în parcare.

Poate că e defect profesional, dar îmi place să analizez un spațiu și, pe baza a cum locuiește o persoană, să îmi imaginez modul de a fi al acesteia. De aceea, prefer să fiu cazată într-un apartament locuit și nu într-o cameră impersonală de hotel, care e un spațiu de tranzit, fără amprenta nimănu.

HARLEM

Am vizitat Muzeul Metropolitan de Artă, situat în *Upper East Side*. Plimbatul pe străzile din jurul *Central Park*-ului surprinde New York-ul în atmosfera poetică a erei victoriene. Urcam spre Nord, pe *Park Avenue*, căutând un restaurant recomandat de aplicațiile telefonice de tip ghid turistic. Treptat, cafenelele și brutăriile amenajate în stilul iconic, new-yorkez, sunt înlocuite de chioșcuri de cartier. Deși mai era încă de mers până a ajunge în Harlem, pe măsură ce înaintam, undeva după *96th St*, mi s-a părut că sunt din nou în São Paulo. Multe grupuri de trei-patru indivizi (care nu așteptau vreun taxi sau nu stăteau la rând la vreun restaurant) erau răspândite de-a lungul străzii. Aproape la minut, câte un individ, uneori beat, își exprima frustrarea, vociferând furios un monolog agresiv. Asta mi-a amintit de favela braziliană și de faptul că oamenii care s-au născut în acest mediu, fără posibilitate de ieșire, își vor manifesta revolta într-un mod agresiv și violent. Cu câteva străzi în spate, șoferii deschideau portierele mașinilor superbe unor new-yorkezi eleganți; prin contrast, în zona în care ne rătăcisem, trecătorii aveau haine murdare și totul în jur părea o ecranizare a povestirilor lui Bucowski.

BOSTON

Am ajuns în Boston, pe o vreme la fel de ploioasă ca cea din New York. Deși arhitectura e asemănătoare, Boston are o prezență mai sobră. E o solemnitate a locului care poate e datorată asocierii personale, subiective, cu unele dintre cele mai bune universități din lume, *Harvard* și *MIT*. →

LA FIECARE PAS, ÎN MINTE MI SE DERULA UN FILM (AL UNUI UNIVERS PARALEL) ÎN CARE AȘ FI APLICAT PENTRU STUDII LA MIT ȘI ĂSTA AR FI FOST ORAȘUL ÎN CARE MI-AȘ FI PETRECUT ANII DE STUDENȚIE. ODATĂ AJUNȘI ÎN CAMPUSUL MIT, NE-AM PLIMBAT PRINTRE CLĂDIRILE PROIECTATE DE STAR-ARHITECTI (MIE MI-A PLĂCUT CLĂDIREA PROIECTATĂ DE F. GEHRY), AM BĂUT O CAFEĂ ÎN CAMPUS, AM TRECUT PRIN CAPELA PROIECTATĂ DE LE CORBUSIER.

Guidul nostru la MIT e Sakai San, pe care l-am cunoscut în Tokyo și care înainte de MIT a lucrat în compania în care lucrez eu în prezent. Zâmbitor, clipește des și inteligent și e însoțit de Chin Yi, un taiwanez la fel de simpatic. Clădirea MIT Media Lab a fost proiectată de Fumihiko Maki, star-arhitect japonez, celebru pentru contribuția la curentul cunoscut ca metabolism, în jurul anilor '70 în Tokyo. Spațiul e interesant: un hol central, din care se face circulația pe verticală, pe scări rulante, înconjurat perimetral de coridoare (balcoane interioare) din care se face accesul spre laboratoarele vitrate. Totul e alb și minimalist. E proiectat după modelul Panoptikonului și mi-a amintit de facultatea de arhitectură din São Paulo (deși aceasta e realizată cu o gravitate și materialitate apăsătoare, a betonului aparent, în contrast cu clădirea MIT care e diafană). În ambele însă, din orice punct te afli, poți privi către orice alt spațiu din întreaga clădire.

Am trecut prin laboratoarele *Biomechatronics* în care studenții lucrează la proteze și alte componente hibride create pentru a spori capacitățile fizice umane și *Human Dynamics*, un laborator dedicat rețelelor sociale și în care studenții cercetează influența acestora asupra modului de viață contemporan. Am văzut și laboratorul coordonat de Neri Oxman, *Mediated Matter*, dedicat design-ului inspirat de organicitatea din natura și tehnologii de printare 3D. Majoritatea timpului l-am petrecut în cele două

laboratoare *Tangible Media* și *Changing Places*, din care fac parte Sakai San și Chin-Yi. Acesta din urmă lucrează la proiectul *bioLogic*, un material textil „inteligent”, creat pentru echipamentele de sport, care își modifică proprietățile în funcție de temperatura și umiditatea pielii, facilitând evaporarea transpirației și reducerea temperaturii. Materialul este organic, conținând o celulă bacteriană care se contractă sau dilată în funcție de umiditatea atmosferică. Materialul este produs folosind un sistem de bio-printare la microscară. Sakai San lucrează la proiectul *Andorra Living Lab*, un proiect în colaborare cu guvernul Andorrei, cu compania de telecomunicații și cu compania națională de energie. În centrul laboratorului e o hartă imensă, pe un ecran de 2m, în care în timp real se pot observa fluxurile urbane.

La sfârșitul zilei petrecute în laboratoare am mers la cină, într-un restaurant cu specific asiatic, în care am cunoscut-o pe Midori și pe fetița de câteva luni a lui Sakai San. În campusul MIT, studenții arată adolescentin, ca stereotipul de persoană *tech*, cu rucsacuri și hanorace, ochelari și încălțăminte sport. În tren, în drum spre dining, am observat mulți tineri în costum. Inocenți, MIT-iștii își dau coate și conclud „ăștia-s de la Harvard...”

După cină, ne-am îndreptat spre apartamentul din campus în care Sakai San, Midori și fetița lor de câteva luni locuiesc. Mergând prin campus, prin vremea ploioa-

să, care m-a făcut să mă gândesc la septembrie și pe care o asociez cu începerea școlii, am avut din nou un sentiment de *deja-vu*. E ca o ceață în care îmi amintesc ca prin vis cum am mai fost prin locurile astea, cum am învățat aici, cum m-am dus în fiecare dimineață la cursuri...

Ajungem în apartament: e la parterul unei clădiri și pe geam nu se mai vede orașul, doar risipite alte clădiri din campus. Interiorul, simplu, are doar mobila strict necesară - o canapea albă, o masă și scaune. Podeaua de lemn și perdele albe. Jucăriile fetiței și căruciorul. În momentele acelea mă gândeam cât de diferită este viața cotidiană pentru Sakai San față de a mea, deși cu câteva luni în urmă locuiam în același oraș, lucram în aceeași companie și mergeam la aceleași *workshop-uri*.

AM REFLECTAT LA ANII DE FACULTATE DIN ROMÂNIA ȘI LA IDEEA DE CAMPUS UNIVERSITAR, FAȚĂ DE FACULTĂȚILE DIN ȚARĂ CARE SUNT ÎN ZONE CENTRALE URBANE. ÎN CAMPUS ERA O ATMOSFERĂ DE CALM, LINIȘTE ȘI IZOLARE. O MĂNĂȘTIRE A CĂRȚILOR (LA MIT - A INFORMAȚIEI, ÎN VARIANTA DIGITALĂ).

Părea că studenții se pot concentra doar către studiu, departe de realitatea urbană. Cu toate acestea, dădeau impresia că habitează o lume mai degrabă teoretică, mai

puțin preocupată de aplicabilitatea cercetărilor efectuate. M-am gândit și la resurse și la condițiile de studiu și la faptul că rezultatele de succes ale universităților care sunt în topurile internaționale sunt condiționate de o investiție solidă în laboratoare avansate tehnologic. Cum tehnologia avansează într-un ritm care accelerează exponențial în ultimii ani, m-am întrebat cât timp va mai putea supraviețui un sistem universitar public...

Înainte de a vizita New York-ul, imaginea (datorată mass-mediei, filmelor și impresiilor altor cunoscuți care au vizitat sau au locuit în New York) era de metropolă internațională. După o săptămână în New York, deși cu siguranță există varietate culturală și diversitate rasială, am constatat că orașul este locuit aproape în totalitate de cetățeni americani. Îmi imaginam o metropolă internațională precum Londra, unde „oameni de peste tot” înseamnă literalmente crescuți și chiar formați în toată lumea și stabiliți ulterior în Londra (de exemplu, din alte țări europene sau din Asia, Orientul Mijlociu, veniți la studii sau la job). În NY, deși oameni cu origini rasiale diverse co-locuiesc în același spațiu urban, ei sunt deja la a treia sau a patra generație. Singurul spațiu care mi-a creat impresia de diversitate a fost cel universitar.

foto: Laura Dianu

Laura Dianu

este absolventă a Colegiului Național de Artă „Octav Băncilă” Iași, a Universității de Arhitectură și Urbanism Ion Mincu. A studiat la Universitatea Politehnică din Madrid, la Universitatea din Sao Paulo, a urmat cursuri de master la Universitatea Keio SFC, Tokyo. În prezent, lucrează ca arhitect la Nikken Sekkei, Tokyo.

O altă perspectivă asupra *New York-ului* ~frânturi~

› Alexia Grădinaru

Vara aceasta am participat la o tabără de limbă engleză în New York, desfășurată la Universitatea Fordham. Astfel, am avut ocazia de a descoperi toate secretele „orașului care nu doarme niciodată”, în rolul unui elev newyorkez.

Am văzut celebra metropolă dincolo de clădirile amețitor de înalte sau de cunoscutele obiective turistice ca Statuia Libertății, Times Square, MoMA sau Metropolitan Museum, adică dincolo de acele imagini standard pe care le recunoaștem în orice film hollywoodian sau pe orice reproducere care vine din NY. Probabil mulți dintre voi vă întrebați de ce este acest oraș atât de celebru sau dacă este cu adevărat inima pulsând de viață a Americii.

Indiscutabil, zumzetul străzilor și numărul mare de oameni, care în alte locuri mă obolesc, reușesc să dea farmec acestui loc. New York-ul te umple de energie, te face să te simți ca acasă, creează dependență, nu simți niciun moment că ești un străin, cum se întâmplă adesea în țările europene.

De câte ori ajung într-un oraș, încerc să mă familiarizez și apoi să aprofundez specificul locului. Prin urmare, un aspect care m-a surprins (în mod plăcut, ce-i drept) a fost că impozantele clădiri noi alternau cu cele vechi, acestea fiind foarte bine recondiționate.

MĂ AȘTEPTAM SĂ VĂD DOAR ZGÂRIE NORI, CONSTRUCȚII CARE SĂ SUGEREZE IDEEA UNUI ORAȘ AL VIITORULUI ÎN CONTINUĂ

DEZVOLTARE, ÎNSĂ ARHITECTURĂ VECHĂ ERA PRETUTINDENI. DIVERSITATEA TE FASCINA. CEL MAI BUN EXEMPLU PENTRU ACEST AMALGAM NEĂȘTEPTAT ESTE BISERICA NEOGOTICĂ ST. PATRICK CONSTRUITĂ ÎN SECOLUL 19, CE SE AFLĂ PE FIFTH AVENUE, CEA MAI SCUMPĂ STRADĂ DIN LUME ȘI PE CARE SUNT PRESĂRATE O MULTITUDINE DE MAGAZINE DE LUX SAU EXCLUSIVISTE.

Un mare plus al New York-ului este acela că străzile sunt așezate orizontal sau vertical. Astfel, este foarte ușor să te orientezi, fiind aproape imposibil să te pierzi.

foto: Laura Dianu

NETULUI. BINEÎNȚELES, AFLAI LUCRURI INTERESANTE, LUCRAI ÎN ECHIPĂ, COMUNICAI CU CEIALȚI, DAR NU ÎNVĂȚAI CEVA PROPRIU-ZIS (DOAR CĂUTAI PE GOOGLE ȘI GĂSEAI TOT CE AVEAI NEVOIE).

Transportul în comun. Toată lumea folosește metrourul. Nu contează dacă ești bogat sau sărac, alb sau negru, copil sau adult. Traficul este îngrozitor și nu mulți sunt cei care se încumetă să meargă în oraș cu mașina (iar, din păcate, salvările circulă cu 40km/h).

Ceea ce am descris în prima parte a articolului se referă strict la Manhattan. Dar Bronx, o altă zonă din New York, este exact opusul. Nu mai sunt zgârie-nori sau clădiri înalte, nici magazine de lux sau obiective turistice... este una dintre cele mai sărace zone, fiind murdară, populată numai de negri și în care ai impresia că este într-un talcioc. Nu ai cum să te simți în siguranță.

Acum voi trece la o altă latură a orașului... cea muzicală. Nu cred că voi uita vreodată cât de spectaculos a fost musical-ul de pe Broadway numit Wicked. Piesa este câștigătoare a Premiului Grammy. Acțiunea se petrece în Țara din Oz, dar din altă perspectivă decât cea cu care eram familiarizată. Cu mult timp înainte de a ajunge Dorothy, exista o altă fată, care avea pielea verde-smarald și era extraordinar de inteligentă, dar neînțeleasă de cei din jur. Apariția unei alte tinere face ca rivalitatea inițială dintre două personaje să se transforme într-o prietenie neașteptată. Orchestra, actorii, decorul spectaculos făceau ca totul să fie... magic. Este greu de descris în cuvinte, pur și simplu, atmosfera din acea noapte a fost de neuitat. Aveam impresia că și eu făceam parte din acea poveste, că lumea a dobândit un alt contur, că nimic din ceea ce știam despre ideea de spectacol nu se potrivește. Categorie, show-ul s-a născut în America!

Una peste alta, este greu să-i asociez acestei metropole doar un singur cuvânt. Are ceva special, care te atrage, fascinant și terorizant în același timp. Ai vrea să te muți în America? Aceasta este întrebarea pe care foarte mulți mi-au adresat-o de când m-am întors. Răspunsul este un categoric da. De ce? Pentru că este prima țară pe care am vizitat-o și în care nu m-am simțit ca o străină, ca un simplu turist. Aveam impresia că aparțin aceluși loc, că mă pot integra fără probleme, că am ceva de văzut, dar și de arătat, că nu sunt un intrus. Prin urmare, sper că mă voi întoarce în New York, în SUA și nu contează dacă asta se va întâmpla peste un an sau peste zece, în călătorie sau la studiu, pentru a-mi căuta un job sau pentru a revedea străzile pe care am trăit acum o experiență grozavă.

Cum sunt oamenii? Majoritatea, dornici să te ajute, să intre în vorbă, să te îndrume spre un anumit magazin pe care poate l-ai ratat. Totuși, de un singur newyorkez îmi voi aduce aminte toată viața.

Miercuri, 2 august. Dimineața, la orele de curs, ni s-a dat un proiect pentru care trebuia să luăm un interviu unor oameni pe care-i găseam în Grădina Botanică și să-i facem să ne dezvăluie ceea ce înseamnă New York-ul pentru ei sau pur și simplu să ne vorbească despre experiența lor de viață. Bineînțeles că nu toți au vrut să intre în vorbă cu noi, refuzându-ne politicos cu zâmbetul pe buze. La un moment dat, unul dintre băieții cu care eram în echipă s-a dus la un bătrân simpatic, ce se odihnea pe o bancă, și l-a întrebat dacă vrea să ne ajute în realizarea proiectului. Încântat de idee, a început să ne povestească despre momentele în care a luptat în Al Doilea Război Mondial contra japonezilor și nu numai. Cu fiecare minut care trecea, eram din ce în ce mai captivată de ceea ce spunea. Ne-a mărturisit că a ținut un jurnal, ce reprezenta pentru el speranța că se va întoarce acasă la familie, că a trebuit să-și vadă fratele murind chiar sub ochii lui fără a putea face nimic, că a trăit momente teribile de spaimă pe care nu le va uita niciodată. La final, nu mi venea să cred ce om am descoperit: o persoană care știa ce e durerea, dar care avea puterea să zâmbescă atunci când vorbea despre copiii lui și despre experiențele pe care le-a trăit alături de aceștia în ciuda ororii care îi marcaseră tinerețea. Da, era un om desprins parcă din filmele americane sau din romanele cu supraviețuitori.

SISTEMUL EDUCAȚIONAL ÎN SUA. PROBABIL MULȚI VĂ ÎNTREBAȚI DACĂ E MAI BUN, MAI EFICIENT. DIN PUNCTUL MEU DE VEDERE, ESTE DISCUTABIL. LA CURSURI TOTUL SE DESFĂȘURĂ PE BAZĂ DE PROIECTE, PE CARE LE REALIZAI CU AJUTORUL INTER-

foto: Alexia Grădinaru

Alexia Grădinaru
este elevă în clasa
a IX-a, mate-info, la
Colegiul Național
Iași.

Când matematica îți pune la picioare lumea:

Thailanda

› Veronica Rotaru

foto: Veronica Rotaru

Experiența mea în Thailanda a fost una deosebită din toate punctele de vedere. S-o iau cu începutul: drumul, deși unul foaaaarte lung (vreo 36 de ore), a fost plăcut datorită faptului că am plecat cu toții de acasă, că nu concursul în sine este miza, ci experiența pe care o vom trăi alături de alți pasionați de matematică, într-o țară exotică, despre care nu știam foarte multe lucruri. Așa că nu au lipsit glumele, voia bună, bucuria de a trăi împreună o nouă aventură. Apoi, încă de când am ajuns la hotelul unde urma să fim cazați în vederea concursului, am fost întâmpinați cu sunet de tobe, în ritmuri specific thailandeze, cu dansuri și elefânței de pluș având logo-ul concursului. Așadar, gazdele ne-au cucerit din prima clipă. Fiind deja târziu, am decis că odihna e mai importantă decât orice și am lăsat pe a doua zi desoperirea lumii în care abia ajunsesem.

Și așa a început aventura. Primele două zile au fost pentru acomodare, atât cu fusul orar, cât și cu atmosfera competiției. Acomodarea asta a însemnat de fapt o mulțime de activități și nenumărate plimbări. Am avut de pregătit o expoziție de fotografie prin care să facem cunoscut tuturor celor de acolo lașul și România. Aveam cu noi toate cele necesare, luate de acasă și ne-a ieșit ceva extraordinar. Am fost apreciați și, la rândul nostru, am admirat expozițiile celorlalte 29 de țări participante și am primit informații care de care mai interesante.

După prânz, a urmat festivitatea de deschidere pentru care îmi este greu să găsesc superlative. Chiar dacă și cu un an înainte festivitatea din China (a aceluiași concurs) m-a impresionat, cea din Thailanda m-a lăsat fără cuvinte prin grandoare și culoare. Totul a fost neașteptat și plin de entuziasm, într-o multitudine de tonalități și cu nenumărate surprize. Seara s-a încheiat cu o petrecere de bun venit și cina festivă.

URMĂTOAREA ZI, CEA DINAINTEA CONCURSULUI, A FOST DEDICATĂ UNOR ACTIVITĂȚI CULTURALE DE HAND-MADE ȘI UNEI COMPETIȚII DE PUZZLE CHALLENGE. ASIATICII SUNT ÎNNEBUNIȚI DUPĂ ASTFEL DE JOCURI CARE ANTRENEAZĂ AGERIMEA MINȚII ȘI NE-AU TRANSMIS RAPID ȘI NOUĂ MICROBUL.

A sosit ziua concursului, plină de emoțiile inevitabile. Întâi a avut loc proba individuală, apoi – după masa de prânz – concursul pe echipe. Ca și anul trecut, numărul mare de participanți și imensitatea sălilor de concurs m-au impresionat și mi-au dat ceva emoții în plus. Toate acestea doar până a început proba propriu-zisă. Apoi, m-am concentrat doar pe ceea ce aveam de făcut, concursul fiind și unul contracronometru. E un avantaj să știi să-ți gestionezi timpul cum trebuie. Am fost mulțumită de ceea ce am făcut, însă n-a fost timp prea mult să dis-

cutăm între noi, că a urmat ce-a de-a doua probă, cea pe echipe.

Ziua de după concurs a fost dedicată în întregime plimbărilor. Am vizitat Grădina Zoologică din Chiang Mai care se întinde pe 81 ha și în care am admirat urși panda și koala în mediul lor natural, iar apoi Royal Rajapruek Park, o imensă grădină care servește și ca centru de cercetare în domeniul agriculturii și în care am putut vedea exemplare de arbori și plante rare.

Seara a fost dedicată prezentării unui moment artistic de către fiecare dintre țările participante. E așa numita seara culturală, pe care am așteptat-o cu toții și pentru faptul că, tot acum s-a făcut schimb de suveniruri între participanți.

Cea de-a șasea zi a început cu festivitatea de premiere care este și festivitate de închidere a concursului și care a fost una pe măsura așteptărilor: plină de emoție, de cântec, de culoare... Seara am încheiat-o, bineînțeles, cu petrecere.

Nu eram triști pentru că nu urma să plecăm acasă a doua zi ca marea majoritate a celorlalți, căci urma să avem încă patru zile de excursii pentru a vedea încă multe obiective interesante din nordul Thailandeii.

Un loc interesant a fost **peștera Chiang Dao**, iluminată electric și în care numeroase formațiuni spectaculoase purtau nume. Inedit era și faptul că dintr-un anumit loc al ei se vedea cerul și anual, regele Thailandeii vine aici cu astrologii regali pentru a descifra alături de ei cum va fi perioada care urmează.

Am văzut apoi o stație de cercetare agricolă regală și **templul Wat Tha Ton**, o bijuterie de templu, situat pe un deal, construit pe 9 nivele, simbolizând cele 9 ceruri, iar în templu erau statui ale lui Budha din toate colțurile lumii. Scara interioară era sub formă de corp de dragon, prin care urcai câteva nivele în spirală pentru a ajunge în vârful lui, de unde am avut o priveliște incredibil de frumoasă asupra graniței cu Burma (actualul Laos) și cu Myanmar.

Black House, o altă atracție de pe traseu, s-a dovedit a fi un muzeu de artă contemporană care adăpostea lucrări din oase și piele de animale, crani, picturi abstracte și chiar un submarin terestru. Totul foarte bizar, dar interesant.

Următoarea destinație – **triburile: Hill tribes village. Long Neck, satul gâturilor lungi**, ne-a înfățișat un sat în care fiecare căsuță era în același timp spațiu de locuit,

muzeu, atelier meșteșugăresc, magazin. Din mâinile gâturilor lungi se nasc țesături și bijuterii cu care turiștii se pot împodobi în schimbul a doar câțiva bănuți, oferind astfel singura sursă de venit a acestor oameni. Se spune că femeile își deformau gâturile ca să devină neatractive pentru inamici și astfel să scape de sclavie. Fugiți din învecinata Burmă, acești etnici Kayan au primit statut de refugiați politic și o bucată de pământ pe care să trăiască. Nu au nici cetățenie thailandeză și nici drept de muncă.

A urmat apoi **Golden Triangle** care delimitează de fapt una dintre cele mai mari zone producătoare de opiu din întreaga Asie, zonă întinsă între Laos, Myanmar și Thailanda. Deși producția de opium a fost declarată ilegală în Thailanda încă din 1959, traficantii au continuat să prospere în această regiune; însă datorită intervenției regalității din ultimii ani, opiumul a rămas expus doar în muzee. Dincolo de atracția opiumului, am văzut aici peisaje minunate și temple străvechi. Golden Triangle delimitează deci granițele între Laos, Myanmar și Thailanda, fiind locul unde Râul Mekong se întâlnește cu Râul Ruak. Tot aici se află **Muzeul Opiului** și **templul Wat Chedi Luang**, cel mai important din zonă, construit în secolul al XIII-lea. Templul a avut inițial 90 m înălțime, însă a rămas doar la 60, după ce a fost secționat în urma unui cutremur din anul 1545. Aici a fost păstrat celebrul Budha de Smarald care acum se poate vedea la Marele Palat din Bangkok, iar în locul lui a fost pus un Budha de jad negru.

→

foto: Veronica Rotaru

foto: Veronica Rotaru

Deși totul era nou și cu totul captivant, de departe cel mai impresionant a fost **White Temple**, prin neobișnuitul lui. Așa cum îi spune și numele, este complet alb, la construcție și decorare fiind folosită sticlă albă, reprezentând puritatea sufletului lui Budha, într-un stil arhitectural budhist și hindus, iar construcția lui continuă și azi. În jurul templului este reprezentat ladul, cu tot felul de balauri și oameni care se chinuie să iasă de acolo ca să ajungă în Rai - acesta fiind reprezentat chiar de Templul Alb. O idee interesantă și sugestiv realizată. Nu este permisă fotografierea în interior, însă am fotografiat din plin exteriorul.

PE DINAFARĂ ALBE, PE INTERIOR AURII, ZIDURILE CLĂDIRII CENTRALE ÎNFĂȚIȘEAZĂ SCENE DIN VIAȚA LUI BUDHA, DAR ȘI PERSONAJE DIN FILME DE ACȚIUNE CA PREDATOR, BATMAN SAU MATRIX. NU AM ÎNȚELES ÎMPLETIREA CELOR DOUĂ, ÎNSĂ CHIAR ȘI ACEASTĂ SIMBOLISTICĂ GREU DE PRICEPŪT M-A FASCINAT.

Ultimul obiectiv a fost **Wat Phrathat Doi Suthep**, un templu cu o legendă foarte interesantă, situat într-un vârf de munte. Se spune că un călugăr a visat într-o noapte că va descoperi niște relicve sfinte. S-a trezit și, plin de speranță, a pornit la drum. În satul Pang Cha a găsit un os din umărul lui Budha. Bucuros, omul a mers cu relicva la rege, însă acesta văzând un os ca oricare altul, a gonit călugărul de la curtea lui. Între timp, regele din Lana, care domnea peste Chiang Rai, a vrut să testeze sfințenia oaselor și le-a legat de spinarea unui elefant alb pe care l-a eliberat în junglă. Se spune că elefantul a alergat pur și simplu până în vârful muntelui Doi Suthep, iar acolo și-a dat sufletul. Regele a fost convins că e vorba de rămășițele lui Budha și a ridicat cel mai frumos templu din regatul Lana. Până la templu am urcat 309 trepte ornate cu șarpele sacru Naga, iar acoperișul este realizat din 6 kg de aur pur care tronează deasupra orașului la 1100 m altitudine, oferind o panoramă irezistibilă.

Nu știu ce aș putea să spun în încheiere și care să nu sune clișeic, dar adevărul este că medalia de bronz obținută (la diferență de doar 5 puncte de cea de argint) și locurile inedite pe care le-am vizitat fac din Thailanda o amintire minunată și neprețuită.

Stockholm

În mulți pași și puține cuvinte

› Anamaria Blănuș

Poți merge în Stockholm pentru zecile de muzee, pentru arta scandinavă surprinsă chiar și în simplele magazine de mobilier, pentru stațiile de metrou transformate în adevărate galerii sau, simplu, pentru natură. Pentru mine, călătoria în Stockholm a fost, fără doar și poate, cea a parcurilor imense, a podurilor peste apă și a muzeelor-grădini în aer liber. Să ai în jurul tău atât de multă natură, culori nesfârșite într-o toamnă scandinavă, parcă e păcat să te plimbi pe culoarele unor muzee.

Chiar înainte să aterizezi, Stockholmul îți spune într-o singură imagine ce te așteaptă: multă pădure și foarte multă culoare, dacă vei călători toamna. Drept să spun, dacă ar fi să recomand cuiva să vadă Stockholmul, ar fi toamna, în ciuda norilor care acoperă orașul zilnic și a luminii scăzute.

Dacă vorbim de natură și de specificul scandinav, niciun călător nu ar trebui să rateze Skansen, un muzeu în aer liber, un fel de muzeu al satului întregit de o grădină zoologică. De la meșteșugari la produse abia scoase din cuptor cărora chiar nu poți să le rezști oricât de mult ai fi mâncat înainte, până la fauna specific scandinavă. Renii și elanii sunt, cu siguranță, vedetele aici, alături de bufnițe care, cu greu, privesc spre obiectiv sau de urși, lupi și tot atâtea alte animale care au un spațiu imens în care să locuiască.

Înainte de a ajunge la Skansen, nu ar trebui să ratezi faimosul muzeu Vasa pentru a cărui poveste merită să vă desprindeți din natură. Muzeul este, de fapt, o imensă corabie, găsită după 300 de ani de la scufundare. În jurul ei s-a creat un adevărat muzeu, de unde aflu în detalii surprinzătoare viața de pe vas, ustensile sau profilul marinarilor.

Rămânând în cercul muzeelor și dacă sunteți pasionați de fotografie, puteți vizita muzeul Fotografiska, cu expoziții de fotografie contemporană. Dacă vreți o experiență interactivă, opriți-vă la Muzeul de Știință și Tehnică. De la expozițiile de invenții, puteți încerca să pictați cu ochii, să mișcați o bilă doar prin concentrare sau să faceți tot felul de exerciții de logică. Dacă mai aveți timp, nu ratați muzeul ABBA sau Muzeul Nobel și nici să vizitați într-un tur privat primăria orașului, unde vă veți plimba prin sălile în care se țin recepțiile de după decernarea premiilor Nobel.

O experiență interesantă este cea a Icebarului, pentru cei rezistenți la temperaturi sub 0°. Ce-i drept, nu poți sta mai mult de jumătate de oră, însă experiența de a fi înconjurat doar de gheață, de a sta la o masa de gheață cu pahare pe care le poți ține în mână doar cu mânuși, merită sacrificiul. Mai mult, odată ce ai ieșit de aici, aerul rece scandinav îți se pare chiar plăcut.

STOCKHOLM-UL RĂMÂNE ÎNSĂ, PENTRU MINE, ORAȘUL CELOR 14 INSULE LEGATE PRIN ZECI DE PODURI, AL LOCALURILOR TRADIȚIONALE PE MALUL APEI UNDE POȚI MÂNCĂ DULCIURI TRADIȚIONALE SAU CÂRNE DE REN SAU ELAN, ORAȘUL CHIFTELUTELOR CELEBRE (FANII IKEA ȘTIU SIGUR CĂ NU LE VOR RATA), AL CAFELEI ȘI PATISERIEI TRADIȚIONALE.

După ce vizitezi unul dintre orașele nordice, cu siguranță te imaginezi și mai la nord, planificând într-un viitor apropiat o călătorie în Islanda sau pe fiordurile Norvegiei. Să fie natură, tot mai multă natură și mult mers pe jos.

foto: Anamaria Blănuș

Anamaria

Blănuș este absolventă a Colegiului Național „Petru Rareș” Suceava, a absolvit Facultatea de Litere, UAIC, este doctor în filologie. După facultate a avut nota 10 la Examenul de Titularizare, obținând un post de profesor într-o localitate marginală a județului Suceava. În prezent, locuiește în București, unde lucrează într-o companie multinațională.

ARTES

Freak show. Exercițiu de vertij

} Ioana Tătărușanu

Ediția *Festivalului Internațional de Teatru pentru Publicul Tânăr* din acest an a avut drept temă „Nelineștile prezentului”, omniprezentă prin profunzimea și caracterul ei universal, prin paradoxul social subînțeles și, poate cel mai important, prin viziunea retrospectivă propusă, în ciuda actualității. Așadar, nelineștile prezentului vorbesc, ancorate într-un imediat pregnant, despre angoasa noastră a tuturor, despre scepticismul viitorului, despre suferință, umanitate și oscilarea permanentă a omului între „a fi” și „a nu fi” - definit de această paradigmă a nelineștii. Arta devine, prin urmare, o experiență a prezentului, o vibrantă incursiune către originea anxietăților, a panicii, a războaielor, a violenței, a singurătății.

Spectacolul *Freak show*, în regia și interpretarea lui Florin Piersic Jr., mi s-a părut o esențializare, o concentrare a tuturor acestor mostre ale dezumanizării, într-un singur act artistic care, cred eu, amintește de acea estetizare a urâtului, transformând spaimele contemporane într-un umor trist, înțelegând tinerețea ca pe o stare de spirit

și umanitatea ca pe un haos al unei evoluții premature, accelerate, pentru care omul (paradoxal obiectul și subiectul schimbării) nu este de multe ori pregătit.

ARTA COMICĂ A LUI FLORIN PIERSIC JR. GRAVITEAZĂ ÎN JURUL A TREISPREZECE PERSONAJE, TIPOLOGII TOTAL DIFERITE, DIN MEDII SOCIALE DIVERSE ȘI DEFINITE ÎN CIRCUMSTANȚE SURPRINZĂTOARE, TOATE REUNITE, APARENT, SUB IDENTITATEA UNUI SINGUR OM. MILIARDAR DE CARTON. MUNCITOR PE ȘANTIER. BANCHER. PENSIONAR. PRODUCĂTOR DE FILM. PROFESOR. HOMELESS.

Personal, amintirea mea leagă invariabil de acest spectacol personajul omului care vede o lumină roșie, „ca de bordel”, spune el, și visează că într-o zi va ajunge acolo, va urca la mansardă, la femeia care îl va lăsa să o privească. Și atunci, nu vor mai fi câini vagabonzi în cartier. Sau nu îi va mai auzi el. Sau nu va mai conta.

SĂ FIE ACEASTĂ SUCCESIUNE RAPIDĂ, APROAPE DE ORDINUL AUTOMATISMULUI, AL SUBCONȘTIENTULUI, O ALUZIE LA IDEEA CĂ FIINȚA UMANĂ CONTEMPORANĂ ESTE UN VERTIJ AL TUTUROR ACESTOR STĂRI, SENTIMENTE, POSTURI ȘI CONJUNCTURI, CELE MAI MULTE DINTRE ELE, REPRIMATE?

foto: Bogdan Pîrău

Alternanța personajelor este, într-o anumită măsură, halucinantă, frapantă, tocmai prin naturalețea cu care acestea sunt intermediate de către actor, trecerile de la o individualitate la alta fiind firești, cameleonice, evolutive, contopindu-se în imaginea unui singur om. Actorul. Dinamismul piesei provine și se concretizează într-un act interior și intim al fiecărui spectator de creare a unor secvențe, contexte ipotetice, prin prisma faptului că entitățile ironizate sunt atât de fidel extrase, ca mostre vii, din contemporaneitate și din procesul ei alert de degradare etică, de dezumanizare, de negare a valorii în favoarea supremației nonvalorii (reprimată de conștiința răului), a puterii banului, a superficialității, a vulgarității, a urâtului.

Actorul Florin Piersic Jr. conferă scenei ambianța unui spațiu intim. El trece de la rol la rol, de la viață la viață, simulând indiferența, inconștiența acestor oscilări. Asist, poate, la căutarea acerbă și fără finalitate, a unor identități oricând posibile ale fiecăruia dintre noi.

Freak show se bazează pe un text dens, cu fraze a căror tăioasă incizie în realitate provine dintr-o privire atentă, minuțioasă, asupra fiecărui tip uman; cuvintele sunt vii, necenzurate, provenite parcă din halucinațiile succesive ale actorului sau ale spectatorului. Flash-uri pregnante născute de om. De oricare om. Stările sufletești sunt, de asemenea, oscilante, trecând de la încântarea și amuzamentul provocate de pensionarul care își cumpără un pitic de grădină cu pipă ca să și-l pună pe balcon și să se uite la el, la tendința introspecției provocate de asocierea dintre un loc sfânt și parcare a unui supermarket, în viziunea debordant de sinceră a unui om al străzii.

Dincolo de tema propusă de spectacol, mă gândesc că, poate, magia acestui act artistic este tocmai procesul prin care chiar actorul se redefinește, printr-un ritual necesar, fiind mereu altul și altul, în speranța surdă că doar el știe, sau e pe cale să afle, cine este cu adevărat...

Green Man 2016

Cum să prinzi curcubeul într-o halbă

„Vreau să intru la o facultate bună, pacea mondială și niște șuncă” scrie pe unul dintre bilețelele agățate de green man-ul care stă pe butoaie cu o halbă de bere în mână în timp ce oamenii se plimbă printre picioarele lui, agățându-și dorințele de ele.

› Anca Șcheul

Eo tradiție păgână, îmi spusese o doamnă de la workshop-ul de cocktail-uri în timp ce soțul ei combina vodka infuzată cu lavandă cu sucul de mere pădurețe conform instrucțiunilor, „o păstrează și biserica la care merg, este un simbol al renașterii. În ultima seară îi vor da foc și va fi un spectacol de artificii superb.” Au trecut două zile de când i-am învățat pe cei doi să spună „noroc” în română înainte de degustarea cocktail-urilor. Am fost un animal exotic acolo, eu, o fetișcană de optsprezece ani călătorind împreună cu mama mea 3000 de kilometri pentru a-mi vedea formația preferată la un festival nu foarte bine cunoscut în afara Marii Britanii.

Am ajuns în Brecon Beacons, rezervația care găzduiește festivalul, după două zile de schimbat bus-uri, avioane și trenuri și am început să instalăm cortul nostru micuț și verde între „construcțiile” grandioase cu „terase”, fotolii gonflabile, steaguri, grătare și luminițe ale celorlalți. În timp ce înflegeam cuiele în pământ, am auzit o chitară acompaniată de armoniile unor fete care se plimbau prin

zona de camping făcând „publicitate” workshop-urilor pe care urmau să le susțină – improvizație, songwriting și comunicare + conflict.

NONCONFORMISM ȘI VOIE BUNĂ, CÂNTECE ȘI PLIANTELE ÎMPROVIZATE (NIȘTE BUCĂȚI RUPTE DE HÂRTIE PE CARE ERAU SCRISE ÎN CREIOANE COLORATE ORELE LA CARE VOR AVEA LOC ATELIERELE), ATMOSFERA FESTIVALULUI ÎNCEPE SĂ SE CONTUREZE.

Chiar dinaintea deschiderii propriu-zise, am învățat să construiesc o cameră cu lungă expunere din materiale reciclabile, am încercat diferite cocktail-uri (gratuite!), am realizat pentru prima oară cut-out poetry, am compus un cântec despre munți cu un grup de oameni simpatici și talentați, am învățat să gestionez conflicte, am combinat evenimente cruciale din viața unor persoane necunoscute pentru a crea o poveste nouă, am „dansat pentru

cina mea”, degustând mâncarea echipelor de copii și votând-o pe cea care a gătit mai bine (sau pe cea care avea mai puține voturi, pentru a aduce echipele la egalitate), am vizionat cel mai mic concert din lume, folk in a box, unde am avut norocul să dau peste Izzy Rabey, a cărei voce nu o pot asemăna decât cu caramelul și, cel mai important lucru, am întâlnit o mulțime de oameni frumoși.

BABY'S IN THE CRADLE, PAPA'S GONE TO TOWN, SISTER'S IN THE LIVING ROOM FLOATING ALL AROUND, NOI SUNTEM ÎN JURUL FOCULUI ÎNCERCÂND SĂ ȚINEM PASUL CU MIȘCĂRILE, ÎN TIMP CĂ BOB CÂNTĂ – UNUL DINTRE ACELE MOMENTE ÎN CARE TRAGI CU OCHIUL ÎN STÂNGA ȘI ÎN DREAPTA ȘI VEZI CELE MAI MARI ȘI MAI CALDE ZÂMBETE.

Pe Bob l-am cunoscut la cursul de confecționare a camerelor cu lungă expunere, ajutându-ne reciproc să găurim carcasa prin care trebuie să intre lumina. Un trompetist de jazz scoțian, ajuns un fel de legendă în zona noastră de campare, având la el o chitară, multă curiozitate și subiecte de discuție de la fizică la poezie. El ne-a făcut cunoștință cu vecinii lui, alături de care ne-am adunat în jurul unui foc de tabără cu o sticlă de vin și o chitară. O noapte animată în mare parte de combinația de blues și folk pe care o abordează Bob, în care au fost mixate povești despre România, discuții despre Robert Buns, câteva melodii în română, poze cu pisici și căței și Pietrele Doamnei, o noapte în care mi-am redescoperit într-o oarecare măsură, încurajată de cei din jurul meu, vocația pentru muzică.

Ziua următoare a debutat cu o ceremonie a druzilor care marca începerea oficială a festivalului. Bineînțeles că am ratat-o, aflând de ea abia la prânz. Am vizitat un orașel din apropiere de unde, întrucât nu poți să cunoști cu adevărat o țară fără să îi citești poezia, mi-am cumpărat o antologie de poezie gazeză din secolul XX. La întoarcere,

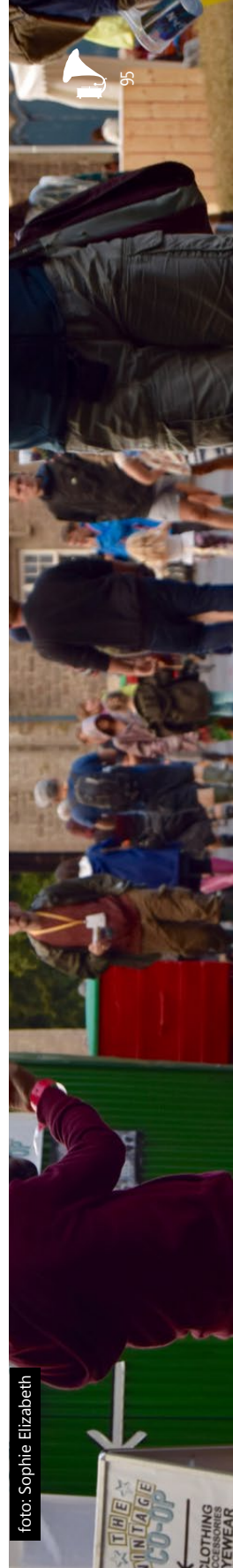
am găsit sute, poate chiar mii de oameni noi, fețele familiare fiind mai greu de descoperit prin mulțime (și cortul nostru mic și verde fiind tot mai greu de reperat). Totuși, am avut norocul să dau peste „cunoscuți” (adică unul dintre prietenii pe care mi-i făcusem cu o zi înainte și gașca lui, care m-a primit cu multă căldură), explorând zonele nou deschise cu ei și bucurându-mă din plin de instalațiile de artă și de câteva concerte.

Acum green man-ul prinde curcubeie în halba lui, în timp ce eu trag cu ochiul la dorințele celorlalți. Încerc să decid cu ce concert să îmi închei seara. Hotărâsc să merg la Far Out, unde dau peste o formație care reușește cu ușurință să se strecoare printre preferatele mele – Suuns – muzică minimalistă, cu niște tonuri mai întunecate pe alocuri, cu niște tușe memorabile. După ei urmează Floating Points, care mixează elemente de jazz cu electro, o formație impresionantă atât prin tehnică, cât și prin atmosfera pe care o creează. Jocurile de lumini și energia publicului, combinate cu muzica de foarte bună calitate mă fac să mă îndrăgostesc de această scenă.

NEPUTÂND SĂ ALEG ÎNTRE JAMES BLAKE ȘI LUSH, MERG LA CHAI WALLHAS, UN CORT INDEPENDENT, UNDE SE DANSEAZĂ MAI MEREU ȘI UNDE PRIND VREO DOUĂ ORE DE SHELANNIGGS – O MUZICĂ AMINTIND DE O PETRECERE DINTR-UN FILM CU PIRAȚI, AVÂND ȘI NIȘTE INFLUENȚE BALCANICE. ȚOPĂIT, RĂSETE, VIORI, ÎNVÂRTIT BRAȚ LA BRAȚ, UN TIP ÎNALT CARE ADUCEA PUȚIN CU SERJ TANKIAN, PURTÂND UN JOBEN ȘI O EȘARFĂ CU CARE FĂCEA VALURI ROZ, CU ȘCLIPICI, DEASUPRA CAPETELOR NOASTRE. CONCERTUL SE TERMINĂ CU O VERSIUNE „GYPSY” A MELODIEI KILLING IN THE NAME OF CU PUMNI CARE ÎMPUNG AERUL ȘI ZECI, POATE CHIAR SUTE DE VOCI CARE FREDONEAZĂ VERSURILE.

„Voi cânta câteva melodii în rolul meu și câteva în rolul lui Elton John” spune H. Hawkline înainte de a se așeza la pian. Pe el îl știam mai bine drept chitarist al lui Cate Le Bon (una dintre artistele de care mă îndrăgostisem nebunește cu vreo două luni înainte, după ce i-am ascultat ultimul album – *Crab Day*), așa că am hotărât să merg să îl văd când, din întâmplare, am observat că va fi unul dintre artiștii care vor cânta la Cinedrom în timpul

foto: Sophie Elizabeth

sau însoțit de proiecțiile unor artiști galezi - Ewan Jones Morris și Casey Raymond. Abia acum, pusă față în față cu muzica lui, observ cu adevărat modul în care instrumentalul vibrant al melodiilor sale contrastează cu vocea „răcoroasă” și detașată. Un concert intim cu proiecții psihedelice, în timpul căruia pot să mă relaxez, trăgând adesea cu ochiul la Cate Le Bon, care se așezase lângă mine la început.

Bineînțeles că, după acest moment, mă îndrept spre scena mare – una dintre puținele scene neacoperite, unde urmează să concerteze chiar dânsa. Începe să plouă. Cate Le Bon reușește totuși să țină o mulțime de oameni la concert prin energia ei care combină spectaculosul cu un soi de degajare și prin modul în care reușește în mod paradoxal să facă cea mai bine încheată muzică dezordonată.

E ULTIMA ZI ȘI STAU LÂNGĂ BARIERĂ DE LA AMIAZĂ. NU POT „RISCA” SĂ PIERD LOCUL DIN FAȚĂ CHIAR LA CONCERTUL PENTRU CARE AM CĂLĂTORIT PÂNĂ ÎN ȚARA GALILOR.

La un moment dat, prezentatorul anunță că va urma „viitoarea noastră formație preferată”. Privesc această alegere de cuvinte cu un anumit scepticism – până la urmă, în muzică este vorba de subiectivitate. Totuși,

foto: Sophie Elizabeth

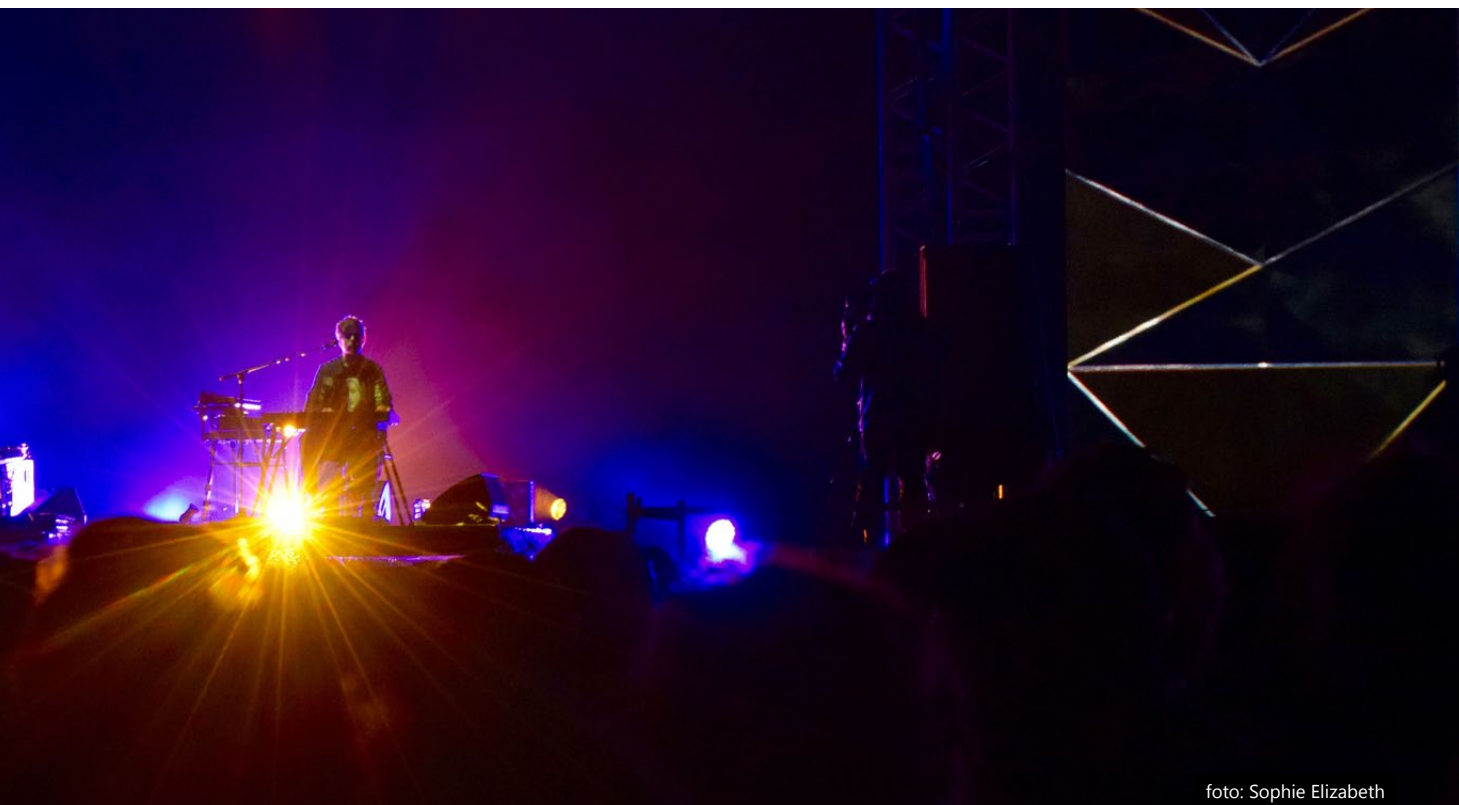

foto: Sophie Elizabeth

odată ce formația Songhoy Blues începe să concerteze, înțeleg motivația prezentatorului. Cu o bucurie extremă și o muzică de cel mai înalt calibru, scot la iveală cele mai ciudate mișcări de dans din fiecare – un spectacol pe care mă bucur că nu l-am ratat.

În sfârșit, e timpul pentru formație pentru care am venit la acest festival – bestia cu patru capete (cum a fost numită într-un articol acum câțiva ani) – Warpaint. După atât de multe formații excepționale, am oarecare rețineri în legătură cu acest concert, îmi este frică să nu fiu dezamăgită. Stau cu sufletul la gură în timp ce fetele urcă pe scenă și își verifică instrumentele.

O ZI DE STAT ÎN PICIOARE ÎN CARE AM ANTICIPAT ACEST MOMENT ÎȘI SPUNE CUVÂNTUL ȘI NU ȘTIU CUM AR TREBUI SĂ REACȚIONEZ.

Sunt ușor captivată de atmosfera onirică îmbinată cu ritmurile dansante, de feminitatea pe care o emană, de modul intuitiv în care se construiește muzica, de chi-

mia aproape palpabilă dintre cele patru și de selecția impecabilă de melodii pentru care au optat. Concertul depășește orice așteptare, lăsându-mă stoarsă de energie. Mai umblu din inerție prin toate zonele festivalului & aștept. „În ultima seară îi vor da foc și va fi un spectacol de artificii superb.”

O operă de artă care își are ca scop autodistrugerea, care se construiește până în ultimul moment. Din secunda în care un artist i-a făcut design-ul și o echipă a început să monteze scheletele „butoaielor” pe care urma să stea acest green-man până când ultima persoană și-a scris dorințele pe unul dintre bilețelele agățate de picioarele lui, a fost șlefuit de sute de persoane, ajungând până la urmă să fie devorat de scânteii colorate și de flăcări aducând zâmbete nostalgice pe fețele oboseale ale tuturor „artiștilor prin mâinile cărora a trecut”. A doua zi dimineață ne vom strânge corturile și vom pleca spre casă. În seara asta privim împreună artificiile printre care zboară fragmente din dorințele noastre.

Văduva veselă (ONRI)

Un cabaret politic

A posteriori întrebarea este: mi-au fost îndeplinite sau înșelate așteptările? Răspunsul e la fel de pestriț ca spectacolul în sine.

› Mădălina Tvardochlib

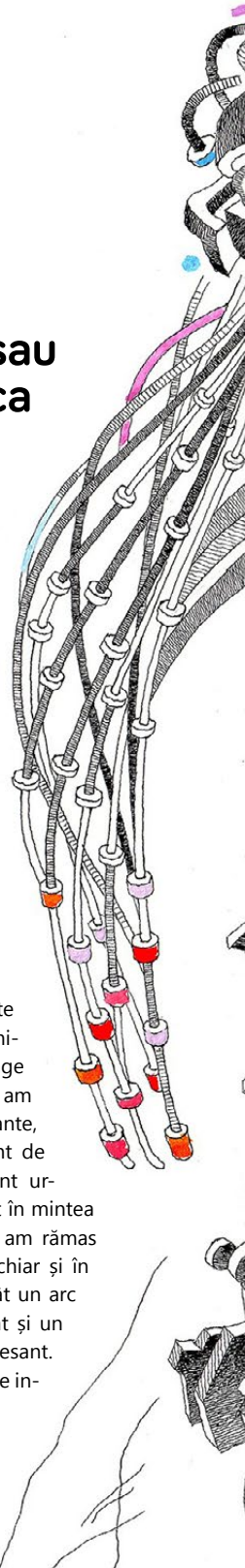
Am așteptat cu nerăbdare să văd *Văduva veselă*, care căpătase conturul unui amplu eveniment cultural în mintea mea. Dat fiind faptul că popularitatea spectacolului și a operei ieșene obligă la o achiziție conștiințios planificată a biletelor, orice încercare de a păstra puritatea orizontului de așteptare în intervalul dintre acest moment și spectacol devine o muncă în sine. O lună întreagă m-am eschivat cu succes de la lectura sumedeniei de recenzii, însă unele păreri laudative din „gura târgului” mi-au parvenit. Astfel „pregătită”, cele patru ore de spectacol nu mă speriau, căci mi se spusese în repetate rânduri că timpul va trece pe nesimțite. De altfel, așteptările îmi erau deja determinate de experiența anterioară a *Troienelelor* lui Andrei Șerban, o desfătare de care m-am înfruptat în vizionări multiple. A posteriori întrebarea este: mi-au fost îndeplinite sau înșelate așteptările? Răspunsul e la fel de pestriț ca spectacolul în sine.

grafică de Ilie Krasovschi

Văduva veselă se impune ca un spectacol care forțează și a fost forțat. Forțează limitele reprezentării și ale genului, fiind un melanj inclasabil între teatru și operetă, și este la rândul său forțat prin viziunea care se dorea impușă textului.

PÂNĂ LA URMĂ, AM PUTEA SĂ CONCENTRĂM APROAPE ORICE REPROȘ ÎN FAPTUL CĂ TEXTUL E PREA ANGAJAT POLITIC, ÎNCERCÂND CU ORICE PRILEJ SĂ FACĂ UN COMENTARIU PERTINENT ORICĂRUI ASPECT MARGINAL AL VIEȚII PUBLICE ROMÂNEȘTI.

Or, o asemenea abundență de informații poate fi cu greu gestionată și mai ales dificil transmisibilă, iar pretenția de satiră mușcătoare ajunge să se piardă în acest superflu. Desigur că nu am putea spune că temele alese nu erau relevante, doar că niciuna dintre ele nu a fost suficient de bine desfășurată sau suficient de consecvent urmărită pentru a se putea coagula cu adevărat în mintea spectatorilor. Astfel, din cauza dispersiei, nu am rămas decât cu umbrele pale ale ideilor propuse, chiar și în pofida monologului final care se voia a fi atât un arc care să unifice plenitudinea spectacolului, cât și un moment de respiro după un tur de forță interesant. Acest monolog nu era decât una dintre soluțiile in-

genioase încercate pentru a aduce unitate în diversitate care, din nefericire, nu s-au dovedit a fi suficiente.

Există și merite importante ce nu pot fi negate *Văduvei vesele*. Oricât de întortocheate ar fi fost căile reprezentării conținutului ideatic, a fost încântătoare - mai ales în primul act - și înviorătoare vizionarea unui spectacol ancorat în prezentul românesc.

ANDREI ȘERBAN ARE DESIGUR DREPTATĂ SĂ MILITEZE PENTRU ARTA ANGAJATĂ SOCIAL, NECESARĂ ACTUALMENTE. CEL MAI MARE MERIT REVINE, PE DE ALTĂ PARTE, ARTIȘTILOR CARE ȘI-AU FORȚAT PROPRIILE LIMITE, TRANSGRESÂND GRANIȚA TEATRULUI SAU A OPEREI, PENTRU A SE RIDICA LA ÎNĂLȚIMEA ROLULUI PROPUS DE REGIZOR.

Chiar și un spectator neîntitiat percepe dificultățile tehnice pe care le presupune un asemenea spectacol, bunăoară observând că textul este redat în nu mai puțin de patru limbi sau privind coreografia diversă. Un alt aspect laudabil este încercarea reînnoită de a testa limitele artei într-un moment în care cu greu mai găsim ceva indicibil în spațiul public. Andrei Șerban și a sa *Văduvă veselă* testează așadar limitele receptivității și liberalismului publicului - un exercițiu mereu bine venit pentru a ne scoate din pasivitatea caldută.

În ciuda unor aspecte problematice ale realizării celei de-a treia montări a *Văduvei vesele*, recomand vizionarea acestuia în primul rând ca pe un element contrastant cu repertoriul ieșean obișnuit. La aceasta se adaugă calitatea spectacolului de *entertainment* - ca un mix între comedie de moravuri, satiră politică și *stand-up comedy* - și varietatea sa care îmbină teatrul, operă și dans. Cel puțin unul dintre elemente vă va fi pe plac.

Mădălina Tvardochlib, absolventă a Colegiului Național Iași, este masterandă a Facultății de Litere, Univ. „Al.I.Cuza” Iași.

MADD

Photography & Concept: Alexandra Baban
Models: Kirsten van Antwerpen & Wouter Mense
MUAH: Dewi Korving

According to the World Health Organization, one in four people in the world will be affected by a mental or neurological disorder at some point in their life. Statistics also show us that only a fraction of these people seek treatment for their illness. Let's talk about that.

› Alexandra Baban

I grew up in Romania. Mental illness is not something many people take seriously there. Rightfully so, when there is poverty to worry about and cancer, diabetes, heart disease. Yet in recent years it wasn't cancer, nor diabetes or heart disease, but road traffic injuries and suicide that have become the first and second leading causes of death for people between 15-29 years old. 75% of these suicides occur in low and middle income countries.

IT'S SAFE TO SAY THAT THE PREVALENCE OF MENTAL ILLNESS HAS INCREASED SIGNIFICANTLY IN RECENT YEARS. STUDIES SHOW US THAT THE AVERAGE STUDENT IS REPORTING MORE ANXIETY THAN PSYCHIATRIC PATIENTS FROM 50 YEARS AGO. SURE ENOUGH, DURING MY LAST YEAR OF UNIVERSITY, I MYSELF DEVELOPED A PANIC DISORDER. ENTER: ANXIETY.

Whether it was the educational system which caused my anxiety in the first place, or the anxiety itself, or the fact that my illness impaired my creativity, or all of the above, I eventually began disliking the very thing I enrolled in university for: photography. Before long, I

started experiencing panic attacks and they got so severe, I ended up postponing my studies and I moved back home.

Few people understood what was happening to me and even fewer people tried to help me. It wasn't because they didn't care, but because it was uncomfortable, because it's taboo. People kept telling me that it was all in my head, as if to say because they couldn't see it, it wasn't real. But the fact is you could see it, if you knew where to look. Fatigue, trembling, nausea, dizziness, digestive disorders, weight loss. These were the sort of physical symptoms I experienced on a daily basis. I didn't know these could be symptoms of anxiety, or depression, or panic disorder, because I was shielded, even by my doctor, from such terms. The only way I could make sense of it all was by assuming I had a horrible physical disorder. Enter: hypochondria. It was only several years later that a doctor diagnosed me and I was able to make sense of what I had gone through.

But I was lucky. I was able to spring back into shape, graduate and fall in love with photography again, in that order, despite the fact that I myself never received any professional help. And here we are, five years later.

A woman with long brown hair and dark red lipstick has her eyes closed and a serene expression. She is wearing a dark brown necklace with three knot-like details. Her hands are clasped over her chest. Behind her is a large, circular object covered in a dense layer of small, colorful, dried flower petals in shades of pink, orange, and white. The background is dark.

MADD OR MIXED ANXIETY-DEPRESSIVE DISORDER, WHICH GIVES MY PROJECT ITS TITLE, IS A DIAGNOSTIC DEFINING PATIENTS WHO SUFFER FROM BOTH ANXIETY AND DEPRESSIVE SYMPTOMS, BUT NEITHER IS PRESENT TO THE EXTENT THAT JUSTIFIES A DIAGNOSIS IF CONSIDERED SEPARATELY.

Alas, no amount of anxiety or depression is enough to justify a diagnosis in most corners of the world. Still a taboo. This is what MADD is about.

Mental illness is not invisible, but it's this false perception that prompted me to leave the individual photos that make up MADD untitled. By doing so I hope people will attempt to interpret the images under a more personal context, rather than a predefined notion of what mental illness feels like. Each photo depicts a disorder or a symptom relating to mental illness, but what photo depicts which disorder is up to you.

Some of the photos make use of real medical paraphernalia once used to aid in the treatment of mental illness. One such article is the "mermaid" straitjacket, so called due to the way it was laced not only around the torso, but around the entire length of the body. Likewise, the jewelry Kirsten is wearing was hand-made by psychiatric patients as a form of occupational therapy and was kindly provided, along with the other articles, by Historisch Joris, a museum about the history of the Sint Joris Psychiatric Hospital in Delft, The Netherlands.

Mental illness is quickly establishing itself as the plague of our generation. It's in the numbers, but we can outnumber it. Let's talk about it.

F I L M E

EXPERIENȚĂ, MATURIZARE ȘI RITM SUFLETESC

Vozvrashchenie

› Anastasia Fuiuagă

Pelicula lui Zvyagintsev propune o poveste, fără însă a da un verdict. Privitorul este lăsat să decidă singur care este concluzia. **Întoarcerea** prezintă o acțiune de o mare simplitate, în contrast cu mesajul complex, marcat în mod sugestiv de textul biblic. Deși filmul poate fi privit din mai multe perspective, spectatorul are puterea de a alege între a rămâne la suprafața acestuia sau a „călători” alături de personaje în ceea ce înseamnă relația dintre divinitatea creștină și umanitate.

După o absență misterioasă de 12 ani, un tată se întoarce la fiii și soția sa, dorind să facă o excursie alături de copiii săi, Ivan și Andrei. Aceștia merg pe o insulă, rupându-se de ceea ce înseamnă civilizația, lumea din afară. Imaginea inițială a tatălui, stând în pat înfășurat în cearșafuri, se aseamănă izbitor cu pictura lui Mantegna, *Lamentation of Christ*. La vederea acestei priveliști, Ivan, fiul mai mic, simte nevoia de a verifica identitatea acestuia om apărut de nicăieri. Reperul ce confirmă vorbele mamei este o fotografie dintr-o carte nu întâmplător religioasă. Acest episod este urmat de momentul cinei, unde tatăl împarte vinul și puiul întregii familii. A doua zi, cei trei

pleacă în excursia pe parcursul căreia, de la început până la sfârșit, tatăl impune o autoritate aparent nejustificată, dând ordine fără a spune și de ce trebuie făcut un anumit lucru. În timp ce Andrei, fiul mai mare, ascultă cu deplină încredere comenzile tatălui, Ivan refuză să se supună, ignoranța sa fiind cea care conferă de fapt caracter tragic filmului. La prima vedere, tatăl vrea să recupereze alături de fiii săi timpul pierdut. Intrigant este faptul că el este rece și distant cu aceștia, dând chiar dovadă de violență spre sfârșit. Totodată, excursia se vrea a fi o experiență moralizatoare, de maturizare a celor doi băieți.

FIECARE ÎNCERCARE LA CARE SUNT SUPUȘI CEI DOI SEMNIFICĂ O VIRTUTE PE CARE EI O DOBÂNDESC ODATĂ CU DEPĂȘIREA ACESTEIA. COPIII ÎNVAȚĂ VALOAREA LUCRURILOR (RESPONSABILITATEA IMPUSĂ DE DEȚINEREA BANILOR) ȘI SĂ SE DESCURCE ÎN FAȚA OBSTACOLELOR (IEȘIREA DIN MLAȘTINĂ), ÎNȚELEG ATĂT EFORTUL TREGERII ÎNTR-UN ALT UNIVERS EXISTENȚIAL - REPREZENTAT DE INSULA PE CARE AJUNG – PRIN OBOSITOAREA ȘI EXASPERANTA VĂSLIRE PE PLOAIE, CÂT ȘI MĂSURA TIMPULUI PRIN ORA STRICTĂ DE ÎNTOARCERE DE LA PESCUIT IMPUSĂ DE TATĂ.

Cei doi sunt constrânși să urmeze o voce autoritară ce pare de multe ori irațională. Tatăl este chipul enigmatic al unui personaj indescifrabil. Primul semn al prezenței sale

ANDREI ZVYAGINTSEV REDĂ ÎN FILMUL SĂU RITMURILE INTERIORIZATE ALE VIEȚII OMULUI PRIN REZONANȚA SUFLETULUI CU CEEA CE ÎL ÎNCONJOARĂ PE INDIVID. SUFLETUL ESTE ASEMENEA PUNGII DE PLASTIC ȚINUTĂ DE IVAN PE DRUM ÎN AFARA GEAMULUI, CARE SE UMFLĂ PUTERNIC DIN CAUZA VÂNTULUI. FĂRĂ FRUMUȘETE, SUFLETUL DEVINE MORT, GOL PREGUM PUNGA DE PLASTIC ARUNCATĂ PE O ȘOSEA INERTĂ.

foto via movpins.com | Courtesy of Ren Film

este mașina și interesant este faptul că, după ce moare, tot ceea ce le rămâne băieților ca amintire, dincolo de experiența propriu-zisă, este aceeași mașină. El induce celor doi fii ai săi dorința de călătorie, însă pe parcurs, în timp ce Andrei este acaparat în totalitate de aventura trăită, pentru Ivan aceasta devine fără sens și chinuitoare. Rebeliunea fiului mai mic provine tocmai din faptul că nu știe de unde s-a întors tatăl, de ce a venit, de ce i-a luat în excursie sau cât va sta. Tatăl moare exact în momentul în care cei trei urmau să se întoarcă acasă. Este adevărat că, dacă Ivan nu s-ar fi urcat în turnul de pe insulă și nu ar fi amenințat că sare, tatăl nu ar fi murit în încercarea de a-l salva, însă, ca spectator, nu poți arunca vina pe umerii băiatului, întregul incident nefiind intenționat pus la cale de către el. Turnul este un element ce confirmă pe de o parte prezența personajelor într-o cu totul altă dimensiune existențială decât cea de acasă, dar este, în același timp, și generator de frică. Un alt aspect neobișnuit este acela că poziția în care tatăl cade din turn este aproximativ aceeași cu cea în care dormea la începutul filmului. După moartea lui, copiii au de parcurs drumul singuri, reîntoarcerea în lumea familiară nemaifiind impregnată de autoritatea adultului. Există, de asemenea, un anumit ritual de despărțire între cei doi băieți și tatăl lor – prăbușire, târâre, plutire, scufundare - ce trădează până la urmă afecțiunea lui Ivan față de părintele său. Din punct de vedere simbolic, tatăl poate fi privit ca Mesia, în timp ce Ivan și Andrei semnifică umanitatea, înfățișând

atât credința deplină cât și negarea poruncii divine. Tatăl nu le explică fiilor săi de ce trebuie să facă un anumit lucru, lăsând ascunse atât intențiile pe termen lung cât și datele trecutului lui.

ÎN CHEIE RELIGIOASĂ, SE POATE SPUNE ASTFEL CĂ FILMUL CONCENTREAZĂ CEEA CE PRESUPUNE SUPUNEREA ÎN FAȚA UNEI ENTITĂȚI NECUNOSCUTE OMULUI, DUMNEZEU. SCUFUNDAREA BĂRCII ÎN CARE SE AFLĂ TRUPUL TATĂLUI POATE REPREZENTA ÎNĂLȚAREA LA CER A LUI IISUS.

O scenă care însă mi-a rămas străină este aceea în care tatăl dezgropă un aparat de radio, punându-l în barcă, dar pe care băieții nu îl descoperă niciodată.

Cadrele și peisajele de pe insulă sunt cu adevărat fascinante, ele înfățișând o lume marcată atât de frumusețe, cât și de răceală. Se creează o atmosferă sumbră, ce provoacă privitorului atât admirație cât și un anumit grad de neliniște, de disconfort. Imaginile ajung să te frapeze prin splendoarea lor întunecată, prin pustietatea pe care o prezintă. Muzica este una percutantă, făcând spectatorul să perceapă mai acut lumea propusă și tensiunea dintre cei trei.

Anastasia Fuiuogă este elevă în clasa a IX-a, filologie, la Colegiul Național Iași.

Control

A SCĂPA VIAȚA DIN MÂNĂ

CU VERSURILE SALE PROFUNDE, REFLEXIVE ȘI ADESEA SUMBRE, SOLISTUL IAN CURTIS A AJUTAT LA FORMAREA IMAGINII ȘI A SOUNDULUI INCONFUNDABIL AL TRUPEI BRITANICE JOY DIVISION. APOI, EXACT CÂND TRUPA SE PREGĂTEA DE PRIMUL TURNEU ÎN SUA, EL S-A SINUCIS.

› Miruna Vlionicu

Apărut în 2007, *Control* este un film despre viața lui Ian Curtis și urmărește problemele lui personale care au dus la decizia acestuia de a-și lua propria viață la 23 de ani. Bazat pe cartea biografică scrisă de văduva muzicianului, filmul e regizat de fotograful Anton Corbijn, cunoscut pentru imaginile sale cu un contrast intens alb-negru.

Îmbinând pasiunea pentru muzică și imagine, el a început prin a fotografia diverși artiști (U2, Depeche Mode etc.), a realizat videoclipuri muzicale (de exemplu, *Heart-Shaped Box*, al trupei Nirvana), iar *Control* este primul lui lungmetraj. La începutul carierei sale, a avut ocazia să îi cunoască pe cei din Joy Division și să lucreze cu ei și astfel a folosit această experiență pentru a prezenta trupa cât mai credibil, povestea rămânând însă ușor romanțată, în spiritul cinematografilei.

Filmul începe, anticipativ, cu versuri din cântecul *Heart and Soul*, cu privire la natura existenței (*Existence. Well, what does it matter? I exist on the best terms I can. The past is now part of my future. The present is well out of hand.*). Ian Curtis este introdus ca un tânăr mai degrabă introvertit, dar nu neapărat nefericit. Ascultă David Bowie și fumează în camera lui înghesuită, într-un oraș britanic gri și monoton din anii '70. Îi place poe-

DEȘI URMĂREȘTE PROBLEMELE PERSONALE ALE CÂNTĂREȚULUI, FILMUL NU ARE INTENȚIA DE A STĂRNI MILA ȘI NICI NU ESTE (ÎN TOTALITATE) DEPRIMANT. BA CHIAR E ȘI AMUZANT PE ALOCURI, PRIN INEPTIILE PE CARE LE FAC SAU LE SPUN UNEORI MAI ALES MANAGERUL, DAR ȘI MEMBRII TRUPEI, PREZENTAȚI CA SIMPLI TINERI ȘI NU CA NIȘTE MONȘTRI SACRI, CUM SUNT ADESEA VĂZUȚI ȘI IDEALIZAȚI DE FANI.

zia, se îndrăgostește și se căsătorește prea devreme, la 19 ani. După ce asistă la un concert Sex Pistols, devine solistul trupei Joy Division, iar mai apoi este diagnosticat cu epilepsie. Așa începe căderea lui în depresie, redată progresiv prin schimbări de comportament. Gesturile de afecțiune pentru soția lui sunt înlocuite de tăcere, priviri reci și momente de singurătate. Se îndrăgostește de o jurnalistă belgiană, dar nu vrea nici să divorțeze. Devine confuz, se teme că epilepsia se va agrava, plânge, scrie versuri, ia o supradoză de medicamente, dar nu moare, nu se simte în stare nici să urce pe scenă și nici să mai facă parte din trupă.

Așa cum reiese și din titlu, la rândul său inspirat de melodia *She's Lost Control*, filmul propune, subtil, o paralelă între atacurile subite de epilepsie și viața însăși care îi scapă tânărului muzician de sub control. Nu glorifică în niciun fel depresia și moartea prematură, ci prezintă realist impactul pe care tulburările interioare și confuzia l-au avut atât asupra vieții lui Ian Curtis, cât și asupra celor apropiați lui. Astfel, defectele și alegerile proaste sunt redată firesc, fără să fie nici amplificate, dar nici iertate.

În acord atât cu estetica pe care și-a format-o trupa Joy Division în scurta existență, cât și cu fotografia care l-a făcut faimos, Corbijn a realizat pelicula în întregime alb-negru. Cadrele duc cu gândul la arta fotografică și sunt plăcute ochiului, tocmai printr-o simplitate adesea austeră. De altfel, exact această sobrietate redată alb-negru conferă filmului unitate, fiind prezentă în detalii precum îmbrăcămintea personajelor, decorul interioarelor și cadrul rece al Angliei de la sfârșitul anilor '70.

SECVENȚELE MUZICALE SUNT INSERATE ÎN FIRUL NARATIV PERIODIC, LA INTERVALE POTRIVITE, IAR MELODIILE JOY DIVISION CÂNTATE LIVE ÎN FILM SUNT INTERPRETATE DE ACTORI. DE ASEMENEA, SUNT INCLUSE ÎN FILM ȘI FRAGMENTE DE VERSURI, RAPORTATE LA TRĂIRILE ARTISTULUI.

În pelicula de debut, Anton Corbijn își transpune viziunea proprie, după care se ghidează și în fotografie, anume aceea de a capta și reda umanul, caracterizat de imperfecțiune și chiar de vulnerabilitate: „I feel that what I photograph is that part of the real person should be in the picture. (...) I'm open to all kinds of little human failure elements because I don't like the total perfection.” Astfel, *Control* este un film unitar, în care componenta vizuală, povestea unei vieți și muzica se completează reciproc.

I never meant for it to grow like this. When I'm up there, singing they don't understand how much I give and how it

Actorul principal nu numai că seamănă fizic cu Ian Curtis, dar își însușește admirabil și mișcările lui scenice din timpul concertelor, până la cele mai mici detalii: de la dansul bizar cu mișcări spasmodice pentru care era cunoscut cântărețul până la modul în care ține microfonul și ochii când întredeschși, când deschși larg, cu privirea fixă și goală. Actorul se lasă pierdut în rolul pe care îl joacă, așa cum personajul se pierde în muzică. Mai mult decât atât, în scenele de viață personală, actorul oferă o interpretare convingătoare, chiar emoționantă și redă confuzia, zbuciumul interior și sensibilitatea exacerbată ale muzicianului afectat de depresie.

affects me. Now they want more. They expect me to give more. And I don't know if I can. It's like it's not happening to me, but... someone pretending to be me, someone dressed in my skin. (...) I have no control anymore. I don't know what to do.

foto source: GBR Blu-ray

Courtesy of Momentum Pictures

Miruna Vlioncu este elevă în clasa a XI-a la Colegiul Național „Emil Racoviță” Iași.

JOACA PREFERATĂ

Elle

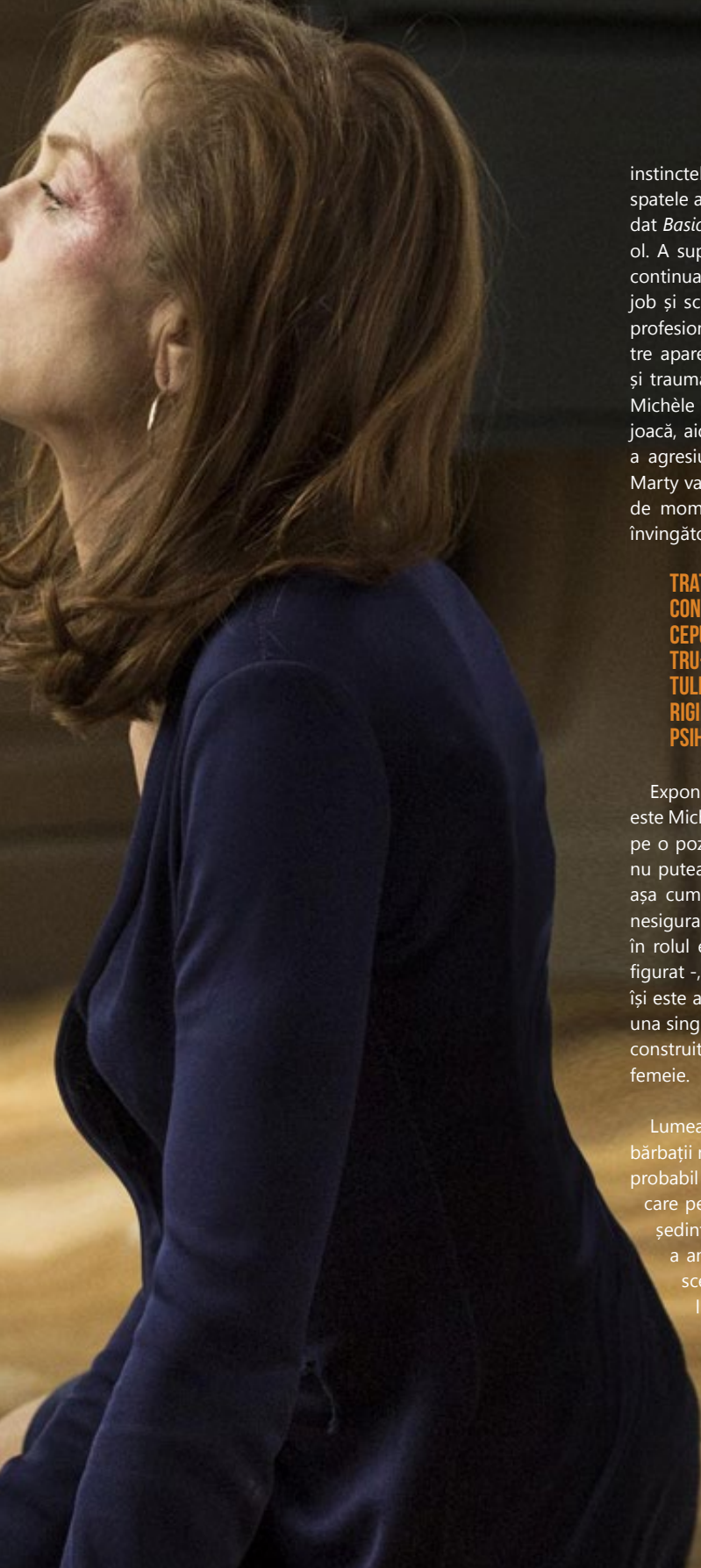
LANSAT PE CROAZETĂ ANUL ACESTA, ELLE MASCHEAZĂ, ÎN SPATELE UNUI THRILLER DE MANUAL, O VIZIUNE NEÎNDURĂTOARE A SOCIETĂȚII ACTUALE, ATACÂND ACEA APARENȚĂ DE ARTIFICIALITATE A VIEȚII, DE CARE OAMENII PAR SĂ NU SE DEZICĂ DECÂT PENTRU A-ȘI ARĂTA SLĂBICIUNEA SAU LATURA GROTESCĂ.

› Victor Morosoff

Primul film al lui Paul Verhoeven în zece ani (dacă nu ținem cont de nesemnificativul **Tricked**, lansat direct pe DVD) nu poate, astfel, să nu se plaseze în topul producțiilor aflate anul acesta în competiția de la Cannes: departe de caracterul de telenovelă clișeizată, aiuristică sau doar banală [v. **Julieta**, în regia lui Almodovar, cu feeria sa lipsită de tangențe cu realul, sau **Agassi/The Handmaiden**, semnat de Park Chan-Wook și văzut în premieră în România la festivalul Anonimul, care se pierde în detaliile halucinante ale unei povești aproape hollywoodiene între lesbiene), departe de tezismul unor producții ce nu interoghează (v. I, **Daniel Blake**, al veteranului Ken Loach, câștigător al râvnitului Palme d'Or pentru comoditate și militantism înfiorător, sau chiar **Bacalaureatul** autohton, prin povestea călduță și parti pris-urile evidente, având la bază un subiect similar cu filmul de față), departe de toate constantele festivalului, **Elle** este un film ambițios, electrizant și intransigent, care studiază curajos problema centrală din numeroase unghiuri și, fără a oferi răspunsuri de-a gata, arată și întrebă.

Iar problema centrală este violul. Căci filmul – adaptare după romanul lui Philippe Djian, „Oh...” - începe cu Michèle (Isabelle Huppert, fără cusur), victima unui viol petrecut sub ochii pisicii. Încă în off, auzim țipete, zgomot de veselă spartă, Michèle luptă, iar pisioul Marty înregistrează. Detaliul nu este nesemnificativ: există, în **Elle**, o analogie între Michèle și Marty, tocmai prin abilitatea lor de a cădea mereu în picioare. Începutul abrupt este excelent: descărcarea de tensiune are loc imediat, publicul este la fel de traumatizat de violență ca și victima, de fragilitatea lui Michèle în contact cu sub-umanul, observă neputincios refularea

instinctelor, eventual încearcă să intuiască motivația din spatele actului și privește revenirea în forță a celui care a dat *Basic Instinct*. Filmul tratează imaginea vieții post-viol. A supraviețuirii în urma agresiunii. A încercării de a continua să-ți duci traiul ca până atunci, împărțit între job și schimbarea încuietorilor, între succese, obstacole profesionale și achiziționarea unui spray paralizant, între aparența umanității ascunse în ungherele sufletului și trauma indelebilă. După ce atacatorul își ia tălpășița, Michèle se ridică, strânge vesela spartă, face o baie. Se joacă, aidoma unei feline, cu mărturia roșie, înspumată, a agresiunii. Scena își va găsi pandantul ulterior, când Marty va înhăța o vrăbiuță cu care își va satisface nevoia de moment. Între Marty și Michèle exista conexiunea învingătorului.

TRATAT AL ARTEI DISIMULĂRII, MOTIVAȚIE PENTRU A CONTINUA, ARGUMENTAȚIE ÎN FAVOAREA VIEȚII PERCEPUTE ÎN DIMENSIUNEA SA EXTATICĂ, A VIEȚII-PENTRU-VITALITATE, ELLE REFLECTĂ FIDEL O SOCIETATE TULBURĂTOARE, CEA ÎN CARE, CAMUFLATE SUB MASCA RIGIDITĂȚII, SE ASCUND TEAMA IREPRESIBILĂ, BOALA PSIHICĂ, COMPORTAMENTUL GROTESC.

Exponentul celor nevoiți să lupte pentru a supraviețui este Michèle, bine ancorată material în realitate, angajată pe o poziție de vârf în industria jocurilor video. Nimeni nu putea întrupa mai bine acest ideal al oscilației (căci, așa cum voi arăta, *Elle* este și un film al oscilațiilor și nesiguranței de sine) cu Isabelle Huppert, splendidă în rolul eroinei cu străfunduri abisale – la propriu și la figurat -, figură a rezistenței în lumea pervertită. Michèle își este autosuficientă și, grosso modo, poate susține de una singură filmul. În fapt, aceasta e și ideea, filmul fiind construit pe un raport de forțe inversat între bărbat și femeie.

Lumea este patriarhală doar la nivel formal, în esență bărbații nu sunt portretizați în lumina cea mai favorabilă, probabil singurul sprijin veritabil al lui Michèle este Anne, care pendulează între colegă, parteneră a unor scurte ședințe – en toute innocence! – de lesbianism, soție a amantului și soră spirituală, și cu care va împărți scena de final. În rest, harta relațiilor cu lumea ale lui Michèle se poate împărți în: (a) fostul soț, acum prieten și ajutor ocazional, care oscilează între regretul trecutului și o nu foarte subtilă vanitate masculină; (b) fiul, tipul ratatului dezonorant pentru o mamă-femeie de succes, care oscilează între un soi de independență timidă și frica de iubita-tartor; (c) tatăl, criminal în serie, care o stigmatizează definitiv pe Michèle-cea-din-

foto via theplaylist.net | Courtesy of Sony Pictures Classics

copilărie, dar nu-i știrbește din ingenuitate, căci moare chiar înainte de vizita fiicei, care exclamă: Je t'ai tué en venant ici; (d) amantul, sursă constantă de ridicol; el, e drept, nu oscilează, ci își păstrează statornic poziția de entertainer pentru protagonistă; (e) potențiale surse de satisfacere a unui libido halucinant pentru o femeie de peste 60 de ani.

Ar mai fi mama sa, ce atrage inevitabil stuporea fiicei, din aceleași considerente ca la punctul (e), doar că mai pregnant: excelentă este scena în care, la masa de Crăciun, mama anunță că se va căsători, iar Michèle, atât de calculată și rațională de-obicei, scapă un hohot de râs aproape grotesc la auzul vestii peste ovațiile generale. Și, desigur, interacțiunile sale se încheie – sau încep - cu violatorul necunoscut. Care continuă să îi trimită indicii ale prezenței sale.

MARCA LUI VERHOEVEN SE ACTIVEAZĂ CEL MAI BINE ÎN ACESTE SCURTE EPISOADE, DE-OBICEI NOCTURNE, ÎN CARE LINIȘTEA E PERTURBATĂ DE VÂNT, DE ZVONUL UNUI HOȚ CARE DĂ TÂRÇOALE CARTIERULUI, DE SPAIMA OMNIPREZENTĂ.

Michèle revede mental scena violului. Și, paradoxal, acesta nu e nici măcar punctul culminant al poveștii. Căci eroina va oscila între răceală și simțul datoriei morale și o dorință insidioasă de a vedea până unde poate merge această joacă periculoasă, de a testa limita grobianului, de a întreține o comunicare cu violatorul în ciuda a ceea ce dictează rațiunea. Va oscila între candoare, senzualitate, traumă și îndoiala propriei verticalități.

Filmul, prin ea, devine atât de puternic, încât își poate asuma riscuri veritabile (nu o dată clișeu este evitat la limită, iar explicația vine mai târziu), rezultatul fiind o

pură plăcere a simțurilor și a intelectului – vezi scena când Michèle, cocoțată pe un birou, privește prin binoclu peste drum, la familia mai tânără care mută în casă statui ale părtașilor la nașterea lui Iisus Hristos. E nevoie de o simplă privire aruncată soțului pentru a se deda deliciului juisării, la câteva zile după ce a fost victima unui viol. Cu adevărat meritul lui Verhoeven este că, din toată încrengătura de situații, nimic nu este de prisos, toate personajele își găsesc utilitatea, filmul e alert și haotic precum viața însăși, cât se poate de senzorial, societatea este supusă presiunii constante, simțim că dozele de suspans nu sunt gratuite, ca în Bacalaureat.

Lui Elle i s-ar putea reproșa chiar o supralicitare a poveștii: Michèle este nevoită să facă față atât prezentului, cât și unui trecut care o transformă în persona non grata de nivel național. Excesul, resimțit și la nivelul „episoadelor” dintre ea și atacator, se poate ierta, totuși: filmul nu trebuie citit (mai ales) în cheia plauzibilității, ci în aceea a unei explorări complexe și edificatoare a relațiilor umane și, mai important, a ceea ce se află dincolo de ele, în zona, atât de fragilă, a non-spusului.

Victor Morosoff este elev la Colegiul Dobrogean Spiru Haret Tulcea.

foto via theplaylist.net | Courtesy of Sony Pictures Classics

O DRAMĂ A BESTIALITĂȚII UMANE

Já, Olga Hepnarová

O PELICULĂ DESPRE ALIENARE, DESPRE EXCLUDERE SOCIALĂ ÎNTR-O CEHOSLOVACIA A SECOLULUI XX. OLGA ESTE PREDISPUȘĂ, APROAPE PREDESTINATĂ, DIN COPILĂRIE CĂTRE PSIHOZĂ. FUGA DE ACASĂ, FUGA DE LA ȘCOALĂ, INTERNAREA ÎNTR-UN SPITAL DE BOLI MINTALE DEVIN, ÎN MINTEA SA, DOAR FORME DE AUTOPROTECȚIE FAȚA DE O UMANITATE CE I SE OPUNE, CARE O MARGINALIZEAZĂ ȘI ÎI ASCUTE POMEȚII MANIACALI.

› Ana Țebrean

Filmul realizat alb-negru, anul acesta, are, la bază, povestea reală a ultimei femei din Cehoslovacia condamnate la pedeapsă capitală. Olga ar putea constitui portretul clasic al maniacului, al celui care devine psihopat din simplă neadaptare socială. Familia rigidă de care se leapădă mental, lipsa oricărui fel de interacțiuni sociale finalizată cu izolarea într-o cabana în 1971 nu fac decât să îi accelereze alienarea. Olga lucrează ca șoferiță, dar refuză să se integreze, cunoaște o anume fericire printr-o aventură lesbiană finalizată tragic. Olga e „unsuroasă și miroase a petrol”, e atipică oricărui fel de feminitate, e o ființă sexuală căreia i se refuză putința de a iubi.

Actrița principală are o forță de transpunere cel puțin ciudată. Tunsă într-un bob simplu, slabă și fascinantă, devine Olga, cea care vrea să rămână în conștiința unei umanități ce îi refuză totul. Scrie scrisori către un destinatar iluzoriu, fumează țigară după țigară cu nonșalanța celor compulsivi și merge la psiholog. Niciun psiholog nu îi înțelege ura activă, dorința de răzbunare a celor care sunt asociați și care refuză să se autodistrugă prin sinucidere.

FILMUL NU ARE VITALITATE DATORITĂ VERIDICITĂȚII SAU CONTEXTULUI ISTORIC, FILMUL DEVINE FLUID, DEVINE "A MATTER OF LIFE" PRIN PORTRETUL IREPROȘABIL, PRIN CUVINTELE TRANȘANT DE REALE ALE OLGĂI. PSIHOLGIC, FILMUL ÎNCEARCĂ SĂ SUBLINIEZE ALIENAREA TREPTATĂ ÎN CONTEXTUL SOCIAL CARE NEAGĂ ORICE FORMĂ DE AFIRMARE PARTICULARĂ A OLGĂI.

Prin figura Alenei, se vehiculează o oarecare apropiere umană, Olga, în sine, dorește să fie tratată "uman", însă fără a fi om. Se vehiculează, încă de la începutul peliculei, statutul de "schizofrenică patologică", având o încercare de sinucidere în adolescență și dezvoltând serioase probleme mentale ce vor culmina. În nebunia ei, Olga are o ordine în haos, își canalizează toată energia către o răzbunare pe care o vede îndreptățită împotriva bestialității sociale, poate chiar o forma de autoapărare. Climaxul acestui plan atât de puțin umanitar are loc între anii 1971 și 1975, Olga alege, în sensul gradientului, izolarea, căutarea, disperarea și furia calmă, acceptarea. Psihologii țin jurnalele ei mentale, însă terapia este în van. Finalul peliculei este firesc. Este trecerea implozie-explozie, Olga distruge din interior spre exterior. Verdictul dat întregii umanități este moartea, se pedepsește indiferența cu anihilarea, implozia nu acceptă suicidul, ci crima în masă. Notat cu 6.8 pe IMDb, filmul atrage prin firescul actriței principale, Michalina Olszanska, care, gestual, surprinde mișcărilor bruște și compulsive ale unui caracter renegat social.

Finalul este deschis și controversat, se lasă deschisă bariera dintre alienare și consimțământ. Olga nu își mai susține verdictul îndrăzneț, prezintă semne specifice schizofreniei, paranoia și halucinații. "Tatăl imaginar" devine vocea din capul ei, Olga nu își acceptă moartea, i se trezește instinctul de conservare, însă sfârșește drept ultima femeie condamnată la pedeapsa capitală din

Cehoslovacia. Cadrul alb-negru, actorii senzitivi și veridicitatea sunt doar câteva elemente care fac grăitoare povestea Olgăi, o femeie îndrăzneată, în sine, dar condamnată de societate către un destin descendent: nu i se oferă nicio șansă să își schimbe verdictul.

SOCIETATEA DĂ NAȘTERE MONȘTRILOR, SOCIETATEA PRIN INDIFERENȚĂ PASIVĂ DĂ NAȘTERE MANIACILOR. EXISTĂ OAMENI DE ACEST SOI AM PUTEA SPUNE, ATĂT DE PUTERNICI ȘI ATĂT DE EGOIȘTI, ÎNCÂT SĂ REFUZE SUICIDUL, SĂ FIE MĂNAȚI ETIC SĂ PEDEPSEASCĂ SOCIETATEA, SĂ SE RĂZBUNE.

Olga omoară deliberat opt persoane. Înaintează treizeci și unu de metri fatali din răzbunare, așază, valoric, viața sa desupra vieții altora. Femeia are un proces controversat. Își solicită moartea pentru a crește sensul răzbunării. Apărarea îi susține fragil partea (deși veridică într-o oarecare măsură), pledând nebunia. Olga petrece un an în celulă, un an al dezumanizării. Aceasta își construiește un tată iluzoriu și se dedublează, refuzând chiar participarea la nefastul eveniment. Sfârșește ca ultima femeie spânzurată, dar sfârșește cu o cauză (ne bună sau nu).

Aș putea încadra filmul la gradul de capodoperă (dacă mi se permite, desigur). Povestea tragică este admirabil schițată psihologic, caracterele sunt grăitoare în adevăratul sens al cuvântului. Ochii Olgăi rămân captivanți, ochii unui semi-alienat care nu are decât "contra curs", unul din puținii oameni, una dintre puținele femei care s-au întors împotriva umanității, care urau oamenii și care au purtat, tragic, mânușile lui Dumnezeu. O capodoperă contemporană.

Ana Țebrea
este elevă la
Colegiul Național
„Petru Rareș”
Suceava.

foto via diaboliquemagazine.com

Courtesy of Black Balance

A N C H E T A

DESPĂRȚIREA DE COPILĂRIE

■ ARGUMENT

Copilăria nu este numai copilăria pe care am trăit-o într-adevăr, ci și totalitatea impresiilor despre ea care s-au format în adolescență și la maturitate. De aceea, copilăria pare lungă. Probabil fiecare perioadă a vieții este multiplicată datorită reflecțiilor despre ea în perioadă următoare.

Cesare Pavese

Care au fost semnele despărțirii de copilărie?
Există o poveste a ieșirii din copilărie?

ROXANA DUMITRACHE

Roxana Dumitrache a absolvit London School of Economics and Political Science și Facultatea de Științe Politice din cadrul SNSPA, ca șefă de promoție. În prezent, este coordonator de programe la Direcția Relații Internaționale din cadrul Institutului Cultural Român

Când mă gândesc la copilăria mea, dintre toate imaginile lumii, văd un aeroport. Nu orice fel de aeroport cuminte, septic, cu iureș de oameni și valize, miros de foietaje și magazinașe în care găsești, în vecinătăți improbabile, Murakami alături de Osho cel știe-tot, reviste glossy, ghiduri turistice și jeleuri-ursuleți. Nu, aeroportul meu e opera unui arhitect țicnit, care a desenat macheta stând în mâini, a folosit măneca pe post de radieră și a înmuiat vârful creioanelor în sirop de pătlagină - prozaicul miros al copilăriei mele!

Aeroportul copilăriei mele e un spațiu uriaș, acaparator, cu lumina năvălind prin toți pereții sticloși. Înăuntru, lumina capătă culori difuze și cam șui, ca și cum te-ai uita printr-un pește de sticlă. Știm cu toții specia aia de pește vintage; e peștele-bibelou și trăiește pe televizoarele sufrageriilor retro. Bine, cei mai tineri nu cred că sunt familiarizați cu specia asta de pește, înțeleg că simțul estetic a condamnat-o, totuși, la extincție. Oricum, lumina copilăriei mele arată ca măruntaiele unui pește de sticlă. Înăuntru, e o lume încremenită și etajată. La parter, păpuși dolofane cu păr de ață, cărți de colorat hașurate psihedelic, Gândăcelul - prima poezie anti-animistă a copilăriei, mâinile buncii mele, ștrampii colorați de sub sarafan - ce oroare a modei!, părinții mei foarte tineri, cu haine hipsterești și greșeli frumoase în educația mea. Cea mai plină de tâlc e că am purtat o maletă neagră de zici că eram Foucault. Aveam patru ani și țineam doliu după Freddie Mercury.

La etajul 1, copilăria deja cvasi-matură - cu școală și învățătoarea pe care am detestat-o un pic la început, iar după am învățat să o iubesc. Cireșarii lui Chiriță și prima iubire literară. Îl chema Victor și era, evident, Cireșar. Pe vreun aeroport al lumii, poate că Victor chiar există.

LA ȘCOALĂ AM ÎNVĂȚAT CĂ E BINE SĂ FII COPIL, DAR E PREFERABIL SĂ FII COPIL CUMINTE. LA ETAJUL 2 LUCRURILE DEVIN MULT MAI INTERESANTE ȘI ZGOMOTOASE: LICEUL MEU, WOODSTOCK-UL MEU. UN WOODSTOCK CUMINȚIT, APRETAT, DOMESTICIT, DAR TOT WOODSTOCK PE UNDEVA.

Copil eram și-n liceu, chiar dacă mă deghizam în adult conținut cu lecturi triumfale. Profii mei de liceu au avut marele merit de a suferi de o schizoidie splendidă: ne tratau ca pe copii și adulți în același timp. Bipolaritatea asta a lor ne-a făcut să ieșim din liceu cum trebuie. Bine, în liceu mi-am propus programatic să mă las de copilărie: debutasem cu niște catastrofe și mă simțeam scriitoare, deci om mare. Mă îndrăgostisem tâmp și aveam impresia că sunt atât de matură, încât, pe lângă maturitățile liliputane ale celorlalți, eram un Gulliver al înțelepciunii. Eram, sigur, un Gulliver al ridicolului! E drept, mai înțelesesem câte ceva și din jurul meu și asta făcea lucrurile dificile. Am învățat că se moare. Citeam marii sinucigași ai literaturii: Esenin, Hemingway, Zweig, Plath, Faulkner, Celan, Rene Crevel - pe care credeam că doar eu pe lume îl citească!, și mă întrebam serios dacă literatura ucide. Mai muriseră și Kurt Cobain și Janis Joplin și Jim Morrison, pe care îi cam ascultam, dar morțile muzicale nu mă interesaseră prea mult. Când iubitul unei colege, care nu era nici scriitor, nici muzician, ci de vârsta noastră, a murit în cel mai stupid mod posibil, s-a cam terminat copilăria tuturor. Vreo câteva zile nu prea știam ce e cu noi, înțelesesem poate că ne aruncăm în viață prinși de o cordelină elastică și că suntem stăpânii propriilor alegeri.

Copilăria e singurul spațiu al onestității. Când mi se face dor, de onestitatea aia autarhică, suficientă sieși, mi se face dor. Leșirea din copilărie e, poate, tocmai exit-ul din onestitatea totală. Odată ce părăsești spațiul copilăriei, intri într-un no wo(man)'s land al reacțiilor vătuite, al gesturilor frânte, al tăcerilor impuse. În copilărie nu există războaie trecute sau imediate, chiar și neconvenționale, Allep, Holocaust, pogromurile, nedreptatea dureroasă, frica de «banalitatea răului», Hitler e un Chaplin netaalentat, adevărurile tuturor sunt egale, chiar și cele religioase. Când ești mic, dacă închizi ochii, ai impresia că nimeni nu te vede. Când ieși din copilărie, înveți să nu mai vezi răul. Ca să poți trăi cu tine și să nu fii permanent în gardă. Dar oricât de complicat sau grav e, știi că la sosiri, pe aeroportul copilăriei, ești așteptat. Pe mine știu sigur că mă așteaptă o fetiță cu o sticlă de sirop de pătlagină.

ANASTASIA FUIOAGĂ

Anastasia Fuiuagă este elevă în clasa a IX-a la Colegiul Național Iași

Mărturisesc că, în momentul respectiv, am simțit despărțirea de copilărie drept o trădare din partea lumii în care credeam că trăiesc. Înțepeam să îmi →

dau seama că tot ce știam nu era de fapt adevărat, că viața nu are doar părți bune. A fost de fapt o descoperire a existenței răului din jurul meu, despre care nimeni nu îmi spusese nimic concret până atunci. O stare generală de confuzie a fost timp de câțiva ani cea care m-a îndepărtat treptat de acea perioadă a copilăriei.

Am obiceiul de a asocia diferite momente și evenimente prin care am trecut cu muzica pe care o ascultam în momentul respectiv, așa încât primul semn cred că a fost atunci când am renunțat pentru o perioadă la trupele de rock clasic pe care le tot auzeam de la tata de când eram mică. O prietenă îmi spusese prin clasa a IV-a de Nightwish și știu că îmi luase mult timp să găsesc trupa pentru că nu știam cum se scrie. M-am regăsit încă de atunci în piesele lor, deși nu aveam nici cea mai vagă idee despre ce cântau ei acolo. Cred că acea combinație dintre vocea Tarjei și instrumentalul melodiilor, care atunci era foarte dur pentru mine, a fost ceea ce mă atrăgea atât de mult pentru că ajungeam să cunosc o parte din mine pe care nu o știam până atunci. Au urmat apoi Evanescence, Within Temptation, Epica și în fine, ceva mai târziu, trupe precum Children of Bodom și Dimmu Borgir. Pe măsură ce creșteam înțelegeam și

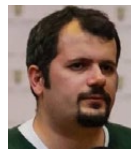
versurile melodiilor, mesajul lor. Acela a fost momentul în care m-a lovit realitatea, din plin așa putea spune.

ARMONIA COPILĂRIEI ERA ȘTIRBITĂ TOT MAI MULT DE TOT CE VEDEAM ÎN JURUL MEU, DE LA ȘTIRILE DE LA ORA 5 PÂNĂ LA OAMENII CARE ERAU ÎN STARE SĂ TE ARUNCE DIN AUTOBUZ CA SĂ AIBĂ EI LOC. TOTUL PĂREA CROIT PROST, CU SUSUL ÎN JOS.

Lumea întreagă era un haos nemilos în ochii mei și mă intriga enorm faptul că eu nu puteam schimba nimic.

Am început să am certurile tipice din această perioadă cu părinții și m-am închis mult în mine. Simțeam că nimeni nu mă înțelege, că toți sunt doar niște falși. Mi-am găsit scăparea în literatură și în scris. Încă mai am poveștile pe care le-am început și nu le-am terminat niciodată. Scriam mereu despre același lucru, doar pus sub diferite forme și, încet încet, contextul în care puneam un mesaj devenea tot mai pesimist, fără soluție. În timp ce îmi pierdeam interesul pentru jucării, desenele animate și în general uitatul la televizor, scrisul acapara totul. Era singura modalitate prin care reușeam să înțeleg ce mi se întâmplă și a rămas așa până acum.

Cu timpul, am învățat să accept lucrurile așa cum sunt, să nu mai încerc să modific imposibilul, ci să mă anez pe mine însămi. Sincer, dacă aș avea posibilitatea de a mă întoarce la copilărie, nu aș face-o. E o perioadă a unei iluzii ce urmează să fie spulberată, iar eu prefer să trăiesc în adevărul crud decât într-o lume falsă.

RADU VANCU

Radu Vancu este scriitor, critic literar și traducător. Volumul de poezii *Cantosuri domestice* a avut un succes mare printre tinerii alecartieni

Într-un fel, literatura mi-a mâncat copilăria. Când am știut că vreau să ajung scriitor, copilăria mea a luat sfârșit. Iar asta s-a întâmplat cândva înainte de șapte ani, când țin minte precis că am început un roman, îi pusesem titlul Tezaurul din Insula de Smarald întrucât consideram că asta e un deghizament ingenios după Comoara din Lacul de Argint al lui Karl May – mi se părea, pe atunci, apexul posibil al condiției romanului, iar mica mea încercare era, firește, o variațiune după May. Ei bine, în clipa în care am așternut pe coperta albăstruie a celui mizer titlul semiplagiat de mai sus, copilăria mea se încheiase definitiv.

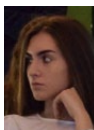

grafică de Ioniță Benea

Restul acelor ani mi l-am petrecut făcând în cap tot felul de versiuni de poeme și de povestiri, ca până acum. Creierul meu n-a mai perceput prea mult din frumusețea lumii reale și imediate, căutând frumuseți mult prea ireale și prea mediate. Literatura mi-a mâncat copilăria, cum mi-a mâncat de altfel tot restul vieții.

IOANA TĂTĂRUȘANU

Ioana Tătărușanu este elevă în clasa a IX-a la Colegiul Național Iași

Nu am mai fost copil din momentul în care am început să mă gândesc la Dumnezeu. Eu uneori îl visez pe Dumnezeu. Îl visez aproape ca în cărțile care încearcă să mintă, într-o mare de întuneric, în mijlocul căruia eu încă mai copilăresc. Mă tem. Mă tem, dar nu fug. Stau în pat, mă uit în jur și îi șoptesc Îmi e frică de tine, dar rămân acolo, pe perna de culoare murdară, ca și cum mi-ar plăcea să acumulez teama.

Și cu atât mai mult nu am mai fost copil, când am început să Îi pretind lui Dumnezeu răspunsuri. El era de acum Bunicul pe genunchii căruia mă așezam, mai puțin conștientă, mai tristă, mai absentă, dar la fel de drăgăstoasă. Acest Bunic îmi așezase un altfel de

fericire pe umeri, iar eu o strângeam pătimașă în niște pumni tineri prin care sentimentele se strecurau mult mai ușor, decât printre degetele fetei cu cozi lungi pe spate. Învătasem între pereții bisericii, duminicile, atâtea rugăciuni, ca să sfârșesc prin a le uita, îndrăgostită, nouă, indiferentă.

AM UITAT SĂ MĂ ROG. VISELE CURGEAU SĂLBATIC, HAOTIC, HALUCINANT, SOMNUL MI SE PĂREA SCURT ȘI NOAPTEA O POVARĂ.

Am uitat să-mi fie frică de Dumnezeu, pentru că, nu-și așa, cum ți-ar putea fi frică de un prieten... Am avut frânturi ale existenței mele inconștiente în care nu m-am mai temut de nimic. Viața începea să fugă de mine, și eu după ea. Îmi plăcea. Îmi plăcea până la lacrimi.

Am realizat cândva într-o perioadă aproape de ceea ce pot numi acum că lumea e născută din frumos, din iubire, din extazul și preaplinul ei, dar lumea aceasta în care sunt eu, copacii pe lângă care trec, șoselele înghețate pe care le privesc din tramvai când plec de la școală, barurile, oamenii, au decăzut într-o stare a răului pe care nu o puteam întrezări pe fereastra căsuței mele cu păpuși. Mă aflu acum într-un somn dezvelit, tremurat, îmi simt trupul inegal și dezechilibrat, corpuri se amestecă și amețesc în interiorul meu, lumi se nasc până în apogeul momentului în care Eu mă pot simți pe Mine. Îmi pipăi gândul. Îmi mângâi visul și mă văd născându-mă. Poate nu doar o dată. Ieri cădeau stele din tavan și mă lovea lumina în creștet. O simțeam curgându-mi pe mâini, învelindu-mi trupul și atunci, ca prima oară, m-am privit născându-mă. Punctul care eram, care sunt, întins pe covor, gângurea apucând razele soarelui și aruncându-le pe fereastră. Veneau oricum înapoi, dar am decis să închid geamul.

M-AM APROPIAT DE PERNA MEA MIROSIND A VISE MOARTE ȘI LE AUZEAM PE ALTELE NĂSCÂNDU-SE. CIUDAT SENTIMENT SĂ TE PRIVEȘTI DISPĂRÂND. OMUL IGNORĂ.

A învățat să meargă în doi pași, până la fereastră. A învățat să vorbească până la pat și a uitat când a închis ochii. Mirosul acesta de vise și lumină...prima lui noapte e rece și haotică, rătăcește, se încălzește, capul îi cade în hăul imens al pernei...e o gaură neagră fără capăt aici, așa sunt visele?...nu cunoaște, plânge. Știe și el să plângă, ca orice copil. E bun. Lumina naște lucruri bune. dar acum copilul ei e acolo întreg, e singur și plânge. și unde e mama lui?... →

Copilăria mea a adormit pe drumul unei lumini care mie îmi părea acum întuneric. Am refuzat să mă încerc să înțeleg lucrurile care erau greu de înțeles, sau care nu se lăsau înțelese de mine și atunci am realizat că mă maturizez într-o lume în care trebuie să știu să fac pași înapoi. Am crescut, în ziua în care am văzut în mine perspectiva viitoarei femei și mi-am asumat prezentul având conștiința viitorului. Nu am mai fost copil în seara în care mi-am frământat consternată mintea, alături de zâmbetul tatei, să înțeleg de ce în poemul lui Nichita Stănescu ploua cu ochi de pește. Eram deja altcineva când am plâns în fața unui băiat, și cu totul altcineva când am simțit că oamenii au plăcerea de a face rău așa cum am eu plăcerea de a patina iarna. În fond, așa am ajuns să mă rog din nou și să am încredere în Dumnezeu. Și el a rămas ultimul în fața căruia îmi asum lacrimile.

Sit there, count your fingers. What else you can do? I know you feel that you're through. Count your little fingers, my unhappy little girl blue... - Janis Joplin, Little girl blue

MARIUS PAȘA

Marius Pașa este matematician și profesor la Universitatea „Gheorghe Asachi” Iași și la Colegiul Național Iași

Despărțirea de copilărie este un proces complex, pe care-l refuzăm din instinct, dureros chiar, atunci când realizăm că am vrea să-l întârziem. Paradoxal, copiii fiind toți avem o dorință să ajungem mari așa că toate proiecțiile noastre încep astfel: „Când am să mă fac mare ...”. Nu realizăm atunci ce prejudiciu ne va aduce acest gând mai târziu, atunci când, mari fiind, nu o să putem începe nicio afirmație prin: „Când am să mă fiu mic ...”.

Astfel cred că, în cazul meu, primele semne ale despărțirii de copilărie au apărut în momentul în care nu am mai putut formula enunțuri care să mă proiecteze în viitor ca adult. Concret acest lucru s-a petrecut la vârsta de 10 ani, când proaspăt elev de clasa a V-a, am fost nevoit să părăsesc satul natal și să urmez cursurile de școală gimnazială într-un anumit oraș, departe de familie, în grija unei mătuși care, deși mă copleșea cu atenția și dragostea sa (nu avusese copii și era de profesie educator), nu reușea să astâmpere dorul de casa mea, de părinți, de frați, de prieteni.

Decizia a fost una grea, poate chiar mai grea pentru părinți, care, deși profesori în satul natal, au considerat că viitorul meu va fi cu siguranță mai bun dacă be-

neficiem de studii într-o comunitate mai performantă, într-o școală mai mare, într-un oraș cunoscut. Pentru mine, rămas singur, fără nimic din mediul obișnuit, cu un colectiv total nou, având un profund complex al copilului de la țară, convins că totul la oraș e mai bun decât la țară, s-a prăvălit infernul. Deodată nu mai eram copil, nu mai doream să fiu mare, la ce-mi folosește această dorință dacă acum, „mare” fiind, că așa-mi spusese mama înainte de a mă îmbrățișa cu lacrimi în ochi pe peronul gării de unde un tren o ducea spre casa noastră: „Ești mare, dragul mamei, uită-te la tine. Te vei descurca.”, nu puteam face față unei situații care ar fi trebuit după spusele celor „mari” să mă bucure. Și da eram mare, așa cum îmi dorisem de mic, aveam o sumă de bani în buzunar cu care trebuia să mă descurc responsabil o lună de zile, aveam o cheie de gât (așa purtau toți colegii mei de clasă), trebuia să învăț să folosesc mijloacele de transport în comun pentru că altfel nu mă puteam deplasa într-un oraș aglomerat, aveam dintr-o dată mulți profesori „de oraș” care mă copleșeau cu exigențele dumnealor, trebuia să fac față tuturor provocărilor oferite deopotrivă cu prietenie, dar și cu răutate specifică vârstei de către colegii mei.

SEARA LA CULCARE MĂ ÎNTREBAM DE CE NU MAI POT MĂCAR PENTRU O CLIPĂ SĂ CER SĂ FIU DIN NOU MIC.

Nu realizam atunci că luptam de fapt într-o formă inconștientă pentru „salvarea” copilăriei, pentru prelungirea stării pe care o avusesem până de curând, care oricum nu se mai putea întoarce.

Peste ani am realizat însă că dacă dorim să cochetăm din când în când cu ideea că încă suntem copii, chiar dacă avem la rândul nostru copii, singura modalitate concretă de a simți din nou starea aceea din perioada copilăriei autentice este să ne lăsăm admirați de părinții noștri (dacă mai avem norocul să-i avem printre noi) pentru că doar în privirea lor putem primi răspuns la tulburătoarea întrebare: „Când am să fiu din nou mic ...?”.

TAMARA BIVOL

Tamara Bivol este elevă în clasa a IX-a la Colegiul Național Iași

Încă simt un miros al copilăriei. Încă îi simt răsuflarea în ceafă, când mai tare, când abia, abia, dar mă alin cu gândul că este acolo. Așteaptă copilăria să-mi fac timp și pentru ea. Așteaptă să îi arunc măcar o privire nostalgică, ca să nu se simtă părăsită. De fapt, eu sunt cea părăsită. Ea s-a îndepărtat, a rămas în urmă și merge cu pași nesiguri în spatele meu pe acest drum al vieții. Ea e cea fricoasă, pentru că nu găsește curajul de a ține pasul cu mine. De ce vrea să mă lase să merg singură? De ce nu vine să-mi cânte cu vocea saună a mamei la ureche? De ce nu îmi reamintește cum să mă bucur de fiecare clipă? De ce nu mă ajută să îmi păstrez acel optimism convins? Optimism prezent atunci când, mici fiind, ne jucam în nisipul de pe plajă și tocmai

CÂND REUȘEAM SĂ CONSTRUIM CEVA, VENEAU VALURILE NEMILOASE ȘI ÎNGHIȚEAU TOT, DAR NOI RELUAM CU ACELAȘI ENTUZIASM OPERA ȘI, CEL MAI IMPORTANT, O FĂCEAM EXACT ÎN ACELAȘI LOC.

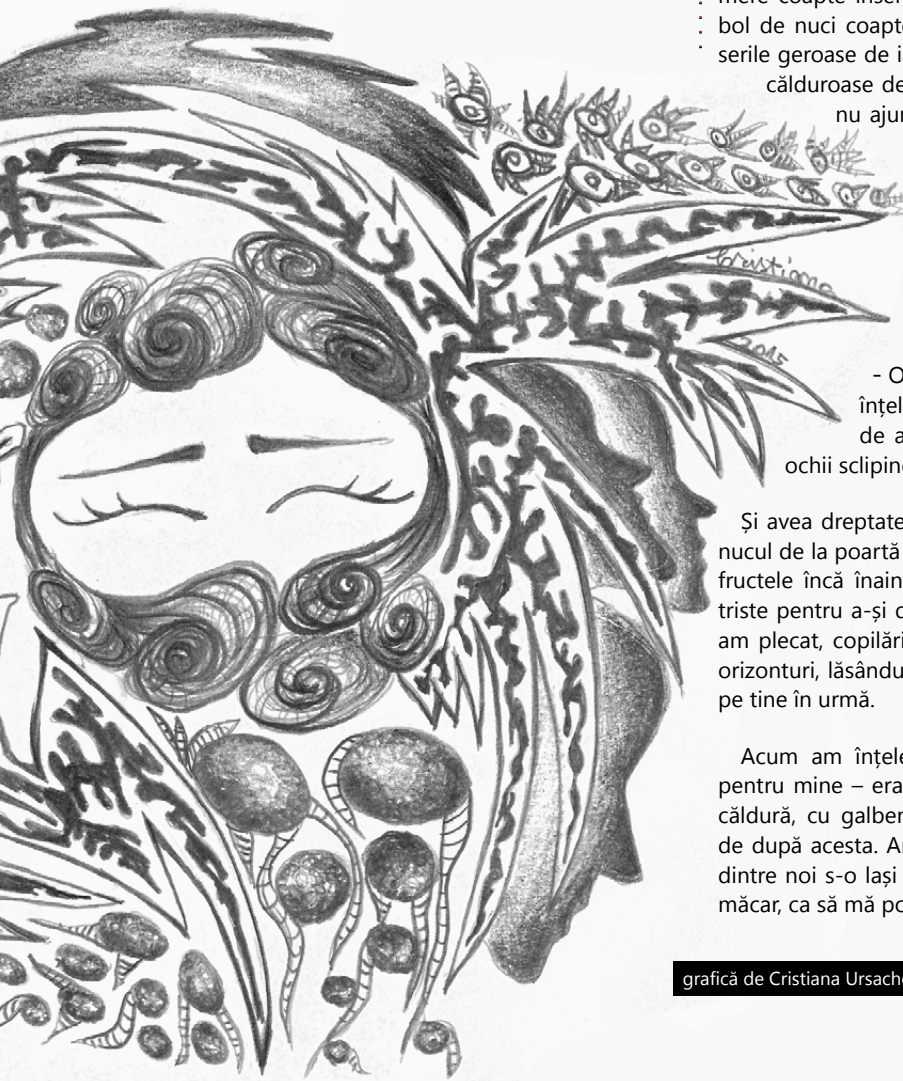
Nu te idolatrizez, nu am cum, nu ai fost perfectă. Nu am avut niciodată cele mai frumoase păpuși și nici prietene cărora să le împărtășesc șoptind secrete la colțul blocului. Tocmai pentru asta, îți mulțumesc, Copilărie! Îți sunt recunoscătoare că m-ai lipsit de efemer și superficialitate, în schimbul a ceea ce merită cu adevărat a fi trăit. Erai încă alături de mine când puneam iarna nuci pe sobă la copt. Încă mai simt acel miros care aduna toată familia în jurul mesei cu trei picioare. Scaunul – ajutorul meu devotat – îmi împrumuta îmi fiecare seară unul dintre picioarele sale pentru a zdrobi coaja protectoare a nucilor și a elibera miezul uscățiv și aromat. Lângă nuci, pe suprafața ruginită și arzândă, își vărsau sucul și câteva mere. Cinci mere coapte însemnau o casă vie. Cinci mere și un bol de nuci coapte erau apogeul fericirii noastre în serile geroase de iarnă. Ar trebui totuși să spun „seri călduroase de iarnă”, căci la gura sobei viscolul nu ajungea cu a lui vâltoare. Lângă para pâlândă erau doar cinci suflete mulțumite că au ajuns, slavă Domnului, să mănânce și porția din acea seară de nuci și mere.

- Mamă, ce e fericirea? Ce e împlinirea?

- O să afli și singură răspunsul și îl vei înțelege abia atunci când vei fi lipsită de aceste valori, îmi răspundea ea cu ochii sclipind în lumina palidă a nopții.

Și avea dreptate, copilărie! Soba au distrus-o. Din nucul de la poartă a rămas doar ciotul. Mărului îi cad fructele încă înainte să se coacă, poate și ele prea triste pentru a-și duce existența cu capul sus. Iar eu am plecat, copilărie! Mi-am întins ramurile spre noi orizonturi, lăsându-mi în urmă rădăcinile, lăsându-te pe tine în urmă.

Acum am înțeles ce înseamnă de fapt fericirea pentru mine – erai tu, copilărie. Te-am lăsat cu a ta căldură, cu galbena gutuie de la geam și cu iarna de după acesta. Am plecat, ai plecat, dar te rog ușă dintre noi s-o lași deschisă. Lasă să treacă amintirile măcar, ca să mă pot hrăni din ele.

BOGDAN SUCEAVĂ

Bogdan Suceavă este un matematician, romancier și publicist român contemporan. Acum câteva săptămâni s-a întâlnit cu tinerii alecartieni cu ocazia lansării noului său roman *Republica*

Ne-am mutat la Găiești în 1978, atunci când împlinisem nouă ani. Mama lucra la Casa de copii, iar eu învățam la școala generală din apropiere. După orele de clasă, care la ciclul primar erau doar patru, mergeam la mama și așteptam ora două, ca să mergem acasă împreună. Uneori plecam spre casă pe la ora cinci după-masă, iar alteori seara târziu, pentru că mama avea și zile lungi de muncă.

ÎN PERIOADA ACEEA AM LEGAT O STRĂNSĂ PRIETENIE CU MAI MULȚI DINTRE BĂIEȚII CARE CREȘTEAU ÎN CASA DE COPII. NE JUCAM ÎMPREUNĂ, ȘI AU FOST ȘI CÂTEVA RÂNDURI ÎN CARE NE-AM FĂCUT LECȚIILE ÎMPREUNĂ. INEVITABIL, AM PRODUS ÎMPREUNĂ O ECHIPĂ DE FOTBAL DE O EFICIENȚĂ DEVASTATOARE ȘI O OMOGENEITATE REMARCABILĂ.

Unul dintre prietenii mei vechi de atunci juca vârf de atac al acelei echipe legendare. Se numea Marinuș, se născuse într-unul dintre satele dintre Găiești și Târgoviște, și ajunsese la Casa de copii pentru că mama lui, care îl creștea singură, avea posibilități materiale foarte limitate. Marinuș era de vârsta mea, născut în 1969, dar din pricina unor probleme de familie fusese nevoit să repete clasa întâi. Am fost totdeauna convins că e foarte inteligent, dar că nu își vedea prin nimic destinul legat de școală. Cunoscut în copilărie sărăcia și văzuse zile grele. Am discutat despre tot și toate, de la organizarea unei echipe de fotbal la jocuri de cărți, de la învățătorii de la școală până la stațiunile de pe litoral.

În toamna anului 1983, o veste ne-a luat pe toți prin surprindere: Marinuș a leșinat la școală. A fost dus la spital, unde a fost diagnosticat cu leucemie. Am făcut planuri să-l vizitez săptămâna următoare, după cum se potrivea în programul meu. Nu m-am putut duce imediat, am amânat câteva zile. Dar acolo se petreceau lucruri care nu țineau deloc de programul cuiva. Marinuș s-a stins, iar vestea m-a luat pe nepregătite și pe mine și pe întreaga echipă de fotbal cu care crescusem împreună. Am fost la înmormântare, într-un cimitir aflat pe un deal, deasupra văii prin care șerpuiește drumul spre Târgoviște. Cât a ținut slujba m-am uitat la chipul lui, de acum așa de palid, și situația mi se părea absurdă. În ziua aceea am priceput că

uneori în viață nu iese cum vrei tu. Și că asta poate fi groaznic. Te desparti de copilărie atunci când afli asta.

VIVIANA GHEORGHIAN

Viviana este elevă în clasa a IX-a la Colegiul Național Iași

„Ține-mă de mână. Va fi totul bine!” Mereu îmi amintesc de asta și zâmbesc. Am fost și eu copil odată și, poate, încă sunt. M-a ținut și pe mine de mână, odată, mama și încă mă mai ține. Și da, am ascultat și eu, odată, povești de-ale mamaiei și încă le ascult.

Încă păstrez urmele unei copilării evanescente. Nu pot spune că am ieșit realmente din ea, căci se evaporă treptat, dar, deocamdată, este încă aici, în mine. Cum aș putea să nu mai fiu copil când încă plâng în îmbrățișările atât de calde ale mamaiei, când o văd că se uită cu atâta afecțiune la mine? Dar, într-adevăr, nu mai sunt copilul de acum zece ani, de acum cinci ani, de acum trei ani. Prima dată au început să nu mă mai atragă desenele animate... și mă durea. Apoi a urmat lectura. Chiar dacă eram în clasa a III-a și citeam fără probleme, preferam, încă, să o ascult pe mama cum îmi citește basmele lui Ispirescu ori povestirile istorice ale lui Almaș. La un moment dat voiam să stau doar eu și cu ea, cu cartea, într-un mic univers numai al nostru format din mine, din ea, din patul cu așternut Cenușăreasa și din cana cu laptele cu miere.

Vreau să cred că am rămas copil, așa cum voiam și eu să cred odată că Moș Crăciun există, deși știam că nu-i așa. Nu credeam, dar voiam să cred. Puneam sute de întrebări al căror răspuns nu îmi era necesar, răspuns pe care nici nu îl așteptam. Într-o perioadă a vieții în care orice lucru banal se contura în mintea mea ca o lume întreagă, unele mecanisme erau cu susul în jos. Răspunsul era un pretext pentru o nouă întrebare, o alta și alta și tot așa până când... am început să nu mai adresez întrebări, ci să îmi pun întrebări. Înainte aveam nevoie să cunosc lumea în care asfaltul rece îmi lăsa amintiri vineții pe genunchi atunci când mergeam cu bicicleta, dar acum am nevoie, mai mult decât atât, să mă cunosc pe mine. Și îmi amintesc, din nou, de acel „ține-mă de mână”. „Și vei fi în siguranță, stai liniștită. Nu ai cum să pățești ceva rău atunci când ești cu mama.”

MEREU AUZEAM ASTA ÎN DRUM SPRE GRĂDINIȚĂ. „UITE CÂINELE MARE!” „ȚINE-MĂ DE MÂNĂ. VA FI TOTUL BINE! ȘI VEI FI ÎN SIGURANȚĂ, STAI LINIȘTITĂ. NU AI CUM SĂ PĂȚEȘTI CEVA RĂU ATUNCI CÂND EȘTI CU MAMA.” ÎMI

Libelula din ciclul *File de Jurnal* de Dragoș Pătrașcu, desen linier pe hârtie, 2010, 30x30 cm, foto Bogdan Panțir

SPUNEA EA. ERA, CRED, SINGURUL MOMENT ÎN CARE NU PUNEM ÎNTREBĂRI.

Aveam încredere în glasul ei și în strângerea ei caldă de mână fină cu un rubin pe inelar ce incomoda apropierea palmelor aidoma bobului de mazăre de sub saltea prânsei. Acum, poate, aș întreba-o cum ar putea să mă apere... Dar nu îmi mai este frică.

Am început să văd în privirile tuturor un gând, un pas, o implicare și, totodată o detașare pentru cei din exterior. Am început să realizez că nu mai sunt centrul universului altora, dar că sunt centrul universului meu. Și de aici începe o nouă poveste.

VERONICA D. NICULESCU

Veronica D. Niculescu este traducătoare și scriitoare. Cel mai recent roman, *Spre văi de jad și sălbăție*, este printre preferatele alecartienilor.

De copilărie nu te despați niciodată. Acesta e răspunsul cel mai sincer și simplu pe care-l pot da. Și n-ar mai fi nevoie de nimic pe lângă el. Dacă însă ar trebui să detaliez, fie și măcar numai din politețe, aș spune că atunci când eram foarte mică știam că lucrul ăsta este extrem de prețios. Că nu vreau să-l pierd. Mă întristau copiii mai mari – vedeam ce voi deveni și nu îmi plăcea. Îi adoram pe cei mereu mai mici. Cu inocența, cu curățenia, cu prospețimea lor.

Aș putea să încep să mă gândesc la semne de despărțire și să le înșir aici – schimbări fizice și așa mai departe. Dar de ce-aș face-o?

E UN SECRET PE CARE ÎL VOM AFLA CU TOȚII, RÂND PE RÂND, ÎNAINȚÂND ÎN VÂRSTE, TRECÂND PRIN VÂRSTE: ACELA CĂ PROPRIA TA VÂRSTĂ E O CIFRĂ ZERO PE O AXĂ A TA. CUM SĂ SPUN? NU ÎMI SIMT VÂRSTA, NU MI-AM SIMȚIT-O NICIODATĂ, SUNT COPIL DACĂ VREAU SĂ FIU COPIL ȘI SUNT BĂTRÂN ȘI DACĂ NU VREAU SĂ FIU BĂTRÂN.

Sunt un joben cu toate vârstele lumii. Dar copilăria, mi-e limpede, nu a fost, ci este în această fantastică pălărie. Pentru ea scriu povești, pentru ea mă plimb, cânt, îmi fac jucării, mă răsfăț – și astfel caut să-i răsfăț și pe alții. Vai de cei peste a căror copilărie s-a așternut praful. Le doresc binecuvântarea unui vânt puternic!

AMALIA CARCIUC

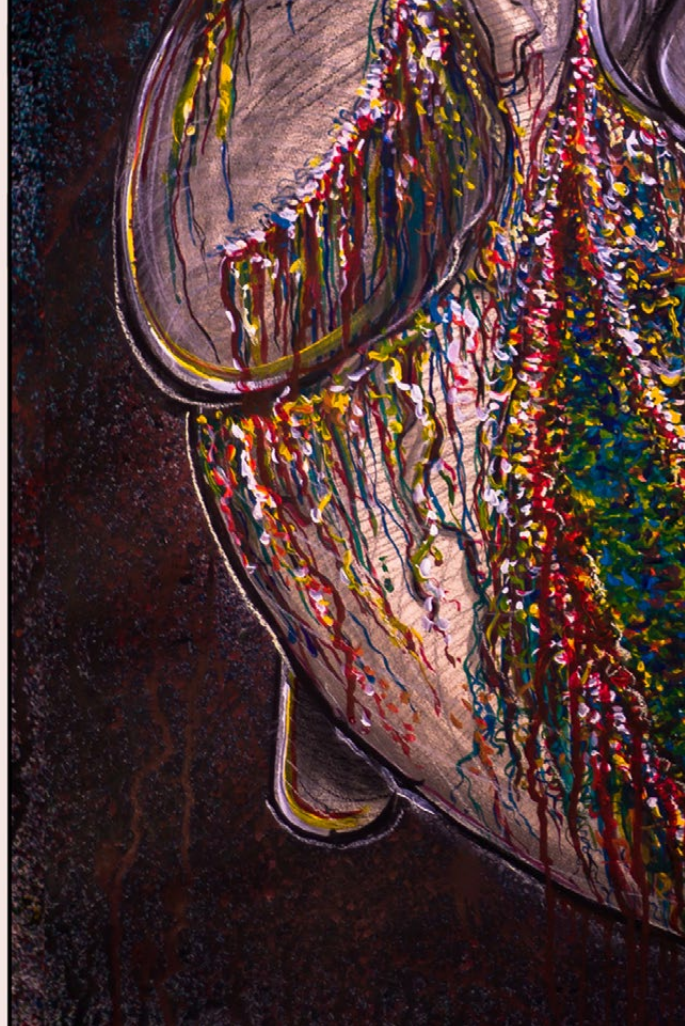
Amalia Carciuc este elevă în clasa a IX-a la Colegiul Național Iași

E greu acum să stau să-mi analizez această ieșire din copilărie care s-a produs treptat, zi de zi deoarece nu am simțit o schimbare bruscă și nici nu o simt. Pot spune că o parte din copilăria mea a fost oarecum zdruncinată de apariția unei ființe mici, plăpânde ce în următorii ani avea să îmi fie din ce în ce mai mult asemuită. Intrarea unui asemenea factor în micul meu univers a schimbat ceva. Inițial, un partener de joacă părea să fie tot ce îmi lipsea, însă ușor-ușor diferențele au început să apară și odată cu ele și această distanțare de tot ce însemna joc și imaginație fără limite.

Treptat realul a început să acapareze inefabilul, dar să revenim la mica făptură și la analiza ei. Eram legate cu un lanț invizibil, indestructibil, făceam totul împreună până când eu am început să simt o oarecare repulsie pentru tot ce însemna joc, iar când priveam la ea nu îi înțelegeam energia și nu îi recunoșteam bucuria de a se juca care nu demult îmi aparținea și mie și pe care o simțeam eternă. Am început să urăsc orice zgomot și nu mai zăream niciun scop pentru izbucnirile puternice, pentru energia care părea să nu se mai consume...

Dacă în copilărie vedeam în mama autoritatea absolută, acum văd în ea o prietenă, singura prietenă care știu că nu ar putea să mă dezamăgească niciodată și pe care încerc să nu o dezamăgesc, prietenă care mă cunoaște, care îmi știe fricile, care se bucură de bucuriile mele, formându-se între noi o legătură atât de puternică, inexplicabilă.

CONSIDER UN SEMN CLAR AL IEȘIRII DIN COPILĂRIE FAPTUL CĂ ÎNCEPI SĂ APRECIEZI ORICE MIC GEST.

Atunci când nu o mai vezi pe bunica ta ca pe o bătrânică cu o putere inimaginabilă de a-ți oferi totul cât ai clipi, ci dimpotrivă o vezi ca pe o eroină și conștientizezi că nu are puteri magice, că nu o zână îi șoptește la ureche tot ce vrei, ci capacitatea ei de a te cunoaște în profunzime o face. Ea e cel mai drag povestitor, iar tu - care ai început să-ți renegi copilăria - o rogi acum să-ți povestească despre o făptură care a devenit străină pentru tine.

Am ieșit din copilărie fără să vreau, fără să îmi dau seama. Am ieșit pentru că trebuia.

MARIUS GALAN

Marius Galan este judecător la Curtea de Apel, Suceava.

Primul lucru care îmi vine în minte când mă gândesc la copilărie e tabloul lui Pieter Bruegel cel Bătrân, cu cele nu știu câte jocuri prinse într-o singură privire. Copilăria e locul creionat de bucurie și nepăsare, de

broken heart de Daniel Rădulescu

iresponsabilitate și joc. Și dacă jocul îi însoțește pe unii până spre capătul vieții, responsabilitatea e o graniță după care n-am mai alergat niciodată cu adevărat liber. Poate că s-a întâmplat când s-a născut sora mea, aveam 11 ani și din mezinul familiei m-am trezit bună cu normă prea mare pentru cât eram de neajutorat. Am început să schimb pelinci și să pregătesc laptele, să număr orele până îmi venea schimbul, mama mea. De atunci lucrurile nu au mai fost la fel. M-am trezit un copil mare, care observă că tatăl e prea des bolnav și că viața mamei e prea grea ca să-i amintesc că sunt la vârsta copilăriei și că nu mă încântă viața adevărată, impregnată de responsabilitate și frici. Mai aveam zilele cu fotbal, Cupa campionilor din 1986 și ratarea calificării la Mondialul din Mexic. M-am băgat sub masă și am plâns. Și abia începea.

Nu am trăit o dragoste de adolescent, dar îmi amintesc și acum de prima și a doua mea prietenă. Aveam 7 ani când, alergând spre școală cu Angelica am crezut că plutesc și 9 ani când veneam de la școală, mână în mână cu Mirela, pe care am rățăcit-o, întâmplător sau nu, când s-a născut Elisa, sora mea. Și aveam 14 ani când am luat prima dată bătaie de

la tatăl meu, absolut nevinovat, și am simțit ura și nedreptatea și lucrurile nu s-au mai scris niciodată la fel. Sună toate însă mai trist decât au fost cu adevărat. Pentru că nu pot să nu-mi amintesc cât am fost de încântat să-i construiesc fratelui meu și mai mic, un tractor din lemn, cum am făcut roțile din bățul de la brad, i-am făcut osii din două crenguțe și am imaginat un habitacul care avea chiar și ochiuri de geam (în cursul acestei mărețe întreprinderi, am tăiat cu dalta mocheta de pe hol în cel puțin 10 locuri. Nu le-am spus niciodată părinților ce s-a întâmplat iar asta a născut cele mai haioase presupuneri, cea pe care am susținut-o cu aplomb a fost că s-a întâmplat când o loveam cu bătătorul care avea o sârmă desprinsă).

Eram eroul mamei când, plecat de la 4 dimineață la cozi, aduceam unt și lapte și pâine și eram fericit. E lumea copilăriei mele, cu buzdugane făcute din smoală fierbinte și pietriș învârtite la nesfârșit pe vreo coadă de matură pe lângă șantierul blocurilor din jur și a celui al școlii în care mai târziu am învățat în ciclul gimnazial, o lume cu tuburi și săgeți de hârtie, cu injectoare și petarde cu carbid, cu săbii din lemn și arcuri cu sfoară de cânepă, cu Winnetou și Old Shatterhand, cu cavalerii Pardaillan și cei trei muschetari, cu cărți de joc decupate din carton și scrise cu pixul, o lume din care nu m-au alungat totuși nici lipsurile, nici grija pentru frații mei mai mici, nici imaginea disperării părinților a două fetițe înecate în Siret, nici alte o mie de lucruri care pot să-ți însemne viața sau să te amputeze emoțional.

NU ȘTIU DACĂ ATUNCI E MOMENTUL ÎN CARE IEȘI DIN COPILĂRIE, DAR CU SIGURANȚĂ CĂ ÎȚI PIERZI DIN CANDOARE CÂND FACI LUCRURI CARE APARTIN LUMII ADULȚILOR, CÂND LUMEA LOR, A URIAȘILOR, SE RELEVĂ A FI MESCHINĂ ȘI LIPSITĂ DE DEMNITATE ȘI CURAJ, CÂND CONSTAȚI CĂ SEMIZII DIN GOSPODĂRIE CARE CRITICĂ GUVERNUL PENTRU CĂ NU LE CREȘTE SALARIILE SAU, DE CE NU, COPILII, SUNT OBEDIENȚI SAU LAȘI PÂNĂ LA ÎNGREȚOSARE ÎN RAPORTURILE CU SUPERIORII ȘI AUTORITĂȚILE, CÂND ÎNCEPI SĂ RECUNOȘTI MAI SUBTILELE RAPORTURI DE PUTERE DINTRE ADULȚI, CÂND ÎNȚELEGI CĂ AI PUTERE ASUPRA A CÂTEVA LUCRURI ȘI EȘTI ÎN PUTEREA UNOR ADULȚI CARE NU PAR CU NIMIC MAI ORIENTAȚI PE LUME.

Nu e lipsită de miez vorba că copiii se nasc cu tot ce le trebuie să reușească, dar îi doboară educația. However, dacă e vreun motiv pentru care aș vrea să fiu din nou copil e pentru că l-aș mai avea pe tatăl meu. O grămadă de ani, în care, poate, l-aș educa mai bine. L-aș învăța să nu mai moară. Mi-e dor de tata.

E S E U

Realismul magic al unei păci nedorite

IRONIC PARCĂ, AȘA CUM GABRIEL GARCIA MARQUEZ A PRIMIT ACUM 34 DE ANI PREMIUL NOBEL PENTRU CREAREA UNUI NOI CURENT LITERAR, REALISMUL MAGIC, CARE NU E DE FAPT NICI MAI MULT NICI MAI PUȚIN DECÂT PURA REALITATE A ȚĂRII LUI NATALE, ASTĂZI JUAN MANUEL SANTOS, PREȘEDINTELE COLUMBIEI, PRIMEȘTE PREMIUL NOBEL PENTRU PACE, PENTRU O PACE NEÎNCHEIATĂ, O PACE INEXISTENTĂ.

› Arina Anisie

Realismul magic este, conform dicționarului, un curent literar în care fantasticul, inexplicabilul se întrepătrund cu realitatea într-un mod atât de firesc, încât limita dintre real și imaginar dispare. E atunci când într-un cadru real, foarte bine detaliat, apare ceva mult prea neobișnuit pentru a fi credibil. Nu întâmplător, realismul magic s-a născut în Columbia. În 1982, scriitorul columbian Gabriel Garcia Marquez primea Premiul Nobel pentru Literatură, recunoscându-i-se meritele pentru cultivarea și dezvoltarea acestui curent literar în romanul *Un veac de singurătate*. În discursul ținut la decernarea premiului, Gabriel Garcia Marquez căuta însă să demonstreze că opera lui nu a fost înțeleasă corect, că el nu a încercat să combine realul cu elemente fantastice, ci doar a prezentat realitatea țării lui natale, așa cum e ea: „Noi, [...], toți cei ce luăm parte la această realitate debordantă,

nu avem nevoie să cerem multe imaginației, căci principala provocare este insuficiența resurselor convenționale pentru a face credibilă viața noastră”.

FIE CĂ E REALISMUL MAGIC AL ROMANULUI UN VEAC DE SINGURĂTATE, UNDE E ISTORISITĂ POVEȘTEA CELOR O SUTĂ DE ANI AI FABULOASEI AVENTURI TRĂITE DE CELE ȘAPTE GENERAȚII ALE FAMILIEI BUENDÍA, FIE CĂ E REALISMUL MAGIC DIN SERIALUL NARCOS, UNDE E RELATATĂ POVEȘTEA INCREDBILĂ A UNUI COLUMBIAN CARE A SCHIMBAT ÎN LUMEA ÎNTREAGĂ REPUTAȚIA ȚĂRII SALE SAU CĂ E REALISMUL MAGIC AL UNEI PĂCI NEDORITE, E VORBA DESPRE ACEEAȘI REALITATE NĂSCUTĂ ÎN AMERICA DE SUD, ÎN COLUMBIA.

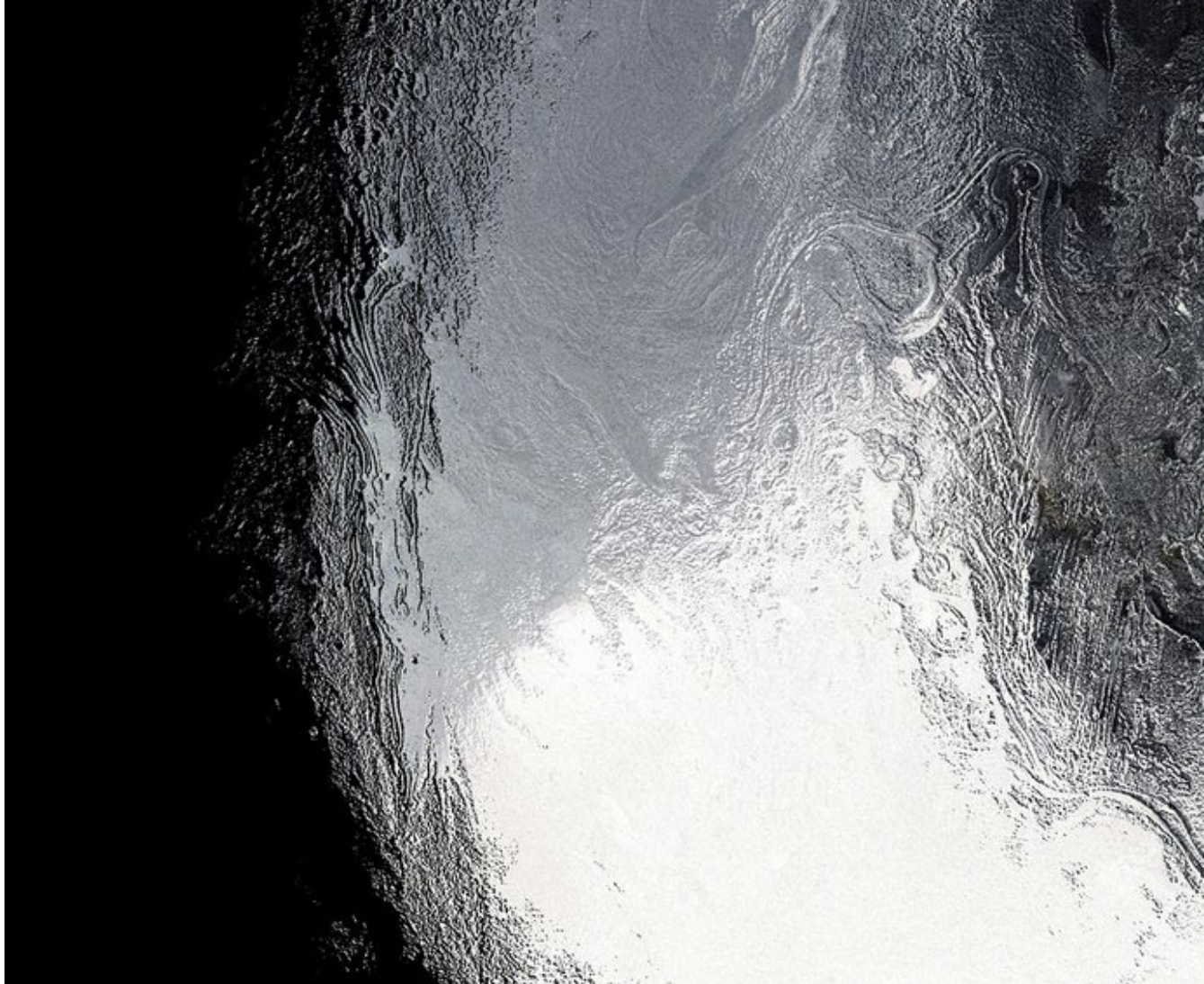
apophatic de Maximilian Lupu

Aici voi încerca însă să justific nejustificabilul: respingerea unui acord de pace ce urma să pună capăt celui mai lung război din America Latină, un război pe care Columbia îl poartă de mai bine de 50 de ani cu FARC. Pentru cei ce nu știu, FARC este o grupare paramilitară de stânga, care a început inițial ca un grup ce lupta pentru idealuri comuniste, pentru drepturile populației din zonele rurale, fără acces la servicii de sănătate, educație etc. În orice caz, de-a lungul vremii, FARC a apelat la terorism și sechestrare politică pentru a pune presiune asupra guvernului, la delincvență, șantaj și narcotrafic ca mijloace de finanțare. Până acum câteva luni, FARC era recunoscut de către comunitatea internațională drept o organizație teroristă.

După un proces de negociere ce a durat mai bine de 6 ani, președintele Columbiei a reușit să încheie un acord

de pace cu FARC, acord ce presupune, pe lângă o reformă rurală bine pusă la punct, ca în schimbul predării armelor, membrii și susținătorii FARC să primească beneficii economice, politice și să fie scutiți de pedepse. Acest acord a fost respins în referendum cu 50.2% din voturile populației. Cum e posibil ca cineva să nu dorească pacea? Cum e posibil ca un popor care are șansa să voteze pentru pace după 52 de ani de război, de teroare și după zeci de mii de morți, să nu o facă în schimbul a orice? Și totuși, Columbia a ales, marginal, dar absurd, NU. Poate că singurul rezultat coerent a acestui referendum este câștigul DA-ului în procentaj de peste 80% în zonele cele mai afectate de război. Ironic parcă, așa cum Gabriel Garcia Marquez a primit acum 34 de ani Premiul Nobel pentru crearea unui noi curent literar, realismul magic, care nu e de fapt nici mai mult nici mai puțin decât pura realitate a țării lui natale, astăzi Juan Manuel Santos, președintele

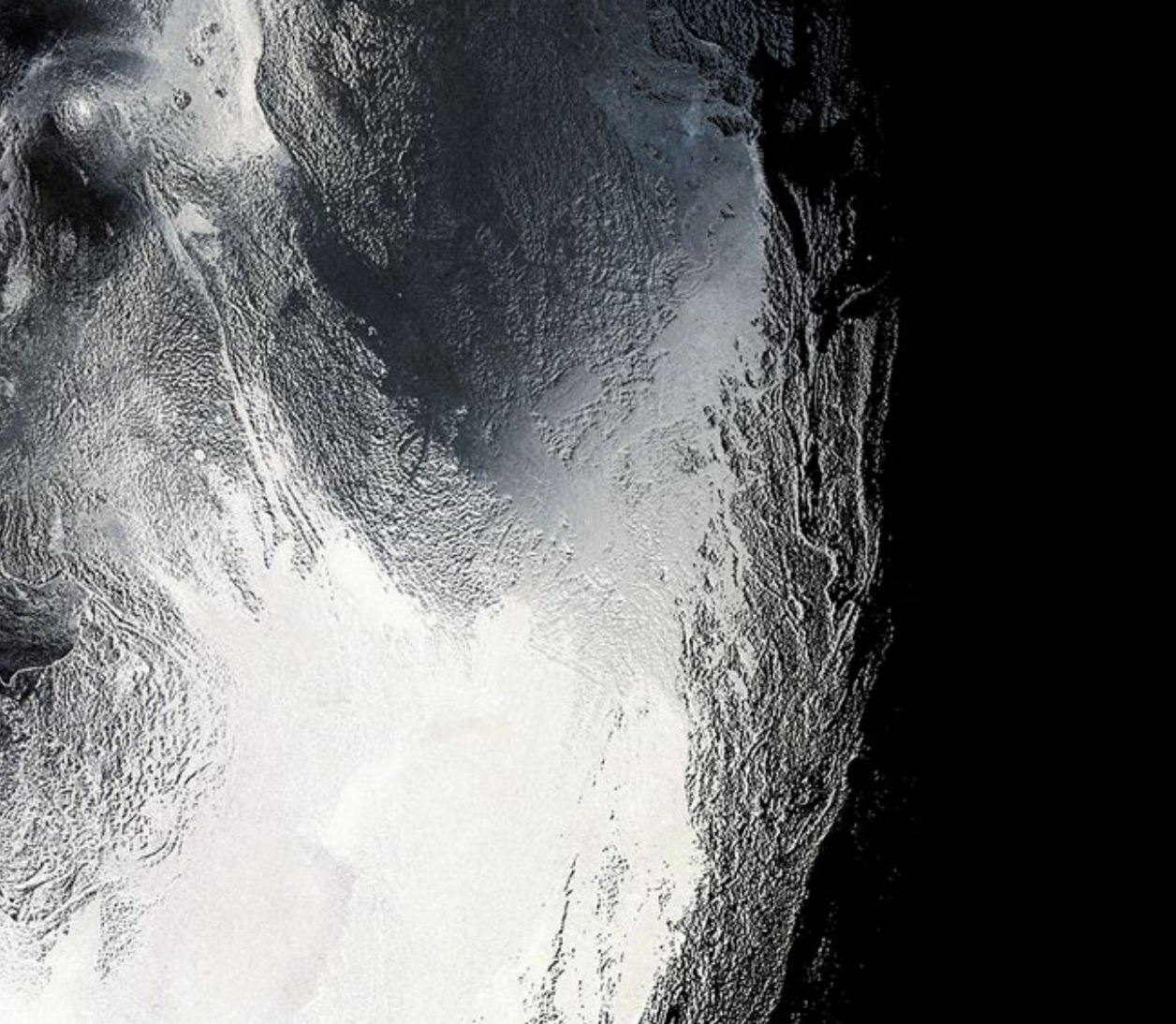
Columbiei, primește Premiul Nobel pentru Pace, pentru o pace neîncheiată, o pace inexistentă.

CUM ÎNSUȘI GABRIEL GARCIA MARQUEZ AFIRMA, E DE ÎNȚELES CĂ RAȚIUNEA DIN ACEASTĂ PARTE DE LUME (EUROPA), EXALTATĂ DE CONTEMPLAREA PROPRIEI CULTURI, NU ARE LA ÎNDEMÂNĂ MULOACE VALIDE PENTRU A INTERPRETA O ALTĂ REALITATE (CUM E CEA DIN AMERICA LATINĂ).

E normal că încercăm să îi măsurăm pe ei cu același metru cu care ne măsurăm pe noi înșine, uitând că piedicile vieții nu sunt la fel pentru toți, iar căutarea propriei identități e la fel de arzătoare și sângeroasă pentru ei cum a fost și pentru noi. Interpretarea realității lor prin unități de măsură ce nu le aparțin nu îi face decât să fie mai neînțeleși, mai puțin liberi, mai singuratici.

Așadar, toate aceste evenimente care par insolite și inexplicabile pot fi justificate doar în contextul realității de acolo, a absurdităților din trecut care s-au contopit cu firescul și au condus evoluția culturii și mentalității lor. Columbia trăiește într-un război continuu de la obținerea independenței de Spania, iar războiul cu FARC este cel mai lung și cel mai recent. Așadar, războiul în sine nu mai e un pur conflict între două părți adversare, ci a devenit un element firesc în cotidianul oamenilor. Columbieni au creat o rutină în care știrile de război, crimele fac parte în mod firesc din ea, construind astfel o realitate neobișnuită nouă, realitatea lor.

Dificultatea de a accepta pacea cu FARC nu se justifică prin dezacordul lor cu anumite puncte ale acordului, cum ar fi iertarea sau acceptarea în politica țării, așa cum afirmă majoritatea celor ce au votat NU. Fundamentul problemei vine din faptul că mai mult de trei generații au fost crescute și formate într-un război constant și au fost

Învătați că patriotismul vine mână-n mână cu războiul împotriva și cu ura pentru FARC. Acordul de pace cere însă ca iertarea să ia locul urii, ca pacea să fie înfăptuită cu pace, nu cu război, cere crearea unei alte realități.

COLUMBIA NU A FOST ÎNSĂ PREGĂTITĂ PENTRU ACEASTĂ NOUĂ REALITATE. EA ÎNCĂ NU CUNOAȘTE LINIȘTEA ȘI PROSPERITATEA CARE VIN CU PACEA, IAR FĂRĂ ACEST PUNCT DE REFERINȚĂ DEVINE ȘI MAI GREU VIZUALIZAREA NOII REALITĂȚII PROPUSE. PREMIUL NOBEL PENTRU PACE ACCENTUEAZĂ, PARCĂ, DIFERENȚA DE PERCEPȚIE, DIFERENȚA DINTRE REALITATEA LOR ȘI A NOASTRĂ.

Cu toate acestea, după toată speranța dată întregii lumi de acordul de pace, după absurda și neașteptata lui respingere, urmată de surprinzătorul Premiul Nobel, de neliniștea și incertitudinea unei păci neîncheiate, columbieni sunt atinși de situație. După absurda 60% absti-

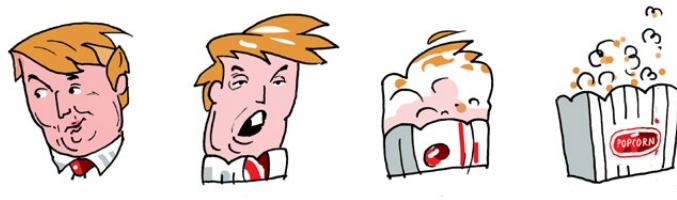
nență la vot și sute de mii de voturi anulate, Columbia pare astăzi să își dea seama de oportunitatea pierdută. Dacă până acum pacea era doar un subiect politic, ea a devenit, după toate acestea, o temă cu care astăzi milioane de columbieni se identifică și ies în stradă, în orașe dinăuntru și din afara țării, să o reclame, să o ceară. Acum a devenit pacea lor, pe care, poate, într-o zi o vor vota. Deocamdată, e istoria unei păci neîncheiate care rămâne pentru noi un realism magic, pentru ei, o realitate.

Arina Anisie, absolventă a Colegiului Național Iași și a Universității Politehnice București, a urmat un program de master în domeniul piețelor de energie, finanțat de Uniunea Europeană, cu primul an la Universitatea Paris Sud XI - Paris, al doilea an la Universitatea Comillas în Madrid, iar ultimul semestru la Universitatea Federală în Rio de Janeiro. A lucrat un an în Germania, în Berlin și Bonn, iar acum locuiește în Rio de Janeiro și lucrează la PSR în calitate de consultant în domeniul piețelor de energie și al politicilor energetice.

UNIVERSITARIA

DESPRE ALEGERILE ÎN SUA

CU CÂT DEVOREZI MAI MULTE PSEUDO-ADEVĂRURI, CU ATÂT ÎȚI PARE CĂ AI CĂPĂȚAT O PUTERE MAGICĂ DE A VEDEA ÎN SPATELE CORTINEI. E O HEROINĂ MODERNĂ, O DEPENDENȚĂ GLOBALĂ, ȘI NU ȘTIU CÂND VA STRIGA CINEVA CĂ INTERNETUL, ACEST ÎMPĂRAT AL INFORMAȚIEI, ESTE GOL. FELICITĂRI, CETĂȚENI AI LUMII!

grafică de Ilie Krasovschi

› Liana Vrajitoru Andreasen

Deunăzi m-au întrebat studenții, văzându-mi dezamăgirea a doua zi după alegerile din SUA, „Ce ne facem acum, doamna profesoară?”. Mă priveau oarecum îngroziți (mulți dintre ei - sau părinții lor - sunt imigranți din Mexic), dar și cu speranța că aș avea un răspuns pentru temerile lor: A venit Apocalipsa? Vor fi deportați mexicanii în masă? Dar musulmanii, vor fi oare obligați să poarte o semilună pe haine? Vor fi înecate toate vietațiile în râuri de petrol? Femeile vor fi aruncate în închisoare dacă fac avort, iar minoritățile vor fi alungate din restaurante și din școlile bune? Va arunca Trump cu bombe nucleare în stânga și-n dreapta, dacă tot s-a mirat în gura mare de ce America nu-și folosește arsenalul nuclear? Singurul lucru pe care l-am putut spune a fost: „Rămâneți vigilenți și nu-i lăsați să vă răpească drepturile!”. Cum să-i consolez, dacă nici pe mine nu mă puteam consola? În unele universități există acum „puppy rooms” - camere speciale în care studenții

și profesorii pot să se joace cu pui de câine ca să le treacăangoasa post-electorală.

DUPĂ ALEGERILE DIN SUA, TOATĂ LUMEA S-A UMPLUT SUBIT DE UN FEL DE MĂTREAȚĂ EXISTENȚIALĂ.

Îi văd pe toți - politicieni, jurnaliști, istorici, profesori, studenți - scărpinându-se în cap ca niște copii scoși la tablă după ce au stat prea mult la jocuri pe calculator în loc să învețe. Și nu cred că e exagerată analogia pentru că, dacă nu mă înșel, politica nu se mai face prin învățarea lecției, ci ca o joacă pe calculator - o plimbare superficială prin piața liberă a pseudo-informației de pe Google, Yahoo, Facebook sau alte surse care s-au insinuat în sistemele contemporane de comunicare, până la banalizare. Când am primit invitația de a scrie ceva despre alegerile americanilor, n-am fost prea sigură că aș avea ceva foarte

Beep Beep de Adrian Gorea

MULT SE VORBEȘTE ACUM DESPRE SISTEMUL ILOGIC DE VOT DIN AMERICA: COLEGIUL ELECTORAL ȘI NU VOTUL POPULAR DECIDE PREȘEDINTELE.

Fiecare stat votează separat de restul țării și, de exemplu, chiar dacă eu, în Texas, am votat cu Hillary Clinton, votul meu nu intră în calcul pentru că Texasul per total a votat cu Trump. Din Texas pleacă 38 de reprezentanți să prezinte votul la alegerile generale, care de fapt sunt o formalitate pentru că acești 38 îi dau toate voturile lui Trump. Ideea celor care au inventat acest sistem a fost să împiedice statele cu populații mari (și cu oameni „prea educați” și „prea liberali” cum sunt California și New York) de a influența prea mult alegerile și să lase și statele mici să aibă o influență. Așa se face că din California vin 55 de voturi (de la vreo 38 de milioane de locuitori), iar din South Dakota (cu mai puțin de un milion) vin 3 voturi. Matematic, nu iese socoteala proporțional. Așa s-a

coerent de spus cititorului român. Dar apoi mi-am dat seama că am multe de spus. Sunt tentată să scriu până îmi iese oful din piept și scot o carte în câteva volume.

Întrebarea multora este cum a putut să fie ales Donald Trump, un diletant în ale politicii, un denigrator al științei, un anti-intelectual, rasist, misogin, ba chiar molestator care se laudă cu nerușinare în ce fel folosește femeile. Mulți se tem că asta înseamnă că mai mult de jumătate din populația SUA este la fel ca el și împreună vor da ceasul istoriei înapoi cu zeci, poate chiar sute de ani. Într-adevăr, există mulți fani convinși ai lui Trump, cei care îl încurajau la mitinguri și care amenințau în fel și chip la protestele de stradă. Poate, într-adevăr, cum spun comentatorii, e vorba de disperare economică și de lipsa de educație (mai ales politică). Totuși, grupul acesta e în minoritate. Dacă e să calculăm, cei care într-adevăr l-au vrut și votat pe Trump au fost cel mult un sfert din populația țării. Un alt sfert (la care adăugăm un milion) au votat-o pe Hillary Clinton. Celelalte două sferturi, aproximativ, n-au votat deloc. Apatie? Nu - sau nu numai. Mulți (atât cât să conteze) n-au votat din principiu - și la ideea asta am să revin.

făcut că Hillary Clinton a obținut de fapt cu un milion de voturi mai mult decât Trump și totuși a pierdut alegerile.

Dar nici măcar sistemul electoral nu explică fenomenul Trump. Trump este un star de televiziune, un magnat, un boss care știe să facă bani dând afară angajații care nu dau randament. El astăzi declară sacii goi (și dă faliment), iar mâine își umple din nou sacii cu vârf și îndesat pentru că, de fapt, banii au fost dirijați din buzunarul drept în buzunarul stâng. Multă lume, știind prea bine toate acestea, își pune speranța în talentul lui la poker internațional (are afaceri în toată lumea) și cei cărora nu le ajung banii de mâncare și chirie speră că Trump le va trimite un cec gras prin poștă, imediat după alegeri. Ceurile încă n-au ajuns.

Dar explicația nu e suficientă. Unii speculează că alegerea lui Trump are de-a face cu rasismul care încă persistă în societatea americană. Trump, de altfel, s-a grăbit să aleagă pe capete în poziții importante din guvern câteva giuvaeruri venite parcă din alte timpuri: rasistul Steve Bannon care are legături cu KKK, anti-musulmanul Michael Flynn, Jeff Session, care se opune imigrației și drepturilor minorităților - și tot așa. Probabil și asta explică, din păcate, o parte din succesul lui la alegeri.

PENTRU MINE, CEA MAI MARE ENIGMĂ NU ESTE CUM A REUȘIT TRUMP SĂ CÂȘTIGE. ENIGMA ESTE CUM A REUȘIT HILLARY SĂ PIARDĂ, CU TOATĂ EXPERIENȚA PE CARE O ARE ȘI CU AJUTORUL ELECTORAL PE CARE L-A PRIMIT DE LA ÎNDRĂGITUL OBAMA.

Am suspectat imediat că a fost vorba de o populație încă misogină a Americii, chiar după decenii de activism feminist și legi care protejează femeile. Văd în clasele mele studente care pledează împotriva feminismului, pentru că li se pare că se cere prea mult de la femei (și se subminează autoritatea bărbaților). E greu, spun ele, să fii și mamă și soție și femeie de carieră, iar multe fete ar prefera să vină direct cavalerul pe cal alb și să le scutească de bătaie de cap. În mod șocant, 55% din femeile albe l-au votat pe Trump (ce-i drept, mai mult generațiile în vârstă l-au ales pe el, iar tineretul mai mult pe ea). Dar nu cred că aversiunea față de feminism a fost cheia care i-a încuiat lui Hillary drumul spre Casa Albă. A existat un „factor X” în ecuație - și aici nu e vorba doar de americani.

Poate cel mai important (și mai nou) fenomen în alegerea lui Trump este că, de fapt, întreaga planetă l-a votat, indirect. Da, americanii au votat în persoană, dar apăsatul pe un buton în cabina de votare a fost o consecință aproape inevitabilă a unor fenomene pe care nimeni nu le-a bănuțit a fi de proporții atât de seismice. Există în ziua de azi contribuții care ar fi fost de neima-

ginat în urmă cu numai două decenii. Era în care trăim este era unui surplus de informații care, paradoxal, a dat naștere la o lipsă de informații (reale). Toată lumea de pe glob are acces la Internet, iar Internetul a devenit o Meduză cu milioane de capete.

E posibil că atacul terorist asupra celor doi zgârie-nori din New York a fost un catalist, în sensul că imaginile dramatice derulate în întreaga lume au fost atât de neobișnuite și de cutremurătoare, încât au stârnit un nou gen de groază și un nou gen de interes. În neputința (și obsesia) de a prezice sau preveni atacuri asemănătoare, lumea a încercat să obțină acces direct, fără intermediari, la informații. Toți voiau să afle cum s-a putut întâmpla și cum poate fi prevenit un astfel de atac în alte părți ale lumii. Deși astăzi lumea e mai puțin violentă ca niciodată (statistic), tuturor li se pare că un atac oriunde și oricând este iminent.

SETEA DE INFORMAȚIE (PROVOCATĂ DE NEPUTIȚĂ) A DUS LA POPULARIZAREA A TOT FELUL DE TEORII CONSPIRAȚIONALE CARE AU CAPTIVAT LUMEA DE-A LUNGUL ȘI DE-A LATUL CONTINENTELOR.

Toată lumea „știe” cine e de fapt în spatele atacului de pe 11 septembrie 2001, în ciuda oricărui încercări de a contracara pseudo-informațiile de pe Internet cu dovezi științifice. De atunci, teoriile conspiraționiste s-au multiplicat și au devenit un fel de lume paralelă care uneori,

se pare, intervine în lumea reală în mod de-a dreptul alarmant.

Să ne întoarcem la Hillary Clinton: știți că, de fapt, Hillary a omorât vreo 50 de persoane? Cu mâna ei, dacă e să credem explicațiile conspiraționiștilor. Tot ea plănuia, se spune, al treilea Război Mondial. Fenomenul global la care au participat și românii și alții (și spun asta pentru că am urmărit, nevenindu-mi să cred, evoluția acestor teorii pe Facebook) a dus la convingerea multora că Hillary era o adevărată Godzilla pornită pe anihilarea planetei. Așa cum (chipurile) le-a omorât pe amantele lui Clinton, așa urma să ne omoare pe toți. O ură mocnită față de o candidată cu o experiență politică admirabilă și cu intenții benigne, așa spune eu, a devenit atât de adâncă, încât rațiunea a pierdut în fața proliferării unor „știri” ridicole, dar ușor de digerat. Jumătate din populația Americii a stat acasă pentru că li s-a părut că degeaba votează, dacă ambii candidați sunt niște monștri. La urma urmei, cine mai are timp în ziua de azi să verifice o știre? E mai ușor să te ambalezi și să te enervezi, apoi să stai acasă, „din principiu”, supărat pe sat.

CINE ÎȘI PUNE PROBLEMA CĂ S-AR PUTEA CHIAȚI SĂ FIE ÎN INTERESUL CUIVA SĂ RĂSPÂNDEASCĂ ȘTIRI FALSE DESPRE CANDIDAȚII AMERICANI, ÎN AMERICA ȘI ÎN AFARĂ?

S-a dovedit că Putin, marele jucător de șah teritorial, a ținut mult să-l vadă ales președinte pe Trump (cu care, printre altele, are probabil legături de afaceri), iar eu suspectez că unele teorii anti-Hillary vin de undeva de prin Rusia. Și spun asta pentru că oricum există dovezi clare (de la FBI) că Rusia a intervenit în alegeri prin hackeri, care au scormonit prin emailurile lui Hillary și au influențat opinia publică americană. Vestea nu e bună pentru români. Se va vedea dacă Moldova, România și alți foști pioni ai URSS-ului vor avea de suferit în urma șocantului mariaj dintre Trump și Putin.

Noi, în România, am suferit o jumătate de secol de o foamete informațională provocată de regimul comunist. Astăzi, lumea se îndoapă cu iluzii informaționale și se miră că foamea nu s-a potolit. Cu cât devorezi mai multe pseudo-adevăruri, cu atât îți pare că ai căpătat o putere magică de a vedea în spatele cortinei. E o heroină modernă, o dependență globală, și nu știu când va striga cineva că Internetul, acest împărat al informației, este gol. Felicitări, cetățeni ai lumii! Ați reușit să vă faceți simțită prezența în Casa Albă, iar acum Trump, din această instituție cu influență asupra întregii lumi, își va face și el simțită prezența în cele patru colțuri. Să sperăm că nu vor cădea prea multe capete.

Liana Vrăjitoru Andreassen, membră a Colegiului de onoare ALECCART, a plecat în Statele Unite să-și continue studiile și s-a stabilit în Texas, unde predă literatură și eseistică la South Texas College. A publicat multe texte de proză scurtă în reviste precum Fiction International, Calliope, The Willow Review, Mobius, Weave Magazine etc.

Adrian Gorea

* lucrări extrase din colecțiile *Saints + Adrian* și *App-ing Icons: from Christ to Apple logo*

MATEMATICA ÎNTRE FASCINAȚIE ȘI FRUSTRARE

CUM EXPLICĂM SACRIFICIILE UNUI OLIMPIC DE PERFORMANȚĂ NEVOIT SĂ RENUNȚE LA PLĂCERI FIREȘTI VÂRSTEI SAU LA ACTIVITĂȚI CE L-AR FI AJUTAT SĂ SE DEZVOLTE ECHILIBRAT (LECTURI, MUZICĂ, ARTĂ) CARE POATE ACCEPTA DE DRAGUL PERFORMANȚEI STERILE CHIAR ȘI UN DOPAJ ÎN ACEST DOMENIU?

› Marius Pașa

O discuție despre matematică este un demers ce cu siguranță va naște multiple opinii, diverse abordări ulterioare și va avea desigur un grad mare de subiectivitate ținând cont că cel care vă propune acest subiect este un admirator al acestui domeniu. Îmi asum opiniile, aștept cu interes păreri legate despre acest subiect și sper să nu avem niciunii dintre noi orgoliul adevărului suprem, pentru că în matematică acesta poate fi greșeala capitală.

Nu se cade să începem discuția fără să aruncăm o privire asupra etimologiei cuvântului ce definește acest domeniu. Astfel e bine de știut că acesta provine din grecescul „mathema” care însemna studiu, învățare. Ulterior este transformat în latinescul „mathematica” de unde au apărut derivatele în mai toate limbile. Vă propun să păstrăm, cel puțin pentru început, atunci când aducem în discuție matematica, prudența în a eticheta acest domeniu de studiu, evitând opiniile cu aspect de verdict. E bine să menționăm de la început, că impactul matematicii cu lumea în care trăim este unul ce nu trebuie neglijat, pentru că în linii mari ne sunt propuse următoarele teme: studiul cantităților (aritmetică, teoria numerelor), studiul structurilor (algebră), studiul spațiului (geometrie, topologie, teoria măsurii), probleme ce vizează schimbările, transformările (analiza matematică).

CE ȘTIM SIGUR DESPRE MATEMATICĂ? ESTE UN DOMENIU DE STUDIU, POATE UNICUL, ÎN CARE NU EXISTĂ CONFLICTE ÎNTRE GENERAȚII. MAI MULT, CEI CARE ASTĂZI FORMULEAZĂ TEORII, CONSTRUIESC PE FUNDAMENTELE PUSE DE PREDECESORI.

Astfel un model matematic este definitiv și poate fi doar completat, niciodată înlocuit. Prin urmare nu greșim dacă spunem că matematica ia decizii, impune anumite sentințe și nu admite nici un recurs la acestea.

Ce nu știm încă despre matematică? Nu cunoaștem foarte precis ce este de fapt acest domeniu de studiu. Nu putem ignora interferențele acestuia cu științele consacrate (fizica, chimia) pentru care poate fi văzută ca un instrument, dar în același timp trebuie să acceptăm că prin contactul cu acestea, în matematică s-au descoperit diferite teorii. Putem deci încadra acest domeniu în categoria științelor? Unii, nu puțini vor spune că nu, deoarece nu există aplicații concrete în lumea reală. I-aș ruga să nu se grăbească pentru că, deși matematica emite adevăruri abstracte, demonstrate prin argumentări logice, multe dintre acestea neaplicate imediat, timpul este de multe ori cel care găsește utilități nebanuite în viața de fiecare

1	14	14	4
11	7	6	9
8	10	10	5
13	2	3	15

MAREA PROVOCARE ÎN CAZUL MATEMATICII ESTE TOTUȘI GĂSIREA UNUI RĂSPUNS POTRIVIT LA CEA MAI FRECVENTĂ ÎNTREBARE ROSTITĂ SAU MĂCAR GÂNDITĂ LA UN MOMENT DAT DE FIECARE DINTRE NOI: CARE ESTE UTILITATEA EI? ADICĂ, SERIOS, LA CE NE TREBUIE NOUĂ MATEMATICA CA SĂ TRECEM ÎN EXISTENȚA NOASTRĂ DE LA MOMENTUL T_0 LA MOMENTUL $T_0 + \epsilon$?

foto: Bogdan Pîrău

zi. Și dacă matematica nu este descoperită și aplicată pe un domeniu precis al vieții ca orice știință, atunci înseamnă că a fost și este creată, apropiindu-se în felul acesta de artă. Astfel pentru ca ea să contribuie la dezvoltarea personalității nu doar din perspectivă intelectuală, ci și sub aspect moral, trebuie să fie asociată cu discipline de înaltă ținută estetică precum literatura sau muzica. Aceste polemici aruncă asupra matematicii o primă undă de mister, creează un paradox: un obiect exact, precis, de necontrazis să nu aibă totuși o identitate clară. Îndrăznesc să afirm că acesta este un privilegiu care mai poate fi întâlnit și în cazul altor domenii. Astfel nu cred că putem să definim precis ce este poezia fără să facem ... poezie și îndrăznesc să afirm că încercând o definiție a matematicii facem de fapt apel la ...matematică.

Aici să vedeți patimă! Unii, nu foarte mulți, abia așteaptă să emită teorii despre formarea prin și întru matematică (pasionații). Alții, destul de numeroși, vor găsi un bun prilej pentru a-și povesti experiențele traumatizante din viața școlară care nu i-au oprit totuși ca și fără matematică să ajungă la un nivel de viață de invidiat (frustrații). Am și eu o opinie, pe care îndrăznesc să o formulez sub formă de invitație la un exercițiu imaginar: să încercăm să ne închipuim (poate chiar sub forma unui eseu) o lume funcțională în care nu există matematica. Câte rânduri credeți că vom reuși să scriem?

Contactul cu matematica, în formă organizată are loc în școală, acolo unde alături de celelalte materii, constituie curriculum obligatorie a fiecărui elev. Aici se face dozajul și se aleg formele de administrare a acestui obiect. O

primă mare problemă a unui sistem de învățământ poate fi aceea că neavând un personal de înaltă calificare și responsabil la nivel decizional poate greși concentrațiile sau poate elibera superficial rețete întreținând sau conducând spre adevărate disfuncții imposibil de tratat ulterior. Nu știu dacă opiniile mele sunt în măsură să rezolve situații de acest gen, într-un sistem inert la chestiuni evidente, comentate negativ de o parte dintre noi, dar foarte dinamic atunci când o anumită măsură populistă trebuie să fie adoptată, atâta timp cât unii nu se vor sinchisi să admită măcar că acestea există. Nu voi da verdicte, dar permiteți-mi să formulez întrebări, unele retorice, cu speranța că ele vor crea intrigi constructive. Numi cereți să mă abțin de la opinii pentru că atunci demersul ar părea doar de natură teoretică, iar eu nădăjduiesc chiar într-o aplicabilitate a lui.

De ce matematica trebuie predată într-un mod foarte rigid, cu șabloane pentru anumite tipuri de probleme, foarte schematizată, încă de la primele clase primare, uitând de fapt că un copil până pe la 14 ani are un spirit ludic foarte dezvoltat, că jocurile și sunt cele care l-ar putea apropia de un obiect greu de iubit la început? Posibil răspuns: Lipsa unor preocupări autentice pentru cunoașterea nevoilor reale ale unui copil aflat în acest segment de vârstă. Posibile soluții: Menținerea interesului pentru cea mai importantă componentă educativă a matematicii în această perioadă - descoperirea și dezvoltarea capacității de judecată a elevului. Adaptarea pentru fiecare nivel de vârstă a unor probleme care nu presupun achiziții noi, ci doar o minte investigatoare, curioasă.

Cum explicăm abundența de manuale alternative și auxiliare care inundă piața la fiecare început de an, când pentru orice cunoscător avizat la un nivel de bază este evident că toate propun în fapt aceleași exerciții, că autorii „generici” sunt aleși din școli și județe reprezentative, pe criteriul acoperirii geografice cât mai eficiente iar cei care „trudesc” totuși la redactarea lor pot fi cu greu identificați în mulțime? Posibil răspuns: Libertatea folosirii acestor materiale școlare prin acordarea unui aviz din partea ministerului de resort este atent „negociată” de editurile specializate pe această

nișă nou creată și care sunt dispuse la compromisuri care să le asigure existența fragilă. Cercul vicios este din păcate completat în final de acei autori dispuși să accepte nesemnificativele avantaje financiare de dragul unei „popularități” false, poate chiar dezonorante. Posibile soluții: Revenirea la niște manuale unice, gratuite, bine alcătuite care să nu mai presupună achiziționarea de materiale suplimentare de proastă calitate.

CARE ESTE ROSTUL ATĂTOR CONCURSURI DE MATEMATICĂ, MULTE DINTRE ELE CU SUBIECTE CE PAR ÎNCROPITE ÎN FUGĂ, TRĂDÂND DACĂ NU UN DILETANTISM REVOLUTĂTOR, ATUNCI CEL PUȚIN O LIPSĂ DE RESPECT PENTRU MICUȚII CE AȘTEAPTĂ CONFIRMĂRI CU STATUT DE VERDICT ASUPRA VALORII LOR, CONCURSURI CE SE ÎNMULȚESC AN DE AN ȘI CARE COBOARĂ LA VÂRSTE CÂND ACEȘTIA NICI MĂCAR NU AU APUCAT SĂ SE JOACE PE SĂTURATE?

Posibile explicații: O imensă eroare din partea părinților ce stimulează printr-un comportament competițional și cu manifestare în masă ideile disfuncționale ale unor dascăli ce vor de fapt să-și valideze valoarea, folosindu-se de talentele native ale copiilor. Un sistem creat pentru a întreține de cele mai multe ori activități „subterane” de meditații oboșitoare și traumatizante pentru copii și costisitoare pentru părinți și oferind profesorilor „adânc” implicați un nou criteriu de ierarhizare socială. Posibile soluții: O re poziționare a părinților copiilor implicați în acest fenomen, care să conducă la regândirea întregului sistem competițional.

Dacă intrăm în zona exclusivistă a „olimpicilor” și a materialelor după care aceștia se pregătesc pentru concursuri vom constata că „oferta” se reduce. Cei care-și asumă responsabilitatea redactării unor materiale specifice acestor performeri sunt mai prudenți. Întâlnim însă și aici o caracteristică a mediului publicistic românesc: nevoia de senzațional, de autenticitate a problemelor propuse trece cu ușurință peste acel mai important aspect al unui autor care se respectă, obligația de a face citările necesare, de a menționa după fiecare problemă sursa (cartea sau concursul) în care a apărut fiecare problemă neoriginală și nebanală pe care o propune.

DE CE ESTE MAI INTERESANT SĂ „VOPSIM” O PROBLEMĂ, SCHIMBÂNDU-I UȘOR COORDONATELE ÎNCÂT SĂ FIE DE NERECUNOSCUT, SĂ SERVEASCĂ ORGOLIULUI DE MARE PROPUNĂTOR A AUTORULUI RESPECTIVEI CULEGERI?

Lucru îngrijorător este însă acela că multitudinea de concursuri despre care am făcut vorbire mai sus, populărizate prin publicarea subiectelor și a soluțiilor în diferite culegeri sunt mai importante prin menționarea după fiecare problemă a unui autor sau grup de autori care au contribuit la alcătuirea acesteia când o simplă, dar asumată căutare pe internet poate arăta sursa reală a acelei probleme, de cele mai multe ori la concursuri sau în cărți din alte culturi matematice. Să ne fie oare subestimate calitățile de cunoscători la nivel basic ai limbii engleze, singurul impediment real în identificarea cu ușurință a originii textului matematic respectiv? Posibile explicații: Matematica superficial înțeală și mai deloc respectată predispune la dezvoltarea și întreținerea unor ego-uri false care posibil să-și aibă rădăcinile într-o activitate anterioară a unora dintre autori, poate chiar în viața de elev, ce presupunea rezolvarea unor probleme de un anumit nivel ce nu de puține ori îți pot genera un sentiment de stăpânire intelectuală a lumii. Acum, ca „specialist” ai posibilitatea concretă de a dovedi altora și ție (aici e paradoxul) că ești capabil în continuare de „performanțe” ce merită să atragă admirația. Posibile soluții: Amendarea fără rezervă a acestor practici prin acțiuni care să scoată la iveală adevărul. Este adevărat însă că cei care o pot face, care mai păstrează demnitatea unui autor responsabil de culegeri de acest gen preferă „proverbialul” comportament neutru, cârcotitor dar fără percuție din păcate, speculat cu „profesionalism” de „vopsitori”.

Cum trecem cu așa mare ușurință peste practica propusă de învățământul matematic care încurajează în bună măsură, la nivel elementar, un mod algoritmic, repetitiv, plictisitor de la un moment în acolo pentru majoritatea elevilor ce nu văd provocări, perspective sau finalități ale muncii lor, pierzându-se la un moment dat în rutina a zeci de exerciții de același tip, doar pentru a face față unor examene care nu au nici măcar un nivel de decență matematică, taxând mai degrabă naivitățile specifice vârstei decât nivelul de judecată al competitorilor? Cum explicăm, în egală măsură, sacrificiile unui olimpic de performanță nevoit să renunțe la plăceri firești vârstei

sau la activități ce l-ar fi ajutat să se dezvolte echilibrat (lecturi, muzică, artă) care poate accepta de dragul performanței sterile chiar și un dopaj în acest domeniu? Vedeți, acestea sunt abuzuri, care duc la de multe ori la diformități educative vizibile la unii dintre absolvenții de astăzi. Explicațiile pot să vină din lipsa unei strategii care să aibă în centrul acesteia elevul și din păcate trebuie spus că acest aspect arată o lipsă de respect și responsabilitate față de acesta. Câți dintre cei care iau decizii în aceste zone, pot răspunde cu sinceritate și fără ezitare la întrebarea elementară: lubiți cu adevărat copiii?

Făcând o scurtă prezentare a lucrurilor pe care întâlnirea (ne)obligatorie, dar naturală cu matematica școlară le poate aduce în viața fiecăruia dintre noi constatăm cel puțin două beneficii. Pe de o parte, rezolvând o problemă trebuie să învățăm să respectăm propunătorul, cu care inițiem un dialog imaginar, venind cu ceva în loc, ori o altă problemă (dacă nivelul ne permite să creăm așa ceva), ori o altă rezolvare după ce am găsit una sau am folosit indicațiile autorului, ori o posibilă generalizare sau o particularizare interesantă pe textul propus de problemă.

PE DE ALTĂ PARTE, PRIN MATEMATICĂ PUTEM FACE DIFERENȚĂ ÎNTRE DOI TERMENI EXISTENȚIALI ESENȚIALI DEZVOLTĂRII NOĂSTRE: ORGOLIU ȘI SMERENIE. PRIMUL ASCUNDE ÎN SPATELE SĂU UN CARACTER SUBORDONAT NEVOII DE VALIDARE CONTINUĂ, CARE LA UN MOMENT DAT DUCE SPRE AUTODISTRUGERE, AL DOILEA ARATĂ CĂ MATEMATICA POATE FI ZIDITOARE, CĂ ÎNFRUMUȘEAZĂ ȘI APROPIE DE DIVINITATE. MATEMATICA POATE FI DEOPOTRIVĂ ÎNGER ȘI DEMON!

Pentru mine, matematica nu a reprezentat niciodată un domeniu ce trebuie învățat, într-un sens comun acestui cuvânt, ci mai degrabă reamintit, pentru că naturațea lucrurilor cu adevărat importante din matematică m-au trimis de multe ori cu gândul că venim pe lume cu o predispoziție pentru această formă de cunoaștere a vieții, iar achizițiile pe care le dobândim sunt de fapt în structura fiecăruia dintre noi în stare latentă. Aici, în această viață, noi primim în fapt doar instrucțiuni de folosire a lor.

Marius Pașa, membru în Colegiul de Onoare ALECARD, este profesor la Universitatea Tehnică „Gh. Asachi” și la Colegiul Național Iași.

ÎNĂUNTRU
ȘI - N A F A R Ă

Dezavantajul de a fi olimpic/ Avantajul de a nu fi olimpic

Mi-a luat ceva timp să înțeleg că unul dintre punctele forte ale sistemului britanic constă în acest proces: în faptul că mă provoacă să decid singură dacă o carte oarecare de pe rafturile bibliotecii are valoare academică sau se adresează publicului larg (adică este ușor romanțată și face apel la clișee comerciale), dacă ideile unui autor sunt încă actuale sau reflectă o mentalitate depășită.

} Raluca Anisie

Eoarecum plăcut, liniștitor - ca o mângâiere caldă, dătătoare de putere și de răbdare, dar totodată intrigant, induce scepticism și naște în tine un sindrom de impostor. Ce anume? Să te uiți în spate, la tine, cum erai cu ceva ani în urmă. Cu toții avem impresia, în fiecare etapă, că suntem precoce, înaintea vârstei noastre și că înțelegem mai mult decât ar trebui (sau doar eu mă amănesc astfel...?), dar doar atunci când te uiți la cel care ai fost îți dai seama cât de multe nu înțelegeai când aveai 15 ani. Asta nu poate decât să însemne că și maturitatea ta actuală este o iluzie. Probabil în alți 5 ani ai să-ți dai seama. Așa că hai mai bine să așteptăm cu toții să ni se încheie experiențele din care putem învăța și apoi să ne dăm cu părerea.

Nu scriu pentru toate vârstele, dar cu siguranță am trăit mai mult decât liceul, nu mult, însă suficient încât să rememorez cum a fost, dar dintr-o altă perspectivă. Știți cum mai povestesc părinții întâmplări de când erai mic și apoi îți dai seama că nu își mai amintesc cum au ajuns la spital în ziua în care te-ai născut sau nu mai știu cum arăta primul lor apartament sau ce făceau după ce te aduceau bunicii de la grădiniță, nu mai zic de liceu, cu cine stăteau în bancă sau ce intrigă trăiau. Vorbesc parcă își amintesc frânturi dintr-un roman și nu deapănă amin-

tiri (ca în *Amintiri din copilărie*, căci Creangă nu doar a relatat evenimente din viață, ci le-a trăit din nou) - parcă nu au trăit toate situațiile, nu au plâns ori s-au bucurat și au resimțit fiecare supărare cu pasiunea și intensitatea specifică doar celui ce-o trăiește. Am ajuns la concluzia că noi trăim mai multe vieți. Și la fiecare viață, odată încheiată, ne putem uita cu obiectivitatea unui cititor anonim. Iar părinții da, au trăit mai multe vieți, vreo șapte cel puțin. Eu acum cred că sunt cam la a patra. Când se adună mai multe de trei, începi să uiți de primele din șir.

LICEUL E CU SIGURANȚĂ O VIAȚĂ ÎN SINE.

Ce aș putea să scriu despre dezavantajul de a fi olimpic când nu am fost nici măcar aproape de a fi olimpică în liceu, iar viața mea nu s-a intersectat niciodată semnificativ cu cea a unui olimpic? Am absolvit un liceu prestigios, am avut note bune, am luat 10 la bac și am învățat, am învățat pentru teze până la 3 dimineața - pe atunci mi se părea mult, apoi am ajuns la universitate și nu mi s-a mai părut. Am chiulit și am fumat în spatele școlii, am dat petreceri pe ascuns, am dormit prin vecini cu zilele, am stat în oraș până dimineața, am luat mașina părinților pe ascuns. Am rămas cu mașina în stradă, am făcut accident, dar s-a rezolvat pentru că șoferul celeilalte mașini era un

băiat de vreo 20 de ani care a plăcut-o pe prietena mea. Am participat la miss unde am cunoscut o persoană care urma să îmi fie alături toți cei 4 ani de liceu. Când zic alături, mă refer la propriu alături, în fiecare zi, în fiecare seară după școală: veneam la mine, deschideam calculatorul, ascultam muzică, vorbeam pe mess, cutreieram străzile, ne uitam la filme, vorbeam, râdeam, ne certam, eram amândouă prea sensibile și... prea competitive.

AM CITIT, AM JUCAT TEATRU, AM FOST LA FESTIVALURI DE TEATRU ȘI AM FOST ÎNCONJURATE DE PRIETENI CU TREI ANI MAI MARI CARE PĂREAU CĂ ȘTIU CE VORBESC ȘI CE FAC. AM SUFERIT DE INSECURITATEA ȘI EGOISMUL SPECIFIC VÂRSTEI. M-AM BUCURAT DE EXUBERANȚA, POTENȚIALUL, SPERANȚA ȘI LIBERTATEA PE CARE DOAR LA ACEA VÂRSTĂ LE AI. AM JUDECAT, BLAMAT ȘI M-AM LĂFĂIT ÎN ÎNFUMURAREA ȘI AROGANȚA ANILOR DE ATUNCI.

Am luat 11 la mate, 4 la logică, 10 la sport. Am cochetat cu ideea de a fura din magazine, cerși pe stradă, sări garduri, veni neinvitată la majorate și a tot ce nu e social acceptat. Am trăit agonic fiecare emoție existențială, ne-am imaginat destine, am făcut planuri pe care le-am uitat și am luat-o de la capăt. Am cumpărat băutură de la chioșc din Piața Unirii și am băut în parc, am mers la școală nedormită noapți în șir, am anulat ore de meditații ca să păstrez bani și să ies în oraș. Am dormit la ore de multe ori, am dormit în pauze, pe bănci, în vestiare. Am intrat noaptea în școală, am jucat ascunsa pe întuneric în clase goale.

Dar nu am fost olimpică. Cineva care a fost olimpic poate să spună ceva despre viața de olimpic, dar eu pot vorbi doar despre avantajul de a nu fi fost. Iar acesta este dreptul după-amiezii tale. Poate că petrecându-mi timpul învățând pentru olimpiadă ar fi fost mai productiv, mai roditor decât toate îndeletnicirile pe care le-am descris mai sus. Îi las pe cei ce au fost la olimpiadă să judece sau pe voi, cei care citiți acest articol.

Raluca Anisie a absolvit Colegiul Național Iași cu media 10.00 la bacalaureat, Universitatea Sheffield cu First Class Distinction și masterul la celebra universitate École polytechnique fédérale de Lausanne. În prezent, Raluca lucrează la o companie din Zurich, Elveția.

DAR ȘTIȚI CARE E PROBLEMA, CAND POVESTEȘTI O VIAȚA CARE S-A INCHEIAT? INTOTDEAUNA POVESTEȘTI EVENIMENTE ȘI APOI ÎȚI DAI SEAMA CĂ NICI NU LE MAI ȘȚII ȘIRUL, CUM AM ZIS. DAR MAI TII MINTE CE SENTIMENTE ERAU ÎN SPATELE ACTIUNILOR TALE. MAI TII MINTE CE PERSOANĂ LE TRĂIA?

Nu v-am zis ce era mai important, nu am încercat să descriu de ce eram eu așa cum eram la acea vârstă.

Nu am copiat pentru că nu am putut învăța, nu am cerut bani la străini pentru că nu aveam bani, nu am chiulit pentru că nu îmi plăcea la școală. Nu am făcut nimic din necesitate, ci doar din curiozitate. Adolescența e o perioadă în care începi să gândești critic și să pui la îndoială tot ce vezi că oamenii mari respectă. E momentul când vrei să înțelegi lumea de unul singur. E momentul când te distanțezi de universul celor mici, dar nu ești nici în al celor mari, ci undeva la mijloc, într-un univers doar al tău, refuzând să aparții de orice. Începi să înțelegi și vrei să reinventezi totul.

Ideea era așa: una dintre noi (eu sau Roxana) aborda o persoană oarecare pe stradă și, cu o privire disperată, zicea: „Îmi cer scuze, mi-am uitat portofelul acasă și nu am niciun ban și trebuie să iau maxi-taxi spre Miroslava să ajung acasă. Puteți, vă rog frumos, să mă ajutați cu 10 mii?”. Cealaltă stătea la depărtare și se uita, „de pază”. Cum eram bine îmbrăcate, lumea ne asculta, dar nu ne dădea bani întotdeauna. Într-o zi, țin minte că am abor-

dat un bărbat care, când m-a auzit, mi-a zis să-l urmez și, grăbit, s-a îndreptat spre un chioșc.

A SCHIMBAT 100 DE MII ȘI MI-A DAT 50 DE MII. A ZIS: „IA TOT, NU-I NIMIC, STAI LINIȘTITĂ, DOAR SĂ AJUNGI CU BINE ACASĂ.” AM RĂMAS FĂRĂ CUVINTE. AM VĂZUT SINCERITATE ȘI ÎNGRIJORARE ÎN OCHII LUI.

Pe atunci 50 de mii era ceva pentru un copil de clasa a 10-a având în vedere că aveam de la părinți 10 mii pentru mâncare pe zi la școală. Ne ajungeau de vreo 3 ciocolate. Atunci a fost ultima dată când am făcut asta. M-am simțit atât de prost, ca și cum am dat o palmă și mi s-a întors o mângâiere. M-am simțit ca un tâlhar. Am înțeles ce înseamnă să înșeli. Deși înșelatul are multe forme, eu am înțeles atunci una dintre ele și am văzut în spatele ei tot universul înșelăciunii omenești.

Nu trebuie să le încerci pe toate ca să știi ce e bine și ce e rău. Cu timpul, conștientizezi că povețele au o însemnătate, că normele au o valoare și că provocarea nu constă în a încălca regulile, ci în a-ți depăși limitele.

foto: Gloria Luca

Realizezi că regulile nu înseamnă virtute, dar au o utilitate care nu poate fi negată și înveți că principiile personale sunt cele mai valoroase reguli - pe care ți le alegi singur și de care nu poți fugi sau pe care nu le poți omite neobservat. În final, îți îndrepti toată concentrarea asta care se cobora asupra lumii doar asupra ta și îți dai seama că pentru a ajunge să îți câștigi respectul, încrederea și compasiunea e nevoie de mai mult decât de a respinge o societate care nu face decât să fie în aceeași oală cu tine.

Am ajuns la finalul acestei mici istorisiri și nu am scris nimic despre dezavantajele de a fi olimpic, dar, cu siguranță am scris despre avantajul de a nu fi olimpic. E adevărat, mi-ar fi plăcut să învăț mai multă istorie, să am o cultură generală mai vastă, să citesc un pic mai mult, să fiu mai disciplinată, dar să vă spun drept, nu aș schimba cu nimic zilele de liceu pe care le-am trăit. Cred că libertatea, plictiseala, dezordinea m-au făcut să gândesc singură și să îmi pun întrebări.

MIROSUL ORAȘULUI PRĂFUIT DUPĂ PLOAIE, RĂCEALA ȘI ROUA DIMINEȚII, MERSUL PE STRĂZI FĂRĂ DIRECȚIE, NEGLIJENȚA CU CARE TRATAM TIMPUL ȘI INFINITUL POSIBILITĂȚILOR PE CARE LE ASCUNDEA, ENTUZIASMUL DESCOPERIRILOR, PRIMELE SENZAȚII ȘI IMPRESII CONȘTIENȚE ALE EULUI MEU ADULT S-AU NĂSCUT ÎN LICEU.

Iar cum bine știm cu toții, prima impresie contează. Nimic nu s-ar fi întâmplat bineînțeles, fără prietenii care mi-au fost alături. Ne-am schimbat și împărtășit viața într-un mod care nu se poate repeta în nicio altă etapă a vieții. Am trăit într-o complicitate iluzorie pe care ne-am construit încrederea care ne-a dat curajul să pășim în viață. Ne-am aruncat în prietenie dând totul. Fiind liberi și naivi ne-am deschis și am construit împreună o lume care pentru un moment a fost doar a noastră. Iar amintirea acestei lumi îmi dă speranță și acum și îmi doresc să dăinuie deasupra tuturor celorlalte vieți ale Vieții mele.

Sună bunicii, mama, am intrat la master cu bursă!

Noul Testament al unui student nedormit

... Suntem tineri și lumea nu putea să se învârtă mai repede. Nu mai visăm, acum prioritizăm.

} Astrid Băgireanu

Pe autobuz. Colegul meu de cursă îmi spune despre deadline-urile lui. Sună ca o rețetă culinară... incluzând RedBull, cafeină și țigări. Am și eu rețeta mea, îi spun. Memorez pasaje uriașe de text – de obicei citate – sub forma unui cântec. Îmi dau seama în timp ce vorbesc că soluția lui e mult mai ok și că a mea e super *nerdy*. E o etichetă cu care am făcut pace în ultima vreme; ca o lesbiană „ieșind din dulap” (Dacă acum se spune hashtag la diez, limba română poate adopta și expresia „a ieși din dulap”). Am făcut o glumă cum că sunt o tocilară și mi-am deschis agenda la pagina „lista cu lucruri de făcut – octombrie”. E împărțită pe săptămâni și zilele cele mai critice sunt notate în roșu. Dau pagina spre „lista cu lucruri de învățat” – de la software noi la limbi străine și îl văd pe colegul meu de drum cum își aranjează cravata într-o mișcare incomodă: „wow”, zice... „ești așa organizată... se pare că îți place viața de student!”.

Pe 26 octombrie am avut primul *site visit*. 8 ore pe autobuz dinspre Edinburgh spre Inverness și înapoi – și eram atât de aproape să pierd amândouă cursele. Cu două nopți albe la bord, petrecute în facultate, în bibliotecă, doar ca să termin proiectul la timp – am fost cel mai puțin organizat student posibil. Am prins două răsărituri răsfrânte pe tastatură și am făcut o adicție pentru crema hidratantă de noapte. Am ajuns la timp în stația de autobuz – gâfâind, alergând, cu fularul între picioare, dar am făcut greșeala să mă întind puțin peste geanta de voiaj...

Am avut noroc când viitorul meu coleg de cursă m-a trezit: „Nu ești tu Astrid? Mergi spre Inverness? Autobuzul pleacă într-un minut!”

BA DA, EU SUNT ASTRID. SUNT ÎN A DOUA LUNĂ DE MSC ÎN ARHITECTURĂ ȘI ... PUTEȚI VEDEA. AM ABSOLVIT ÎN IULIE 2016. DOUĂ LUNI MAI TÂRZIU, AM PRIMIT O BURSĂ DE STUDIU PENTRU CURSUL DE MASTER ÎN CADRUL ACELEIAȘI FACULTĂȚII. UN PROFESOR CARE A DORIT SĂ RĂMÂNĂ ANONIM M-A RECOMANDAT UNEI COMPANII PRIVATE CARE SE SPECIALIZEAZĂ ÎN CONSTRUCȚIILE OFF-SITE – VIITORUL MEU TOPIC DE DIZERTAȚIE.

Mi-au cerut să le trimit CV, portofoliu și scrisoare de intenție. Pe 2 septembrie am primit confirmarea din partea facultății că banii au intrat în cont – mi s-a plătit integral masterul! Pe 26 octombrie, i-am vizitat pentru prima dată la „fabrica de case” – un fel de architecture pornography, să fiu mai exactă. Imprimare și printare 3D în domeniul construcțiilor și ochelari VR pentru animații – viitorul sună bine. Sună high-techy-nerdy, așa ca mine.

Rory e un student din State care m-a acompaniat spre Inverness și înapoi cu același scop. Compania a fost interresată de CV-ul lui (Rory studiază inginerie de construcții

AM AVUT AMANDOI UN MOMENT DE "WHOA". AVEM NUMAI 23 DE ANI ȘI SUNTEM ÎNTR-UN AUTOBUZ SPRE LOCUL UNDE, PROBABIL, VOM SEMNA PRIMUL CONTRACT DE MUNCĂ DIN VIAȚA NOASTRĂ. SUNTEM ÎN A DOUA LUNĂ DE MASTER ȘI ÎN APROAPE UN AN DE ZILE VOM FI PE PICIOARELE NOASTRE, CU CELE DOUĂ DIPLOME ÎN MĂINI, PREMIAȚI ȘI PLÂNȘI. NU E ĂSTA MOMENTUL LA CARE VISAM CÂND ERAM COPII? NU E ĂSTA RĂSPUNSUL LA „CÂND VOI FI MARE...?”

foto: Corina Păcurar

civile) și a decis să îi plătească studiile de peste ocean, în interesul de a-l recruta după terminarea masterului. Ne-am întâlnit în stația de autobuz pentru prima oară: eu dormind cu o falcă în valiză, el fresh, pieptănat, aranjat. Am petrecut 8 ore învățând despre fiecare – șansele să ne mai întâlnim în lunile care urmează sunt destul de mari. Eu am glumit că sunt o tociară, i-am povestit despre ultimul an de facultate și i-am arătat cu degetul de unde până unde mi-a lăsat disertația primul meu rid pe frunte. Despre cum am terminat facultatea cu First Class Distinction, despre ceremonia mea de absolvire, despre discurs. El mi-a spus despre experiența lui în Malawi, cum a petrecut ultimul său an de școală construind școli pentru copii din Lilongwe. Mi-a spus despre prietena lui din Finlanda, despre faptul că o va cere de nevastă și că plănuiește momentul de ceva vreme cu familia ei.

Suntem tineri și lumea nu putea să se învârtă mai repede. Nu mai visăm, acum prioritizăm. Un stomac tonifiat sau conexiuni pe LinkedIn? Este momentul să port demachiantul în geantă, pentru orice eventualitate a unei nopți petrecute în bibliotecă? Sau mai bine, să nu mă machiez deloc! Viața socială? Nu credeam că voi spune vreodată asta, dar le scriu alor mei „din datorie”.

Eu: Heiiii... ce mai faci? Cum merge? *(insert here awkward emojis)*

Toată lumea: Bine, n-am auzit de tine de un car de ani! Pot să te sun? *(insert here "Shame on you" emojis)*

Eu: Mda... nu, că sunt în bibliotecă, știi, și am proiectul ăsta de predat... *(respond with shamelessly "seen" for the next 5 days of messages received)*

→

Astrid Băgireanu
a fost redactor-șef
ALECART în ultimii doi
de liceu, a absolvit
Universitatea din
Edinburgh cu First
Class Distinction. În
prezent, este studentă
la master (MSc în
Arhitectură).

Dorul de casă s-a simplificat în discuții pe whatsapp cu ai mei, cam o dată pe lună după fiecare proiect, între un proiect depus și un somn binemeritat. Vorbim așa, pe rapid, cum zice maică-mea, totul într-o frază amplă care să îmi concluzioneze că tot ce am lăsat acasă e neschimbat: taică-tu, BAC-ul lui frate-tu, bunici, unchi, încă un nepot, o nepoată de pe partea cealaltă, mătușă-ta, ANAF-ul, mamaia, Catedrala Mântuirii, șosete noi pentru iarnă pentru că aici cică nu sunt.

SUNT SIGURĂ CĂ PĂRINȚII MEI ÎȘI PREZINTĂ COPILUL CA FIIND CONECTAT LA APARATE MEDICALE. ÎN REALITATE, SUNT DOAR CONECTATĂ LA UN LAPTOP HP VECHI CARE SCÂRȚĂIE DE FIECARE DATĂ CÂND ÎI AJUSTEZ ECRANUL ȘI CARE ARE NEVOIE DE DOUĂ APĂSĂRI SUPPLEMENTARE PENTRU TASTA ENTER. NIMIC ÎNGRIJORĂTOR ÎN SECOLUL 21! SUNT UN COPIL NORMAL. ÎNCĂ NU BEAU CAFEA ZILNIC, CHIPURILE CA SĂ NU CREEZ REZISTENȚĂ LA CAFEINĂ ÎN MOMENTELE ÎN CARE CHIAR AM NEVOIE DE EA.

Nu rulez foițe, decât atunci când trebuie să creez o machetă. Nu înjur – pentru că m-am învățat să salvez fișierele AutoCAD în cloud. Mănânc de toate și îmi uploadez contul de LinkedIn corespunzător – nu prea des, dar nici prea rar. Când vine weekendul, sunt în sfârșit fericită că voi avea timp să învăț și nu am cursuri și tutoriale la care să mă duc! În pauzele de sandviș, dau scroll pe facebook și urmăresc ce se mai întâmplă pe acasă. Văd un idiot care postează ceva cu Klaus Iohannis și ISIS; vreo două du-dui care și-au făcut pagina de make-up artists la 15 ani; un fost coleg care distribuie o pagină ortodox-creștină cu intenția de a „pune femeia la locul ei”. Mă gândilă buricul degetelor cu un milion de fraze feministe pe care le am în cap... dar nu scriu nimic. Mă doare încheietura de la cât am tastat weekendul ăsta, plus că Enter-ul meu necesită multiple apăsări. Un calcul simplu – input – output îmi indică s-o las moartă. N-o să îl educ eu, oricum, cum nici mie nu mi-a luat o zi și un comentariu agresiv pe Facebook să acumulez un set de valori identitare.

Când am plecat din România, eram un copil cu ochii ca în desene animate, ambițioși, visători și cu stelute; cu un rucsac prea plin în spate și cu o mare de incertitudine în față. Dacă m-ai vedea acum pe mine de atunci, ar fi un moment din acelea în care m-ai lua de umeri și m-ai pupa pe frunte. „Măi, uite cum te-o făcut maică-ta!”, ai zice. Au trecut cinci ani de atunci, totuși. Acum – chiar dacă am aceeași incertitudine în fața ochilor – știu mai bine cu cine am de-a face când vine vorba de mine. Știu la ce să mă aștept, cât de tare pot să întind coarda. Cât de mult pot să aștept și cât de mult pot să iert. Cât de mult

foto: Gloria Luca

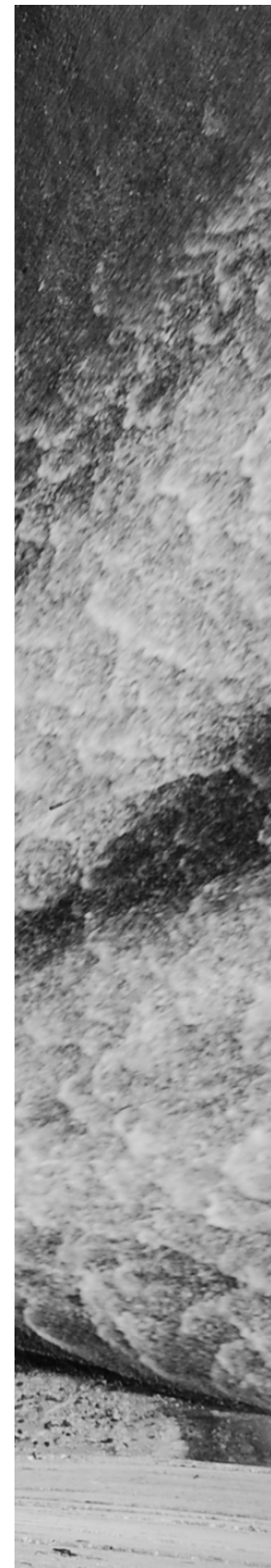
pot să stau fără să adorm și cât de mult pot să iubesc. Știu câte cafele am nevoie per eseu în funcție de numărul de cuvinte din cerință și știu când sunt pe cale să cedez. Toate astea sunt lucruri pe care le-am notat de-a lungul anilor, nu în agendă, ci înăuntrul meu. Pare un drum greu – dar să fiu student, în momentul ăsta, e lucrul pe care îl fac cel mai bine.

M-AM ÎNTORS DE LA „FABRICA DE CASE” CU O MULȚIME DE FOTOGRAFII ȘI UN ZÂMBET ÎNTINS PE FAȚĂ DE GÂNDURILE LA UN PROIECT PE CARE NU AȘ FI CREZUT VREODATĂ CĂ ÎL VOI VEDEA ÎN REALITATE. APROAPE CĂ AM PIERDUT ȘI AUTOBUZUL DE LA ÎNTOARCERE, AȘA CĂ AM SACRIFICAT O PAUZĂ DE SANDVIȘ PENTRU O PAUZĂ DE LOO – DIN NOU, PRIORITIZAREA IT’S MY NUMBER ONE SKILL DACĂ AR FI SĂ FAC UN CV ONEST.

Îl las să își poarte conversațiile în minte până când decid că ne gândim la același lucru. Rory, un student eminent, își trănțește picioarele sub scaunul din față și își încrucișează mâinile pe piept. E acea poziție perfectă pentru a te uita la stele – pe când noi ne imaginăm viitorul. Pe vremea când temele se împărțeau în hausaufgabem, homework și, dintr-a șasea, devoir... și pe vremea când ne alegeam melodii polifonice pentru apelurile pe celular, îmi imaginam viitorul până în punctul ăsta. Până aici, în momentul ăsta când stăm obosiți în autobuz, la întoarcere spre Edinburgh, cu contractele semnate și cu o mulțime de planuri și proiecte noi. Și cu o mulțime de întrebări noi... Am să fac față? Am să mă descurc? Sunt „deșteapta lui mama deșteaptă”? Ce an am în fața ochilor! Câte responsabilități noi, dar și ce oportunitate! *I made it, didn't I? I fucking made it!*

Am stat cu Facebookul deschis de prin Glasgow, de unde am prins wi-fi. Îi arătam lui Rory poze cu președintele nostru neamț, castelul lui Dracula și gagică lui Gerard Butler. Glumim. Rory e obosit. Eu am deja trei zile fără somn, dacă e să nu luăm în calcul ațipirea pe valiză, pe WC, în picioare... De abia aștept să ajung în pat, iar ecranul de la iPhone își diminuează puterea în a mă ține trează cu fiecare oră care trece.

Între timp, cum zice englezul, *Rant's over*. Am depus și proiectul pe luni și mă pregătesc să mă îndrept ușor spre casă – sau locul unde plătesc chirie, pentru că rutina de seară se întâmplă în bibliotecă, și nu în dormitor la mine. Nu am monede pentru autobuz și e prea târziu să mai găsec vreun supermarket deschis... dar nu mă doare. Va trebui să merg prin Meadows vreo jumătate de oră, dar știu că sunt pe drumul celui mai odihnitor somn din anul acesta.

În Casablanca

Bacalaureatul în Maroc

Te uiți la ceasul tău; dacă îl uiți acasă, la ceasul colegului din banca comună și, dacă nici el nu are ceas, încerci să deduci ora stând cu capul întors către ceasul profului și bănuind câte minute mai sunt până la final. Exact așa mi s-a întâmplat mie la Bac, în timpul examenului de italiană. Ah, timpul joacă inteligent fără să mute înapoi, așa cum nici noi, dacă jucăm pe o tablă de șah, nu o facem.

} Răzvan Marius Lucean

BAC, ZIUA 1: ECHILIBRU ÎN DEGETE, PE PĂMÂNT

Text în latină din Cicero, analiză gramaticală plus traducere, timp la dispoziție: 5 ore!

Un profesor de latină seamănă cu un profesor de fizică sau de matematică: după o perioadă devine geniu transcendent, precis în cerințe, exact în corectură și fără pic de imaginație. Eu, din fericire, am avut o profesoară din Napoli, cu un accent « delicat », tipic napoletan. „Latina nu a murit, eterna limba Romană” - sfintele cuvinte de la începutul orei îmi răsunau în minte în timp ce lucrăm și chiar dacă nu mă ajutau prea mult, îmi întrețineau via atenția.

Suntem 18 în clasă: 14 marocani, 1 algerian, 2 italieni și un român. Toți am urmat Școala Italiană din Casablanca, Scuola Paritaria Italiana « Enrico Mattei ».

Bacul a fost în timpul Ramadamului. Postul musulmanilor, în cazul practicanților, presupune că ei nu au voie să mănânce sau să bea de la răsăritul soarelui până la apus. În timpul verii, în Maroc soarele răsare la ora 6:30

și apune în jurul orei 10. Un practicant nu are voie să înghită nimic timp de aproximativ 15 ore. Greu. Alarma se dă de la turnul unei moschee în fiecare zi fix după ce a apus soarele după calculele lor „relativ” exacte...

Casablanca este capitala economică a Marocului, cu circa 6 milioane de locuitori, de 3 ori cât Bucureștiul. Limba oficială este araba, limba de colonie, franceza.

Am fost nevoit să învăț araba timp de 6 ani, 3 ore pe săptămână cu un profesor care a avut răbdarea necondiționată să îmi explice de zece ori o silabă, un cuvânt sau o frază. Luam scaunul și mă așezam lângă catedra profului, nu eram la același nivel cu colegii mei, motiv pentru care urmam un program aparte, mai simplu. Interesul meu față de limbă nu era foarte mare, dar a existat voința profesorului care a devenit și pentru mine un catalizator: pentru oricine de acolo era o mândrie personală ca un european să reușească să învețe araba de la el.

Cel puțin jumătate dintre elevii din aceeași clasă cu mine metrizau foarte bine două limbi plus limba natală, iar 3 dintre ei vorbeau bine engleza.

LA ȘCOALĂ, PE LÂNGĂ CELE 3 ORE PE SĂPTĂMÂNĂ DE ARABĂ, 4 ORE DE LIMBĂ ȘI LITERATURĂ FRANCEZĂ, 5 DE ITALIANĂ, EXISTAU DIN « ÎNTÂMPLARE » 5 DE LATINĂ ȘI 2 DE ENGLEZĂ.

Un licean are spiritul critic în formare, nu își dă seama ce este important și asociază materia cu cel care o predă. Dacă proful nu explică bine sau e plictisitor în ceea ce face, atunci nici materia nu este interesantă. E adevărat că în viață niciodată nu se știe de ce parte trebuie să apuci informația și eventual dacă mai rămâne ceva, să tragi la suprafață, dar în timpul liceului acesta e ultimul lucru la care te gândești.

Fiecare materie te ajută în termeni social-dinamici, nimic nu este la întâmplare, tot ceea ce trebuie să faci este să obții maxim de la fiecare, căci o informație îți poate aduce o soluție nouă, iar ideile pe care le vei avea au la bază ceea ce ai studiat la un moment dat. Dar iarăși, e prea devreme să aplici în liceu toate acestea, așa că nu numărul limbilor străine studiate a fost important, ci implicarea și atenția mea.

Vă întrebați cum m-am descurcat la cele mai exotice dintre cele pe care le-am avut în programă? Latina și araba sunt două limbi nobile, ambele au cunoscut transformări în timpul istoriei, așa că... vrei să începi un caiet în arabă, trebuie să îl deschizi invers, trebuie să scrii de la dreapta la stânga și să întorci pagina de la vest către est dacă te afli cu fața spre nord. Când termini caietul, ajungi acolo unde începi să scrii în română. Araba clasică este limba care se învață la școală în toată zona Magrebului (Maroc, Tunisia, Algeria), limba oficială. Araba dialectală, în schimb, este limba derivată din araba clasică veche și care a avut o evoluție diferită în fiecare țară sau regiune. Țin să precizez că în Maroc se vorbește și limba berberă, în special în zona Atlasului, la cote destul de mari, în sate rupte de electricitate, dar foarte populate. La școală m-am străduit în araba clasică, pe stradă cu cea vorbită. Cât despre latină, se știe că e doar limba oficială Vaticanului, deci de vorbit nu o puteam vorbi. Ce au în comun? Doar cuvinte sonore de război și comerț.

ZIUA 2: ITALIANA

Școala Italiană din Casablanca este parte din Consulat, o clădire cu baza dreptunghiulară și curte interioară simetrică, neoclasică. Ne-am întâlnit la 8 în fața intrării din spate, unde accesul este în special pentru mașini.

foto: Răzvan Lucean

URMEAZĂ 5 ORE ÎN CARE FIECARE PRIMEȘTE O TEMĂ DIFERITĂ DESPRE O PROBLEMĂ DE ACTUALITATE. ESEU SAU ARTICOL DE JURNAL, ALEGEREA E A NOASTRĂ.

După ce ne-am așezat pe scaune, profa de italiană s-a ridicat de lângă comisia formată de cinci profesori. A distribuit fiecăruia dintre noi foile albe șampilate de școală și asta a fost tot. Pe bancă am pix, un creion și o riglă, 3 foi de protocol și blocul cu tema de actualitate. Înainte să începem, profesoara ne-a explicat fiecare pas: avem voie să scriem pe jumătate din foaie, mai precis pe partea stângă, cealaltă jumătate fiind destinată corecturii. Maniera de tratare a subiectului era liberă.

ZIUA 3: PASIUNE CU GUST AMAR

Este opt fix, suntem chemați pe rând să intrăm în clasă. Azi avem 5 materii, toate verificate doar în scris. Verificarea cunoștințelor la fiecare materie presupune 9 întrebări închise și 2 deschise. Materiile sunt trase la sorți. Prima: filosofia.

Primul an de liceu a fost cel mai greu la filosofie. Manualul era scris într-un limbaj abstract, imposibil de descifrat de către ființe umane – așa mi-am spus tot tim-

pul. În al doilea an, noua profesoară de filosofie a reușit să transforme impasul în pasiune, propunându-ne o imagine despre timp și om, abordată succesiv între atitudine critică și aberații. Tot ce e simplu este greu și tot ce este greu nu e simplu. Logic? Este timpul un concept simplu? Sau dificil? Exemplu: Dacă te întrebi de ce ai mutat o carte dintr-un loc în altul fără să o deschizi, fii sigur că a trecut timp inutil. A fost voință, instinct sau necesitate? Întrebări existențiale în timpul examenului.

Și dacă tot suntem la filozofie, să îți explic cât de importantă este viața ta școlară: în medie îți petreci 10 luni, timp de 12 ani, la școală. Asta înseamnă 120 de luni. Mai departe: cinci zile pe săptămână ar însemna 20 de zile în medie pe lună, 2400 de zile în cei 12 ani până la sfânta maturitate, 14 400 de ore stând pe scaun. Crezi că ai timp?

După 50 de minute precis măsurate, ne pregătim de a doua materie: limba și literatura franceză. Majoritatea locuitorilor din Maroc vorbesc franceza, inclusiv cei din zonele rurale, motiv pentru care niciunul nu a avut probleme de înțelegere, dacă ele au existat au venit doar din lipsa serioasă a studiului. Molière, Zola, Montesquieu, existențialismul lui Jean Paul Sartre și *Străinul* de Camus au fost printre subiectele tratate.

foto: Ioan Răducea

Istoria Artei, literatura latină și geologia au fost materiile succesive care au picat în ziua respectivă.

ZIUA 4: MA(CE)TEMATICA

MATEMATICA A FOST CEA MAI GREA MATERIE DE LA BAC PENTRU TOȚI. DEȘI AM URMAT LICEUL CU PROFIL ȘTIINȚIFIC, NICIUNUL DINTRE NOI NU A REUȘIT SĂ OBTINĂ MAXIMUM DE PUNCTE LA MATEMATICĂ. ÎN ACEST CAZ, SUBIECTELE DATE AU FOST MAI GRELE DECÂT ARABA SAU LATINA LA UN LOC.

Profesorul care a venit din Italia cu pachetul sigilat, trimis special de minister, l-a deschis, l-a citit, ne-a privit. Cerințele au fost singurele cuvinte pe care le-am auzit de la el pe toată durata examenului. Niciun input pentru a dezlega misterul.

SISTEMUL DE EVALUARE

Sistemul de evaluare este complet diferit de cel românesc. În timpul liceului acumulezi credite în funcție de media cu care ai terminat anul. Numărul acestora poate varia la sfârșitul liceului între 10 și 30 și se adaugă la punctajul final obținut la bacalaureat. În cele 4 zile de probe scrise se împart în mod egal 60 de credite. În ultima, trebuie să demonstrezi talentul tău de dictio și ratio: timp de 40 de minute, toți profesorii au voie să îți adreseze orice întrebare din programa școlară. Credite la dispoziție: 10. În total, punctajul maxim este 100.

După Bac, există un loc al libertății, un spațiu care să te aducă la suprafață: facultatea. Libertatea este un punct cheie în societate care nu trebuie tratat cu indiferență, iar locul în care înveți singur ce să faci, locul unde cauți să îți atingi obiectivele se numește facultate. Dar asta vine abia după Bac.

Răzvan Marius Lucean a urmat încă din clasa a III-a cursurile gimnaziale la Școala Italiană din Casablanca, Scuola Paritaria Italiana „Enrico Mattei”, și liceul la aceeași școală, profil real („științific”), apoi a fost student la Universitatea din Genova (UNIGE) și din Lyon (ENSAL), unde a studiat arhitectura și construcțiile. Vorbește fluent franceza, italiana, engleza, araba și traduce cu ușurință din latină. De asemenea, deși plecat de foarte mult timp din România, vorbește o română curată.

Oxford Summer School și Unitatea în diversitate

Cele două săptămâni la școala de vară a Oxford Royale Academy au fost atât de intense, de bogate în călătorii interioare și exterioare, de colorate și de epuizante, de fericite și de pline de revelații, încât am simțit că am crescut, personal, mai mult decât în oricare etapă a vieții mele.

↳ Laura Ștreangă

De regulă, mă prezint drept „Laura”. În contexte formale – drept „Laura Ștreangă” și, dacă e nevoie, adaug – „de la Colegiul Național” ori „din Iași”. Vara aceasta, pentru prima dată, am fost pusă în situația de a renunța la etichetele cu care mă obișnuisem, din simplul motiv că nu ar fi avut sens pentru interlocutorii mei. Așa că am devenit „Laura, from Romania”.

Atunci când, spre finalul lunii aprilie, după oboseala și emoțiile unei olimpiade, am primit un e-mail prin care mi se oferea o bursă completă pentru școala de vară în campusul Universității Oxford, am trăit unul dintre puținele momente în care bucuria și surpriza pur și simplu m-au copleșit. Amintirea aplicației, pe care o trimiseseam în decembrie, mi se ștersese deja din minte și nu m-aș fi așteptat ca simpla confirmare a disponibilității mele pentru perioada 5-18 iunie să fie singurul pas care să mă despartă de experiența a două săptămâni în Oxford. Promptitudinea cu care mi s-a răspuns la fiecare întrebare, precum și eficiența cu care s-a derulat întregul proces birocratic în vederea deplasării mele în UK, mi-au confirmat încă de la început seriozitatea și amabilitatea organizatorilor. Întreaga taxă de participare în cadrul programului, ridicându-se la aproape patru mii de lire, urma să fie suportată de Oxford Royale Academy, în timp ce mie îmi reveneau doar costurile de zbor.

Pe măsură ce data deplasării se apropia, entuziasmul meu atingea noi cote: cursul la care mă înscriesem,

Global Leadership Programme, era conceput să fie o miniatură a profilului universitar pentru care urma să aplic în toamnă, cuprinzând filosofie politică, relații internaționale și noțiuni de economie.

TOTUȘI, NU MĂ AȘTEPTAM SĂ FIU ATÂT DE FASCINATĂ DE ACEASTĂ COMPONENTĂ ACADEMICĂ A PROGRAMULUI: RECUNOSC, ÎN AFARA OLIMPIADELOR, ÎMI LIPSISE, ÎN SISTEMUL EDUCAȚIONAL DE ACASĂ, SENZAȚIA DE A FI LITERALMENTE CAPTIVATĂ DE FIECARE NOU ASPECT CARE MI SE PREZINTĂ, DORINȚA DE APROFUNDARE INDIVIDUALĂ, IMPRESIA CĂ FIECARE ZI MĂ LASĂ MAI BOGATĂ NU ATÂT ÎN CUNOȘTINȚE, CÂT MAI ALES ÎN ORIZONTURI.

Profesoara noastră, doctorandă la Cambridge, era atât de abordabilă și pasionată, încât a reușit în mod natural să creeze la cursuri o atmosferă destinsă și stimulativă totodată. Întrucât, dintre cei prezenți în tabără, doar opt eram înscriși la *Global Leadership*, grupul s-a consolidat rapid, iar dinamica dintre noi s-a diferențiat semnificativ

de cea cu care eram obișnuită în sălile de clasă românești. Zilnic, organizam dezbateri sau ateliere în care lucram pe echipe, iar astfel, cei opt oameni din opt colțuri diferite ale lumii, produse ale unor medii și culturi atât de contrastante, au împărtășit idei și valori, construind punți umane dincolo de orice frontiere geografice.

N-aș putea să trec însă cu vederea cât de solicitant a fost întregul curs; am fost evaluați după o serie de criterii care vizau activitatea și progresul de-a lungul celor două săptămâni, însă un procent semnificativ era reprezentat de temele primite: două eseuri și o prezentare pe echipe. Îmi amintesc, acum cu drag, de nopțile în care mă strecuram de la cină cu o cafea și continuam să lucrez, încercând să nu o trezesc pe colega de cameră, până când cuvintele deveneau un vârtej turbure. Dimineața, mult înainte de micul dejun, începeam din nou; și tot așa, abia dormind, dar atât de entuziasmată, încât nu simțeam deloc oboseala.

Însă a vorbi numai despre latura educațională a experienței mele în Oxford ar însemna să neglijez cele mai dragi amintiri pe care le păstrez din timpul petrecut în acel mediu atât de vibrant. Pentru prima dată, m-am simțit complet detașată de tot ce înseamnă „acasă” – fiind singurul participant din România, printre alți treizeci de tineri de pe cinci continente, nevoită uneori să explic, pe jumătate amuzată, pe jumătate exasperată, că nu, țara mea nu este o extensie a Rusiei, ori că nu, noi nu mai scriem în alfabet chirilic, am fost pusă în situația de a-mi reconsidera convingerile, atitudinile și așteptările. Nicio clipă nu am întâmpinat vreun fel de prejudecată; nici la adresa mea, nici la adresa vreunui alt participant; cu toții erau deschiși, amabili și dornici să afle mai multe despre tine, despre țara ta, despre cultura ta. (Se străduiau chiar și să îmi pronunțe numele ca în limba română!) Uneori, răspunzând la întrebări de tipul „cum se simte când atingei zăpada?” ori „ai gustat vreodată alcool?” sau explicând că noi, trăind în climatul continental, purtăm haine diferite vara și iarna, eram uimită să constat cât de diferiți suntem de fapt.

ANUMITE CONVERSAȚII CU NOII MEI COLEGI MI-AU DAT MULTE DE GÂNDIT DESPRE EGALITATEA DE ȘANSE: AM CUNOSCUȚ OAMENI CARE CĂLĂTORISERĂ ÎN ZECI DE ȚĂRI, CARE STUDIAU LA CELE MAI PRESTIGIOASE INSTITUȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN LUME, CARE BENEFICIAU DE EXPERIENȚE, DEOPOTRIVĂ ACADEMICE ȘI EXTRACURRICULARE, LA CARE EU NICI NU AȘ FI PUTUT VISA.

foto: Laura Ștreangă

foto: Laura Ștreangă

Dar, dincolo de toate aceste deosebiri, am realizat că lucruri mult mai profunde ne unesc, independent de culoarea pielii, de limbă, de religie: dorința de autodepășire, curiozitatea, aspirațiile, valorile. Îmi amintesc de cât de repede și de natural m-am împrietenit cu un participant din Filipine, de parcă l-aș fi cunoscut de ani de zile, și cu câtă seriozitate mi-a promis că ne vom revedea. Mă gândesc la conversațiile din timpul pauzelor de cafea sau la petrecerile organizate în serile de vineri, la toate hohotele de râs și la jocurile de badminton, la excursiile noastre și la momentele impromptu de karaoke. În decursul acestor două săptămâni, m-am simțit într-adevăr parte dintr-un mozaic infinit mai vast decât mi-aș fi închipuit vreodată.

Sediul nostru era în Yarnton, un sat liniștit și cochet aflat la cincisprezece minute de mers cu autobuzul până în centrul Oxfordului. Cursurile și mesele se desfășurau într-un conac din secolul șaptesprezece, renovat cu o distincție desăvârșită, iar participanții erau cazați în clădirile anexe de pe domeniul atent îngrijit al acestuia. Ceea ce m-a impresionat negativ a fost rigiditatea și strictetea organizatorilor, adeseori desuete: prezența se făcea chiar și de șase-șapte ori pe zi; fetele și băieții stăteau în clădiri separate, securizate pe bază de cod – era total interzis să intri în camerele celor de sex opus! – precum și de alarmă în timpul nopții; trebuia permanent să raportezi personalului unde te afli, chiar și când rămâneai în camera ta; în cazul în care întârzieai fie și câteva minute, puteai fi sigur că vei primi un apel de la „Emergency Phone Number”; într-o dimineață, a fost organizată chiar și o simulare de incendiu! Deși am înțeles dorința lor de a-și îndeplini cu maximă seriozitate atribuțiile, adeseori ne-am simțit

cu toții exasperați de precauțiile și de verificările la care eram nevoiți să ne conformăm permanent.

DE ORAȘUL OXFORD M-AM ÎNDRĂGOSTIT ÎNCĂ DIN PRIMA ZI. ESTE UN IMENS CAMPUS UNIVERSITAR, CU O ARHITECTURĂ SUPERBĂ, MEDIEVALĂ, RESPIRÂND ERUDIȚIE ȘI RAFINAMENT. AM VIZITAT ȘI CÂTEVA DINTRE CELE MAI VECHI COLEGII ALE UNIVERSITĂȚII ȘI AM SURPRINS INCLUSIV O PARTE DIN CEREMONIA DE ABSOLVIRE A STUDENȚILOR (CARE SE DESFĂȘOARĂ INTEGRAL ÎN LATINĂ!).

Amestecul dintre tradiție și tinerețe debordantă, dintre arhaic și modern, precum și aerul cosmopolit, o „unitate în diversitate”, constituie adevăratul farmec al orașului. În decursul celor paisprezece zile, Oxford Royale Academy a organizat și două excursii în alte orașe britanice – Bristol și Londra. Ziuă petrecută în capitala Regatului Unit rămâne una dintre cele mai încântătoare experiențe turistice din arhiva personală: am avut parte de un tur complet al Palatului Westminster, al sediului subteran al Guvernului din timpul celui de-al Doilea Război Mondial (Churchill War Rooms), de câteva ore de hoinărit prin Londra și de un spectacol simpatic în Adelphi Theatre (musicalul Kinky Boots). În Bristol, am vizitat SS Great Britain, corabia care, în 1843, a fost supranumită „cel mai mare experiment de la Creație încoace”. Cu toate punțile și cabinele minunate amenajate pentru vizită, corabia-muzeu părea să te încapsuleze în atmosfera vieții navale din secolul al nouăsprezecelea.

Cele două săptămâni au fost atât de intense, de bogate în călătoriile interioare și exterioare, de colorate și de epuizante, de fericite și de pline de revelații, încât am simțit că am crescut, personal, mai mult decât în oricare etapă a vieții mele. Pentru mine, a fi propulsată brusc într-un mediu unde totul este diferit, nou și uimitor reprezintă nu numai o adevărată aventură, un mic test de maturitate și independență – este un pas în direcția celui dincolo către care mă îndrept, spre „orizontul cel larg” care știu că mă așteaptă, spre „lumea cea mare” în care nu mă pot prezenta decât drept „Laura, from Romania”.

Laura Ștreangă este elevă în clasa a XII-a la Colegiul Național Iași. Anul acesta a obținut Premiul al II-lea la Olimpiada Internațională de Lectură.

Cum poți ajunge magistrat

Epopeea răbdării

Uneori, dăm de bolovani sisifici. Zăbovim în îndelungate așteptări. Și fiindcă toate acestea trebuiau să poarte un nume, i-au spus concursul de admitere la Institutul Național al Magistraturii. Sună sofisticat, pentru unii. Este draconic, zic alții. „Vai de capul lor”, se aude gura lumii. Pe viu, știu cum e să treci printr-un asemenea examen, probă cu probă.

} Clara Cășuneanu

ată că a venit și clipa în care pot să desfășor această experiență nu numai în murmur de coduri și tratate de drept. În întrebări-mirări neliniștitoare, curgând neconținut. Mai ieri-alaltăieri, se tot cerneau candidații. Acum, în tihna unor pagini nescrise, pot să-mi cern și eu, vălurit, cuvintele.

Asum că numai acțiunea îi dă acestui demers eleganță și grație. Iar acest aspect trebuie înțeles în toată rigurozitatea lui, de la bun început. Pentru că propriul destin profesional nu ți se dezvăluie cu precizie din întâlniri răzlețe cu dreptul. Nu în cadrul pregătirii acestui concurs, recunoscut la nivel național, chiar și printre celelalte profesii, drept cel mai anevoios filtru pe care l-ai putea parcurge pentru a accede în corpul viitorilor magistrați. Fără perseverență și energie, nici nu cred că ar avea cum.

Desigur, pare încântător să plonjezi în lecția despre Fericire de la drept civil. Mai ales când este și una dintre cele mai cuceritoare formule oratorice auzite vreodată. Cum la fel de îmbietor este și să audiezi cursurile de drept penal, abil închegate într-un discurs admirabil. Clar, curgător, concentrat. Într-o triadă a c-urilor, polarizând sute de figuri curioase. Bucuria minții rodește, fără putință de tăgadă, prin astfel de îndeletniciri. E catalizatoare.

DAR CE SĂ VEZI?! ACEST EXAMEN IMPLICĂ MULT MAI MULT DE-ATĂT. CĂCI APANAJUL LUI ESTE EXACT CARACTERUL SĂU DE ANDURANȚĂ. COMPLEXITATEA FIECĂREI PROBE ÎN ECONOMIA

ÎNTREGULUI CONCURS, DESFĂȘURAT PE O PERIOADĂ CE DEPĂȘEȘTE CINCI LUNI, DE LA ÎNSCRIERE ȘI PÂNĂ LA VALIDAREA OFICIALĂ A CANDIDAȚILOR ADMIȘI. UN PARCURS EXTENUANT, FIZIC ȘI PSIHIC, CE ÎI DEPĂȘEȘTE PÂNĂ ȘI PE CANDIDAȚI. PE UNII DINTRE EI, ÎN CEL MAI TRIST CAZ, ÎNCĂ DINAINTE DE A FI SUSȚINUT PRIMA PROBĂ.

Cum așa? De ce? Ironia sorții e că, deși briciul lui Occam vine și taie-n carne vie în acest caz, el chiar are șanse în a explica ampla fenomenologie a examenului, dezbătută an de an. Poate că, într-o măsură rezonabilă și pragmatică, profesia chiar alege omul. Iar magistratura nu e de toată lumea, fie și cinic vorbind. Un simplu exercițiu de sinceritate față de propria persoană se poate dovedi salvator. Atât pentru tine, dar mai ales pentru ceilalți. Să nu te trezești în robă, ca un Atlas pe umerii căruia apasă, chinuitor, grijile unor oameni. Apoi, angajamentul considerabil pe care îl presupune această alegere merge și mai departe. E nevoie de consecvență și devotament. De echilibru și integritate. De receptivitate și muncă susținută. Și iar de muncă. Peste toate, de o voință adamantină. Îndrăznesc să îi spun, în chip firesc, o premisă a marilor satisfacții. Și tainicul negustor de începuturi în această ramură juridică, pe care nu toți candidații la INM sunt dispuși, cu toată onestitatea, să îl întâlnească. Unii de la început, alții rătăcindu-se pe drum.

Un drum peste care, la început de toamnă, se așterne un îndemn. C-un aer cald și mătăsoș, venit din reminiscențele verii. Bonus, cu o senzație de suprasaturație juridică ce-mi pare deja viscerală. Cu nostalgie, mă gândesc dacă o să mai știu vreodată atâta informație. Mai bine zis, dacă o să mai simt vreodată că știu. Rememorez istorisirile oamenilor care susțin, neînduplecați, prima probă. A treia oară, a cincea oară, chiar și a zecea oară. Zece ani, zece veri și cine mai știe câți neuroni, corifei purtați și chinuiți pe *via dolorosa* a întortocheatelor căi juridice. Cred deseori că și Labiș ar fi empatizat cu situația, în varianta „învăț și plâng”, dar mai mult învăț...

De 1 septembrie, distilez o vară întreagă de învățat asiduu și o pregătire constantă de patru ani într-o emoție de zile mari, așa cum se anunță a fi prima duminică din septembrie. Proba cunoștințelor juridice, cântărind 75% din ponderea etapei eliminatorii. În jur de 3000 de participanți, cu sufletele strânse ghem. Lumea de pe lume, fețe coțofene, stări pădurețe trecând dintr-un chip în altul. Simt cum universul contemplă în mine o cuminenție în vorbă de care n-am știut că mi-a fost dată. Nici măcar eternul ghiduş „curaj, găină, că te tai!” al susținătorilor mei de toate zilele nu mai are farmecul de altădată. După atâta amar de vreme bubuind de termene, litispendențe, echipolențe, a fost liniștea. Nu-mi puteam închipui cât de cathartică e liniștea până acum. Pulsând chiar în adrenalina examenului. În cele 100 de întrebări care își caută răspunsurile. Mult și bine, în jur de 4 ore care vor decide cine merge mai departe.

AM RĂZBĂTUT, CA EROII DIN BASME, DUPĂ DOUĂ SĂPTĂMĂNI, ALĂTURI DE ALȚI (PUȚIN PESTE) 300 DE COLEGI, PÂNĂ-NTR-A DOUA PROBĂ. CEA A RAȚIONAMENTULUI LOGIC, TESTÂND ABILITĂȚILE DE GÂNDIRE ANALITICĂ ȘI LOGICĂ, PRECUM ȘI CELE DE ANALIZĂ ȘI ÎNȚELEGERE DE TEXT SCRIS.

Practic, o altă fațetă a acestui examen, verificând candidații pe un alt palier și sub o altă metodă, sub presiunea timpului și a puterii de concentrare. În acest an, sub

auspicii mai favorabile decât în trecut, dat fiind pragul de 400 de locuri disponibile pentru etapa interviului.

După parcurgerea acestei etape eliminatorii, interviul face diferența, deși însumează 25% din nota finală. În urma lui, sub condiția obținerii unei note minime de 7,00, doar 200 de candidați ocupă locurile scoase la concurs. Ajunsă aici, am avut convingerea faptului că interviul va surprinde, cu acribie, toate oglinzile din mine. Că interviul meu, va fi, într-un fel, și al lor. Al oamenilor-cometă, din care au țâșnit spre mine sute, mii de fărâme amestecate de valori, principii și lecții. Toate etalându-se, sclipitor, pe milioane de kilometri, încă din vremea lui „cei șapte ani de acasă” până spre cei 23 pe care i-am împlinit. Acum, știu sigur, cu bucurie, că așa a fost. Mediul propice, experiențele profesionale și întâlnirile fericite au fost de partea mea.

Oficial, cele trei probe cu greutate au luat sfârșit, dar nu toate locurile au fost ocupate. O premieră descurajantă și, totuși, generatoare de introspecții pentru mulți candidați. Pentru cei fericiți, viitori auditori de justiție din ianuarie, până la validare mai trebuie bifate testarea psihologică scrisă, examenul medical, interviul psihologic și verificarea bunei reputații.

Emoțiile trenează încă, în zile și nopți clinchetitoare. În răvașele de gânduri calde ale celor din jur, pe care le primesc pioasă. Adun doldora de cuvinte, doar-doar voi ști, la momentul potrivit, pe care să le folosesc. Astăzi, sper doar să închid într-un cuvânt frumos experiența acestei perioade, făcând loc alteia. Așa că îi spun, înfășurat în toată delicatețea de pe Pământ, răbdare. Anticipativ, o stare preschimbată în nerăbdarea altui început. Fiindcă va veni, cândva, și momentul în care va fi rândul meu să îi ascult pe ceilalți. Cu povești de-adevăratelea, tot una și una.

Clara Cășuneanu, absolventă a Colegiului Național „Petru Rareș” Suceava, este masterandă a Facultății de Drept, Universitatea București și, în curând, va fi judecătoare, fiind deja admisă la INM.

Argumentele programatorului plecat în lume

De ce să studiezi informatica în străinătate?

De ce, doamne iartă-mă, ai face informatică în străinătate? Doar e bine știut, programatorii noștri-s buni și recunoscuți prin lume, iar acasă se face școală bună (nu zic că nu și nici nu o să mă leg de asta). Așa că de ce ai da bani (mult mai) mulți pe școala de afară? De ce te-ai rupe de casă și te-ai muta la cel puțin 1000 de km de oamenii dragi pentru 3-4 ani? Păi, hai să vedem!

› Diana Murguleț

Nici n-am știut de unde să încep să răspund la întrebarea din titlu propusă de Alecart. Când aplicam pentru facultăți, știam foarte clar că vreau să plec și de ce. După 3 ani de când m-am mutat pentru studii în Marea Britanie, uitându-mă înapoi, răspunsurile devin tot mai clare. Voi încerca pe cât posibil să evit să mă axez pe „de ce ai studia în străinătate” și să ofer răspunsuri aplicabile la informatică.

|| DRUMUL SPRE CARIERĂ

Facultățile din străinătate au legături strânse cu industria - companii internaționale mari vin și recrutează direct din facultate. Tot ele trimit adesea mailuri către lectori cu oportunități, sunt prezente la târguri de joburi organizate de facultate, sponsorizează evenimente, au sesiuni de networking și workshopuri. Își promovează mereu programele de internship care sunt o cale spre o ofertă full time. E o lume care te învață devreme valoarea networkingului - la conferințe, în internshipuri și competiții.

Cultura hackathoanelor e tot mai puternică în străinătate - un hackathon e o competiție de programare care se desfășoară în general pe parcursul a 24 de ore. Majoritatea facultăților cu departamente mari de informatică au competițiile lor, cu premii consistente și sponsori recunoscuți. E un mediu prietenos, în care lumea colaborează lucrând cu cele mai noi tehnologii spre a crea soluții inovatoare la probleme existente.

|| CORECTITUDINE ȘI CULTURA MUNCII

Acasă se copiază - în sesiuni, la proiecte, profesorii întorc adesea capul, dacă nu chiar îți cer bani să le cumperi manualul. Poate nu-i așa peste tot, nu dați cu pietre, dar îmi aduc aminte prea clar experiențele din liceu și am auzit destule povești de pe băncile facultăților de acasă. În străinătate nu prea, spre deloc - corectitudinea și meritocrația nu sunt o opțiune, ci o garanție a sistemului. Ai copiat, pleci acasă. Toate temele și lucrările predate sunt scanate cu detectoare de plagiat. La examene supravegherea e dură și orice abatere duce la anularea examenului. Îți cureți încet mentalitatea și te vindeci de metehnele deprinse în sistemul de la noi.

|| RESURSE ȘI FACILITAȚI

Aici matematica e destul de simplă: plătești = primești. Departamentele de informatică din străinătate sunt dotate cu roboți noi și performanți pe care se face cercetare și cu laboratoare cu destule calculatoare pentru fiecare student. Accesul la competiții internaționale e facilitat de facultate. Bibliotecile au ultimele volume și îți dau acces digital la cele mai noi lucrări de cercetare din domeniu.

|| ECHEPE MARI ȘI MICI

N-ai cum să reușești singur, iar majoritatea proiectelor în companii se realizează în echipă. Iar cum rolul școlii e

în fața calculatoarelor, majoritatea temelor sunt trimise online și corectate automat. Predarea se face aplicat – în cursul de securitate și se dau diverse atacuri de testat într-un mediu controlat, la robotică îți petreci majoritatea timpului alergând după roboți mari sau mici pe holurile departamentului.

|| CREȘTERE CONTINUĂ ||

Dacă lași studentul de capul lui, o să învețe doar pe ultima sută de metri. În majoritatea facultăților, la informatică evaluarea e continuă – ai teme în timpul semestrului la majoritatea materiilor, teme care contribuie la nota finală și care te asigură că acumulezi materia treptat.

să te formeze pentru lumea în care te pregătești să intri, facultățile din străinătate încurajează munca în echipă. Cât de des se poate, în echipe mari sau mici, de fiecare dată cu prezentări la final - echipe pe care le formezi tu sau pe care le aleg ei, iar problemele apar repede, mai ales în informatică unde munca e greu de împărțit, fiindcă fiecare parte a proiectului depinde de cealaltă. Apar des conflicte, programul de muncă nu se suprapune, unii sunt mai dedicați, alții mai puțin. O pregătire, de obicei greu de dus, în care te dai des cu capul de perete până înveți regulile de supraviețuire.

|| ADAPTAREA LA LUMEA REALĂ ȘI FEEDBACK

E destul de evident că informatica se schimbă de la o zi la alta, așa că materiile sunt revizuite anual, luându-se în considerare formularele de feedback completate de studenți. Profesorii vin cu exemple din lumea reală, sunt la zi cu materiile lor și participă des la conferințe și convenții. Sunt opțiuni pentru cursurile pe care le alegi, mai ales în anul final, care acoperă majoritatea ramurilor informaticii. Programul de cursuri e rezonabil și adaptat cerințelor pieței – multe cursuri se predau în laboratoare

|| OM ȘI OAMENI

Mai presus de orice, ești om și partener de lucru, așa că ești tratat ca atare. Ți se zâmbește la secretariatul departamentului, profesorii sunt disponibili pentru întâlniri 1 la 1 și li te adresezi pe nume, îți răspund la mailuri și îți oferă ajutor.

|| ÎN LOC DE CONCLUZIE

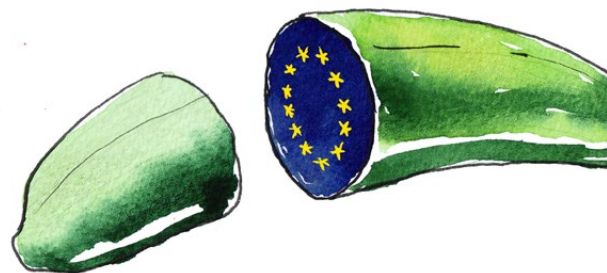
Nu zic că-i ușor, că e mai bine din toate punctele de vedere sau că nu există dezavantaje sau probleme în sistemul de aici. E drumul pe care l-am ales și de care sunt tare mulțumită. Pentru toate motivele de mai sus și multe altele mă pregătesc să urmez un masterat tot în străinătate. Povestea continuă.

grafică de Ilie Krasovschi

Diana Murguleț e studentă în anul 4 la University of Birmingham. Rătăcirile
Diane și alte recomandări pe bisica.wordpress.com

Între unitate și Uniune

Întrebarea pe care mi-o adresez însă se referă la anii imediat următori terminării studiilor universitare; nu pot să îmi reprim un acut sentiment de nesiguranță în ceea ce privește oportunitățile care mi se oferă după finalizarea studiilor, precum și statutul care îmi va fi atribuit în noua configurație politică ce va deveni Marea Britanie.

↳ Iulia-Mădălina Ștreangă

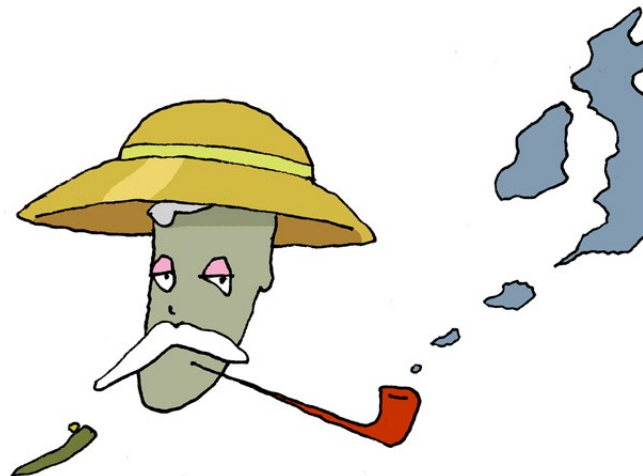
Nu mă aflu în Scoția în ziua în care s-a făcut public rezultatul referendumului cu privire la Brexit, însă primul lucru pe care l-am făcut în acea dimineață a fost să citesc presa britanică. Vestea votului majoritar în favoarea ieșirii din Uniunea Europeană a fost la început un șoc și s-a transformat treptat în frustrare odată ce interviuri luate populației britanice au relevat faptul că extrem de mulți cetățeni au votat fără responsabilitate. Îmi amintesc statisticile făcute de Google cu privire la cele mai accesate pagini web de pe motoarele de căutare în primele ore după anunțarea rezultatului: *What does it mean to leave the EU?*, *What is the EU?*, *What will happen now we've left the EU?*, *What is Brexit?*. Reacții cu atât mai revoltătoare, cu cât prezența la vot a fost de 72.2%, un procent impresionant.

M-am întors în Edinburgh pe data de 1 septembrie și recunosc că nimic nu s-a schimbat pentru mine față de anul trecut. Sunt convinsă că asta se datorează majoritar eforturilor pe care le face universitatea pentru a menține în campus aceeași atmosferă vibrantă și diversitatea culturală care caracterizează mediul social și academic al oricărei astfel de instituții cu tradiție.

Pe 27 iunie, directorul universității a făcut publică prima declarație cu privire la menținerea condițiilor actuale de desfășurare a studiilor și de accesare a fondurilor pentru studenți și pentru cei care își încep cursurile în 2016 și în 2017. A fost primul calmant administrat într-o perioadă de instabilitate politică pe care am perceput-o extrem de neliniștitoare nu doar în Marea Britanie – schimbarea primului ministru, discuțiile cu privire la data

declanșării articolului 50 –, ci și în Europa – manifestații în țări precum Olanda și Franța pentru susținerea unor referendumuri asemănătoare. Și printre toate acestea, câteva postări deopotrivă hilare și ironice pe Facebook, care, deși încercau să descrețească frunțile, subliniau de fapt debusolarea deplină de pe continent.

MESAJUL DIRECTORULUI UNIVERSITĂȚII A FOST URMAT DE DECLARAȚII DIN PARTEA UNIVERSITIES UK (UUK): ACTUALII STUDENȚI ÎN MAREA BRITANIE ȘI CEI CARE AU DEVENIT STUDENȚI ÎN TOAMNA 2016 AU ÎN CONTINUARE ACCES LA ÎMPRUMUTURILE ȘI GRANTURILE GUVERNAMENTALE ACORDATE CETĂȚENILOR UNIUNII EUROPENE PE TOATĂ DURATA STUDIILOR.

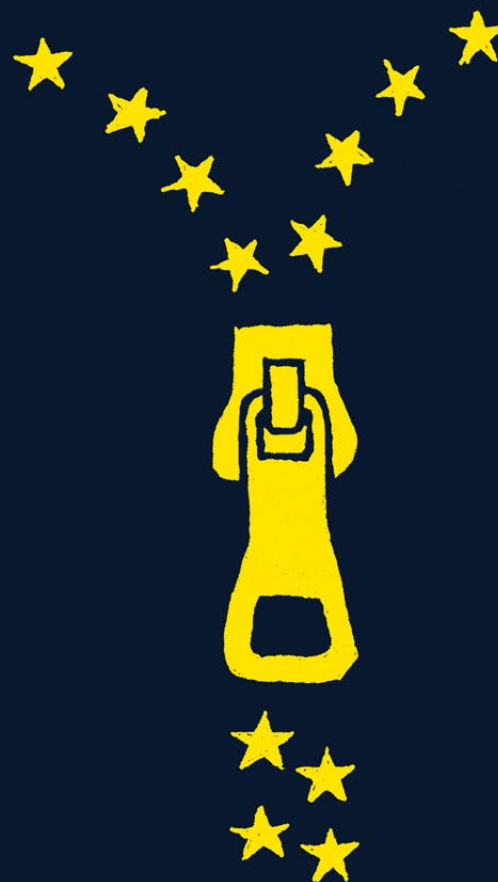

Aceleși asigurări au fost transmise în legătură cu participarea în cadrul programelor de schimb de tineri Erasmus+. Pe de altă parte, Guvernul Marii Britanii a anunțat că toate granturile europene acordate spre finanțarea programelor de cercetare *Horizon 2020* vor fi garantate de către Trezorerie, inclusiv atunci când durata proiectului se extinde dincolo de data oficială a ieșirii din Uniune.

Din punctul meu de vedere, al studentului provenit dintr-o țară membră a Uniunii Europene, toate aceste declarații reprezintă asigurarea minimală cu privire la viitorul imediat, atât și nimic mai mult. Situația actuală e confuză la nivelul tuturor segmentelor societății britanice. Problema sistemului educațional, în special a celui universitar, datorită importanței ponderi a corpului de studenți internaționali în numeroase instituții de învățământ, e doar cea la care mă raportez majoritar acum, fiindcă mă afectează în mod direct. Accept starea actuală a lucrurilor și recunosc că nu mă alarmează în niciun fel. Întrebarea pe care mi-o adresez însă se referă la anii imediat următori terminării studiilor universitare; nu pot să îmi reprim un acut sentiment de nesiguranță în ceea ce privește oportunitățile care mi se oferă după finalizarea studiilor, precum și statutul care îmi va fi atribuit în noua configurație politică ce va deveni Marea Britanie. Mă gândesc la șansele pe care le voi avea în câmpul muncii dacă aleg să rămân aici – opțiune pe care aș fi luat-o serios în considerare, în special în primii ani după absolvire – ca imigrant. Sau la fondurile la care comunitatea științifică și de cercetare din Regatul Unit va avea acces odată ce parteneriatele cu Uniunea sunt întrerupte.

MĂ GÂNDESC, DE ASEMENEA, LA CUM VA FI CONSIDERATĂ O DIPLOMĂ OBȚINUTĂ LA O FACULTATE DIN MAREA BRITANIE, ODATĂ CE RUPTURA DE UNIUNE DEVINE DEFINITIVĂ – ȘI ASTA DATORITĂ RESENTIMENTELOR CARE VOR MARCA FĂRĂ ÎNDOIALĂ ATITUDINEA CELORLALTE STATE MEMBRE FAȚĂ DE REGATUL UNIT, CEL PUȚIN ÎN URMĂTORII CÂȚIVA ANI.

Bineînțeles, nicio instituție din Marea Britanie nu se poate pronunța momentan cu privire la ce rezervă realitatea post-Brexit. Pe website-ul *UUK* se regăsește o colecție de fraze vagi – „Implicațiile pe termen lung pentru studenții din Uniunea Europeană care vor să aplice pentru studii în UK vor depinde de rezultatele negocierilor și de tipul de relație pe care UK o stabilește cu Uniunea Europeană”, „Taxele pe care studenții din

grafică de Ilie Krasovschi

B R E X I T

Uniunea Europeană care încep cursurile la universități din UK după ce aceasta a părăsit Uniunea Europeană vor depinde de ceea ce se stabilește ca parte a negocierilor”, „Pe termen lung, UUK va încerca obținerea de asigurări din partea Uniunii Europene că UK va continua să acceseze acest valoros program de schimb de tineri [Erasmus+]”, „Viitorul pe termen lung al participării UK în programele științifice europene va fi decis ca parte a negocierilor de retragere”.

Însă problema uniunii nu se referă numai la situația multinațională de pe continent, ci și la echilibrul intern al țării. Primul ministru al Scoției, Nicola Sturgeon, a declarat că datorită acestei majore schimbări de context, eventualitatea unui nou referendum pentru independența Scoției este din nou luată în considerare. Ca în toate celelalte cazuri, nu există certitudini politice, doar scenarii și opțiuni pe care conducerea Scoției le planifică pentru a acomoda preferința clară a populației de a rămâne parte a Uniunii Europene. Din nou, mă gândesc cu înfrigurare la viitor. Certitudinea continuării parteneriatelor științifice cu Uniunea Europeană și a accesului la oportunitățile oferite până acum e balansată de impactul negativ pe care l-ar avea desprinderea din Regatul Unit pentru industria și economia scoțiană.

Iulia-Mădălina Ștreangă,
absolventă a
Colegiului Național
lași, este studentă în
anul doi la University
of Edinburgh,
profil Environmental
Geoscience.

ÎNCEPUTUL ACESTUI AN UNIVERSITAR A FOST O PERIOADĂ EXTREM DE DINAMICĂ PENTRU MINE, IAR ZILELE SUNT MAI PLINE DE ACTIVITATE CA ORICÂND. ATÂT TIMP CÂT CONTINUI SĂ APARTIN MEDIULUI STUDENȚESC DE AICI, NU RESIMT EFECTELE VOTULUI DIN 24 IUNIE. ESTE MOTIVUL PRINCIPAL PENTRU CARE SITUAȚIA ACTUALĂ ÎN CEEA CE PRIVEȘTE BREXIT-UL NU MĂ ÎNGRIJOREAZĂ ÎN MOD DEOSEBIT.

Planul strategic al universității pentru anul 2025 își propune conturarea unui corp studențesc de o și mai mare diversitate („a more international student body”) și a unui corp profesional deopotrivă de variat („a larger, more international staff”). Mentalitatea din spatele acestor formulări este realitatea pe care se fundamentează experiența mea ca student în cadrul acestei universități, realitate pe care o apreciez enorm și cu ale cărei principii rezonez pe deplin. Celălalt motiv esențial este faptul că nesiguranța generală va continua să planeze asupra țării până când vor fi demarate primele demersuri de părăsire a Uniunii Europene. Până atunci îmi ofer periodic timp de gândire asupra plasticității conceptului de *unire* între și dincolo de granițele unei țări.

INTERVIU

Radu Paraschivescu

„Scrisul este un impuls generat, în primă instanță, de orgoliu.”

* Interviu realizat de Viviana Gheorghian și Ioana Tătărușanu
cu prilejul Întâlnirilor ALECART de la FILIT 2016

■ **AȚI DECLARAT ÎNTR-UN INTERVIU CĂ LIMBAJUL NOSTRU ESTE MAI BOGAT, AVEM MAI MULTE CUVINTE, DAR FOLOSIM MAI PUȚINE. SE DATOREAZĂ ACEST FAPT COMODITĂȚII, LIPSEI EDUCAȚIEI ÎN SPIRITUL COMUNICĂRII SAU EXISTĂ ALTE ASPECTE CARE V-AU DETERMINAT SĂ AJUNGEȚI LA ACEASTĂ CONCLUZIE?**

Cred că motivul principal e lenea. Este vorba pur și simplu de o anumită economie de neuroni, tendința de a vorbi plat, mediocru, fără să fie folosite toate nuanțele limbii, aici o bună parte din vină o are mass-media. În momentul în care la televizor, la radio, în presa scrisă apar oameni care vehiculează un fond foarte mic de cuvinte, acest fapt devine normă. Ne imprimă nouă, românilor, un stil, o tendință. Avem o limbă expresivă, ar trebui să fructificăm tot ce putem din bagajul ei, mai ales acum, în condiții de libertate a exprimării. Cuvintele românești au nuanțe, au tonuri, muzicalitate, or eu constat că lumea vorbește din ce în ce mai plat, mai previzibil, neglijent și de multe ori incorect gramatical, ceea ce mă doare cu atât mai mult.

■ **CREDEȚI, ÎN ACEST SENS, CĂ LIMBAJUL ROMÂNILOR SE VA ÎMBUNĂȚĂȚI SAU VA DEVENI DIN CE ÎN E MAI DETERIORAT, VA STAGNA?**

Este complicat să facem prognoze, ținând cont de faptul că astăzi cititul este doar una dintre alternativele de petrecere a timpului liber, una din multele. Înainte, exista acest paradox: conducerea comunistă restrictivă impunea cumva să citești, asta îți rămânea de făcut. Alte satisfacții nu prea existau, ocupația oarecum subversivă a românului era să citească. Se mai aduceau cărți străine, interzise și atunci lectura devenea și un act de ripostă. Acum cititorii sunt mai puțini pentru că avem mult mai multe griji, o nesiguranță care înainte nu exista (era înlocuită de o siguranță proastă).

■ **CONTINUÂNDU-VĂ IDEEA, DACĂ VOM GĂSI, ȘI TREBUIE SĂ GĂSIM, RĂGAZUL LECTURII, ÎN FUNCȚIE DE CE CRITERII NE RECOMANDAȚI SĂ NE ALEGEM CĂRȚILE? RECOMANDAȚI RECENZIIILE SAU POATE ÎNDRUMĂRIILE ALTOR CITITORI...?**

Nu orice carte e binevenită, poți nimeri o carte foarte proastă. În acest caz, dacă cititorul este onest, o va duce până la capăt, însă nu recomand acest tip de sinceritate. Trăim o singură dată, cel puțin eu așa cred (râde). Iar

atunci când dai peste o carte proastă sau care nu-ți place, ești obligat să întrerupi lectura. În ceea ce privește recenziile, trebuie să ne asigurăm că ele nu fac publicitate, că sunt de bună credință. Există destui recenzenti care scriu prietenește și induc în eroare astfel. O carte proastă poate fi prezentată bine, la fel cum o carte valoroasă poate fi recenzată într-un stil dușmănos, din diverse motive. Aici cred că există un fler al cititorului. Cel care frecventează librăriile, deschide cartea, o răsfoiește, poate simți ceva. Cartea aceea îi poate vorbi. Este important și textul de pe copertă, dar sunt dese situațiile în care el minte. Eu cred în flerul lectorului și în capacitatea lui de a găsi cartea după o tatonare de un minut, două.

Dincolo de înnobilarea culturală, relevanța adevărată este povestea în sine. Felul în care citești te poate face să fii un povestitor mai bun.

■ **AUZIM ADESEA CĂ LECTURA ÎL FORMEAZĂ PE OM, ÎI DEZVOLTĂ ANUMITE CAPACITĂȚI INTELLECTUALE, ÎI CONTUREAZĂ SPIRITUALITATEA SAU ÎI DEFINEȘTE PERSONALITATEA. CARE ESTE PĂREREA DUMNEAVOASTRĂ SAU DE CE LE-AȚI RECOMANDA TINERILOR SĂ RENUNȚE LA VICIUL REȚELELOR DE SOCIALIZARE, DE EXEMPLU, ÎN FAVOAREA UNEI CĂRȚI?**

Nu le-aș recomanda tinerilor să renunțe la nimic, sunt bune toate. Mai ales la vârsta aceasta a adolescenței, a tineretii, receptivitatea la informație este foarte mare. Cărțile nu trebuie să creeze monștri, care să nu mai facă nimic altceva, să trăiască citind; cărțile trebuie să spună

povești, să atragă prin acest lucru. Cartea întinde această capcană în care ai vrea să rămâi. Dincolo de înobilirea culturală, relevanța adevărată este povestea în sine. Felul în care citești te poate face să fii un povestitor mai bun.

■ **O BUNĂ PARTE DINTRE CĂRȚILE DUMNEAVOASTRĂ SE CONCENTREAZĂ ASUPRA PROBLEMATIZĂRII IRONICE A SUPERFICIALITĂȚII, A DEGRADĂRII SOCIETĂȚII ȘI A DISCURSULUI PUBLIC. CUM V-AȚI DORI SĂ FIE PERCEPUTE ACESTE CULEGERI DE PERLE? O SURSĂ DOAR A UNUI UMOR INVOLUNTAR (ȘI TRIST) SAU O MĂSURARE, O CONȘTIENȚIZARE A AMPLORII ACESTEI DERIVE, A ACESTOR DEZASTRE CULTURALE, LOGICE, UMANE? NU ESTE, ÎNTR-O OARECARE MĂSURĂ, UN PARADOX A NE AȘTEPTA DIN PARTEA EMITĂTORULUI DE INEPTIE ȘI NONSENS (ADESEA DECLARAT INSTIGATOR ÎMPOTRIVA NORMELOR LIMBII ROMÂNE, A DECENTEI DISCURSULUI) SĂ AIBĂ MATURITATEA ANALITICĂ DE A-ȘI RECUNOAȘTE DEVIEREA? NORMALITATEA ESTE STATUT SAU EXCEPȚIE ÎN ROMÂNIA ALE CĂREI CONJUNCTURI LE EXPERIMENTĂM?**

În cărțile despre care vorbești eu doar colectez. Nu am alt merit decât că am avut urechea deschisă pentru a scana aceste năstrușnicii. Aportul meu este de colecționar și de prefațator al acestor volume, în care explic de fapt care este miza unei asemenea cărți. Ea este un fel de document. Sper ca cineva care va găsi aceste cărți peste câteva zeci de ani își va putea face o idee despre cum arăta în ziua de azi discursul public. Cred că aceste 5 volume de „perle” trebuie alăturate altor cărți ale mele. Dintre sute de clișee, despre vorbirea prefabricată și plătă, Ghidul nesimțitului, Maimuța carpatină, care vorbesc tot despre devieri, derapaje, vicii de comportament ale noastre. Acestea împreună ar da o proiecție critică și ironică pe alocuri a ceea ce înseamnă România, privită cu ochii omului lucid, nu cu cei ai îndrăgostitului programatic de țară sau ai politicianului, ai demagogului care mitologizează totul cu frenezie, care spune că nu este nimic rău în țara asta, că dacă a venit Papa și a zis că aici e grădina Maicii Domnului, atunci aici e și grădina Maicii Domnului. Da, e grădina Maicii Domnului, dar cu o mulțime/grămadă de bălării, iar bălăriile acestea trebuie smulse.

■ **CREDEȚI CĂ NORMALITATEA A DEVENIT REGULĂ SAU EXCEPȚIE ÎN ROMÂNIA?**

Avem de multe ori tendința să spunem că normalul este excepție și anormalul - regulă, pentru că, iarăși, suntem captivii vizualului și pentru că ne recoltăm experiențele, de multe ori, din ceea ce vedem la televizor. În momentul în care ți se arată zece deșucheți pe oră și în momentul în care vezi că, până și la nivelul luărilor de decizie, cum ar fi nivelul politic, apar oameni care nu au de-a face cu politicul și care nu își știu încă bine rostul pe lume, atunci da, atunci tinzi să spui: ca la noi la nimeni și să repeți acele formule pe care le tot le auzi, să te autoveștești. Mie a început să îmi displace de o bună perioadă de timp felul acesta autocritic de a ne înfige cuțite în spate. E și o gimnastică destul de complicată să te înjunghii singur, mai ales de la spate, dar asta nu trebuie să te abată de la drumul lucid.

Țara asta a mai avut perioade tulburi, a mai avut momente de anormalitate, a mai avut crize, dar ele nu se rezolvă cu declarații, cu autocompătimire sau cu fatalism, pentru că asta este iarăși o variantă. N-ai ce-i face, asta e... Auzim „asta e” peste tot.

Nu, nu e asta. Putem să facem să nu mai fie asta, fiecare acolo, în bucata lui, unde își poate exersa competențele.

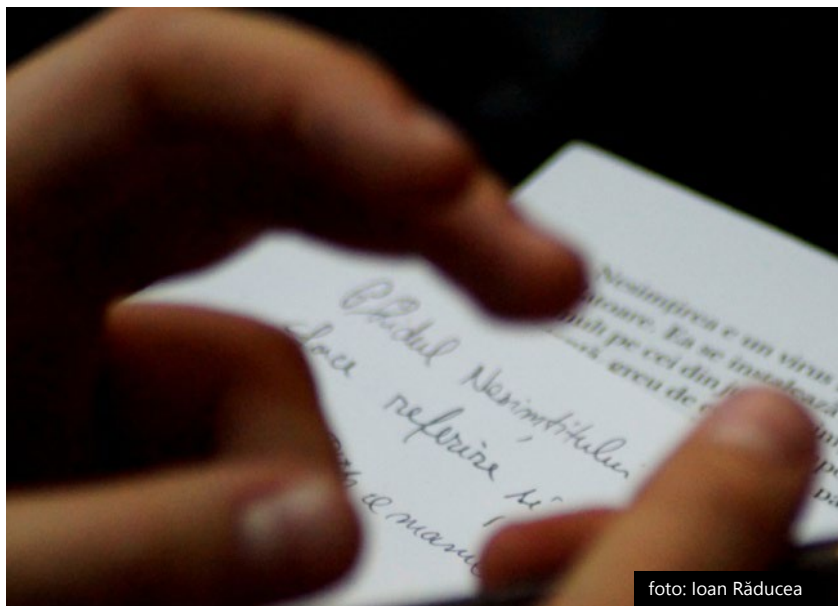

foto: Ioan Răducea

foto: Edi Cășuneanu

■ PE NOI, TINERII, NE PREOCUPĂ PROCESUL ACESTA INTIM AL SCRIERII UNEI CĂRȚI. PE CE SE BAZEAZĂ EL? AM VĂZUT ȘI INTERVIUL ÎN CARE VORBEAȚI DESPRE TENTAȚIA ACEASTA A SCRIERII ȘI A IMPULSULUI. CREDEȚI CĂ IMPLICĂ UN ANUMIT AUTOMATISM, ÎN SENSUL CĂ ÎȚI PROPUI SĂ SCRII O CARTE CÂND AI AJUNS LA O ANUMITĂ MATURITATE? ÎN FIECARE ZI CÂTE ZECE PAGINI, CÂTE DOUĂZECI SAU ESTE, MAI DEGRABĂ, UN IMPULS? UN IMPULS RAȚIONAL SAU POATE...?

Nu pot vorbi despre alte cazuri; pentru mine, scrisul este un impuls generat, în primă instanță, de orgoliu. Eu sunt și o zodie orgolioasă, leu. Leii au această mândrie și această dorință de a fi recunoscuți. La mine a funcționat din două puncte de vedere acest orgoliu: pe de o parte, voiam să arăt că și eu pot, cum pot alții, ori că pot mai bine decât alții; pe de alta, mă săturasem să tot fac traduceri și voiam să fiu eu vedeta de pe copertă. Dacă ești traducător, ești un fel de cascador, o dublură. Cineva îți trasează liniile și tu vii doar să le îngroși cu creionul, dar desenul nu este al tău, creația nu îți aparține. Eu voiam creația care să fie a mea.

Pistolul, imboldul principal, a fost mândria. Recunosc cu toată sinceritatea, mândria asta m-a făcut să debutez cu o carte teribil, dar teribil de proastă care, din fericire, nu

se mai găsește pe nișăieri. Mă bucur că editura nu a avut ideea tâmpită de a o reedita, de altfel nici nu ar fi avut motive.

E o carte pe care a citit-o înainte de publicare un critic care mi-a făcut niște observații absolut remarcabile și la obiect. M-a sfătuit, printre rânduri, să o revăd drastic înainte de a o publica. Eu, însă, eram atât de îndrăgostit de mine și de ipostaza mea în vremea aceea, încât am bănuit aici o conspirație. Credeam că acest om îmi vrea răul, nu binele. Am refuzat toate sugestiile lui și am publicat-o. La recitare mi-am dat seama câtă dreptate a avut. Așa că orgoliul poate să îți joace feste. Dincolo de orgoliu, cred că o carte devine, de multe ori, vehiculul unei îndemânări și, poate, a unui talent. Scrierea unei cărți devine un meșteșug.

Știu că este interesant să asumi postura unui om frământat de idei înalte, chinuit, răvășit de mari concepte, care scrie în crize și e halucinat și transpiră și e despletit și are viziuni. Nu, eu nu am viziuni.

Nu aș putea spune că a fi scriitor e tot una cu a fi pantofar, dar este o meserie. Ea nu a fost recunoscută ani de zile. Pe vremuri, ea nu era recunoscută, meseria de scriitor. Acum este și cred că și scriitorii trebuie să o recunoască. În momentul în care ai primit recunoașterea oficială, da dom'le, tu ești scriitor cum el este vânzător de nasturi, cum celălalt e fotomodel. Ca scriitor ar trebui să îți asumi această postură. Da, facem un meșteșug. Meșteșugul nostru este să scriem povești, să creăm lumi. Este o formă de scamatorie pe pagină sau pe tastatură..

■ DEȘI TRATAȚI ÎN MULTE DINTRE SCRIERILE DUMNEAVOASTRĂ CU PRECĂDERE VICIILE ȘI DEGRADAREA SOCIETĂȚII, CE CONSIDERAȚI A FI FRUMOSUL?

Frumosul... Desigur, nu mă voi aventura în categorii estetice, e neproductiv să bag trucuri de estetică.

Cred că frumosul este un fel de coajă care îți asigură protecție, dar e o coajă delicată, o coajă diafană ce te obligă la o protecție reciprocă. Nu e suficient să te lași apărat, trebuie să o și aperi.

Cea mai bună alianță, cel mai bun concubinaj este între om și concept care pot rodi fericit împreună. Atât. N-aș putea da definiții înalte și prețioase pentru că e păcat să iei o asemenea noțiune și să începi să o caracterizezi tehnic. Frumosul nu este ceva tehnic, este o urmă, o urmă lăsată bine de o ștampilă.

■ ȘI ÎN FINAL... CE VĂ DETERMINĂ SĂ PĂSTRAȚI ACEASTĂ DISTANȚĂ, AȘ SPUNE EU APROAPE PRUDENTĂ, FAȚĂ DE POEZIE? ESTE DOAR PREFERINȚA PENTRU PROZĂ MAI PRAGMATICĂ SAU ESTE ȘI ALTCEVA?

Așa cum sunt oameni care se pricep să facă șnițele, dar nu se pricep să facă chiftelile, așa sunt și oameni care lucrează bine în proză și mai nu știu cum în poezie. Eu nu am înzestrare poetică. Am citit poezie, dar nu multă, nu am devorat-o. Am citit, dar mai mult pentru că trebuia, nu pentru că mi-a plăcut. Într-o perioadă a vieții am scris poezie, eram foarte tânăr și îmbătat de propriile iluzii...

■ CREDEȚI CĂ ȘI ACELA A FOST UN EȘEC?

... A fost categoric un eșec, dar am răzbunat acest eșec. Unele versuri erau bune, altele erau acolo degeaba, dar le-am propus spre publicare. Mi s-a spus că nu sunt bune de către cineva care nici nu deschisese dosarul. Și atunci am făcut un soi de pariu năstrușnic. Mi-am spus că voi publica acele versuri, chiar dacă ele au fost respinse și, într-unul dintre romanele pe care le-am scris, la finalul acestuia, un personaj are un delir de câteva pagini, fără punctuație, fără nimic. Delirul este alcătuit din acele poezii refuzate.

PROZĂ ȘI POEZIE

ANDREEA CHIPER

(n. 1997) absolventă a Liceului Teoretic "Grigore Moisil" din Tulcea. În prezent, este studentă la Facultatea de Litere, Universitatea București. Premiul revistei Alecart la Festivalul național de poezie „Nicolae Labiș”, ediția 2016. | *andreea s-a născut în tulcea, cumva la confluența celor mai mari păcate ancestrale cu hibridii post-apocaliptici ai renunțării. cumva având treabă cu poezia, ocazional. cumva în ascunzătoare & ferită. cumva, într-o mișcare mai spre centru. mai aproape.*

bruno s.

e târziu și imediat umbra o să acopere și jumătatea cealaltă să fie totul complet
ca atunci când am deschis ochii să văd că zilele
se autodigeră în aceeași mângă lipicioasă
și am simțit furnicături în tălpi de-atâta automatism care de la o vreme nici
nu-și mai face treaba ca lumea și m-a împins până când membru după membru
m-am rostogolit ca-n caruselul scăpat de sub control ca-n stroszec

am ajuns într-un deșert de moloz unde dimineața înseamnă crape
cutremur la fiecare camion trecând pe stradă și
trotuarul tot mai aproape ultima șansă
pentru acel ceva stând să iasă din canalizări
ca să alerge panicat între picioare în stadiu avansat de ratare

foarte bine mi-am zis după șuvița slinoasă nu se vede nimic
în oglinda retrovizoare nimic așteaptă numai puțin paralizia vine încet foarte
încet
ca un animal atins de parkinson
mai încolo geamuri cad de la etaj și ne orbesc
apoi se fac țândări în noi
și amortizează orice durere

strânge

nici nu știi de când n-am mai văzut
un ghetou de lipoveni exilați
cu miza mai aproape de excavatoare aker
decât de familii confuze și cartoane
în bătaia vântului
aceiași vânt care face praf
garsoniera sociopatului
învârtind molii între
un capăt și altul al coridorului
unde acum a rămas numai lumina liniștea
că oricum se face mizerie după
oricum o să uiți de tine
și o să lași banalul să-și facă treaba
în toate lucrurile amare pe limbă

când e cald gresia sfârâie în băile rusești
iar mulțimea dă buzna
odată cu următorul diafilm
amintirea bărbosului căutând
două lesbience prin târgoviște
cu insistența cu care fixezi comete

apoi levitezi deasupra

la început a fost cutia
(acum îți poți aprinde o țigară)
o cutiuță desprinsă din Piept
(țipătul de pe oase trebuie tocit)

ne-o trecem din palmă în palmă
și din plămân în plămân
ne aprindem buricele degetelor
& ne înfundăm urechile

nu sunt destule garoafe sau hârtii
ne trecem vinul din palmă în palmă
ne spălăm cu aceeași periuță de dinți

cumva trebuie să scoatem gustul de
portocale poate cândva vom prinde
reluarea la m*a*s*h*

ANCA ȘCHEUL

ce roade adânc în bărbos
beznă și pudoare
ca buchenwald pe timp de iarnă

de fiecare dată se învârte la fel
și în burțile noastre crește câinele demenței

cu viteza unui cargou în flăcări

cu evoluția sistematică a tumorii
cu balastul de carne de sub unghii
cu gândaci înghițiți în somn
cu mucus care gălgâie în chiuvetă

cu fețe ca ecrane învelite în cearșafuri

cu disperarea cu care alergi dintr-un restaurant
thailandez în altul
cu mirosul acid al mall-urilor
cu manierismul crunt de la care ți se-apleacă

cu indiferență
cu blândețea necesară
în orice lovitură de balastieră

dedesubt

încă o dată orizontul de periferie ne frânge coloana vertebrală
iar vecinii privesc de la balcoane
ca dintr-un hostel mexican de graiță

peste tot garaje unele peste altele iluzia de mișcare ne bagă pe gât
extazul sau răul de înălțime în orice caz
ceva lichefiat pe dinăuntru din care a mai rămas o piele uscată
care acum nu mai roade și poate numai să ignore mizeria absența scursă
ca un lichid amniotic de unde s-au născut babe și câini comunitari
salopete albastre răsărind halucinant dintre blocuri

am tras în piept gazele de eșapament am înțeles fiecare pas făcut în gol
înăuntru o lene viscerală ca o rablă de motor diesel
impresia pregnantă că viața se cojea încet de pe noi
legați la gură ca-n nopțile de vară când timpul
era endorfină irosită în tabere cu paturi rupte și mânăstiri în vârful deal
pori chinuți de apropierea camioanelor
și tot ce putea aduce un spasm cât de mic în lumina murdară a tv-ului sovietic
din sufrageria bunicii

când trecem pe lângă marginea bazinului abandonat
cu insecte și copii murdari în saci de plastic
ne gândim la toate convulsiile provocate de smalțul sărit
la voma care ar încăpea înăuntru
dacă am încerca

IOANA TĂTĂRUȘANU

(n. 2001) în clasa a IX-a la Colegiul Național Iași, redactor-șef adjunct ALECARD | *Scriu și citesc dintr-o plăcere spontană, necondiționată de note sau de paradigma unui anumit gen de literatură și am convingerea că acest instinct livresc este una dintre condițiile fundamentale și, în același timp, subconștiente ale profilului psihologic al filologului. A citi, a scrie, a te uita la filme, a crea, a împărtăși ideea de frumos dincolo de teme și de obligații.*

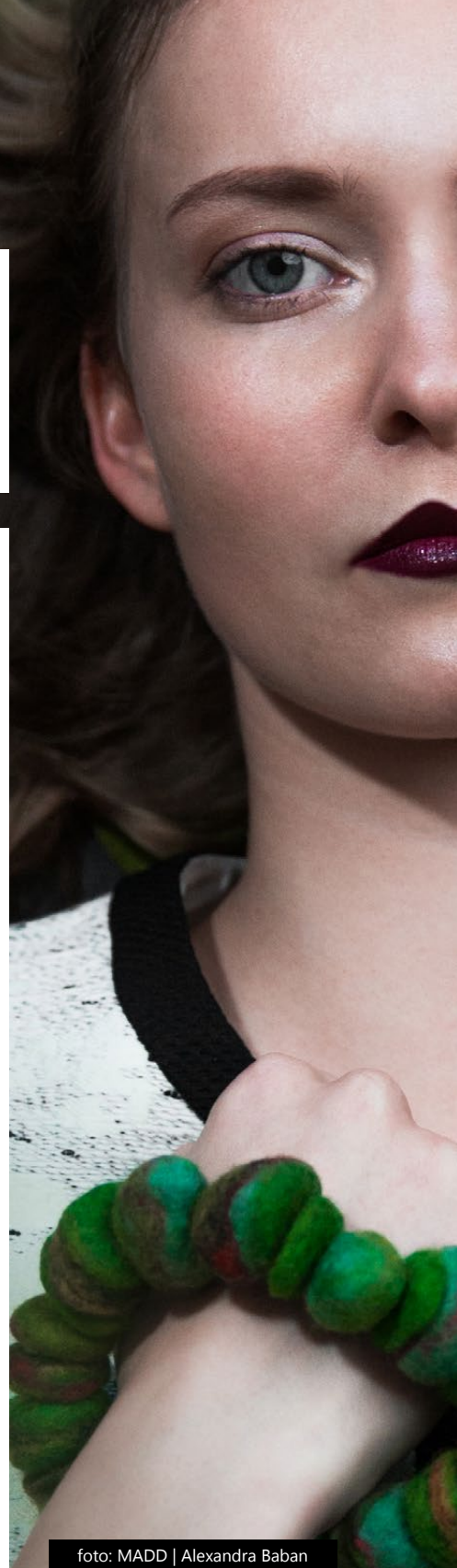
Fetiță în ibric sau rețeta mea de ceai

Prin crăpătura sfidător de mare a acoperișului metalic plouă. Pentru cine fierbe Layla ceaiul? Dacă s-ar apleca puțin, și-ar șterge ochelarii aburiți de la respirația sacadată, udă și ar miji ochii, ar vedea și bunica, de acolo din cais de unde s-a cocoțat ea acum, că gaura din acoperișul ciudat și cafeniu este o gaură interesantă, parcă intenționat poziționată acolo (cine știe, poate a vrut bunicul să facă o glumă cu nepoata lui?), cu margini roase meticolos, atent, murdar, flămândă de ploaie și vânturi.

Layla și casa ei, care de fapt nu era a ei, sau era, păreau să se tolereze, să se întovărească cu gaura prin care în dimineața asta rece de toamnă curentul alungă aburii ceaiului și picăturile albe, lăptoase, violente, se preling rătăcitor pe mânerul ros de molii al fotoliului comunist, pe blana pisicii sau pe covorul imens, fascinant de imens, cu franjuri, pe care Layla învățase să meargă. Ploaia ajungea și în ibric, pleosc, pic, dar nici ceaiul, nici privirea scrutătoare, atentă a Laylei nu păreau să se sinchisească. Crăpătura prinsese ceva uman, erau acolo parcă doi ochi care îi vegheau somnul ei firav de copilă ce începea cu numărul oilor (o oaie, două oi, câte oi?) și se termina cu pumnișorul pe care și-l freca de ochii tremurători și umezi încă de vise cu păpuși care nu mai erau ale ei.

Layla avea zece ani și învățase să își facă ceai, să deschidă fereastra dimineața, să hrănească pisica, să se culce când răsare prima stea, să cânte, să încuie poarta și să își spună rugăciunea. Văzuse mai întâi la bunica ei - unde ești bunică?, unde ești bunică? Se trezea uneori strigând-o dezorientată în timp ce pune apă în ibric și ibricul la fiert. Și când apa dă în clocot, ea știe ce trebuie să facă, nu se sperie de bulbuci și nu se ascunde după bunica, ea știe, știe bine acum ce se petrece acolo cu bulbucii aceia. Și chiar dacă încă par amenințători și încă îi e puțin, puțin de tot, teamă, acum e fată mare, aleargă în curte, culege menta, mestecă o frunză – ah, ce rece e! Pe restul le presară cu o mândrie ritualică și oprește focul. Totul se face cu atenție, cu mare atenție, mai ții tu minte, pisică, când bunica a vărsat ceaiul și ți-a ars coada? Îi tremurau mâinile de la un timp. Și era om mare bunica mea, era o doamnă și știa bunica mea povești cu războaie, cu oameni morți. Știa o poveste cu o lună și o semilună, cu pești, cu fete mari care își fac singure ceaiul. Se cuibărea Layla în întunericul camerei cu aragaz și îi ghicea brațul fierbinte, parfumat, cu miros de mere, de nuci și de oțet dulce, obrăjorul ei fericit și moale dormea acolo până dimineața, până dimineața...

Niciodată nu plângea bunica Laylei când vorbea despre mama ei. Poveștile despre străbunica îi plăceau cel mai mult fetei, pentru că i se părea, uitându-se în sus, că e suficient să întindă mâna spre crăpătura prietenoasă și molcomă a acoperișului ca să îi atingă obrazul imaterial, cu miresme, de stea, al Anei. Odată chiar o duse bunica pe Layla

la cimitirul din sat acolo unde, se gândea ea, obrazul femeii lumina pământul. Și acolo întâlni prima oară ochii Anei, ochii ei albaștri, sprâncenele negre, groase, arcuite ca semiluna din poveste, în fotografia alb-negru, pusă de un om plictisit și morocănos de la servicii funerare. Acolo se așeză Layla pe o piatră și mănăcă toată ziua prune, gândindu-se la cum pot muri ochii aceia atât de frumoși din fotografia soldătească de pe cruce. Cum pot fi ei acum pământii, iluminați de întunericul oaselor, vițeii sau, pur și simplu, inexistenți?

Bunica făcea o cruce mare, largă, smulgea buruienile, aprindea lumânarea, o veghea tăcut o vreme, altă cruce, o mișcare ușoară de buze pe care Layla o pândea atent. Dar ce, bunică, vorbești cu doamna Ana? Bunica își petetluia atunci buzele tremurătoare o vreme, cam până ardea lumânarea, buze neastâmpărate pe care mocnea încă dorul stingher și iubirea, gură roșie, de mamă și bunică, gură povestitoare. Gură fermecată care îi săruta Laylei părul. Gura bunicii era cea mai frumoasă poveste pe care dorindu-mi chiar eu, când am crescut, să o pot povesti, am uitat-o.

Ei, bunică, mergem? Își îndesa sâmburii umezi în buzunarele scurteicii și bunica mergea, mergea, dar mai întâi să stingă lumânarea și mai întâi să facă o cruce mare și să-i spună și doamnei Ana somn ușor, așa cum îi spusese și Layla mamei ei, când era mică. Pe drumul cețos și umed, fetei îi plăcea să se uite cum noroiul i se lipsea de ghețe, se amesteca în pietricele, praf, iarbă, asfalt și gunoaie. Botinele bunicii însă rămâneau de o frumusețe bătrânească. Bunica avea pasul ei, avea umbra ei atentă și

veșnică, aproape religioasă, pe care o purta cu ea chiar și noaptea, până la fântână. Umbra ei care îi îmbrățișa pașii și care nu putea fi decât a ei și despre care i-ar fi spus bunica Laylei, dacă ar fi întrebat, povești multe și adevărate, mirosind a mere și a oțet, povești despre umbra ei plâpândă, vie și despre ghețele ei umede, curate și triste.

O singură dată a dus-o bunica pe nepoată la cimitir, dar ele veneau frumoase, cumiți, mână-n mână în fiecare duminică la biserică. Layla era în stare să stea nemișcată o slujbă întreagă, să privească cu ochii sobri ai maturului și să-și dorească aprig să fie parte a ceea ce era acolo, între icoane. Uneori Maica Domnului avea ochii albaștri sau așa i se părea ei. Parcă tot mai frumoși și mai reali, ai Anei. Acolo, în spatele altarului, departe, între iarba înaltă și cărările înguste, privirea ei se adâncea în lemnul putred, absent, al crucii. Layla știa căte ceva despre ce se întâmpla cu bunicii și bunicile, știa ea că la un moment dat le este atât de rău, încât nici nu mai pot ridica ibricul de pe foc, nici nu mai pot spune povești și doar atunci li se îngăduie, sau li se iartă, să-și murdărească botinele, saboții, cămășile de noapte pentru că, și asta o știe și Layla, acolo iarba e înaltă și cărările înguste și oamenii puțini. Laylei i se părea un loc frumos, plăcut, cald, acolo în spatele bisericii și ea ar fi venit acolo ca să picteze sau ca să se joace, să-și bea ceaiul ca păpușile blonde din casa ei pentru păpuși sau ca să smulgă buruieni, cum făcuse bunica în dimineața aceea târzie de toamnă. Chiar dacă acum buruienile deveniseră atât de multe, nepoate i se păreau frumoase, vii, ca niște flori.

Pe același fotoliu comunist, doar că mai vechi, o tânără bea ceaiul, față în față cu bunica ei. Mai dreaptă, nu la fel de frumoasă, mai tristă sau cu o altă fericire pe umeri. Scrutează biblioteca din camera cu aragaz în care, hm, nu a mai fost de mult. E o atmosferă de vizită aceasta. Nu s-ar putea spune cine fusese fata aceasta înainte să fie cine este și nu se putea spune nici de ce îi pierise răbdarea de a sta în biserică ore în șir, de ce îi înflorise reținerea glacială de a dormi pe brațul bunicii. Nici ochiul bunicii nu descifrează în ochii ei, în poziția mâinii pe cană, în gesturi și în convorbirea sofisticată pe care o întreține cu pricepere, cine este fata aceasta nerăbdătoare să plece altundeva. De unde a venit ea înfrigurată, cu obraji roșii și cuvinte multe și unde se va duce când va pleca. Și când se va întoarce data viitoare. De ce zâmbește ea intimidată când îi cade privirea pe o fotografie de când era micuță, de când era ceea ce acum nu recunoaște că mai este.

Aceasta este nepoata bunicii. Bunica îi împrumută cărți ei sau fetei pe care o învățase cândva să-și facă ceaiul și care acum se fâstăcește când e întrebată: mentă sau mușțel?

IOANA VINTILĂ

(n. 1997) Absolventă a Colegiului Național "Gheorghe Lazăr" Sibiu. În prezent, studiază Biotehnologie/ Științe inginerești la Facultatea de Biologie și Geologie, Babeș-Bolyai Cluj-Napoca. Ioana Vintilă s-a clasat pe locul secund în cadrul prestigiosului concurs PEN International New Voices | *mă simt cel mai bine în locuri reci, scriind numai cu muzica tare în căști. nu prea am habar de teorie literară, mai degrabă de sinusoidă, funcții, soluții, coduri genetice. s-ar putea să am o obsesie pentru poezii sud-americani & cred că toți facem poezie, dar nu toți o și scriem.*

manifest

sunt mâna caldă care freacă rana ușor să circule sângele să nu se facă vânătăie

&

unde-ai fost, Cezara, când mi-au desfăcut burta ca unui pește
să vadă de unde vine atâta tăcere

unde-ai fost, Cezara, când mi-au îndesat mere în gură ca unui porc numai bun de tăiat

unde-ai fost, Cezara, când B. îmi ținea părul să nu-l mânjesc cu vomă

unde-ai fost când toată lumea a crezut că o să se tragă

dea cu Molotovuri

și nu s-a întâmpat nimic

Cezara,

n-am crezut în viitorul copiilor care se jucau cu păpuși dezmembrate

sau în capacitatea minții mele de a face distincția între mine și tine

(mintea mea tânără ca un domino oricând gata să se dărâme)

între vocea ta și vocea mea

ciocane care-mi zguduie căpățâna

& ssssee cclaaattinnăă un clown pe arcuri

unde-ai fost, Cezara,

când gropile au fost astupate

& acoperite de hortensii

unde-ai fost când am visat că mi-au tăiat părul

luat virginitatea

& m-am trezit leorcă de transpirație & îmi pipăiam & îpleteam părul

unde-ai fost, Cezara, când voiam să dau cu toate pancartele de pământ

să mă dezbrac

să mă întorc pe dos

& să ies pe străzi

poate așa gazul fumul ar fi intrat în toți porii

& hortensiile ar fi răsărit naibii mai repede

(Sweet sixteen)

la șaispe ani nu fumam nu
îmi gravam poemele
pe brațe nu duceam
degetele tremurânde spre
cutie nu umpleam străzile
cu fum așteptând să se deschidă
din nou ușa
nu îmi ardeam buricele degetelor
încercând să mă ascund de
omulețul care urma să ex-
plodeze în
creierul meu

la șaispe ani terminam
vinul din recuzită în spatele
cortinei și făceam banana split
la patru dimineața cu marina și
matei și o țineam pe marea
în brațe în timp ce hotăra că
doamne doamne e rău că
l-a luat pe bunicu la șaispe ani
citeam pentru prima oară cărțurescu
învățam să privesc
și scriam cântece despre alții

ANCA ȘCHEUL

Hey you

pe câmpul din spatele casei aterizează OZN-uri
când mă plictisesc fețe lungi îmi desenează mandale pe spate
orice lucru devine dorința mea
m-am adâncit într-o letargie
a oamenilor care vor să facă de toate și nimic

în cafenele văd poeți și niciunul n-are fruntea încrețită
și toți beau din același pahar de bere
de toate și nimicul se strâng în baruri
duhnește a țigări care devin dorințe și nimeni nu strânge de pe jos
restul de sub picioarele noastre

devin petrol //
petrolul de cea mai înaltă calitate nu-l vor nici arabii

////Hey you/////

nimeni nu cumpără nimic care arde prea ușor

oamenii cu fețele lungi au bastoane și măști
poate e miliția/poate gândurile ard prea ușor
nu-mi cumpără nimeni nimic
s-a supralicitat ultima icoană și au rămas
vrafuri de hârtii

poate e guma dată mărunțiș sau Nietzsche
nimănui nu-i pasă
totul este inflamabil

m-am udat până la piele
nu știu dacă e gumă de mestecat sau Nietzsche

ANA ȚEBREAN

wake-up call

ce-ai putea cere mai mult de la viață, cezara
un acvariu cu pești bine hrăniți
un rinichi care n-are nevoie de dializă
o mamă care te strânge la pieptul ei mare

& ce-aș mai putea iubi, cezara
uneori cred că iubesc pentru amândouă și tot nu e de-ajuns
îmi iubesc vergeturile vânățiile spatele strâmb o dună pe care stău cocoțate toate urletele

am străbătut bulevardele de la un capăt la altul
cu mâini înghețate
& după ce oboseala mi-a șters orice dorință de a izbi ceva
ce-aș mai putea iubi, cezara
un pumn în stomac în vis e mai puternic decât unul în realitate
așa-mi spunea roberto
fără să se gândească la faptul că
aici nu e o peșteră mentală
delimitată de pietre ale subconștientului
aici ne smulgem hainele de pe noi
pe bune

& ne învinețim pe bune degetele când lovim ușile
& un pumn în stomac în realitate ar fi al naibii de bun acum

sunt tot ce ar fi trebuit să iubesc pentru amândouă și n-am fost în stare
m-am târât ca un limax orb spre orice dumnezeu doar doar m-aș fi trezit cu pumnul ăla adânc în intestine
&
mi-am deschis inima
obedientă
în fața fiecăruia

foto: Daria Pop

IOANA VINTILĂ

Cine mai crede în fericire

High hopes încep cu amăreala de după comă
nu începe nimic // clopotele de la biserică
totul se termină cu tine urlând

oh e începutul fericirii
nu pot citi de pe pereți dacă nu-mi pun ochelarii care se ondulează
lipsa de cafea a creat un gol pe care nu-l umple niciun decret guvernamental
nu-mi pasă cine mă conduce
nu-mi pasă de sforile care trag de carnea carbonizată

o să jucăm ping-pong spațiul cu ochii celor care ne conduc
o să râdem și o să-i zicem fericire rebeliunii noastre

Iar noi chiar nu știm nimic de
///// the endless river/////
noi nu știm nimic și ne inducem paralizie
oasele gelatinoase nu pot fi controlate

ce e apatia asta generată
ce e sacrificiul ăsta
pisicile și câinii mor de foame
la radio se vorbește de modă și democrație

am prins gustul sec al labirintului
cine mai crede în fericire

ANA ȚEBREAN

ROFILCO

emotions. frame by frame

Croitori de imagine. Obsedați de detaliu. Inventatori de ritm. Călători prin lume.

Oameni. De poveste.

Redirecționează 2% din impozitul pe venit către
Asociația ALECART sau donează online pe alecart.ro/2lasuta

alecart.ro